1 7 5 0

38.

Verbum domini quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie
ioathan achaz et ezechie regum iuda et in diebus ieroboam
filii ioas regis israel. Verbum d[...] intellegitur de quo
iohannes in exordio euangelii sui dicit quod in principio erat verbum
et cetera. Hoc verbum non dicit factum in sua natura sed genitum a deo pa
tre ante omnia secula. Quod ergo hic dicitur factum est verbum domini ad osee ita
intellegendum est factum est ut verbum domini id est ut sermo dei patris fieret
hoc est loqueretur ad osee. Loquendo autem verbum domini ad osee fecit illum
deum et saluatorem populi sui. Interpretatur enim osee saluator ut potest qui
doctrina et exemplo sanctitatis populum ad quem mittebatur saluum facere
curabat. Quod autem idem osee ceterique prophete dii sunt nuncu
pati ad quos hoc verbum factum est dominus in euangelio manifestat.
Si illos inquit dominus dixit deos ad quos sermo dei factus est et cetera.
Sicut ergo deus loquendo hominibus facit illos deos sic ipse saluator
facit ut et ipsi sint saluatores. Dicuntur autem sancti dii et saluatores
per gratiam cum sit unus saluator et deus per naturam. Ubi notandum quod hic
non dicitur factum est verbum domini in osee ne scilicet sit sensus quasi per illum
fiat sermo ad alium sed ad osee ut ostendatur ad illum proprie sermonem
conferri ad quem dirigitur. Aliud enim ut habeat ieronimus exponit
loqui dominum in osee aliud ad osee. In osee quippe non ipse loquitur
osee sed per osee ad alios sermo dirigitur sicut propheta dicit in psalmo.
Audiam quid loquatur in me dominus deus quoniam loquetur pacem in plebem suam.
Ubi ostenditur quia per illum qui hoc loquebatur alius deus loqueretur.
Ad osee uero loquens ostendit proprie ad illum pertinere prophetiam ea que
secuntur cum dicitur ei. Vade sume tibi uxorem et cetera.
Prophetauit autem in isdem temporibus quibus isaias amos micheas iohel
abdias et ionas quod ex nominibus regum manifeste probatur qui in
titulis eorundem ponuntur prophetarum. Unde intellegimus eum et
ante captiuitatem et post captiuitatem prophetasse. Predixit
quippe captiuitatem X tribuum quam uisam postea defleuit.

Filiu beeri. Tradunt hebrei quod ubi cumq; nomina patrum t auor prophetarum
ponuntur. ipsi quoq; patres ut aui prophete fuerint. Unde constat beeri
filii ozee prophetam fuisse. cuius [illegible] fuisse refertur. Osee int'pretatur
ut diximus saluator. ideo q; dnm xpm significat qui uere saluator
mundi. Unde et ihs dicitur. adquem pertinent ea que secuntur. Unde
osee filius beeri dicitur. qui puteus meus int'pretatur. Ipse quoq; ds
pat' per prophetam dic. Me dereliquerunt fontem aque uiue. et foderunt sibi
cisternas. cisternas dissipatas que continere n ualent aquas. Hoc enim
inter puteum et cisternam distat. quod puteus perpetuas aquas habet. et de uiuo
fonte manantes. Cisterna uero extraneas et aduenticias aquas possidet
atq; tempore pereuntes. De hoc fonte propheta dic. Sitiuit anima mea ad dnm fontem
uiuum. In diebus ozie. ioathan. achaz. et ezechie regum iuda. Ozias ipse est
qui alibi uocatur azarias qui regnauit in hierusalem sup duas tribus
que appellantur iuda. annis. l. et duob; Cui successit [illegible] ioathan.
qui regnauit annis xvi. Post quem filius eius achaz. qui et ipse xvi annis regnauit.
Cuius xi^mo anno x. tribus ducte s in captiuitatem in montes medorum et persarum.
a salmanasar rege caldeorum. Post achaz filius ei regnauit ezechias.
annis xxviiii. Ex quo perspicuum est ut supra diximus. osee et ante captiuitatem
et post captiuitatem prophetasse. et ipsam ingruentem captiuitatem luxisse.
In diebus ieroboam filii ioas. Ieroboam istum non debemus autumare primum
regem decem tribuum qui filius fuisse nabat phibetur. quia iste sicut
hic commemoratur. filius fuit ioas. pronepos ieu. cui interfecta iezabel
impiissima regina. et duob; impiissimis regibus. ioram scilicet
filio achab rege samariae. cum lxx eius fratribus. et achazie
rege iuda. promissum est quod regnarent
filii eius usq; ad quartam generationem. Quattamen qui reuersi sunt.
ad peccata regum filiorum isrl cito amiserunt regnum; Principium
loquendi dni in osee. Haec uerba dupliciter intelligi possunt.
Uel quia isti primum captiuitas. x. tribuum nuntiata est ante ysaiam
uidelicet ceterosq; qui contemporales ei in prophetando fuerunt.

atquia hoc uerbum primũ ei dictũ a dño est qđ sequit̃ de coniunctione meretri
cis mulieris. Unde statim infert. Cepit dñs ad osee. Uade sume tibi uxorẽ
fornicacionis & fac filios fornicationũ. quia fornicans fornicabit t̃ra a dño.
Licet q̃dã haec iuxta litteram acta contendant [...]cusantes ꝓph&ã a culpa
fornicationis utpote qui dĩ p̃ceptis in hoc obedierit nec attendentes qđ dñs ni
hil iniustũ nihil turpe unquã p̃cipit. Melior tam intellectu iux
ta mysticos sensus accipiendũ est. sicut illud qđ iezechieli dictũ
est. Dormies sup latus tuum sinistrum. cccxc. diebus. & non te conuer
tes in latus aliud. & iterum dormies sup latus aliud dextrũ. xl. diebus.
Illud quoq; quod hieremię in carcere clauso p̃cipit. ut int̃ innumeras
g̃tis populo israhelitico inimicas p̃gat ad eufraten. & ibi abscondat lũbare.
qđ possederat. qui nec int̃ suos positus ad uendicionẽ sui agri exire
potuit. sed eo p̃gens quasi p̃ditor & delator suor̃ ciuium ab ipsis captus.
& liberatus atq; in carcerem collocatus est maximeq; cũ iã ab hos
tib; ierusalẽ obsessa. & undiq; uallata erat. Quantũ autem ad
litterã ꝑtinet. uxor fornicationũ est. q̃ multor̃ patet libidini.
Adulteraq; q̃ sup uirum suũ inducit alienũ. Filii uero fornicationũ sunt.
qui de tali coniugio nascunt̃. Et habiit & accepit gomer filiam debala
im. & concepit & peperit filium. Quia haec omñ ut superius dictũ est.
spiritalit̃ sunt accipienda. osee qui saluator int̃p̃tat̃. dñm ihm xpm
significat. Qui ueniens ꝑ incarnationis mysteriũ. accepit uxorem
fornicationũ plebem scilic& iudaicã. quę dm̃ unũ & uerũ relinquen
do uaria demonũ portenta uenerabat̃. ex qua genuit filios forni
cationũ. quia om̃s ostendit ee̅. sub peccato. Unde bene uxor for
nicationũ gomer dr̃. quod nom̃ int̃p̃tat̃. ꝑfecta siue consumpta
in malo uidelic& ope qđ nulli dubium est ad eandem plebem
ꝑtinere. Ideoq; & iã congrue filia debalaim. ee̅. ꝑhib&̃.
qui uoluptas int̃p̃tat̃. q̃m semꝑ suã sequi studuit uoluntatem.
Quę genuit filium hoc ÷ forte populum in malum. Si uero hoc
altius ꝑscrutari uolentes. in bonã partem uoluerimus int̃p̃tari.

filius iste ex gente israhelitica natus. intellegitur dns ihs xpc quoniam qui
sibi eandem plebem coniunxerat per diuinitatem. nasci uoluit ex ea
deus per humanitatem. Cui sensui congruit interpretatio nominis quo hisdem uocari precepit filium. Nam iezrahel. semen dei interpretatur.
Unde sequitur. Et dixit dns ad eum. Uoca nomen eius iezrahel. quoniam adhuc
modicum et uisitabo sanguinem iezrahel super domum ieu. et quiescere faciam regnum domus israhel. Iezrael interpretatur semen dei. Quantum ad
litteram attinet. ciuitas fuit metropolis in regno decem tribuum
in qua interfectum legimus naboth. Ob cuius sanguinem uindicando
suscitatus est ieu. qui deleuit domum ahab et iezabelis. Uerum quia ipse
ieu ultor sanguinis iusti extitit. et filii eius fecerunt malum in conspectu dni. sanguis ahab super domum illius fusus est. id est reuersus.
quando filii eius ducti sunt in captiuitatem. et interfecti. Et non post
multum tempus. quieuerunt pariter id est et regnum et reges. Mortuo quippe ieroboam pronepote ieu. sub quo prophetare cepit osee. successit
filius eius zacharias in regnum. quem sexto mense imperii sui
occidit sellum de alia natus stirpe. Statimque reges assirii ceperunt ruben. et gabd. et dimidium tribum manasse. qui erant
trans iordanen. deinde neptalim. Ad extremum omnes reliquas
tribus. Fuerunt a zacharia usque ad osee sub quo omnes x tribus
in captiuitatem sunt ducte. anni tantum xl viii. qua ob causam
hic dicitur. Adhuc modicum uisitabo sanguinem iezrahel super
domum ieu. Spiritualiter ieu. super quem sanguis in iezrahel fusus
uisitari dicitur. iudeos significat a quibus sanguis xpi fusus est.
quem nomine iezrahelis prolibauimus designari. Cuius sanguis
super eos uisitatus est. quando a romanis occisi. et in omnes terras abducti
usque hodie a propria terra exules existunt. Et conteram arcum israhel
in ualle iezrahel. Supra diximus iezrahel ciuitatem fuisse
metropolim x tribuum. iuxta quam est uallis nimie uastitatis.
que plus x milium distenditur passibus. In hac commisso

certamine ab assiriis caesus est israhel x tribus quorum fortitudo
hic nomine arcus exprimitur. Iuxta misticos uero sensus omnes
qui de xpo male sentiunt sic heretici quae recedentes a domo
dauid id est ab ecclesia israhelis nomine hoc loco intelleguntur.
In valle iezrahel id est in humilitate seminis dei conteruntur;
quia pater non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio.
Et concepit filiam adhuc et peperit et dixit ei. Voca nomen eius absque mi 55
sericordia. quia non addam ultra misereri domui israhel. sed obliuione
obliuiscar eorum et miserebor domui iuda. et saluabo eos in domino deo suo.
Ablata omni fortitudine iudeis. nequaquam iam masculino sexu nun
cupantur. sed feminino quasi fragiles et inbecilles. Unde et bene
filia nuncupatur eadem plebs. quia femineum habuit animum quando
dominum dereliquit. et pro deo idola uana colere cepit. Quae absque
misericordia est. et obliuioni tradita. quia usque hodie persarum regibus ser
uiunt. et numquam est eorum soluta captiuitas. Domus autem iuda
cum duabus tribubus sibi sociatis misericordiam consecuta est. quando
propter confidentiam quam in deo habuerunt missus est angelus et percus
sit exercitus sennacherib clxxxv. Et saluabo eos in
quit in domino deo suo. i. in mea et patris et spiritus sancti protectione.
Tale est enim hoc quale illud. Pluit dominus a domino. i. filius a deo patre.
Et non saluabo eos in arcu et gladio et bello. et in equis idest
non in aliqua spe aut in fortitudine humana. et in multitu
dine equitum. sed potius in domino deo suo. qui mittet angelum suum
ut interficiat omnes inimicos illorum. Si autem hoc ad eos refertur
qui in aduentu domini sunt reperti. recte ipsi quoque filia et non fi
lius nominantur. quia mollitiem suae uoluptatis sequentes. quan
do et sanguinem seminis dei imprecati sunt. Sanguis eius super
nos et super filios nostros. Unde et absque misericordia facti. traditi sunt
romanis. et eorum perpetua seruitute dampnati. atque obliuio
ni traditi. Domus autem iuda quae interpretatur confessio id est apostoli

ceteri q; teredemtes doctores. quifidē nominis xp̄i confessi
sunt · saluati sunt n̄ingladio · & arcu · id n̄ inaliquo huma
no auxilio sedindn̄o dō suo · xp̄o uidelic̄ · qui eos ꝑgratiam
suā elegit . Sed & m̄filie possum᷒ accipe hereticos
q̄ doc mata uanitatis sequentes · & ꝑfectos ac fortes scripturę di
ne̜ sensus deprauando emollire conantes · tradunt̄ diabolo ·
cuius aeťna dominatione · sine ulla miā ꝑmant̄ ꝑꝑetualiť ad oblīn ·
Domus aūt iudā · id ecc̄la catholica · q; fideliť sc̄ę trinitatis fide inse
parabili unitā teconfitet̄ saluabit̄ indn̄o dō suo · n̄ inexercit
multitudine · aut uiru suarū fortitudine · Et ablactauit eā q;
erat absq; miā · Qui ablactat̄ recedit amatre · & parentis lacte
n̄uesci̅ · sed aliunde sustentat̄ extnis · Mos quippe ueterū fuit
ut indie ablactationis infantū · i · alacte separationis · facerent
conuiuium uniuersis uicinis & amicis suis · Unde & mat̄ samuelis
ascendente uiro suo adtēplū dn̄i · se non itt̄ ra · donec ablactaret̄ infans ·
hoc ē donec ad eā ueniret aetatē · quo eū alacte remouere possit ·
Lac in sacra scriptura ꝑ simplici intellectu ponit̄ · Et iudei quodā
modo lacte alebant̄ · quandiu intra suā manebant legē · ceterasq;
legentes scripturas · Postq aūt ducti sunt in captiuitatē · coeper̄
n̄ cibis gentilium & idolo̅ita comedere · Unde ad hanc
miseriā ꝑuenerunt · ut ipsū parū scientiae q̄d habere uidebantur
amitterent · ut neq; & ū ipsā legis sup ficiem intellegant · Et con
cepit & peperit filium · & dixit · Uoca nomen eius non populū
m̄s · q̄ uos n̄ populus m̄s · et ego non ero ur̄ · Haec uerba & ad eos
possunt referri qui tunc tēporis aregibus assyriorum conphen
si & in captiuitatē sunt ducti · & ad eos qui post aduentū dn̄i
aromanis sunt ꝑomīs ḡtīs dispsi · Illi quippe dm̄ ꝑ idolorū abiecer̄
culturā · isti aūt ꝑ filii di negationē · q̄m n̄ habentes filium ·
n̄ possunt habere patrē · Qua obrē & d̄s illos abiecit ne sint eius
populus sed serui efficiant̄ diaboli · dicit q; de eis · q̄ uos n̄ populus

meus · & ego non ero uester deus · sed indignos uos iudicabo possessione mea ·
et presentia abiciamque uos in perpetuum · Quod et de presenti hereticorum potest
accipi · qui dominum abicientes · peruersa de illo sentiendo penitus a beo re
pellunt · nec uel electis dicere possint · Dominus pars hereditatis meae
& cetera · Et erit numerus filiorum israhel quasi arena maris · quae sine men
sura est · & non numerabitur · licet ipsi uideantur tunc pressi fuerint ·
in te durissima permanent captiuitate · tamen hominibus innumera
biles sunt · de quibus isaias dicit · Si fuerit numerus filiorum israhel
quasi arena maris · reliquiae saluae fient · Quod & in aduentu domini
impletum · et in fine seculi implendum ueraciter potest intellegi ·
quia post quam populus israhel fuerit dispersus in toto orbe · & om
nem subputationem · uicerit populi multitudo · tunc habe
bit licentiam israhel qui hodie captiuus est · Et erit in loco ubi dicitur
eis · non populus meus uos · dicetur eis · filii dei uiuentis · Locum
ubi ista dicebantur · debemus · intellegere · hierusalem · ubi dicitur eis
modo · non populus meus uos · dicetur eis · filii dei uiuentis · tempore
dominicae incarnationis · Quod impletum est in apostolis ceterisque
fidelibus; Quot quot enim ut iohannes dicit crediderunt in christum
dedit eis potestatem filios dei fieri · Si autem ad iudeos qui nunc sunt
ista referre uoluerimus · locus quo dicitur eis non populus meus uos to
tus mundus accipitur · quia in omnibus gentibus non iudei dei · sed
diaboli serui comprobantur · Cum autem per praedicationem heliae ~~& noce credi~~ & enoch credi
derint · ab omnibus gentibus filii dei uocabuntur · Et congre
gabuntur filii iuda & filii israhel pariter · & ponent sibimet caput unum
Per iudam significantur duae tribus illi conuenientes · Tribus scilicet iuda &
beniamin · & tribus sacerdotalis id est leuitica · Propter tribum ... iu
da ex qua reges qui eis de tribubus praefuere duxerunt ori
ginem ipsae duae tribus & iam nomine iudae censebantur · A maiori
autem parte x tribus nomen pristinum israhelis retinent · quia
& ante diuisionem x tribuum & duarum generaliter omnes hoc nomine
uocabantur · Qui ergo diuiserant · permittitur eis quod congregati sunt

inunum a dn̄o · Siquidem tempr̄ dominicę incarnationis resur
rectionis · tā ex · x · quā ex duab; tribubus qui reuersi fuerunt
de captiuitate morabant̄ in iudea · ex quibus plurimi crediderunt
in xp̄m · de quibus hic dr̄ · Congregabunt̄ filii iuda · & filii isrl̄ simul ·
hoc ē · ex duab; & · x · tribubus credentes conuenient in unum xp̄i ouile ·
Et ponent sibimet caput unū · dn̄m uidelicet ihm̄ xp̄m · de quo ezechi
el dic̄ · Et princeps unus in medio eorum · dauid seruus meus · Vel p isrl̄
possumus intellegere gentiles · Per iudā iudeos credentes · Siue p isrl̄
hereticos · p iudā catholicos uiros · Quoniā ad unitatem fidei xp̄ianę
conuersi · Ponent sibi caput unum ihm̄ xp̄m · Et ascendent de tra ·
i · de terrenis sensibus · & humilitate litterę occidentis · & eleuabunt̄
ad spiritalem & uitalē intellegentiā · Quia magnus dies iezrahel ·
Diē hic p unum [illegible] tp̄r a dn̄i natiuitate usq; ad finē sc̄li positā noueri
mus · De qua cantamus in psalmo · haec ē dies quā fecit dn̄s · Magnus
ē hic dies · id magnū est tempus in quo credentib; remissio peccatorū
tribuit̄ & ianua regni caelestis aperit̄ · Dicite fratribus uris · Populus meus ·
& sorori urā miām cōsecuta · Si hoc ad iudeos uoluerimus solummodo
referre · hortat̄ homines iudę · ne desperent · x · tribuum salutem ·
sed eam cotidie & sermone & uoto · & litteris ad poenitentiā puocent ·
quia frs illorū appellant̄ & soror · Frat̄ ex eo qđ dr̄ populus meus · sororē
ex eo qđ appellat̄ misedīam consecuta · Si h̄ uoluerimus referre ·
dr̄ eis ut dicant cęteris in infidelitate manentibus · Populus meus erunt
si in me credere uoluerint · & reiecta uetustate · ad nouitatem uitę
transire uoluerint · Vel uos qui in me creditis · & fide quā habetis
pfecta eo opibus decoratis · dicite reliquis credentibus · qu meus
erunt populus · si in me credere uoluerint · Et in fide
qua uocati sunt pmanserint · & eā opib; ornare studuerint ·
Dicite & iā sorori uestrę · i · ei de plebi in xp̄m credenti · quia mi
sericordiam · consecuta est in me credens; Iudicate matrem
uestram · iudicate · qm̄ non uxor mea · & ego non uir eius · Hoc
aptis ceterisq; credentib; dr̄ · ut iudicent id redarguant

matrem suam sinagogam . que de meretrice uxor effecta . pristinos mores non reliquit . Sed rursum suam redarguant matrem . cum fornicata est cum amatoribus suis iterum . Et consideranda patientia . & clementia . huius uiri . iterum hortantis filios suos ut suam redarguant matrem . quia ipsis credentibus . illa in infidelitate permansit . Hoc ic impletum est . quando petrus iudeis . lacrimantibus dicebat . Penitentiam agite . & baptizetur unus quisque uestrum & cetera . Ostendite inquit ei . quia ipsa non uxor mea . & ego non uir eius . Quam enim ipsa me reppulit . & ego abiciam eam . ne sim eius . Vir quippe ecclesie . xpc est . De quo heretici dicunt eidem ecclesie . Non est uir in domo sua . Auferat fornicationes suas a facie sua . & adulteria sua . de medio uberum suorum . Fornicatio uel adulterium in sacro eloquio . dupliciter accipitur . Et pro inmunditia scilicet carnis . & pro idolatria . de qua scriptum est . Perdes omnes qui fornicantur abs te . Fornicatur quippe uel adulterium perpetrat mulier . que multorum patet libidini . uel super uirum suum inducit alienum . Itaque uir anime deus est populus israheliticus plurimis fornicationibus se substrauerat qui relicto omnipotente deo . multorum portenta demonum uenerabatur . idcirco conuenitur . Ut auferat fornicationes suas a facie sua . id est culturam deorum remoueat ab amore & presentia sua . qui multorum patebat libidini . deos omnium gentium colens . Auferat etiam adulteria sua de medio uberum suorum . hoc est de corde . quo malum opus primo concipitur . Cor quippe inter ubera est . de quo ut dominus manifestat . exeunt cogitationes male . Et illi ipsius malum in corde cogitabant . & sic eadem cogitationes in opus perdire faciebant . Quapropter hortatur eam sermo diuinus . ut haec omnia a se remoueat . ne propter perpetrata scelera . perdat bona diuinitus sibi collata . Ne forte inquit expoliem eam nudam . & statuam eam secundum dies natiuitatis suae . Vestis qua tegebatur eadem plebs . intellegitur dei auxilium . doctrina legis & prophetarum . & tutela angelorum . Quae omnia minatur deus omnipotens se ei tollere nisi penitentiam agat a perpetratis sceleribus ut fiat nuda plenaque ignominia uelut iam olim fuerat . Et statuam eam inquit secundum diem natiuitatis suae . ut scilicet his careat omnibus sicut olim in egipto manens .

& ponã eã quasi solitudinẽ · & statuã eã uelut t̃rã inuiã · Domus in soli
tudinẽ redigit̃ · quando dominum p̃p̃rĩ amittit · Et hic plebs in soli
tudinẽ redacta est · quando d̃s a ipsa p̃p̃ peccata eius recessit ab eã ·
Unde p̃p̃pheta dicit · Reliqui domũ meã · dimisi hereditatẽ meã ·
& c̃tã · Et in eugl̃o ipse eis p̃sens & ipsũ minat̃ q̃d relicturus esset dicens ·
Ecce relinquet̃ uob domus uestra deserta · Facta ẽ quoq; uelut t̃ra inuia ·
q̃n̄ p̃dito recto itinere fidei · p̃didit patrẽ d̃m · p̃didit & filiũ eius · quidi
cit ego sum uia · Et interficiam eã siti · inopia omniũ bonoꝝ · t̃ & siti · de qua
p̃p̃heta iohel dicit · Mittã in eos famẽ & sitĩ · Non famẽ panis t̃ sitĩ aquę ·
sed famẽ audiendi uerbum d̃i · Siue aquam que eis ablata est · possumus
gr̃am · intellegere sp̃s sc̃i · De qua ipse in eugl̃o loq̃t̃ inuitans omnes
ad se · in aquã accipiant a b illo hanc · Qui sitit inquiens ueniat ad me
& bibat · & de uentre eius fluent aq̃ uiuę · Hęc aũt omnĩa · & iudeis apian
t̃ · negantibus xp̃m · & hereticis rectã fidẽ relinquentibus · & uaria dogma
ta errorũ · corde · uerbo & ope sequentibus · Qui nisi penitentiam egerint
expoliati omnibus uirtutibus quas in eccl̃a perceperunt · redigent̃ iuxta diem
natiuitatis suae · & effecti solitudo & t̃ra inuia · p̃ueniẽt siti · id ariditate
sacrę scripturę · ut & c̃tã q̃d falso habere uidebant̃ in nihilũ redigat̃ · Et filioꝝ
illius non miserebor · q̃n̄ filii fornicationũ sunt · quia fornicata est mat̃ eoꝝ ·
Quando egressi sunt iudei de egipto · iratus d̃ns patribus eorũ int̃ fecit eos
in deserto · Filiorũ aũt ipsorũ misertus · & ad t̃rã eos reseruauit · & t̃rã q̃ patri
bus eorũ p̃miserat · dedit · Sed modo minat̃ · non ita se facturũ d̃s · filioꝝ
illius non miserebor · sed in captiuitatẽ sicut & cũ patribus suis p̃gent · ibiq;
morient̃ · & t̃rã natiuitatis suę · non uidebunt ultra · quia filii fornicationũ
sunt · hoc ẽ in cultura idoloꝝ sunt nati · Quale quippe fidẽ tenebant parentes
talem docebant filios · Unde & subdit̃ · quia fornicata est mat̃ eorum ·
Sicut enim m[illegible] · uipera [illegible] · sic ea de plebs · tales filios generabat qualis
erat · Confusa est · id obstupuit · & in admiratione uersa · quę concepit eos
& filios diaboli effecit · Quia dix · Uadam post amatores meos · qui dant
panẽ mihi · & aquas meas · lanã meã · & linũ meũ · oleũ meũ · & potum meũ ·
Hoc dicebant iudei dum colerent diuersarum gentiũ deos · Uadã inquit

post amatores meos · id fide & dilectione sequar deos & imitabor gentes · quarum
deos adoro · qui mihi dant panem aquam · & cetera · Omnia enim bona · que is dem
populus celitus a deo perceperat · a demonibus se habere putabat · aliisque totum
ascribebat · Quod etiam totum spiritali a deos potes referre qui negauerunt
dei filium · eligentes sibi barabban seditionis auctorem · et crucifigentes
dei filium omnium bonorum largitorem · Qua propter confusi sunt & non so
lum se sed etiam posteros suos pessima imprecatione multauis dicentes ·
Sanguis eius super nos et super filios nostros · Possunt haec iuxta litteram
expositionem etiam super hereticos intellegi · qui confunduntur · sed etiam
filii eorum mala doctrina geniti · pariter cum eis erubescunt ·
Qui in quantum confundantur manifestatur cum subditur · Quia dixit uadam
post amatores meos · id est sequar uaria dogmata hereticorum · quorum
panis est luctus perpetuus · Aqua autem doctrina prauitate sua est stul
ta · Qua etiam habet ritatos inter ficiunt · Cui aqua illa contra
ria est de qua scriptum est · Aqua profunda uerba ex ore uiri ·
Per lanam autem et linum simulata illorum sectas · et inmunditia exprimitur
Quos dominus cauendos eos ammonens dicit · quia ueniunt ad uos in
uestimentis ouium · intrinsecus autem sunt lupi rapaces · Per oleum uero
adulatio accipitur · De quo propheta dicit · oleum peccatoris non inpinguet
caput meum · Potus etiam illorum scriptura sacra intellegitur · qua illi
male intellegendo turbidam reddunt · Propter hoc ecce ego sepiam 55
uiam tuam spinis · et sepiam eam maceria · et semitas eius non inueniet ·
Per spinas · punctiones dolorum et duricia aduersitatis exprimitur
maceria · Id est autem obsta culum neque quereret inuenire posset ·
sepiam inquit uiam tuam spinis · id est eius actiones durissimis implica
bo laboribus · sepiam uero maceria · id est etiam ad hoc quod uis nequa
as peruenire · Porro quod sequitur · et semitas suas non inueniet ·
Idem sensus · sed more propheticorum uariatur sermo · Unde alia ad aliam
repente transferat personam · Et sequitur amatores suos · Assirios uel
chaldeos · quaerens ab eis auxilium · in ipsa tribulatione grauissima · 55
& non apprehendet eos · ad hoc ut sibi auxilium prebeant · quin etiam

conprehendere ab illis et captiua duceretur. Exquirent eos et non inuenient
sibi propicios et dicet. uadam et reuertar ad uirum meum priorem. id est redeam
ad dominum omnipotentem. qui me olim per datam legem desponsauit. Quia bene
erat mihi tunc quandiu preceptis eius obediui. magis quam nunc.
Quando propter idolorum culturam uariis affligeretur tribulationibus. Ipsa siquidem
plebs israhelitica. sepe prosperis elata. recedebat a domino idola colen
do. Iterum autem afflicta calamitatibus. reuertebatur ad dominum. qui suscitans
eis saluatorem liberabat eos. Quae uerba et generaliter et specialiter
nobis conueniunt qui prosperitatibus elati non numquam dei preceptis
contraimus. Iterum autem afflictionibus atteriti. ad nosmetipsos reuer
timur. et peccasse nos recognoscimus ad illius refugimus misericor
diam. sub cuius protectione nobis bene fuisse recolimus. Sic plerumque
solet accidere his qui in seculo positi. diuicias et honores appetunt
mundi. sed ne ad has possint peruenire. diuersis a domino angustiantur
tribulationibus. uelint nolint. seculum relinquant. et postposi
tis curis temporalibus quas adipisci nequaquam ad libitum suum
ualent in monasterium confugiunt. Et qui prius contrista
bantur quod non omnia quae uellent habebant. gaudent contenti et
cibo. et uestimento. secundum apostolum. et deo in paupertate seruire
qui ante mundo et concupiscentiis eius seruiebant. Et haec nes
ciuit quia dedi ei frumentum. et uinum. et oleum. et argentum. et mul
tiplicaui aurum. quae fecerunt baal. Dictum est superius
quod populus israheliticus omnia bona temporalia quae a domino per
ceperat idolis deputauit. nesciens quod dominus ops omnibus his
eum fecerit habundare. Unde et relicto deo ex auro et argento
quod ad hornatum decoris acceperant. fecerunt sibi baal idolum
sydoniorum. Quod ezechiel propheta plenius in suo uolumine
describit. Si autem spiritualiter haec uerba uoluerimus intel
legere. per frumentum legem debemus accipere. qua pasci debu
erant. Per uinum laeticiam spiritualem quam non in temporalibus rebus
sed in deo habere debuerant. Oleum autem sensus illuminationem

Per argentum . nitore eloquentię . de qua scriptum est . Argentum igne exami
natum . eloquia domini eloquia casta . Per aurum uero . preceptum dilectionis dei et
proximi . In quibus omnibus qui deum glorificare debuerunt . demonius
uenerari maluit quam deum . Idcirco inquit dominus . Conuertar . amea scili
cet clementia ad crudelitatem . et sumam frumentum meum in tempore suo et ui
num meum in tempore suo . Tempus harum frugum est quando ad maturitatem
perducti colliguntur . et in cellariis per totum annum uictum ministraturi
reconduntur . Sicut autem tunc temporis instante in deliciis maturitate ho
minibus que ea colligere debuerant auferuntur . grauissimo affligun
tur merore . Minatur autem hoc se ablaturum a iudeis . ut per totum
annum patiantur inopiam famis . Sepe enim deus propter peccata ho
minum tempore messis et uindemię . inmittit tempestatem . et para
tos ad colligendum fructus aufert . Et liberabo lanam meam et linum
meum . quae operiebant ignominiam eius . Falso in quibusdam codi
cibus habetur libirabo . Unde liberabo est legendum . Quasi enim
sub sua seruitute habebant linum et lanam . cum ipsi essent serui diaboli
Idcirco dicit deus . Liberabo linum meum et lanam meam . ne ab iniquis possi
deantur dominis . Porro ignominia quam hęc operiebant . idola eorum
intelleguntur . quorum altaria uariis uestimentis decorabant ornatu .
Spiritaliter uestimenta ista significantur dei auxilium et angelorum custodiam
quia omnia aufert ab eis deus . ut qui ex his non senserant datorem . relicti in sui
a iniquitate . tradantur diabolo . aeternaliter cruciandi . Et nunc reuelabo
stulticiam eius in oculis amatorum eius . Stultitiam . appellat idola . que in
templo posuerant . Amatores autem chaldeos . uel assyrios . et idumeos
appellat . cum quibus longo tempore . pacem habuerant . in quorum oculis stul
ticia iudeorum . reuelata est . quando capta hierusalem . templo que subuer
so . uidentes iam dicti hostes . imagines cherubin . et idolum baal .
ceperunt dicere . Ecce israhelitae . sicut omnes gentes . idola uenerantur . Quam
obrem . merito suae iniquitatis . in manus subiciuntur potestati . Et uir non
eruet eam de manu mea . Hoc est nullius usum aut fortitudine . poterit
liberari de mea potestate . sed iusto iudicio . tradam eam hostibus .

et in captiuitatem duci faciam. Et cessare faciam omne gaudium eius. Hoc etiam in
illis impletum est. quia ab assiriis et chaldeis ductis sunt captiui. ubi omnem per
diderunt letitiam. et post in illis quia eum audierant. Auferetur a uobis regnum
dei. et relinquitur uobis domus uestra deserta. Sollempnitatem eius. neomeniam eius. sabbatum
eius. et omnia festa tempora eius. sub cessare faciam. Cum dicit sollempnitatem. unam
pro omnibus ponit. Vel certe in hoc speciali nomine uult intellegi festiuita
tem paschae. quam illi in memoriam suae liberationis. honorifice celebrare
soliti erant. Neomeniam autem appellat. innouationem lunae. quoniam illi in ini
tio singulorum mensium. huiusmodi festiuitatem cum gaudio celebrabant. In sabbatis
quoque uacabant ocio et epulis. Habebant etiam et alias festiuitates. id est
pentecosten. sollempnitatem tabernaculorum. et dedicationem templi. aliaque his
similia. quae omnia ablata sunt ab illis. quando in captiuitate positi. nec
praedictas festiuitates cum gaudio. secundum ritum suum celebrare. nec ocio uacare
permittebantur. Quae omnia ab illis ablata. nunc spiritaliter in ecclesia cele
brantur. Et corrumpam uineam eius. et ficum eius. Grandine scilicet. atque ariditate.
et gelu. ut nullam habeat arborem fructiferam. Spiritaliter. per uinum laeti
tiam cordis significat. Per ficum autem. dulcedinem. ac suauitatem. debemus
intellegere. Quae ablata sunt ab eis. Unde et in merore. et in ama
ritudine uersantur. De quibus dicit. Mercedes haec meae sunt quas dede
runt mihi amatores mei. Reddit causam. cur eis abstulerit bona supe
rius dicta. eo quod dixerit. mercedes haec meae sunt et cetera. Putabat enim
haec sibi a daemonibus dari pro mercede. quod colebat idola. Et ponam eam in
saltum. ut iam non habeat arbores pomiferas. sed in solitudinem penitus redi
gatur. Quod ex parte quidem ab assiriis et chaldeis. plenius tamen
completum constat a romanis. qui eorum terram destruentes. redegerunt
in solitudinem. ipsosque ultima captiuitate exules a sua terra reddidere.
Hinc est quod sequitur. Et comedet illam bestia agri. Id est romanus exer
citus. De hac bestia psalmista dicit. Exterminauit eam aper de silua.
Vel certe hanc bestiam. possumus intellegere diabolum qui eos comedit.
quando ad suam traxit culturam. pro qua exterminium postea passi sunt.
Quae de iudeis dicta sunt. Possunt et de hereticis accipi.

Qui dū de eccl͂a egredi unt͛. a dō derelicti. eorū stultitia reuelatur
his qui prius amatores illorum extiterant. & traditi bestię. id est diabolo.
eius morsib; lacerati perpetua morte puniunt͛. Et uisitabo sup eā
dies baalim. quibus ad͛ cendebat incensum. & ornabat͛ inaure sua.
& in munilio suo. & ibat post amatores suos. et mei obliuiscebat͛ dic dns.
Seruat adhuc personā mulieris meretricis. quae ornat͛ auro. et gēmis.
ut placeat amatorib; suis. et quicquid pulchritudinis n̄ habet p naturam.
arte conquirit. Uisitabo inquid super dies baali. i. p dieb; q̄b; baal
coluit. Adducā super eā afflictionē tribulationis. Hic eni͂ in malū
ponit͛ uisitacio. p angustia scilic& tribulationis. int͛fectionis. & capti
uitatis. quae ppt idolorū culturā. uener͛ super iudeos. Cęterū in bo
nū uisitatio ponit͛: ut ē illud. Visitauit nos oriens ex alto. Et uisita nos
in salutari tuo. Uisitabo inquid super eā. Haud dubiū quin in eā
dies baalim. quib; uidelic͂ dieb; accendebat incensū. n̄ dō sed doemo
nib;. Baal numero singulari. baali u͛ plurali masculino genere
eadē idola nominant͛. Ubicū q; eni͂ in fine hebraici sermonis. im.
sillaba repperit͛. numerus pluralis ē generis mascli. Ubi autem
hoth. ut sabahoth. numer͛ pluralis ingn͂r femi. Unde. cherubin.
& seraphim. plurat ē genris mascli. Sabaoth autē qd int͛ptat͛. militi
arū t exercituū. siue uirtutū. numiro plurl. genere feminino.
Ergo & baali masculino genere numero singla. Licet quidam male
legentes genere feni. Ornabat͛ autē plebs iudaica inaure sua. & munili
suo. ut placeret amatorib; suis. id est doemonib; quę ad hoc aures orna
re debuerat. ut spūalia pcepta dī corde conciperet. et collū. a ut alius
pdicaret. Haec uero. ideo gessit. q sequendo doemones. dī oblita ē
quę eius uir ee debuerat. Sed heretici immolabant baalim incensum.
quando peruersa doemata. quae ipsi sibi tāquē idola finxerint secuntur,.
Ornant quoque aures suas. quib; uerba audiunt͛. & collū quo pferuntur
ut eloquii uenustate illos quos deceperint placeant. Nā & p munilia
intellegunt͛ uerba diuina. de quibus eccle dicit͛. Collū tuū sic
munilia. quae n̄ facerint. nisi dī obliuiscerent͛. Propt hoc

Ecce ego lactabo eam et adducam eam in solitudinem. Quia dominus
misericors est et miserator. licet superius comminatus fuerit
mala tamen ne desperet. eadem plebs. promittit ei salutem dicens.
Propter hoc. scilicet quia misericors sum. lactabo eam. id est blandiar illi
ut ad me convertatur. Unde est. Penitentiam agite adpropinquabit enim
regnum caelorum. Et venite ad me omnes qui laboratis. et cetera. Et
ducam eam in solitudinem. id est liberabo eam iterum de captivitate.
sicut prius eduxeram eam de aegyptiaca servitute. Et sicut tunc
per solitudinem deserti. eduxi illos protegens et liberans eos ab omni
hoste. sic faciam cum eos de terra captivitatis eorum. ad proprium reduxero
solum. Et loquar ad cor eius. Mollia scilicet verba et conso
latoria proferam. ut tristitiam eius gaudio releuem. Hoc enim signifi
cat. loqui ad cor. Unde est. Locutus est sichem ad cor . Et ioseph
postquam a fratribus recognoscitur. loquitur ad cor eorum dicitur. Tunc hoc imple
tum est. quando filius dei qui hic per prophetam loquitur in carne apparens.
dicit apostolis. immo omnibus discipulis suis ex ea gente. in se credentibus.
Iam non dicam vos servos. sed amicos meos. Quos etiam filios vocat
dicens. Filioli adhuc vobiscum sum. Et dabo ei vinitores ex eo de loco.
Quae sit haec vinea. esaias ostendit. qui dicit. Vinea domini sabaoth do
mus israel est. Et david. Vineam de aegypto transtulisti. Huic vinitores
dati sunt primum egredienti de aegypto. moyses et aaron et ceteri.
qui tunc temporis. verbo et exemplo. boni operatores eandem exco
luerant vineam. Deinde regredienti de captivitate chaldaica.
zorobabel. iesus. et neemias atque esras. ceterique prophetae. qui
boni eius cultores extitere. Post quoque in suo adventu. optimos
illi dedit vinitores. apostolos videlicet. qui omnes ex eodem loco fuerunt.
hoc est ex eadem israhelitica plebe. Et vallem achor. ad aperiendam
spem. Hic necesse est. ut ueteris recordemur historiae. Legimus
quippe in libro iesu naue. quod cum filii israel cepissent iericho.
anathematizauit eam iosue. omniaque quae in ea erant. quodque
achan. filius charmi. videns. quaedam. inter spolia civitatis

quae sibi placita fuere tulerit de anathemate. Cumq; n possent filii
isrl hostib; resistere. consuluit sentq; dnm super hoc. & illo respon
dente. deditae essent qd fecerat achan. fecit eu iosue lapidari ab
omnib; filiis isrl. Locusq; occisionis illius. vocatus e. vallis achor.
hoc e vallis conturbationis. eo qd dixerit iosue: Quia conturbasti nos.
conturbet te dns in die hac. Post cuius interfectionem. apertae filiis
isrl. spes victoriae futurae. pergentesq; ceperunt oppidu ai. interfec
tis abitatorib; eius. & merito eoru in gaudium conuersatus e. Ibiq; spem
sumserunt ubi fuerat desperatio. Sed qr hoc ut dictu e. factu constat
fuisse. videamus quid sibi uelint verba pphetica. qui haec de futuro
uaticinat dicens. Et uallem achor. ad aperienda spem. Sciendu ergo. qa
sicud tunc p qua interfect e achan. in clari sumser spem vincendi hostes.
nec ea frustrati sunt. Sic nimiru. postquam hierusalem destructa est
a romanis. teplu q; succensum. & ipsi iudei interempti. & in totu mundu
sunt captiuati. aplis ceterisq; credentib; apertae spes victoriae qua totu
mundum fidei xpi subiugauerunt. quodq; in ubia pseuerat. id e.
illud teplu. & omniu cerimoniaru obseruationes. in spuale uertere
intellegentia. sicud nunc agit in eccla a fidelibus. Et haec fuit eoru
spes victoriae. de qua hic dicit. Et valle achor ad aperienda spem.
subaud dabo. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suae. & iuxta dies ascen 35
sionis suae de terra aegipti. Et iam nc istoriae similitudine e seruat.
In exodo legit. qd submerso pharaone. & equitatu illius in mari rubro.
filii isrl cecinerunt do canticu dicens. Cantemus dno. & cetera. Quod
tempus iuuentutis eius appellat dies. eo qd tunc idem populus in fide
& religione cresceret. Nam antea idola colebant. id e. vitulos
aegiptioru. Unde postea uitulu fabricati sunt dicens. Isti sunt dii tui
isrl & cetera. Et congrue dr. iuxta dies ascensionis suae de terra egipti.
Quia egipt in planicie. terra aut repmissionis e in montuosa. Ideoq;
de egipto pergentes. ascendere dicunt. Sic & frequent eis a dno dr.
Ego uos ascendere facia de terra aegipti. Sed iam misteriu videamus.
Aegiptus. quae interpretat tenebre t merori. infidelitate signif iudeoru.

Mare rubrum babtismi. quod dominice passionis fide consecratur.
Pharao et exercitus eius submersus in mari rubro. diabolum significat et ori
ginalia peccata quae in babtismo submerguntur. Desertum illud per quod
post mare rubrum transeuntes pasti sunt manna et aqua de petra.
et sic demum ad terram repromissionis peruenerunt. tempus presentis uitae gessit.
in qua fideles perceperunt manna et aquam de petra. id est corpus et sangui
nem Christi. vel doctrinam diuini eloquii. Terra autem repromissionis. cae
lestem significat patriam. Ad quam post babtismum et laborem huius uitae
peruenitur. Promittit ergo sinagoge credentium. quod sicut tunc egre
dientes ex egipto post interitum pharaonis. cecinerunt filii israel carmen
domino. Sic ipsa de tenebris infidelitatis egressa. post necem diaboli.
et uitiorum oppressionem. cum gaudio et laeticia spiritali transiet ad cae
lestem patriam. ubi est terra uiuentium. Et recte de aegipto pergentes ascen
dere dicuntur. quia tunc bene ascendimus. quando a terrenis ad caelestia.
a uitiis ad uirtutes. transmigrare studemus. Et erit in die
ait dominus. uocabit uir meus. et non uocabit me ultra Baalim.
Et auferam nomina baalim de ore eius. et non recordabitur
ultra nominis eorum. De nomine baali. iuxta litteram hoc dicen
dum. quod belus pater fuit nini primi regis assiriorum. qui ex nomine
suo ciuitatem assiriae aedificatam appellauit niniuen. quam hebrei et nostri
niniuen uocant. Qui patrem suum belum in deum transferens. simula
crum fecit. quod bel uoluit nominari. et ab omnibus adorari. Quo nomi
ne a babylonius uocatur sicud in daniele legitur. A sidoniis autem. et
fenicibus baal. Ab ebreis uero. beel zebub. ob spurcitiam et sordes inmola
tionum cruoris uocatur. id est muscarum. siue habens muscas. Et quia in multis
colebatur locis. idcirco pluraliter baalim enuntiatur. Sed iam nunc ui
deamus. quid haec uerba diuini significent. quibus de fideli populo lo
quitur dicens. Et erit in die illo. Hoc est postquam in me ceperit uera
citer. Non uocabit me ultra Baalim. Baalim ut diximus. id est
quod baal. et uir interpretatur. baal habens. Baali uero. habens me. Unde
ebreae et sirae mulieres maritos suos hoc nomine uocant dicentes.

Baal meus· hoc est habens me· & est sens· habens me in cōiugio· Est et aliud
nomen in eadē lingua· sub eadē significatione· id est is· qd similiter sonat uir·
Unde & mulier ab eis· issa appellatur· quasi uirago· eo qd a uiro suo sumta sit·
Quae ergo nolunt de suis dicere maritis· baal· siue baalim· dicunt alio
nomine· is meus· id est uir m̄s· scilicet habens me in cōiugio· Quod itaq; hic
dicit dn̄s· non uocabit me baali· sit uocabit me uir m̄s· Ita ē intelle
gendū· qā uolens me suū ostendere uirū· Nequaquā uocabit me baa
lim· qd dici bene poterat· sed uocabit me is· id est uir m̄s· In tantū
enī ds odio habet nomina idolorū· ut nec recordari quidē uelit suos
electos nominū eorū· Ideoq; dicit de fideli populo· Non uocabit me
ultra baalim· Propter ambiguitatē uerbi· ne dū aliud loquit̄ alterū
recordet̄· & uirū nominans· idolū cogitet· Unde & subdit̄· Et
auferā nomina baali de ore eius· & non recordabit̄ ultra nominis eorū·
Et au percutiā eis foedus in die illa cū bestia agri· & cū uolucre cae ss
li· & cū reptili terrae· Iā hic apte describitur coniunctio iudeorū
& gentiū in unitate fidei xp̄i· qui ante aduentū eius dissidentes erant
ab inuicem· Unde et iudei· gentiles ac sorte suo repellebant· Pos
tea autē in unū ouile conuenientes· iā in una fide dī omnipotentis·
pacē & fraternā dilectionē se gloriantur habere· Hinc esaias eidē
populo dicit· Aduena quondā tuus adiungetur tibi· Ut non iā sit adue
na· sed recognoscatur frater· Nomine enī bestiarum uolucrum
& serpentiū gentiles exprimunt̄· qui haec pro dō colebant· Uerū
ab his expurgati· iam n̄ his nominib; appellant̄· sed homines
rationabiles· Unde cum petrus linteū ad se missum de caelo
uidisset· in quo bestiae· uolucres atq; serpentes monstrabantur· et
audiuit se illa occidere· & manducare debere· respondisset q; absit
dn̄e quia nūquā commune aut inmundū· intrauit in os meum·
dictū ē ei quae ds purificauit tu ne cōmune dixeris· Et faretrā ss
& arcū & gladiū & bellū conteram de terra· Id ē pacē & tranqui
litatē summā dabo in terra hoc ē in ecc̄a· Licet enī multa bella
crebrescant in mundo· tamē cōparatione illius tēporis· magnae

pax in hominibus. maxime inter electos apud quos nullius discor
diae fomes locum invenit. de hoc tempore dicit Isaias. Non leva
bit gens contra gentem gladium nec exercebuntur ultra ad prelium.
Et dormire eos faciam fiducialiter. id est securos eos faciam in mea fide
et pace requiescere. Vel certe somnus iste intellegitur pausatio
electorum qui modo quiete dormiunt in spe futurae resurrectionis.
Et sponsabo te michi in sempiternum. et sponsabo te
michi in iudicio et iusticia. et scies quia ego dominus.
Advertendum quod eandem plebem ter se promittit sponsaturum. Primo
quippe eam despondit in abraam. cum signaculum circumcisionis dedit.
ut esset signum inter deum et semen illius in sempiternum. ut et iam quan
do eam eduxit ex aegypto. Secundo in monte Sinai dans ei legem.
Unde et hic in secundo loco dicitur. Sponsabo te mihi in iusticia. id est
in observatione legis. et in iudicio mandatorum meorum. ut iuste vi
veres. et discretionem inter bonum et malum faceres. et in secunda et mi
serationibus. ut si propter peccata tua tradita fueris in captivitatem
et poenitentiam egeris. iterum misericordiam consequaris. Tercio
in adventu filii dei. Unde et hic dicitur. Et desponsabo te mihi in
fide. scilicet in fidelitate trinitatis. De qua desponsatione dicit apostolus de
Christo loquens. Desponsavit sibi ecclesiam non habentem maculam aut
rugam. et iterum. Desponsavi vos uni viro virginem castam exhibere
Christo. Sed sinagoga ter a domino desponsata. omnem desponsati
onem irritam fecit. Unde quia desponsata in egypto primam despon
sationem non custodivit. et fornicata est ibi post deos alienos colendo.
Rursum per legem et scripturas prophetarum veteris testamenti assu
mitur. ut quasi secum dominus sponsalibus firmata iam ab amplexu non
recederet. Tercia autem Ihesus Christus filius dei et per gratiam sancti euange
lii eam sibi copulare voluit. Sed paucis credentibus maxima eorum
pars. collata sponsalia neglegens in infidelitate permansit. sicut
beatus Stephanus eis improperat dicens. Vos semper spiritui sancto restitistis
sicut et patres vestri. Qui autem receperunt fidem eius. coniunctis

illi uinculo dilectionis. credentes quod ipse xpc d's eet. que prius
negauerant. Ex quibus fuerunt illi qui ad predicatione petri
una die .v. milia & alia tria. CERTE IN DIE ILLA DICIT
DNS. EXAUDIAM CELOS. & ILLI EXAUDIENT TERRAM. & TERRA EX
AUDIET TRITICU. & UINU. & OLEU. Secundum litteram. hoc potest in
tellegi in his uerbis. quod bona temporalia pmittit dns his qui in se credunt
Spiritalit caeli sunt apli de quibus psalmista ait. Caeli enarrant
glam di. & cet. hi celi exauditi sunt tempore dominice incar
nationis rogantes pro muliere chananea. t pro socru petri. Isti celi
nunc exaudiunt terram. i. homines in eccla habitantes. Et haec
terra exaudit triticu. i. pfert simplice doctrina ueteris et noui
testamenti. ut impleatur illud dominicu. Beatus ille seruus
que constituit dns sup familia sua. ut det illis in tepore tritici
mensura. Exaudit & uinu. hoc e spiale intellegentia
ita pbat ut sua doctrina laetificet corda audientiu. Secundu
qualitate eni auditoru debet formari sermo doctoru. Exaudit
quoq; & oleum. qd in episcopis et pbris dat fidelib; gram sps sci.
& hoc e celu & terra. apli scilicet. atq; uniuersalis eccla. et
hec exaudient izrahel. id e semen uerbi di pducent ad opera
tionis effectu. ut faciat aliud semen centesimu. aliud sexage
simu. aliud tricesimu. Porro quod sequit. ET SEMINA
BO EAM MIHI IN TERRIS. ad aptos specialit ptinet. qui ab hierusale
seminati sunt. ut sua pdicatione. & miraculis. terra hoc e corda
auditoru suoru facerent fructificare. De quib; scriptu e. Isti sunt
semen cui benedixit dns. Nam ipsi apli & semen sunt. qd dns pseminat
p uniuersum mundu audientes a dno. Euntes in mundu uniuersum
& cet. Et ipsi sunt seminatores. iuxta illud. In omne terra exiit sonus
eorum & cet. ET MISEREBOR EIUS QUAE E ABSQ; MISERICORDIA. Hoc est
sinagoge iam in me credenti quae prius diu per multa demonum
portenta errarat. et a pdo adorando sine misericordia erat. ET DICAM
NON POPULO MEO. POPULUS MEUS ES TU. Hoc e quod ipse fide

lib; suis exodē populo dicit· Uos estis qui ꝑmansistis mecū intemptati
onib; meis· & ego dispono uobis· sic' dis posuit mihi pater ms regnum
Et ipse dic' ds ms estu· Sic & petrus· Tu es inquiens xps filius di uiui·
Et thomas· dns ms & ds ms· Quae uerba & specialit' ad x· trib; &
generalit' ad omis israhelitas possint referri· ad eos scilicet qui recede
runt· Et dix dns ad me· Adhuc uade dilige mulierē dilectā
amico & adulterā· sic dilig dns filios isrl· & ipsi respectant ad
ds alienos· et diligunt uinacia uuarū· Per has duas mulieres id ē su
periore fornicariā· que appellat' gomer· & ista que uocat' adultera· debe
m' intellegere isrl & iudā id ē x trib; q erant in samaria sub rege
ieroboā qui fuit de ephraim· & iudā qui regnabat in hierslm de stir
pe dd· Has duas mulieres describit ezechiel sub nomine duarū
sororum· oolla uidelicet & oliba· Quas si diligentius uoluerimus
distinguere· ꝑ priorē quae fornicaria appellatur x trib; ꝑ secūdam
quae adultera iudā possum' intellegere· & tamen generaliter et
ꝑ illā & ꝑ istā uniuersus populus israheliticus sic in sequentib; qui
monstrabit' potest accipi· Iuxta litterā ita ē intellegendū· qd dic'
adhuc uade & cet'· Sensus ē hic· Tu quidē eā diligis· sed ipsā debita
uicissitudine nō te dilig· quin pocius tuū neglegens amorē ad
ultera ē quia alteri uiro copulatur· eiq; plus quā te diligit·
Ad qd aut' ista pertineant· aperit' cū subditur· Sicut diligit
dns filios isrl· Id ē sicut tū diligis illā mulierē· & tam illa plus alii
quā te dilig· sic dns sūmo amore filios isrl dilig· Sed ipsi eū spernen
tes respectant ad deos alienos· hoc ē uenerantur & colunt illos·
Et diligunt uinacia uuarū· Vinacia appellat quae nos acina
dicimus· id ē folliculos uuarū post expressionē uuarū a plo pressos· Spia
liter aut' ꝑ haec uinacia daemones intellegunt'· qui quādiu in sua
dignitate fuer' quodāmodo uuę erant· hoc ē pinguedine sps sci
referti· Postquā uero superbientes contra dnm· similes ei fieri uo
lunt· euacuati grā sps sci facti sunt steriles & ueluti ad nichilū utiles
de cęlo proiectis uiteri siccitati marcentes & nihil antiquę gratię

possidentes. Sic et iudei ob infidelitatem a deo derelicti. diligunt daemo
nes omni dulcedine bonitatis euacuatos. Siue per uinacia possumus intel
legere tradiciones scribarum et phariseorum. ueritatis sensu prorsus uacuas
et superstitione plenas. Quas ipsi iudei diligebant relinquentes tra
ditiones dei christi tradiciones hominum. Et fodi eam mihi xv argen
teis et choro ordei et dimidio choro ordei; Et dixi ad eam.
Septuaginta interpretes sic beatus hieronimus dicit. pro quo nomina interpretatio
habet fodi. posuerunt conduxi. quod ad mulierem utique pertinet. quia
ad hoc conducitur ut marito fidem seruet. Nec alio copuletur illo uiuen
te; Cum autem dicit fodi eam mihi in mulierem. ostendit se uineam uelle signifi
care. quae sicut per prophetam testatur domus israhel est. de qua scriptum est; Uineam
de aegipto transtulisti; Foditur ergo siue conducitur haec mulier xv
argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei. id est xl et v modiis;
Nam chorus xxx modios habet; Dimidius uero chorus xv; Et hac mercede
conducta audit a domino; Dies multos expectabis me non fornicabe ris
et non eris uiro. Hoc est nec amatoribus tuis praeter te prostitues nec
mihi uiro a quo conducta es legitimo coniungeris; Ac ne putes factam
tibi iniuriam. quod dixi expectabis me. paria tibi referam quia Et ego ex
pectabo te; Mistice [quindecim] xv argentei. ad quintum decimum diem primi
mensis id est nisan. quo iudei egressi sunt de aegipto percussis pri
mogenitis aegiptiorum pertinent; Ipsa enim die id est quinta decima
luna eduxit eos dominus de aegipto et in sua eduxit seruitute liberans
per occisionem agni ab illata aegiptus plaga. coepitque eos erudire.
constituens primogenitis filiorum suorum qui plagam non senserunt
commune. quinos argenteos siclos conferri in donarius domus domini;
Deinde quadragesimo die qui intellegitur in xl v modiis ordei
peruenerunt ad montem sinai. Altera autem praeceptum est moysi ut se
sanctificarent per triduum et a mulieribus abstinerent et se praepara
rent ad accipiendam legem; Transactisque tribus diebus quinquage
simo die moyses decalogum legis accepit; Quia ergo xl v die
ad deum peruenerunt; locum in quo legem acceperunt. bene xl v modiis

or dei fuisse referuntur conducti; Quod autē sequitur · dies mul
tos expectabis me · ad p̄sens ptinet tēpus, quo populus iudęorum · qui
quondā quindecī argenteis · et xl y modus · ordei conductus · post
incarnationē dnī · eiusdē uidelicet sponsi aduentū uiri sui expec
tat · donec ut aptls dicit · plenitudo gentiū introeat · et sic omis
isrł saluus fiat · Quod ū dic̄ n̄ fornicaberis et n̄ eris uiro · hoc
ostendit qđ interim modo idolis n̄ seruiat · Nec tamen habeat dm̄
sed amatoribȝ et uiro spoliata sit · Et q̄ uirū non habet · non
uescit̄ modo cibo hominū id ē frumento · sed ordeo inrationabi
liū iumentorū · q̄ uidelicet spiritalē sensū uiuificantē n̄ capit
sed occidentē litterā sequit̄ · Quodq; addit̄ · Sed et ego expec
tabo te · Ad eos ptinet · qui expectantur ad hoc ut in fine sęcli
credentes recipiantur ad ā plexū xpi · Quando ex iudeis et gen
tibȝ fiet unus grex · unū habens pastorē · qui de se dic̄ · Ego sū pas
tor bonꝰ · Quia dies multos sedebunt filii isrł sine rege et si
ne principe et sine sacrificio et sine altari et sine ephot ·
et sine teraphim · Iudei haec omia ad lxx annos suę captiuitatis
referunt · Sed melius ē ut beatus · hieronimꝰ dic̄ de p̄senti tēpore
ut de ultima iudęorum conuersione intellegi quę dicunt̄ · Iam enim
in his uerbis ea quę superius dicta sunt intelleguntur · Quia dies mul
tos expectab me n̄ fornicaberis · Modo nāq; sedent · hoc ē habitant
iudei contracti · q̄ statūs rectitudinē amiser̄ · Et s̄t sine rege xpo qui
loquit̄ · Ego autē constitutus sū rex ab eo · Et sine principe id ē ipso
saluatore · t etiā pontifice et sacerdote de q° scriptū ē · Principem
populi tui n̄ maledices · Sunt etiā sine sacrificio et sine altari ·
quia perdito loco ubi templū et altare habebant · de q° eis in lege p̄
cipiebatur · In loco quē elegerit dns̄ immolabitis ei · et n̄ in omni
loco · Nequaquā legales uictimas offerunt · Et sine ephot · Ephot
p̄prie sup humerale uocat̄ · Sed hic p omni uestimento sacerdotali
accipitur · Aliquando autē et p lineis uestimentis · sic de samu
ele legim̄ · quia indutus ephot lineo · Teraphim p̄prie

appellantur figurae & simulacra· quę non possunt in p̄senti
duntaxat loco· cherubim & seraphim siue alia· quę in templo hor
namenta iussa se fieri dicere· Sed hic pro omni ornamento sacerdota
li positum nouerim'· Haec omnia postquam perdiderunt iudei· spiri
taliter nobis data sunt in ecclesia· Nos enim uerum regem & sacerdotem habem'
xp̄m qui est sacerdos in aeternum secundum ordinem melchisedech· Habem' sa
crificium uerum corporis & sanguinis dn̄i· habemus et ephot· hoc est ues
te innocentię & simplicitatis· facti ipsi sacerdotes & reges· iuxta quod
petrus dicit· Uos genus electum regale sacerdotium· gens sancta· Habemus &
teraphim· hoc est signum et memoriam dī expressam in cordibus nr̄is· iuxta quod
eidem decantam'· Signatum est super nos lumen uultus tui dn̄e· Et post haec
reuertentur filii isrl· & querent dn̄m dm̄ suum & dd regem suum· Post hęc·
idem postquam hęc omnia impleta fuerint· dum plenitudo gentium intrauerit·
reuertentur filii isrl· per p̄dicationem helię & enoch· & querent dn̄m dm̄
suum· & dd regem suum· id est patrem suum & filium eius· ihm xp̄m dn̄m nr̄m· unum
dm̄ corde ore & opere confitentes· Et pauebunt ad dn̄m & ad bo
num eius in nouissimo dierum· Sp̄m uidelicet scm̄· quem extra patrem
& filium· sed simul cum patre & filio unus est bonus ds̄· De quo dicit disci
pulis· Si uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uris· quanto
magis pater uester de caelo dabit sp̄m bonum petentibus se· Audite uer
bum dn̄i filii isrl· quia iudicium dn̄o cum habitatoribus terrae·
Haec uerba proprie ad eos pertinent· qui in aduentu filii dī sunt repti·
Licet & iuxta litteram eis possint aptari· qui tunc temporis in x· & du
abus tribubus commorabantur· quibus & propheta hęc loquitur· ostendens
non frustra iratum dn̄i gratiam comminari· & inferri supplicia quę
superius dicta sunt· ut scilicet essent sine rege ceterisque in quibus
catenus gloriati fuerant· Sed quia erant sine ueritate· & sine miseri
cordia· & sine sine scientia dī· & maledictum· et mendacium· et homici
dium· et cetera· multa mala inundauerant· Idcirco iusto iudicio
ab habitatoribus illius terrę· hęc omnia ablata· ipsique captiuitati
sunt traditi· augentes peccata peccatis & nouis uetera cumulan

tes. Ut autem diximus maxime ad eos referuntur. qui dominum in
carne uiderunt et audierunt. sed credere in eum noluerunt. siue ad eorum pos
teros. dicitur itaque eis. Audite uerbum domini filii israel. quia iudicium
domino cum habitatoribus terrae. hoc est cum iudeis. se per terrena desiderantibus.
Quibus contrarii sunt illi qui caelestes appellantur. qui se peregrinos et
aduenas in hac uita esse siderantes ad caelestia tendunt. Cum his
habitatoribus terrae iudicium agit. id est dampnationi aeternae eos tradi
permittit. Quare autem hoc faciat aperte subiungens. Non est
enim ueritas. Sed unus quisque cum proximo suo loquitur menda
cium. Ut non est ueritas quae ille qui de se dicit [illegible] ego sum ueritas. non habitat
in cordibus eorum. Et non est misericordia. quia subditos persecuntur. et
pupillo ac uiduae non miserentur. Unde etiam nec ipsi christo pepercerunt
sed uelut canes rapidissimi contra eum ora sua aperuerunt dicentes reus est
mortis. et crucifige crucifige eum. Et non est scientia dei in terra.
Hoc est fides et cognitio nominis dei non est in cordibus eorum qui terrena
solummodo sapiunt. Ut certe scientia id est sapientia dei patris.
quae de se dicit per salomonem. Ego sapientia habito in consilius et eruditis
intersum cogitationibus. et de quo apostolus. christum inquit dei uirtutem et dei
sapientiam. Non habitat in terra. hoc est non requiescit in illorum mentibus
qui ab eius fide sunt alieni. De quibus adhuc sequitur. Maledictum
et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inunda
uerunt et sanguis sanguinem tetigit. Maledictum pertinet ad eorum
conuicia et obprobria qui contra dominum tumebant dicentes demonium
habes et samaritanus es. et cetera talia. Mendacium ad hoc quod dixerunt.
Reus est mortis. et hic est uorator et potator uini. homicidium ad hoc
quod ipsum morti tradiderunt. et omnes prophetas. ipse eis inproperat dicens.
Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Ecce ego mitto ad uos prophe
tas et sapientes et scribas. et cetera usque sanguis iustus qui effusus est
super terram. Et beatus stephanus. Quem inquit prophetarum non sunt persecuti
patres uestri. et occiderunt eos qui prenunciabant de aduentu iusti. cuius
uos nunc proditores et homicidae fuistis. Furtum pertinet ad hoc

quod seipsos & filios suos dō furati sunt dicēs· Sanguis eius sup nos·
t quando ipsū xp̄m emerunt furtu triginta argenteis· Adulteriū
ad inmundiciā· t idolatriā· Haec omīa inmundiis inundauerant· i·
abundauer· f uerbū enī inundacionis magnitudinē scelerum
ostendit· Et sanguis sanguinē tetig· Sanguis sanguinē tangit·
cū homicidiū homicidio iungit· t cū peccatū peccato augetur·
Sanguinis enī nomine· peccatū designat· ut illud· Libera me de
sanguinib; Propt hoc lugebit tra· & infirmabitur ss
omis qui habitat in ea· in bestia agri & in uolucre cę
li· sed & pisces maris cgregabunt· Ppt hoc· q' p bonis ope
rib; inca superius dicta inundauer· lugebit tra; Terra lugere
uidetur· quando inculta remanet· sublatis habitatorib; & quę antea
suis pferebat fructus· incip uepres gerere & spinas· Ideoq; in hoc loco
desolatio decē tribuū exp̄mit cū dr· lugebit tra· Siue p tra ipsos iudeos
possum intellegere· tra quaerentes & terrena sapientes· Unde statī sequitur·
Et infirmabitur omis q' habitat in ea· Hoc ē qui p amore & desiderium ibi
manet· Cōphensionē ab hostib; luxerit & infirmatis· qm ea quę summo amo
re dilexerant in quib; gloriati fuerant amittebant· In bestia agri & in
uolucre cęli· Naturale est ut beat' ieronim' dic· ut sitia ab habitatorib;
suis fuerit derelicta bestię quoq; & aues ab ea deficiant· Altiori autē
sensu p bestias agri feroces homines & bestiali psos stoliditate· f uolu
cres u' supbos & elatos ac leues possum intellegere· quales erant ipsi
iudei de meritoz dignitate iactantes & alios despicientes· f pisces
maris· ipsi in cūeniente accipiunt· q' in pfunditate uicioz & in tene
bris peccatoz cūersabant· Siue p pisces philosophos mundi intellega
m'· in exquirendis rerū temporalium pfundis questionib; desudantes;
Pisces inquit maris cgregabunt· subd in morte· Unde & alia transla
tio habet· pisces maris deficient· Uerūtamē un' quisq; n̄ iudi ss
cet & n̄ arguatur· Puocauerit eos superius ad iudicium·
ut cognoscerent se ex ueritate iudicatos· et n̄ p potentiā dī oppsos·
sed ppt peccata p merita hostib; traditos· Uerūq' deteriores

effecti sunt tantę erant inprudentię . ut nec conuicti quidem uerecundi
am haberent . prophetas . iniustis iudicari in iustos et argui . quia indig
nis correptionem suscipere . Unusquisque inquit iustus non iudicet iniustum
et non arguat uir impius a pio . qui utique enormitate scelerum ipsi im
pii et iniusti permeruerunt . Populus enim tuus sicut hii qui contra
dicunt sacerdoti . Hic est sensus . Sicut plebicula inobediens est sa
cerdoti cuius non uult obsequi mandatis . et sicuti discipulus inobedi
ens magistro . sic populus tuus contradicit uerbis oris mei . Et ideo
non est dignus uel a propheta uel a quolibet redargui iusto . Et corrues ho
die . et corruet etiam propheta tecum . Superius ad prophetam
locutus est de populo . Nunc autem ad ipsum populum . x . uidelicet tribus
uertit sermonem dicens . Corrues hodie . id est in presenti tempore . uel
certe in aperta luce . et in omnium oculis duceris in captiuitatem .
Et corruet etiam propheta tecum . Duobus modis possumus hic prophetam in
tellegere . uel falsum uidelicet prophetam . quia equiuocum nomen est .
uel etiam prophetalem dignitatem quia . x . tribus post captiuitatem non leguntur
habuisse prophetam . Quando enim non sunt capte . x . tribus heliam prophetam
et heliseum . ceterosque filios prophetarum . qui prophetarunt in samaria
Et quidem . ii . tribus etiam in ipsa captiuitate . et post habuerunt prophetas .
Decem uero post quam translatę in medos . et in persas . nec nunc ha
buisse referuntur prophetam . ideoque eis dicitur . Corruet etiam propheta
tecum . id est dignitas prophetalis ante peribit . uel falsi prophetę qui uobis
id est falsa prophetare solebant . una uobiscum peribunt . Et nocte
feci tacere matrem tuam . Mater ipsa iudaica plebs . in gene
ralitate appellatur . Filii huius matris . uel singuli e populo . uel hi qui per
oppida uillasque erant dispersi . In nocte ergo id est in tenebris captiui
tatis et meroris et pressuris angustia feci tacere matrem tuam . quia
non est ausa dolere malum suum coram hostibus ; Conticuit populus
meus eo quod non habuerit scientiam . hoc est comprehensus ab hostibus ; si
lencio tabuit . non audens eis repugnare . Et redditur causa cur fac
tum sit ei . scilicet eo quod non habuerit scientiam legis dei .

& pcepta di n̄ seruauerit · ut illi seruirent · et idola cetera · Quia
enim prius a laudib; di os clauserat · iuste ad hanc deuenit miseri
am · ut nec malu suu inter hostes deflere auderet · Quia tu sci
entiā repulisti · repellā te ne sacerdotio fungaris mihi ·
Reppulit ipsa plebs scientiā · hoc ē dnī · quando stultissima mente
opus manuū suarū cepit adorare · factoremq; celi & terrȩ deserens
uitulos aureos uenerata ē · in dan & in bethel · ideoq; repulsa ē
ne eent extra sacerdotes in domo dnī · sed potius in delubris idolorū ·
Et oblita es legis di tui · Quę phiba deos alienos adorare · obliuis
car filiorū tuorū & ego · Tradens eos etiā captiuitati · Nec mise
rebor eorū ut olī misertus sū patrū illorū in deserto · Quem enim ig
rat ignorabitur · Haec omnia possunt & ad hereticos referri · qui reli
querunt domū dī · & hierusalē · id est xpm̄ & ecclam̄ · Et ideo eterna nocte
eo operti conticescunt a di laudib; Sic scriptū ē · In inferno quis con
fitebitur tibi · & hoc ppterea qd n̄ habuerunt scientiā dī · id est xpm̄
uitae tam fidem ei crederent · Unde & merito a dnō repelluntur ne sa
cerdotio fungantur ei · Sacerdotio ei quia & plerumq; tales inmatura
morte ab hac uita subtracti ȩternalit pereunt · ne ut ipsi indigne ·
corpus et sanguinē attrectantes aliis sint offendiculū · t mala sua
doctrina causā perditionis multis diuiniuendo existant · Quorū etiā
filii a dō obliuisci dicuntur · id est hi qui ab illorū puersa doctrina gene
rati sunt · quia simul cū patrib; ppter ea dampnationi tradentur ·
SECUNDUM MULTITUDINEM EORUM SIC PECCAUERUNT MIHI · Id est quot ho
mines habuit isrl · tot aras instruxit demonib; in quorū uictimis
peccauerunt mihi · GLAM EORUM IN IGNOMINIAM MUTABO · Gła eorū
appellat idolū in quo głabantur · & in cuius ueneratione lętabantur ·
qd tunc in ignominiā comutatū ē · quando p ipso scelere simul
cū ipso ducti sunt in captiuitatē · PECCATA POPULI MEI COMEDENT
Dupliciter hec sententia intellegenda ē · Peccata populi sacerdo
tes comedunt · id est sacrificia p peccatis hominū oblata · Ea quip
pe · t quę tc offerebant · t nc in templo dnī offeruntur in usus

transeunt sacerdotū. Unde & in canonib; dr̄. ut laici dec̄ secratis ṅ comedant.
Sed et illi qui elemosinas alioꝝ comedunt. nisi digne ꝑ exorauerint.
iudeis similes sꝰ. Qui uero digne ꝑ exorant. operib; manuū suarū
uiuunt. Sic peccata populi sacerdotes comedunt. q cū male agentib;
adulantur. eoꝝ peccata sibi assumunt. Qui enī alterius peccatis con
sentiunt. participes eorundē peccaminū fiunt. qm̄ cū eos peccare ꝓspexerīt
ṅ solū ṅ arguunt. sed laudib; peccantes extollunt. Unde subditur.
ET AD INIQUITATĒ EORŪ SUBLEUAB(ant) ANIMAS EORŪ. Dū illi pec
catis deseruirent. sacerdotes subleuabant animas eoꝝ dicēs. qm̄ populus
dī estis. ex genere habrahā descendistis. propt̄ illius amiciciā parcet uobis
dš si peccaueritis ei. Quoꝝ uerbis accipientes illi fiduciā. audacter peccabant
erecti in sup̄biā. Uel etiā falsa adulatione peccantes decipiebant dicent̄.
Dimissa sunt uobis peccata uā. Sicq; animas eoꝝ subleuabant. qm̄ illoꝝ
uerbis plus q̄ suę consciencię credentes. cū peccatores eēnt iustos se
existimabant; unde ē; Popule meus qui beatū te dicunt. ipsi te decipi
unt. ET ERIT SICUT POPULUS SIC SACERDOS. Id ē. q equaliter peccant. equa
liter indignantis dī sententiā sustinebunt. Sacerdotes autē isti. quib; eque
ut populo mala euentura a dn̄o ꝑdicuntur. ṅ erant de tribu leui sed ex qua cūq;
tribu uenientes implebant manū suā auro t argento. dantes munera regib;
x. tribuū fiebant sacerdotes inter plis idoloꝝ. Sed & sacerdos. & p̄latus
quilibet qui mala alioꝝ sibi assumit eis adolando. equalis efficitur
ideoq; cū eis dāpnabitur. ET UISITABO SUPER EU. Id ē. sacerdotē. UIAS EIUS.
Omnia uidelicet eī opa praua. Quia uisitabo hic ꝑ afflictione ponitur & tor
mento. ET COGITATIONES EIUS REDDĀ EI. Quia ṅ solū ꝓ malis operibus
uerū etiā ꝓ cogitationib; pessimis quib; ut talia facerent tractauerunt.
poenas luent. De hereticis facilis intellegentia ē. qđ quanto plures
fuer̄ tanto magis delinquant dō. & iuxta suū numerū multiplicant
uaria erroꝝ dogmata. Quoꝝ glā. id ē. sapientię & xp̄ianitatis digni
tas in ignominiā comutatur. qđ ꝓ preteritis peccatis iusto dī iudi
cio in errores uarios labi ꝑmittuntur. ꝑ q̄b; demū æternis suppliciis
tradantur. de qb; dic apls. Tradidit illos dš in reprobū sensū. ut faciant.

quod non conuenit. Qui peccata populi comedunt. quo eis placentia loquuntur. et per dulces sermones decipiunt corda audientium. et deuorant domos uiduarum. Cum enim uiderint aliquos delinquentes aiunt. Nihil aliud querit deus nisi fidei ueritatem. Qua si custodieritis non curat quid agatis. Male intellegentes illud domini cum. Qui crediderit et baptizatus fuerit. saluus erit. Dumque hec dicunt. iniquitatibus eorum subleuabunt animas eorum ut non solum non agant penitentiam. nec humilientur. sed etiam gaudeant in sceleribus suis. et erecta gradiantur ceruice. Unde et populus et sacerdos. id est hi qui docti sunt et hi qui docuerunt pari iudicio constringentur. cum non modo pro factis uerum etiam pro cogitationibus malis debite poene illis reddite fuerint. ET COMEDENT. ET NON SATURABUNTUR. Id est mala opera exercebunt et non implebuntur. quia luxuriosi et auari. numquam malicia sua satiantur. E contrario autem beati qui esuriunt et siciunt iusticiam. quoniam ipsi saturabuntur. Illi scilicet de quibus propheta dicit Edent pauperes et saturabuntur. Sicut enim iustitia saturat. sic iniquitas substanciam non habens uana comedentes fraude ludit. et uteros deuorantium uacuos derelinquit. FORNICATI SUNT ET NON CESSAUERUNT. Subaudit fornicari. quia uires pueri eorum hominum in fornicatione deficiunt. et fornicandi desiderium non quiescit. Et quia non audierunt. peccasti. quiesce. audient in die iudicii. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Fornicati sunt autem a x tribus cum idolis ieroboam filii nabath. et non cessauerunt postea colere idola. et hoc quare?

QUONIAM DERELIQUERUNT DOMINUM. Non custodiendo illum. Subaudit idola coluerunt. ideo quia dereliquerunt dominum deum suum. non ualentes duobus dominis seruire simul. et hoc non in custodiendo subaudit mandata illius quibus iusserat. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruies. Fornicatio et uinum et ebrietas aufert cor; Id est sensum et intellectum hominis subuertit. Et est sensus. Sicut uinum. et hebrietas. qui nimium biberit. mentis suae impotem facit. ita fornicatio siue corporalis siue spiritalis peruertit sensum. animumque debilitat. et de racionali homine brutum efficit animal. ut lupanaria

et libidini lustra sectetur · ligna que et lapides deos putat · ado
rans opera manuum suarum · l opus est ms · subaudi quondam · IN LIG
NO SUO INTERROGAUIT · ET BACULUS ANNUNCIAUIT EI · Genus
erat diuinationis · quod fiebat in ligno et baculis · quo futurarum
rerum captabantur auguria · Unde in ezechiele legitur · quod
rex gentis nabuchodonosor contra amon et hierusalem steterit
in biuio · ubi inter ceteras diuinationes commiscuerit sagittas
et inter ceteras exierit una contra hierusalem · Forte similiter fecerunt
isti · querentes quid eis esset utilius utrum dm̄ an idola colerent ·
Et quia adeo putrisi erant · ut relicta ueritate mendacium sequerentur
iusto iudicio relicti a deo · per responsionem baculi seducti sunt a diabolo ·
Unde sequitur · SPIRITUS FORNICATIONUM DECEPIT EOS · Id est recesse
runt a deo suo · Spiritus enim fornicationum diabolus intellegitur · qui suadet
hominibus ut a deo recedant · et se in simulacris ligneis et lapi
deis ueneretur · Principium quippe huius fornicationis · idolorum
formatio · Sed et heretici quibus hec congruere possunt · nunquam
suis saciantur erroribus nec cessant a fornicationis turpitudine
in mundicia carnis operantes · et non custodientes legem · ceterasque
scripturas · domini derelinquunt · insaniunt · et inebriantur · et perdito
mentis uigore adorant idola · que de suo corde finxerunt · for
nicationisque spm possident · Super capita montium sacrifica
bant · et super colles incendebant thimiama · Filii israhel sequendo
uoluptates suas · et desideria carnis · deo relicto · spretoque eius
templo in montibus et in collibus sacrificabant idolis · eisque thimiama
id est incensum suauitatis offerebant · Ibique propter amenitatem locorum
comedebant · bibebant · dormiebant · et luxuriabantur · eademque
loca excelsa uocabant · Ideo autem ista faciebant · quia excel
sum dnm non habebant · De quibus excelsis legimus in actibus regum ·
Uerumtamen excelsa non abstulit · Adhuc enim populus immola
bat · et sacrificabat in excelsis · Uel certe in excelsis hec
fecisse dicuntur · qui in solariis domorum suorum adorabant ·

et hoc ex consuetudine ut reor serpentis in stipite eleuati ·
SUB TUS QUERCUM · ET POPULUM · ET TEREBINTHUM · Subaudi · sacrifi
cabant · QUIA BONA ERAT UMBRA EIUS · Ueritatem in deo
perdiderant · et idcirco hoc faciebant · Preceperat quippe dominus in lege ·
ne sacrificaretur nisi in loco quem elegisset · Sed illi propter uolup
tates suas ut superius dictum est · in delectabilibus lucorum et montium
locis sacrificabant idolis · sub umbra arborum altaria facientes ·
quarum amenitate allecti inmunditiam suae exercebant carnis ·
Unde dominus prohibuerat plantari nemus · iuxta altare suum · IDEO FOR
NICABUNTUR FILIAE UESTRAE · subaudi cum alienigenis · ut et iam dominum
relinquentes · idola colant · ET SPONSAE UESTRAE ADULTERAE ERUNT ·
Hoc est thorum proprium relinquentes · alienis se coniungent · Non ui
sitabo super filias uestras · cum fuerint fornicatae · et super sponsas uestras
cum adulterauerint · Fornicatus fuerat israhel recedens a domino
deo suo · Ideo fornicabantur filiae eius et sponsae et absque
ulla uindicta · suo sceleri relinquuntur · ut ex proprio dolore intelle
gerent dolorem dei · qui in tantum iratus est · ut nequaquam percutiat de
linquentes · Non inquit uisitabo super filias uestras cum fuerint
fornicatae · et super sponsas uestras cum adulterauerint · Hoc est non
puniam illas pro sua fornicatione et adulterio · sed libere uoluptatibus
suis seruire permittam · ut uidelicet ex uiri iniuria meam cognoscatis ·
Nec malum illarum uindicabo · nisi in ultimam captiuitatem ·
QUIA IPSI CUM MERETRICIBUS CONUERSABANTUR · ET CUM EFFEMI
NATIS SACRIFICABANT · Reddit causam quare se dicat non uin
dicaturum iniquitates filiarum atque uxorum populi israhel · Tantus
quippe fuit numerus filiorum israhel ut esset ultio desperantis emendationem ·
Cum meretricibus inquit conuersabantur · et cum effeminatis sacri
ficabant · Et cum mulieribus et cum uiris turpitudinem exercebant
uitae plus deorum suorum · ET POPULUS · sub domino · uel peccatum suum · UAPU
LABIT · Id est per captiuitatem · plagis uerberibusque attritus ·
Si super hereticos ista uoluerimus intellegere · filiae · uel

sponse illorum intellegantur animae quas in errore genuerunt . et suis dogmatibus desponsarunt. Isti iusmodi indigni sunt correctione dei . quoniam omnis eorum cultus fornicatio est . et turpes turpibus commiscentur . et propterea uapulabunt . ut aliquando per plagas quaerant quem reliquerunt dominum. SI FORNICARIS INQUIT ISRAHEL . NON DERELINQUAT SALTEM IUDA. Israhel in hoc loco sicut sepe dictum est decem tribus sunt. Iudas autem beniamin . et sacerdotalem id est leuiticam cum eadem tribu coniunctas. Quam tribum nunc hortatur propheticus sermo . ne dominum deserat per culturam idolorum . sicut fecerat israhel . id est x . tribus adorando idola . quae fecerat eis hieroboam . filius nabath . Si fornicaris inquit tu israhel quae cum meretricibus te miscuisti . ita ut quicumque implerent manum suam et regis munera dando fieret idolorum sacerdos . Saltem tu iuda qui possides hierusalem . et habes ex lege sacerdotes et leuitas aeternum plurimum cum legalibus caerimoniis . noli derelinquere ut eum imiteris idola colendo . ET NOLITE INGREDI IN GALGALA . Galgala locus est ubi filii israhel transito iordane primum castra metati sunt ; Ibique secunda circumcisione accepta purgabant ibi idola a quorum ueneratione nunc tribus iuda prohibetur cum ei dicitur . Nolite ascendere in galgala . sub ut ibi deos adoretis sicut faciunt israhelitae . id est x . tribus ; ET NE ASCENDATIS IN BETHAUEN . Bethauen ipsa est bethel . quae prius dicta est bethel . hoc est domus dei . Sed postquam idolorum cultus in ea exortus est et uituli ibi a hieroboam positi sunt . appellata est domus inutilis et domus idoli . Unde et lxx . pro bethauen . domoon . id est domum inutilium ponunt . quia in deliciis ibi unus ex uitulis aureis positus fuerat a hieroboam . Nolite inquit ascendere in bethauen . ut ibi immoletis quia iam non est ibi domus dei . sed domus idolorum . NEQUE IURAVERITIS . VIVIT DOMINUS . Prohibentur iurare in nomine domini qui cultores idolorum extiterant . et laudibus daemonum os pollutum habebant . Non est enim speciosa laus in ore peccatoris . Nam prohibuerat dominus in lege ne iurarent iudaei per nomina idolorum et alienorum per nomen suum iurare concedens . Unusquisque enim eum per quem iurat . aut amat aut ueneratur . Unde ne idola diligerent aut uenerarentur . prohibiti sunt per nomina deorum iurare . ne forte eorum facta mentione illicerentur

ad amorē & culturā eorum sed habentes nomen dī semper ore illum
colerent & adorarent. Verū quia ipsi in deū iā relicto dō colebant
idola prohibentur iurare uiuit dns. Quod iuramentū apud illos erat. sic
helias. Viuit dns in cuius ē conspectu sto. Et sepissime legimus eos hoc
usos fuisse iuramento. Neq; inquit iuraueritis uiuit dns. Ac si diceret.
Nolo p os uestrū mei fieri mentionē qđ idolorum pollutū ē ueneratione.
QUIA SICUT VACCA LASCIUIENS DECLINAUIT ISRL. Vacca lasciuiens appel
latur superba propter nimiā crassitudinē quae & iugū suscipere detractant.
& oestro stimulata tramitē recti deserit sulci. Sic isrl hoc ē x. trib;
iugū legis deceruice sua excussit. & doemoniaca spiritu incitata
arripuit uoluptates suas sequendo de qua dns dic. Lata uia est quę
ducit ad perditionē. Nunc pascet eos dns quasi agnū in latitudinē. Hic
uox prophetę est de eodē populo. Et quia coeperat loqui de uacca lasciuiente.
seruat metaphorā in reliquis. Dū in latitudine camporum dnī dic pasturū
israhelitas quasi agnū. Nunc inquit. hoc ē in psenti tempr. dū spiritus
hos regit artus. me scilicet uiuente pascet eos dns in latitudine quasi
agnum. id ē ducentur ab assiriis in captiuitatē. & ibi in captiuitate la
titudinis terrae dispgentur. ibiq; multo tēpore morabuntur.
Allegorice israhelis nomine heretici appellantur. Iudas autē uir
quilibet ecclesiasticus dnī confitens. quib; dr. Si fornicaris tu isrl
hoc ē si tu o heretice a dō recedis pfalsā doctrinā. nō delinquat iudas
hoc ē uir ecclesiasticus non sequatur dogmata tuę puersitatis.
Et ne ingrediatur in galgala. hoc ē in conciliabula hereticorum ubi
peccata omniū reuelantur. & instar porcorum uoluntantur in ceno uiciorum.
Galgal. enī. reuelatio intpretatur. siue uolutabrū. Nec ascendat in
bethauen. hoc ē ad arrogantes falsorum dogmatū fictiones. qui nō ē
ibi domus dī. sed domus idolorū. Prohibentur etiā huiusmodi
delictis maculati iurare in nomine dnī. Cuius maiestatē mala de eo
sentientes polluunt. Quia sic uacca lasciuiens asilo percussa. arden
tib; diaboli sagittis percussi sunt. & legis noticiā reliquer. Ideoq;
pascentur in lata et spaciosa uia quae ducit ad mortem.

Participes idoloꝝ effecti effraim. Effraim in hoc loco appellant(ur)
decē trib; post separatione adomo dauid. ad hieroboā. qui de
tribu fuit beniamin. Cui iacob benedictionē regni dede
rat regni. Inter duū appellantur et ioseph nomine. ppterea qđ
ioseph pater fuit effraim. Effraim itaq; hoc ē x. tribus
participes fuerunt idoloꝝ quia similes eis fuerunt. quos manib;
b; operantes ut deos uenerabantur. Sic enim psalmista ait.
Similes illis fiant qui faciunt ea. DIMITTE EU. O iuda sub
Id ē: ne seruas uerba pphetae. et ne sequaris impietatē isrl. qui
idolorū particeps et amicus est. cuius cultus religio et cib; atq;
conuiuio separatus ē. Unde sequitur. SEPARATU EST
CONUIUIUM EOꝝ. Id ē sacrificiū illoꝝ se iunctū ē. Quia
tu omnipotenti dō offers. illi autē demonibus. FORNICATIONE
FORNICATI SUNT. Repeticio sermonis confirmatio ē. Quod
tale ē ac si diceret. Cottidie fornicantur et diligunt fornica
tionē suā. semp qi fornicaciones fornicacionib; augent.
Primo quippe idolū adorauerunt. quē fecerat eis hieroboā
filius nabath. deinde omniū gentium deos. DILEXERUNT AF
FERRE IGNOMINIĀ PTECTORES EIUS. Protectores isrt
helitici populi appellantur. hieroboā et ceteri reges. qui illos
et erudire in uia iusticiae et ab hostib; defendere debuerant.
Isti dilexerunt afferre ignominiā hoc ē idolatriā. quorū actu in
felix populus cultū suscepit idoloꝝ. Qui q; debuerant ductores
existere eis in uiā salutis. facti sunt duces erroris et aeternę per
dicionis. LIGAUIT EŪ SPS IN ALIS SUIS. Spiritus et uent(us)
uno uerbo apud hebreos exprimitur. qđ ē rua. Sps autē hic
doemones significat. Qui ligauerunt eos. haud dubiū. quin et
reges et populū sibi subiectū. ligauerunt malis suis. hoc ē in um
bracionib; eorū. ut mentis paterentur cecitatē. ne quo uellent li
bere potuissent incedere. Ligauit nē per illorū ipse sps. quando
sibi coniunxit. et ita uinxit. ut non dm̄ iā colerent. sed illū iā insimu

lacris adorare. Et confundentur a sacrificiis suis. Hoc est cum
fuerint deprehensi ab hostibus confundentur et erubescent cog
noscentes hanc sibi inlatam poenam propter sacrificia quae idolis prius
immolarunt. Altiori sensu hoc etiam ad hereticos refertur qui partici
pes fuerunt idolorum quando sua varia colunt dogmata. Ideoque hor-
tatur propheta virum ecclesiasticum ut dimittat et contemnat eorum vesa
niam. omnemque illorum spernat societatem quia sacrificium ipsorum a sacrifi
ciis fidelium est divisum. dum non recte celebrant misteria corporis
et sanguinis christi. Atque idcirco fornicantur. varios sequendo er
rores et inmunditiae carnis serviendo. Dilexeruntque afferre igno
miniam. hoc est vanas et superfluas tradiciones auditoribus suis gau
gaudent proferre. Quos spiritus id est diabolus ligat ne stabili pede
in accepta permaneant. Sed hac et illac omni vento doctrinae circum
ferantur. Qui vere in suis sacrificiis confunduntur quia
panis eorum. hoc est remuneratio pro poenis ius erit luctus. AUDITE
HOC SACERDOTES. Et adtendite domus israel. et domus regis
auscultate. quia iudicium vobis est. Quoniam laqueus facti estis
speculatione et rete expansum super thabor. Sacerdotes X tri
buum alloquitur. et vocat reges eorum ad iudicium. Non quo sint sacer
dotes de tribu levi. sed qui sacerdotes vocentur a populo. Sed et israel
id est populus vocatur ad iudicium. Nullusque excipitur. ut et sacerdotes
et populus. ac reges qui seduxerunt populum et constituerunt illi
tales sacerdotes simul audiant. quid fecerint. et cur in inimicis tra
dantur. Audite hoc omnes et auscultate. id est corporis aure per
cipite et mentis intellectu retinete. quia vobis iudicium est
id est dapnatio imminet merito vestrae iniquitatis. Quoniam laque
us facti estis captivitatis et interfectionis. Ego quidem posui
vos speculatores et principes in populo ut eum regeretis errantem.
Vos autem facti estis laqueus. Ideoque iam non speculatores et prin
cipes sed venatores estis appellati. Et sicut super montem thabor
rete expanditur ut aves capiantur. Ita vestra doctrina et

exẽplo captiuis populũ et ad mortẽ duxistis. Thabor autẽ mons
est situs in cãpestrib; galileae rotundus. atq; sublimis. et ex omni parte
equaliter finitur. De quo in psalmo canitur. Thabur et hermon
in nomine tuo exultabunt. ET VICTIMAS DECLINASTIS IN PROFUN
DUM. Victimę in pfundũ declinant[ur] quae demonib; offerebantur.
Populus duarũ tribuum uictimas quas dõ omnipotenti offerebat superi
us id: ad caelos ascendere faciebat. Isti uero qm̃ idolis sua immolabat
sacrificia descendere illa faciebat in pfundũ. hoc ẽ in inferni. Mo
raliter uictimae dñi sunt laudes credentiũ. penitentia peccatorum. lacri
mae orationũ. de quib; scriptũ ẽ. Sacrificiũ dõ sp̃s contribulatus. Sed
sunt nonnulli qui post lacrimas et poenitentiã peccatorum ad iã perpetrata
redeunt peccata. Horum uerũ poenitentiã quã de pristinis peccatis exercu
erant. in pfundũ declinant. quia peiores efficiuntur. De qualib; scrip
tũ ẽ. Canis reuersus ad uomitũ suũ; Iuxta misticos quoq; sensus. sac
dotes et principes hereticos intellegunt[ur]. Populi autẽ discipli et subiec
ti eorum. Increpantur et principes et ad iudiciũ deducunt[ur] dãpnationis
q[uia] qui debuerunt ẽẽ doctores populorum coeperunt p prauã doctrinã in
duxeruntq; illos in errore. Idẽ quoq; heretici expandunt rete sup thabor
qui int̃p̃tatur ueniens lumen. q[uo]d to suas maecclã tendunt insidias p q[u]ae.
dogmata peruersa aues id: animas ad caelestia uolantes capiunt.
Victimas etiã declinant in pfundũ. q[uia] suadent hominib; immolare demo
nib; dũ eos assectando errores suos ptrahunt. ut ñ resipiscant aliquando
animalis. et se erigant ad caelestia contuenda. ET EGO ERUDITOR EORUM
Ne desp[er]arent populi et magistri eorum hoc ẽ principes et sacerdotes redire
se posse ad ueniã. misericorditer se dñs eruditorẽ omniũ eorum fore pnunciat
dicens. Et ego eruditor omniũ eorum. Ac si diceret. Si poenitentiã agere
uoluerint. et dñs quos hactenus coluerunt seruire cessauerint nec de
sperent. q[uia] ego eruditor illorũ docebo eos q[uo]d agere debeant. q[uia] emenda
re ñ punire cupio. et saluare ñ pdere quero. EGO EFFRAIM SCIO ET ISRL
NON EST ABSCONDITUS A ME. Nomine effraim comp̃hendit hieroboã
filiũ nabath. et omnes ex eadẽ tribu reges. Ego et iã condidi populos

regibus subiectos. Quia ergo mea sunt creatura et omnia eorum intueor
opera, non desperent sed poenitentiam agant et suscipiam eos. Quia nunc
FORNICATUS EST EFFRAIM. Hoc est reges eorum in principio scismatis tempore a dei
cultu recedens fornicari coeperunt vitulos aureos adorando. ET ISRAHEL
CONTAMINATUS EST. Quia fornicante rege populus est secutus
pareque impietatem pari studio compleverunt. ubi a superioribus iungendum
et hoc scio ego. Non dabunt cogitationes suas ut convertantur ad
dominum suum. quia spiritus fornicationum in medio eorum et dominum non cognoverunt. Licet
eruditorem se eorum dominus misericorditer superius dixerit tamen intentio
nem cordis illorum cognoscens subiungit. Non dabunt cogitationes
suas ut convertantur ad dominum suum. ut scilicet poenitentiam agant de malis
cogitationibus ne perficiant opus malum quod cogitaverunt. Et reddit causam
inquiens. quia spiritus fornicationum id est diabolus in medio eorum. Et dominum non
cognoverunt id est non intellexerunt ut eum colerent et digna veneratione
adorarent. Quia ergo diabolus in eorum cordibus inhabitat. ipse eos ex
caecaverat ne ad verum lumen possent redire ut dominum cognoscerent. id est in
tellegerent eum solum esse colendum. Sic enim dicitur de filiis heli. Porro filii
heli filii belial non cognoscebant dominum. Principes quoque dogmatum per
versorum id est hereticos et populum subiectum sibi dicit. quia omnia eorum opera
et ipsas cogitationes occultas considerat nihilque est apud illos quod eum
possit latere. et quia propter pravam eorum doctrinam subiecti quoque ipsorum contaminati sunt.
non dabunt suas cogitationes ut penitentiam agant et ad dominum revertantur quia spiritu
fornicationis seducti sunt. qui in medio illorum versatur ideoque dominum non cognoscunt.
Et respondebit arrogantia israhel in faciem eius. Arrogantia id est superbia israhel
fuit qua tumens contra dominum cultum eius despexit. et in creaturis iniuriam
idola venerata est; Haec arrogantia eius respondebit in faciem eius. quando meri
to iniquitatis propter idolorum culturam. tradetur captivitati ne habeatur inpunitus.
sed humilietur ab hostibus eius contumatia. Et israhel et ephraim ruent in iniquita
te sua. Hoc est et populus subiectus et reges qui eos ad idolorum inclinaverunt
culturam pariter corruent. et infirmabuntur. ut qui fortes erant in scelere.
infirmi redire cogantur ad dominum scilicet. Ruet etiam iudas cum eis. In his verbis

ostendit quod et tribus iudaica tunc idola colebat · Non ergo his solum inquit euenit
et isrl et ephraim · id est x · tribubus et regibus earum ut ducantur in captiuitatem ·
uerum etiam iudas id est duę tribus quę regnabant in hierusalem sequentes captiuorum uestigia
ut quorum imitati sunt scelera patiantur et poenam · Sed et hereticis sua arrogan
tia in faciem respondet · quando per superbiam qua semper se scire altiora iactant ·
et magistri et discipuli simul corruent · Iudas quoque id est uir ecclesiastica ·
doctrina institutus · qui corpore quidem non mente in ecclesia manet et eandem
cum hereticis habet in errore scientiam · frustraque nomen ecclesiae se cum confitetur
ipse quoque cum hereticis puniendus est · In gregibus suis et in armentis suis
uadent ad querendum dominum et non inuenient · Hoc tam de decem tribu
bus quam de duabus accipi potest · Et est sensus; cum percussi fuerint ab hosti
bus isrl et ephraim et iudas · tunc sera penitentia tacti · uadent ad quae
rendum dominum in suis oblationibus gestientes eum muneribus placare quem
prius offenderant preuaricationibus · Sed non inuenient eum qui recedentibus
eis a cultu diuino ipse quoque ab illis recessit · Unde et subditur · Abla
tus est ab eis · Non ergo praesentem eum sentient adiutorem · nec suis eum
poterunt placare muneribus · praesertim cum dicat psalmista · Non sus
cipiam de domo tua uitulos; et nunquid manducabo carnes taurorum ·
et cetera · In domino preuaricati sunt · Tunc scilicet quando pro deo idola uenerati
sunt · Quia filios alienos genuerunt; hoc est iuncti idolis non deo sed de
monibus filios genuerunt · Alieni quippe filii accipiuntur qui in idolorum
sunt errore generati · siue quos per ignem ducentes idolis consecrarunt ·
Nunc deuorabit eos mensis cum partibus suis · Quia inquid hoc fecerunt ·
non multo post tempore · sed in praesentiarum · aduenientes hostes assirii uide
licet atque caldei et deuorabunt eos cum suis partibus · hoc est cum suis
possessionibus quas sorte et funiculo acceperunt · Unde et lxx ·
transtulerunt deuorabit eos rubigo cum deris suis · Et est sensus · Per
singulos menses hostis adueniet et cuncta quae ad eos pertinent uastabit
ipsosque partim interficiet partim in captiuitatem ducet · Quod
qualiter factum sit istoria libri regum et paralipomenon demons
trat · quod eundem populum non semel nec bis sed pluribus uicibus

captiuatum refert · Sed & heretici · suspicantur · quod in multitudine
sacrificiorum suorum placent domino · & iudas · id est aecclesiastici · qui facien
do elemosinas peccata sua redimant · in quibus permanent · cum omne
sacrificium praeterita · non praesentia scelera delere soleat · Et utique tales dominum
non inueniunt · quia aufertur · & procul recedit ab eis · Preuaricantur autem ·
quando dei neglegunt praecepta · & alios generant per opera filios diabolica ·
Ideoque cottidie et singillatim damnantur cum suis partibus · hoc est cum malis
quae egerunt operibus · ad interitum properant aeternae damnationis · Clangi
te bucina in gabaa · tuba in rama · ululate in bethauen · Bucina
ex cornu animantis recuruo fit · Tuba autem ex aere fit · et argento · in lege
fieri praecipitur · concrepatque in bellis · & in sollempnitatibus · Gabaa · & ra
ma ciuitates sunt in tribu beniamin sibi uicine · Haec est gabaa
in qua natus est saul · Rama autem ipsa est quam rex israhel conatus est occu
pare · sicut in regum legitur · ut clauderet exitum & introitum · tribui iude
& beniamin · Porro bethauen · in tribu est ephraim quae ante uocata
est bethel · Quia igitur praemiserat superius decem ac duarum tribuum
captiuitatem dicens · Nunc deuorabit eos mensis cum partibus suis ·
Hortatur eos quasi iam instante uicina captiuitate ut resonent buci
nis & tubis · cohortantes se inuicem in commune luctum · Et est sensus ·
Nolite uestram captiuitatem · humili uoce deflere · Sed bucinis con
crepate · & tubis ut omnes audiant qui in circuitu sunt · Cui sen
sui bene congruit quod gabaa collis · rama excelsa interpretatur ·
Dicitur ergo eis · Clangite bucina in gabaa tuba in rama · Id est
ascendite in colles & montes · excelsaque uoce deflete imminentem
uobis captiuitatem · Ululate & iam in bethauen · ubi est unus ex ui
tulis aureis · pro quorum ueneratione · modo captiui tradentur
habitatores eius · Et pulchre addidit · Post tergum tuum beniamin ·
Ubi enim tribus finitur beniamin · non procul est haec ciuitas condita
in tribu ephraim in posteriori scilicet parte ipsius beniamin ·
Ephraim in desolatione erit in die correctionis · In hoc loco ephra
im nomine · tam reges de stirpe eius procedentes · quam & iam ipse · x ·

tribuum posteris comprehenditur. Diem correptionis appellat tempus quo
traditi sunt hostibus propter peccata sua. Ut qui noluerant deo ser
uire in prosperitate. correptionem sustinerent hostium uariis afflicti
miseriis. Quia uidelicet die factis in desolatione et reges.
et subiecti illorum quando quibusdam interfectis. ceteris autem in captiui
tatem adductis. terra eorum a suis cultoribus uacua remansit. In
tribubus israhel ostendi fidem. LXX. dixerunt. In tribubus israhel ostendi fide
lia. Et ponitur ibi preteritum tempus pro futuro. Ostendi pro ostendam.
Ac si diceret. Cum uenerint ea que prius locutus sum in prophetis. osten
dam fidem. id est fidelia uerba mea manifestabo et uera. quia quic
quid de eorum locutus sum perditione. complebitur opere. Sed et heretici in
gabaa. et in rama. id est in tumore superbe scientiae morantur. dum ex
celsam se putant habere sapientiam. ibique idola colunt id est falsa dog
mata que de suo corde finxerunt uenerantur. Quapropter precipitur
eis. ut ni silentio malum suum tegant. sed publice cunctis manifestent.
Et iubentur ululare in bethauen. que domus inutilis sonat. hoc est
in suis cordibus. que prius precepta fidei erant bethel. id est domus dei. Sed iam
per diuersos errores inutilia facta sunt. Quibus bene congruit. quod
bethauen post tergum beniamin fuisse memoratur. Beniamin quippe
interpretatur dextere. et significat sanctos ad dexteram id est ad celestis regni prospe
ritatem uenturos. qui gaudia eterna omnia presentis uite commoda post
dorsum habent. que cuncta postponunt transeuntia. dicentes cum apostolo.
Unum est quod retro obliuiscens. et in anteriora nos extentes sequimur ad
brauium superne uocationis. Heretici uero post tergum beniamin sunt
quia illa que in presenti sunt uita. et sancti et ipsos despectui habent.
desiderabiliter appetunt et delectabiliter secuntur. totam spem suam in transi
toriis rebus positam habentes. et qui prius uidebantur esse ephraim. id est
uberes. Cum aduenerit dies correptionis. id est iudicii. erunt in desolatione
quando expoliati omnibus bonis quibus pollere uidebantur. Nudi et uacui
igni tradentur inextinguibili. Tunc etiam dominus in damnatione illorum
fidem ostendet. et uerba sua fidelia et uera demonstrabit.

Cu hoc qd de illoru interitu ante pdixerat ope coplebit · Qd n so
lu ad her& eos sed ad omis generalit repbos potest n in conuenient
referri · Facti sunt principes iuda quasi as sumentes terminu
qui flere debuerant · & suu populu cohortari ut recederent ab idola
tria ne & ipsi similia sustinerent · coeper gaudere qd pater& sibi tra
eo ad possidendu latius · & facti sunt quasi assumentes tminos
isrstatic transeuntes fines suos & in regnis quonda eo regnu suu & pos
sessione dilatare cupientes · Qua obre subdit · Sup eos effundam
quasi aqua ira mea · Id e & super ipsos principes iuda uenient babilo
nii · & ita eos quasi aquae impetus occupabunt · p quos pfecta sup eos
captiuitate & morte habundant induca · quia n suis uirib; sed mea
hoc facient indignatione · Verbu eni effusionis · largitate & mag
nitudine rei de qua agit significat · Dicit qq; ad principes iuda
hoc e aeccte qd n debuerint exultare · & repboz pdictone sua extimare
salute · Sed potius plangere qd illi perierint memores sue conditionis ·
Unde & aptls ammon& uiros aecclesiasticos ne sup fractione iudaicoz glo
rientiamoru sed magis timeant ne & ipsi time ant frangant · Sed qu
de interitu quida gaudent repboru & idcirco stare se putant sicalu corru
ant · effundit sup eos dns quasi aqua ira sua · q plerumq; du alii de aliorum
lapsu sulerant ipsi in eade incidunt mala · p q b; aliis insultabant · ac p hoc
ira di incurrunt · Transferunt & ia iuda principes tminos quos posuer
patres eoz quando inmutant mendacio ueritate & aliud predicant
qua ab aptis acceper · Calumnia paciens ephraim fractus iudicio ·
Popl israheliticus adhuc in duricia cordis pseuerans · dicebat effractu in
dicio & iniq; opp ssum ab hostib; dicens · Q in nos ex genere habraa amici
di descendimus peiorib; nobis hoc ÷ incircucisis & idolatris penitusq;
a di cultu alienis tradi n debuimi · Calumnia quippe appellat afflictione
ab hostib; ei inlata qua cu sustiner& · fractu se dicebat iudicio hoc e
iniuste & sine aliqua culpa fatebat se dapnatu · Quaobre ut n
sine causa cognoscat se hoc sustinere subdit · Q in coep abire

post sordes. Ac si diceret. Non ideo traditi sunt chaldeis quia iustio
res fuerint qui eos oppresserunt. sed quia iudei quondam populus meus me deseru
erunt et coeperunt abire post sordes. hoc est post idola unde sordibus et
inmundicius comparantur. Ideoque iustam inferet sententiam. ostendens eos
ideirco calumniam sustinere et tradi peioribus quia coeperunt ephraim. hoc est
ieroboam abire post idola et dominum derelinquere. Ipse hauros fabri
cauit uitulos quos postea populus adorauit. Et de hereticis manifestus est
sensus quod sophismatibus suis et arte dialectica oppresserunt ecclesiam. Sed cum
hoc fecerint non mundicia uere fidei sed sordes sequantur mendacii. Qui cum
se dampnatos uiderint cum diabolo et angelis eius. uidentur sibi calumniam pa
ti et in se fractam esse iudicium ueritatis. Sic et de omnibus rebus sentiendum
est. Et ego quasi tinea ephraim et quasi putredo domui iuda.
Tinea comedit uestimentum. Putredo autem uel caries ligna consumit.
Estque in his uerbis sensus. Sicut tinea consumit uestimentum et putre
do uel caries ligni quod utrumque per spacium fit temporis. ita ego et prius
et post duabus tribubus longo tempore poenitentiam tribuens eosque ad sa
lutem prouocans dampnationi nullos tradam. Ubi notandum quod tinea refer
tur ad ephraim putredo autem ad domum iuda. Tinea quippe celerius
consumit uestimentum quam putredo uel caries ligni. Ac per hoc ostendi
tur prius facta x tribuum captiuitate. deinde duarum quia qui
priores fuerunt in scelere priores quoque dati sunt in captiuitatem.
Aduertendum etiam quod cum totum ephraim se tamquam tinea consumturum
prestatur de tribu iuda loquens ait. Et ero quasi putredo do
mui iuda. In quibus uerbis ostendit partem quandam se seruaturum
ex eis quae postea reuersa est ex qua xpistus originem duxit cui repromis
sio reposita erat dicente iacob. et ipse erit expectacio gentium.
Punitis autem hereticis qui intelleguntur nomine ephraim et etiam
iudas scilicet hii qui in ecclesia permanent et hereticorum uel uiciis
uel erroribus continentur. simili sententia subiacebunt. quia ne
cesse erat ut qui totum imitatur actum parem cum eis poenam susti

neant poena. Et uidit effraim languorem suum. & iudas uincu
lum suum. Et abiit effraim ad assur & misit ad regem ultorem. Intellegens
effraim hoc est x reges tribuum suum languorem id est suam infirmitatem
& iudas uinculum suum. hoc est cognoscens sibi ideo imminere capti
uitatem quia sociatus erat x tribubus in peccato. misit ad assur qui non
ad deum qui & peccati & captiuitatem soluere poterat. sed a rege assiriorum
quesiuit auxilium. Legimus in libro regum quod sub rege manaen qui
x tribubus prefuit. misit assyrus dona transmisit. ut eum a damascenis
liberaret hostibus. Iudas quoque sub rege achaz. misit mune
ra tegalt falasar. ut liberaret eum facie regis damasci. Sed licet
tunc eos saluauerint de manu hostium. ipsi postea eos debellauerunt
& facti sunt ultores iniuriarum dei. qui prius fuerant liberato
res. Unde hic subditur. Et ipse non poterit sanare uos. nec soluere
a uobis alicuius uinculum. Quia uidelicet deo aduersante nec
a se ipsis eos liberare potuerunt assyrii. nec uinculum captiuitatis
soluere. Iuxta tropologiam effraim & iudam possumus referre ad
hereticos & aecclesiasticos uiros. qui cum suum uiderint uinculum
hoc est cum se uiderint peccatis obnoxios. de quibus scriptum est. Funibus
peccatorum unusquisque constringitur. non dei querunt sed diaboli auxilium.
qui ultor est peccatorum omnium de quo scriptum est. ut destruas inimicum
& ultorem. Et quia non uerum auxiliatorem. id est medicum deprecantur
idcirco permanere coguntur in doloribus suis. & in uariis delictorum
erroribus nec poterit eos diabolus sanare. nec a uinculis peccatorum
eruere cum iusto dei iudicio una cum eo perierint. Quoniam ego
quasi leena effraim & quasi catulus leonis domui iuda.
Sensus est. Licet perrexerint ad assur. & miserint munera regi
ultori ut eos liberarent. tamen sanare non potuerunt. nec sol
uere uinculum captiuitatis eorum. Ostendam enim quod me aduer
sante uanum sit omne humanum auxilium. Ego inquit quasi leena
effraim. LXX pro leena panthere interpretati. que grece similiter dicitur &
latine. Qua bestia ut dicit beatus hieronimus. nihil est uelocius.

Ideoq; iure dns adu sui effraim. id est contra x. trib; loquens dic se
fieri ut panthere; ppt uelocem uidelicet captiuitatem qui n longo pt
iuda tpr p assyrios fact e eoru interitus. Contra aut ueluti leonem futu
ru dic qui e fortissimus bestiaru. p qd ostendit captiuitas eoru aliquan
do pt tepr futura. regnu chaldeor fortissimi. Coparat eni se dns
bestiis in eoru dapnatione. ut quicquit seuius e cognoscant meius in
dignatione. Ego capia & uada & tolla & ne qui eruat. Quia
dixerat superius futuru ueluti panthere t leone. seruat metaphora
in reliquis dicendo. Ego capia subaud p meos ministros neq; in suis uiri
b; coeperint eos chaldei t assyrii. s; ds ops ppt iniqtates eor cphendit il
los. Unde nec ipsi etia hostes. parcere irato dno eis potuer. Ego inqt
capia id est cphendi ab hostib; facia & uada cu eis. ut etia in captiuitate
positi. psentia mea in uindicte sustineant cu peccauerint. & tolla eos de
ppo solio & ne qui eruat hoc e qui a mea potestate eripiat. Nemo eni
de manu di que qua eripere ualet. nisi ipse qui tenet ppria uoluntate
excidere uoluerit. sic fec iudas pditor. Uadens reuertar ad
locu meu. donec deficiatis & queratis facie mea. Locu di. magni
ficencia & maiestate ei debem accipe siue ut hec uerba specialit
ad filiu referam. p que omis dispensatio pphetie agitur; locus eius e
ds pat. iuxta qd ipse ait. Ego in patre. & pat in me e. Uadens inqt
reuertar ad locu meu. hoc e cu traditi fueritis hostib; secur residebo
in mea maiestate. t etia in patre. nec descenda ad uos ut patiar
humanos affectus quo scilicet irascar uob aut etia misertas oblit
maloru uror. s; pmitta uos quos antea ptegeba hostib; subiacere.
nulluq; auxiliu miserationis porriga donec deficiatis & seruitute
cogente queratis facie mea penitentia ages. Hereticis etiam
& uiris ecclesiasticis peccantib; ds omps ppt magnitudine peccator
suor. cu sit clementissim uertit in seuicia ferarii. tollitq; ab eis pda
hoc e discipulos illor quos de recta rapuerant. ad recta fide redire
fac. nec e qui eruat. qt cuius cor ipse illuminauerit nemo deci pere
poterit. Duq; hec agit a conciabulis per[illegible] uer sor ab sce dit

& in ecclesia comoratur credentium· eosque despicit & aspernat donec tabescant
in suis impietatibus & deficiant in iniquitate sua· querentes presentiam illius
a quo fuerant derelicti dicentes· Illumina domine faciem tuam & salui erimus.
In tribulatione sua mane consurgent ad me· Hec uerba ex parte referunt ad
eos postquam qui ipsi tribulatione captiuitatis ceperunt penitententiam agere
& rexquirere dominum quem absentem sentiebant iratum· Et hoc mane hoc est in luce
penitentie dicent ad inuicem· Venite reuertamur ad dominum. Generaliter autem
aptantur omnibus credentibus in xpisto· qui afflicti uariis tribulationibus orto eis
lumine ueritatis· in aduentu xpi mane hoc est in luce fidei consurgentes
de tenebris infidelitatis & erroris et per se inuicem ortari dicentes· Venite
reuertamur ad dominum· Illi quippe qui ex duabus tribubus de captiuitate sunt reuersi
non contenti propria salute ortantes se inuicem dicunt· Venite gressibus amoris
& fidei· reuertamur ad dominum quem peccando deseruimus· & a quo iusto iu
dicio derelicti sumus· Quia ipse cepit· scilicet nabuchodonosor ducendo
in captiuitatem. Unde superius dictum est· Ego capiam· Et sanabit nos· A capti
uitate reuocando ut pater filios. Percutiet· Nos flagellando. uariis tribu
lationibus, uerberibus. Et curabit nos· A uulneribus peccatorum si post
flagella digna egerimus penitentiam· Quod autem subdit· Viuificabit
nos post duos dies. proprie ad credentes referendum est qui uocati & fide
xpi illuminati· mutuo se prouocant· ut ad dominum reuertantur· a cuius cultu
olim recesserant· & uaria demonum portenta colendo absentiam illius
meruerant. Quia inquiunt lxx cepit nos· quando uerbum caro factum est.
Hinc paulus· Sem inquit habrae appendit & sanabit nos· quia celestis
medicus post dolorem uulnerum & peccatorum plenam salutem nobis dabit·
Hinc dominus paraliticum sanaturus prius in anima purgat· deinde
in corpore ab infirmitatis molestia releuat. Percutiet nos subaudi
uario modo· & post percussionem curabis nos· iuxta illud· quem diligit
dominus corripit & cetera· Unde & ipse cuidam sanato ait· Ecce sanus
factus es & cetera· Viuificabit nos post duos dies. Frustra hebrei
dicit beatus hieronimus somniant sibi post circulum mille annorum salutem
cum salus credentium· die tercia promissa sit qua dominus ab inferis resurrexit

Illi quippe die secundum referunt adventum suum Christi. Die vero suo tercium adventus
ad iudicium quo salvandi sunt. Sed cum hec dicunt, debent respondere quare
primum accipiant. Quem enim primum secundum tercium que suscipiunt, primum se per
didisse testantur. quia secundus et tercius sine primo esse non possunt. Cui quia de primo respon
dere non poterunt. nos hec omnia referamus ad primum et secundum Christi adventum
quibus impletur salus credentium. Primum itaque diem accipiamus.
Secundum in adventu Christi. Postquam dicit vivificavit nos per fidem. qui eramus
mortui per infidelitatem. Vel certe vivificavit nos in spe resurrectionis
iuxta illud apostoli. Convivificavit nos et consedere fecit in celestibus in Christo.
In die tercia suscitabit nos. Quia ipse resurgente a mortuis nos pari
ter in illo surreximus. quorum resuscitationem sua resurrectione significavit.
Quomodo enim sicut ille surrexit a mortuis per gloriam patris. ita et nos resurgemus
cum illo. Vel primum diem accipiamus adventum Christi in humilitate. secundum
in gloria qua videbitur ab omnibus. Tercium quando transacto iudicio electis
ampliorem gloriam sue demonstrabit claritatis. Generalem enim omnium sanctorum
vivificationem et resurrectionem. ordinavit deus pater fieri per filium. Vel
nobis prima dies est quando renascimur per aquam baptismatis et gratiam spiritus sancti
a tenebris ad lumen venimus. secundum illud apostoli. Fuistis aliquando tene
bre. nunc autem lux in domino. Secunda in requie animarum. Tercia in resurrec
tione generali. / Et vivemus in conspectu eius. Quando ut iohannes
dicit. Videbimus eum sicuti est. Vel si ad presens tempus referre volumus: in
conspectu eius vivimus. quia in ipso movemur et sumus. / Sciemus seque
murque ut cognoscamus dominum. sciemus enim id est maiestatem divinitatis illius
cognoscemus credentes et perspicientes quia eius trinitatem in personis et uni
tatem in maiestate. Sequemur illum eius vestigia imitando. et ad celos as
cendendo. Unde subdit. Ut cognoscamus dominum. quod vere tunc imple
bitur. quando quod nunc videmus per speculum et in enigmate. contemplabimur facie ad
faciem. Unde est. Hec est autem vita eterna ut cognoscant te solum verum deum
et quem misisti ihesum Christum. / Quasi diluculum preparatus est egressus eius.
Diluculum dicitur parva diei lux. qua oriente tenebre noctis fugantur
et claritas diei apparere incipit. Est ergo sensus: Sicut diluculo

surgente tenebre noctis fugauit & lux diei aperuit. ita xp̄o icarne xp
nascente tenebre peccatorum nrorum dissipate s(unt) & ort(us) ē nobis sol iusticię
qui nram illuminans cecitatem oculos mentis nrę aperuit & clarita
tē cęlestis patrię. lumenq; uerę sciencię manifestauit. Et pulchre
eadem natiuitas egressus appellatur de qua psalmista. Et ipse
tam quā sponsus, pcessit de thalomo suo. Tamquā sponsus quippe
de thalamo pcessit. quando de incorrupte uirginis utero inmacu
latū corpus assumsit & incarne natus apparuit. Decimus ortu
recte adhuc subditur. / Et ueniet quasi ymber nobis tēporane
us & serotinus terre. Quantū ad litterā temporaneū inbrē uocat
pluuiā que iactis seminib; ado datur terrę palestinorum qua infusa
coalescunt semina. Serotinū autē quā ad maturitatē eos dē perdu
cit fructus. Siquidē terra rep missionis non ita frequenti ueluti nra de
cęlo ap accep pluuias. sed bis in anno. Unde dns pollicetur per p
phetā eidē populo dicens. Dabo nobis pluuiā tēporaneā & seroti
nā. Spualiter autē xps nobis ē imber tēporaneus. quando fidei illi
fundamenta pcipim' qua rēdicati bonis operib; habundemus.
Serotin' uero quando paratis iā ad metendū frugib; id ē copleti s
bonis operib; habundem' in horrea dominica recōdemur. Uel nc nob
ē ymber tēporaneus dū ex parte cognoscim'. Erit & serotin' quando
uenerit qđ pfectū ē. Ergo iudei qui nrē ex per tēporaneas & aps q
pluuias recere semi semen in ultimo tpr nre cipient. Quid faci
ā tibi effraym. quid faciā tibi iuda. ac si diceret. Quomodo te
sine dolore cordis tradere potero hostib; aut qđ medicam̄ tibi
inponā ut te sanitati restituā. Misericordia uestra quasi nubes matu
tina & quasi ros mane pertransiet. Id ē sic ueniente sole nubis
que terrā nocte reddiderat ptransiet & ueluti mane ē surgens
ros sole orte siccatur. ita illa misericordia qua uobis misereri con
sueuerā pertransiit. & iā uobis tēpus captiuitates imminet
cito assirios & babilonios uenturū. / Propterea hoc dolau
in pphetis. Ne dicerent iudei excusacione querentes a pseudo

pseudoprophetis decepti sumus · pacem nobis promittentibus; ideoque peccauimus · testatur se
dominus prius in tempta uerterentur in occasionem salutis · Hinc legimus in li
bro regum · cccel · pseudoprophetas interfectos · et alia innumerabilem multitudinem
a iehu · qui subuertit domum achab · Unde et sub dicitur · Occidi eos in uerbis
oris mei · Os quippe domini helias qui eos occidi iussit · Aliter · Propterea hoc scilicet
quod iniqua agentibus misericordia mea recessit ab eis · dolaui · id est dolando esse
per dixi pseudoprophetas · sicut fuit esaias · ihieremias · et ceteri · ac uerbis mei terribi
libus comminatus sum eos · ut clementem contemnebant timerent offensum ·
Et occidi eos in uerbis oris mei · ut ante peccatores uerborum terrore punirem
quam captiuitas inminerat · Hec uero omnia ut iudicia tua quibus
te iudicaturus sum · Quasi lux egredientur · id est manifesta fient
Quia enim sepe uos redarguo et inpenitentes existitis in magna luce mul
tisque nacionibus uidentibus dampnabimini · Vel certe mea iudicia qua
si lux egredientur · quia nullus dubitabit uos iuste quae patimini fuisse
perpessos · Possunt hec eadem uerba ad hereticos siue ad iudeos referri
quos dominus prouocat ad misericordiam et reuiti cupit ad salutem · Illis autem in poe
nitentibus nubes tros · hoc est prosperitas istius seculi auferetur ab eis · sicud
accidit illi diuiti purpurato · qui omne quod fruitur est instar nubis aeroris
transire cognouit · Sed per pseudoprophetas dominus inficit duas eterna eis
supplicia comminatur · Et nos iudicia manifesta fient cunctis uidentibus;
omnibus cum diabolo et angelis eius damnabuntur · Quia misericordiam uolui
et non sacrificium · et sciencia dei plus quam holocausta · Iudei uario modo
peccantes · putabant se purgari per sacrificiorum oblationes · Sed dominus
ostendit se potius uelle misericordiam · ut primum misererentur sibi iuxta illud
Fili miserere anime tue placens deo · Deinde pauperibus · Et scien
ciam recte fidei cum sui cognitione quam holocausta · quia sine fide
et misericordia inpossibile est placere deo · Ipsi autem sicut adam trans
gressi sunt pactum meum · Ac si diceret · Ideo non poterunt purgari per
sacrificia sicut aestimant · quia sicut adam gustando pomum ligni
uetiti · contempsit dei preceptum · Ita isti transgrediendo legem diuinam
fecerunt contra dei preceptum · quo dixit eis · Non faciatis uobis deos

26

Et sicut ille pdidit paradisu · ita isti pdent tra qua ac
ceperant in hereditate · Ibi hoc e in ada siue et ia in pa
radiso · Preuaricati sunt in me · Iuxta qd apls ait · In quo
oms peccauer · Cotidie et ia et eos dns qui intra ecclam sunt
et peccant · et qui extra ecclam comorant ad poenitentia uocat
et misedam recteq; fidei scientia dics · Misedtiam uolo et co
Videnr heni tales offerre do munera et sectari humilitate · et fa
cere elemosina · que sacrificia uocarent · sicu rectitudine
fidei et bona uoluntate pcederent · Sed cu misedam · et rcta
abiecerint di scientia · frustra se truncato capite ceta men
bra habere iactant · Preuaricati sunt · eni pactu di in eccla ·
sic ada in paradiso · Ideoq; qmodo ille a paradiso · ita isti
picient ab eccla · Galaad ciuitas opantiu idolu; Galaad
nom e ciuitatis t montis · s; hic p ciuitate ponit · Est aute
sita trans iordanen in tribu gad · In hac urbe · idolu primit
e csecratu · quia habitabat a sacerdotib; Erat eni et ciuitas
fugitiuoz; Sed quanto celebrior · et maioris erat auctorita
tis · qe in parte sacdotu fuerat delegata · tanto principiu idola
trie et maloz omi u fuit; Et qe isti idola pmu csecrar ·
pmi ab assiriis capti · et in captiuitate sducti · Sub planta
ta sanguine · Legim in libro regu · qd hiehu unct in ramoht
galaad in rege deleuerit sedm pceptu dni omne domu
aap; id e · LXX · eius filios · ceterosq; illi consentientes in
malu · Quapropter ipsa ciuitas sub plantata · id e · humilia
ta sanguine dr · Vel et ia qe uindicta sanguinis · que
fundebat · sicut in sequentib; uidebim · sup ea uenit

Et quasi fauces uiroz latronu · Fauces uiroz latronu s cauerne
ceteraq; loca abdita · in quib; absconsi ptereuntes expoliant
et int ficiunt · Huius modi habitacula erant in eade regio
ne · Idcirco dr qd sit galaad quasi fauces latronu · quia sic
illi latentes denudabant · et interficiebant homines · ita

sacerdotes galaad · insidiantes simplicitati populi expoli
abant eos fide · et interficiebant mente · Quos autem decipere
non poterant · uestibus priuabant · et corpore necabant · Et hoc
est quod subditur · Particeps sacerdotum in uia interficientium per
gentes de siche · Siche ciuitas est in confinio · x · tribuum et duarum
que hodie neapolis appellatur · Unde transitus erat israhelitis
in hierusalem ubi solum licebat uictimas inmolari · Tribus ergo
temporibus quibus secundum legis preceptum populus ad dominum templum ascendere
in die sollemni · in die festiuitatis domini ; Die sollemnem uel festiuita
tis domini · debemus intellegere · uel captiuitatis tempus et miseriarum ·
quo uindictam de suis inimicis et hostibus exercuit · Licet enim dies
domini sint · illa tamen propter eum dicuntur · quia uindictam reddere
cogitur · Cum uenerit inquit dies captiuitatis · et seuissimus hostis
ingruerit · que mea sollemnitas est · qua ego habeo placabilem
quia me uindicat de meis hostibus et iniurie ponit modum ·
Quid facietis · Respondete · Illis tacentibus sibi ipse respondet
immo quod sint facturi diuinis oculis intuetur · Unde subiungit
Ecce profecti sunt a uastitate · Quo in loco preteritum pro futuro ponitur
usitato more sacre scripture · Profecti sunt scilicet pro eo quod est
proficiscentur · que miseria et uastitate prementibus assyriis atque
chaldeis · captosque ligare cupientibus fugient ad egyp
tum · ut possint euadere manus hostium · Unde et subditur
Aegyptus congregabit eos · memphis sepeliet illos · Quod
de reliquiis duarum tribuum est accipiendum · que interfecto godolia
cum ieremia contra domini preceptum fugientes chaldeos · ingressi sunt
aegyptum · ubi postea interempti sunt a nabuchodonosor · sicut
liber ipsius prophete testatur · Memphis autem ciuius habitatores
sepelierunt iudeos ibi interemptos ciuitas erat metropolis
aegypti ante alexandriam · Desiderabile argenti eorum
urtica hereditabit et lappa in tabernaculis illorum · Haec
uerba longam significant uastitatem · quia ubi erant domus

pulcherrime · ibi ortae sunt lappę atq; urticę · Nā p argentum
illud intellegit̄ qđ argento emit̄ · uillę uidelicet atq; agri
quos diut̄na uastitas redegit in solitudine · Dicit et hereticis ·
Cū uenerit dies festiuitatis dn̄i hoc ē dies iudicii · quando uitam
suis redditurus ē amicis · Quid facietis · Ecce enī uastati estis
ab hostib; id ē doemonib; qui uos omīb; expoliauer̄ uirtutibus
imitati estis opera infideliū · et ceteris estis nacionib; similes ·
Propt̄ hoc sepeliet uos nemphis · quę int̄p̄tat̄ ex ore iuxta senten
tias et plasphemias oris uri damnabimini · et qđ locuti estis
in suppliciis sencietis · Tunc q; desiderabile argenti id ē quę
qđ habuistis in nitore eloquentię · et falsis dogmatib; urtica
hereditabit · hoc ē p̄petuū incendiū possidebit · qđ uos et er
no ardore consumet · Erit lappa in tabernaculis suis · hoc est
consciencia peccatorū · et pristine conuersationis · et curę huiu
modi uos torquebunt · Uener̄ dies uisitationis · uener̄
dies retributionis · Uisitatio in hoc loco · p afflictione et tor
mento ponit̄ · Alibi ponit̄ in bono · ut ē uisitauit nos oriens
ex alto · Uener̄ inquit dies uisitationis · de quib; sup̄ dixe
rat · Qđ facietis in die sollempni · et festiuitatis dn̄i ·
Uener̄ dies retributionis · ut qualia fecer̄ talia recepiant ·
Scitote isrł stultū · insanū p̄phetā · uirū sp̄ualē · Populus
israheliticus · ueros dī p̄phetas insanos appellabat · Unde
legim̄ qđ dixer̄ principes · in ramoth galaat · ad ieu · Quid
dixit tibi insanus iste · quib; ille ait · Nostis hominē et quid
locutus sit · Dicitur ergo · O isrł nunc tua uerba cognosce · qui
p̄phetā tibi uera dicentē · et sp̄u sc̄o p̄phetantē · stultū et insanū
uocabas · Scito itaq; te stultū · hoc ē sine intellectu · et eū quem
uocabas p̄phetā insanū · qui mea uerba despexisti · et putabas te
eē uirū sp̄ālē et p̄ futura tibi estimabas te uidere p̄ sp̄m scm̄
cognosce [illegible] · Aliť · Scito te isrł stultū p̄phetā · quia tibi
p̄mittebas pacē et n̄ uenit iuxta tuā falsam estimacionē ·

Scitote etiam pphetā ee insanū qui mea uerba despexisti. & pu
tabas te ee uirū spūale. & pfutura tibi estimabas te uidere per
spm. Propt multitudinem iniquitatis tuę. & multitudo amentię
let ppt innumera peccata. multa ecia incurristi amentia ut ppriu amit
tens intellectū. nescires quid ageres. Unde nec ea quę tibi futura erant aduer
sa uidere potuisti. nec eos qui p spm scm edocti erant & tibi ea pdicabant audi
sti quos insup insanos & amentes uocasti. Dies quoq ultionis ueniet reprobis quan
do dno ueniente ad iudicium uisitabunt ad penam & reddet eis p
ut gesserant. qui du aduiuerent. Israhelitas hoc e uiros uidentes dm
se ee fatebant qd non erant. n cognoscentes suā stulticiā dicens di
filiū creaturā. spm scm negantes. et rursum aliū dm bonum alium
mundi asserentes creatorē quorū insania multiplex est quę et iniquitates
fuere quāplurimę. Speculator effraim cum dō meo. ppheta laqueus
ruinę factus ē sup omis uias eius. Uox pphetę. Speculator effraī
sub ē cū dō meo id est ad hoc a deo meo constitutus est speculator ieroboā
qui nomine effraim intellegit. ut ipse & eius sequaces reges speculatores
eent populi di & eis bona puiderent. Ac scdm di uoluntatem regerent
atque instruerent eos. Speculatores quippe appellabantur rectores
& pphetę ipsius populi. Unde & dr iezechieli. Speculatorē dedi te
domui isrl. Ita ego ieroboam quasi speculator & quasi ppheta datus est po
pulo cū sequacib; suis ut poplm corrigerent delinquentē. & ad rectū iter re
uocarent. Sed q eos erudire debuerant factus e laqueus ruinę in omnib;
suis actionib; qr p potentiā & suā suasionē fecit eos idola colere. et q debu
erat ee ppheta ut poplm di culturā doceret docuit eos idolatriā. Unde hic
subdit. Insania hoc ē idolū. In domo di eius. id ē in bethel. ubi antea fue
rat domꝰ di. Ibi quippe uitulū aureū adorandū cstituit. Profunde
peccauerunt sic in dieb; gabaa. Hic ppheta reducit ad memoriā scelus filior
isrl qd quondā gestū ē in gabaa quando uxorē leuitę reuertentis de bethleē
in lecto necauerunt concubitu. Sicq; in impietatis baratrū suo tēpore israhelitas
dic demersos ut uincant scelus qd olī fuerat in gabaa ppetratū. Possumus & dic
gabaa accipe tēpus quando pplō ibi elegerunt regē saul de urbe gabaa. potius

h. isti peccauer. qm illi tantu modo dnm reliquer. [uici] eligendo sibi rege
hominem quem eius domina ret. isti aut & rege sibi elegerunt ieroboam videlicet
filiu nabath contra uoluntate di. insup adorecesser uitulos quos ipse fecerat
adorando. Recordabitur iniquitates eor. s. que nunc operant. & putabatur
ee oblitus. Et uisitabit peccata eor. s. p captiuitate in morte. Ds eni ob
liuione aliquando n patit. S; tunc recordari dr qdo uindicta peccatorib;
reddere cognoscit. Possunt & hec referri ad eos q p [posteu fuer ecctae] uua in deserto inueni
id e epi pbri. Sed ipsi puersa doctrina docendo facti sunt laqueus pdi
tionis. Quasi uua in deserto inueni isrt. quasi prima poma ficulnee.
Id e cu omis gentes deserte eent a do cuius noticia n habebant. Inueni poptm
isrt q si uua in deserto. & sic aude nouu fructus inuenti comedunt. sic
omib; gentib; relictis in deserto huius mundi elegi eos. Hoc e qd sub iungit.
quasi prima poma ficulnee. s. que delectabilis e. & cu amore colligit.
In cacumine eius uidi patres eor. hoc e in initio ipsius popti gra misedie mee
Elegi habraa. isaac. & iacob. qui mihi placuer. adherentes fide & operib;
bonis. Videre quippe di mereri est. Ipsi aut intrauer ad beel phegor. Id e
idolu moabitaru. Et abalienati s. id est recesser. In confusione. subaud
sui. Et facti sunt abhominabiles. hoc e abiectione digni. sic e ea q dilexer.
Iuxta illud qd salomon scriptu e in spalmo. Similes illis fiant q faciunt ea & c.
ut non solu ido latriae sed etiam ipsa idola nuncupent. Ista aut ad fidelem
poptm istarefera n. in deserto huius scti. id e cu omis mundus teneret in pec
cato. & gentes ignorarent dnm. primu in aptis & apticis uiris uias
inuenit dns populu xpianu mente dm uidente. & dulcissimis eor
saciatus e fructibus. Sed heretici qui sibi nomen xpianitatis
usurpant. intrauer ad beel phegor seruientes libidini. Difficile e
enim ut beatus hieronimus dic. hereticu repperire qui diligat
castitate. licet ea soleat ore pferre. quia aliud loqt labiis aliud
seruat e sciencia & implet opere. Unde & abominabiles existunt
facti inmundi sicut ea que dilexer. Ephraim quasi auis
auolauit. Hoc e populus x tribuu. uel eo cu terra ppa amit
tens abiit in captiuitate. Aue aute appellauit eum

p pheta ut ue ti[s] ee inbabilone transitu demonstrar&
Gtam eoru a partu & abutero & a ceptu · s · auolauit · Gtaba
tur populus · x tribuu inmultitudine filioz · 7 multitudi
ne exercituu · et in eo se maiore arbitratus e iuda fratre suo
quia ipse dece tribub; pfuit · habebant ergo plurimos
filios quib; gtabat qui oms captiui ducti sunt · aut & ia in
tfecti · Et auolauit · hoc e subito omis eoz gtatio qua
in filiis gloriaban recessit · Unde subditur · Q& si e
nutrierint filios suos absq; liberis eos facia in hominib;
Id + simultitudine filioz cgregauerint & licentia nutri
endi habuerint · nihil eis pderit quia tradentur neci · et
facia ut n glorient meis · quia uidebit illos interfici & ab
hostib; captiuari · ceterisq; nationib; inppagine filioz letanti
b; ipsi er absq; liberis · Sed & ue eis cu recessero ab eis ·
Quia eni ipsi recesser ame & ego receda ab illis · Tunc senci
ent ue · hoc + dampnatione eterna cu ome meu pdiderint
auxiliu · Ephraim ut uidit tyrus erat fundata in pul
chritudine · Tyrus ciuitas nobil · & multaru diuiciarum ·
inmedio mari sita et dicebat enporiu · eo qd oms diuicie ibi
inuenirent ademendu · plurimisq; ciuib; abundabat ;
Qua ppter ephraim · ide · x · trib; supbientes inmultitudine
diuitiaru & populoz · simile se tiro putau fundata in pul
chritudine · ide inhonore et decore multaru diuitiarum ;
Et e sens; Ta pulcher inquit erat ephraim · qui nc desertus e
& sic di uallabat · ut tyrus qui mari cingitur et pcellas ac
turbines uentoz contemnit ; Et sic tyrus undas ad usum
se insurgtes ncurat · sic illi di presti auxilio pnihilo duce
bat oms ad ususe insurgtes ; Ephraim adducet ad
int fectore filios suos · Int fectore intellegam azahele rege
syrie q samaria longo tpre obsedit quo usq; fama cogente
ad eu exirent ar bitrantes sibi uiti liu ee gladio subito

perit qua longa media. Tropologice heretici intelleguntur
ephraim. qui ueluti instabiles & lasciui de ecclesia recedunt
& gloriantur in multitudine filiorum quos per praua dogmata sibi
generant. quibus dominus comminatur & ira si enutrita fuerint puni
endos qui fornicatione sunt geniti; Ideo et patres absque liberis
redduntur. dum simul discipuli cum suis pereunt magistris.
De quibus & subditur. Ve eis cum recessero ab illis. Simulque replicat qua
lis fuerit ephraim. quando in quod erat in ecclesia in seculi huius
temptatione quasi tyrus tundebatur marinis fluctibus;
& tamen nihil aduersi poterat sustinere. quia habebat fun
damentum christum super quod domus edificata non potest euerti. Nunc autem
filios suos educit ad interfectorem hoc est ad diabolum. qui eternaliter ani
mas paruulas iugulat. & pulchre dicitur educit id est de ecclesia
facit exire foras. Moraliter filios ephraim possumus dicere cogi
tationes pessimas & contraria dogmata ueritati. que omnia dominus
interficiet. nec peccatores tales liberos habere patitur. quas eternaliter
derelinquit quando cum suis prauis dogmatibus & iniquis cogitationibus
puniet; unde est. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum; Da eis domine. 55
quid dabis eis? Da eis uuluam sterilem. et ubera arentia. Nobis
que deus per benedictionem dedit male utamur. & in contrario quam
ab eo data sunt conuertamus. Expedit ut auferantur a nobis. Deni
que cum nobis lingua data sit ad dominum laudandum. & que bona sunt loquenda.
siquis ea abutatur in blasphemiam. contra hunc psalmista deprecatur
Muta fiant labia dolosa. Et alibi. Disperdat dominus uniuersa labia dolosa. Quia
igitur ephraim gloriabatur in utero. & in conceptu & partu. & in populorum
multitudine. per quibus elatum in superbia tumebat. cum potius deberet
humiliari & deo gratias agere qui eos multiplicauerat. Loquitur
propheta ad dominum dicens. Da eis domine. sibique respondet. Quid dabis eis? Et
statim imprecando ac prouocando dominum aduersus illos subinfert; Da eis uul
uam sterilem & ubera arentia. ne scilicet habeant causas superbie &
in quo gloriari solent. in eo confundantur; Superbia enim in eis erat

multitudo filiorum. Ideo quia ait. da eis uuluam sterilem. ne scilicet generant filios. et ad ubera arentia. ut etiam si genuerint non habeant unde eos lactare possint.

Omnis nequitia eorum in galgala quia ibi exosos habui eos. In galgala saul unctus est in regem. samuel tradi nunciante. Ibi eos exosos habui. qui regem hominem ibi postulantes a meo imperio recesserunt. Aliter. Legimus in libro ihesu naue quod in galgala populus israheliticus secundo fuerit circumcisus. ubi etiam postea quasi si causa religionis primum ceperunt colere idola in quorum cultura omnia scelera commiserunt. Uerum quia galgala reuelatio. siue uolutabrum interpretatur. Bene nequitie hereticorum in galgala esse dicuntur. eo quod manifestanda opera eorum. Ipsique sint ad inferos deuoluendi. Ipsi enim ueraciter odio digni sunt. qui contra dominum mendatia locuntur. Propter maliciam adinuentionum eorum. Id est propter idolorum culturam quam ipsi maliciose ad usum ime inuenerunt. De domo mea eiciam eos. Id est de bethleem. que domus dei dicitur. Siue etiam domum domini possumus intellegere celum de quo eiectis qui deficientes corpore in anima quoque eternaliter perierunt. Non addam ut diligam eos. Perspicuum est quod non addiderit dominus. ut ultra eos diligeret.

Unde usque hodie captiuitate premuntur. Omnes principes eorum recedentes. Subaudi sunt. Principes in hoc loco debemus intellegere reges x tribuum. quoniam omnes a deo per idolatriam recesserunt. nullusque ex eis ad dominum ex toto corde conuersus est.

Possumus hec omnia referre ad christi tempora. et intellegere de duabus tribubus que in aduentu eius electes de domo dei ne saluarentur. ut israhel id est ut populus christianus saluaretur. hinc in euangelio legimus quod fecerit dominus flagellum de funiculis et eiecerit eos de templo. qui domum patris eius fecerunt domum negociationis.

Percussus est ephraim. a deo quem tradidit illos hostibus. Radix illorum exsiccata est fructum nequaquam facient. Metaphora sumit ab arbore. cuius si radices aruerint fructum ferre non poterit. Et si paululum fecerit. statim in ipso flore siccabitur.

Quam autem israhelitarum radicem debemus intellegere. nisi bonos patres ex quibus illi carnis sumpserunt originem. Et tamen quia noluerunt eorum fidem tenere atque exempla imitari exsiccata est radix illorum. propter hoc quod illis subuenire non potuerunt ut ab imminenti malo eos liberarent. Uel certe radicem dominum debemus accipere omnipotentem. in quo fuerant fundati. qui quoque eos ut omnis populus creauerat. protegebat. et crescere faciebat. Haec ergo radix in illis exsiccata est

quia iam non eos protegit atque defendit; Inde subditur. Fructum nequaquam faciet. Id est filios non generabit vel bona opera non habebunt. Quod et si genuerint interficiam amantissima uteri eorum. Id est si contigerit eos habere filios contra meam voluntatem nihil eis proderit quia interficiam natos illorum quos admodum diligunt. hoc est enim quod superius ait quod si enutrierint filios absque liberis eos faciam. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum et erunt vagi in nationibus; Varias culturas per diversa loca sequendo quia noluerunt esse solidi munimine veri dei veneratione. Possumus hoc generaliter intellegere de omnibus iudeis. qui quia principes a domino recesserunt moventes populum ut eum ad mortem expeterent. eiecit eos de domo sua et non addit ultra ut diligat; Quorum radix percussa exsiccata est quia cordis intellegentiam perdiderunt. Nec sano sensu scripturam sanctam intellegunt. Ideoque fructum bone operationis non faciunt; Quod et si fecerint. id est si visi fuerint scripturam sanctam legeque meditari et quasi amantissimos filios aliquid scientie et doctrine de suo protulerint ad usum ante domino succidentur; Abiciet enim eos deus omnium prophetarum quia non audierunt eum. et vagi erant in nationibus; non habentes altare nec deum. nec civitatem propriam. Unde et dicit in psalmo. Non occides eos ne quando obliviscantur populi mei. disperge illos et cetera. Vitis frondosa israel. Sub. fuit in scis quando habundabat bonis operibus; Unde est. Vinea domini sabaoth domus israel est. Fructus adequatus est ei. Bonas enim propagines habens et flagella fructifera multos botros attulit. et uvarum fecunditas ramorum magnitudinem coequavit. Quia secundum multitudinem populorum habundavit bonis operibus in patriarchis. prophetis. et ceteris bonis viris. Alia translatio habet vitis aquosa israel. quod in malam partem intellegimus. quia videlicet. aquosa vitis si a vinitore non fuerit amputata tota in frondibus crescit. Et humorem quem debuerat in vinum mutare vana frondium et foliorum ambitione disperdit. Et istiusmodi vitis dampnosa est agricolis. Talis fuit israel crescens in multitudine populorum et non reddens fructum agricole deo. quia cum debuissent facere uvas fecerunt labruscas. De quibus scriptum est. Vinea sodomorum vinea eorum. Laborem enim suum non in bonis operibus sed in habundantia filiorum occupaverunt. Secundum multitudinem fructus sui multiplicavit sibi altaria

55

Id est q̄ fuerint homines tot habuer̄ altaria. Que eni prius fuerat habun
dans bonis opib; postea habundantiā fructuū uertit in offensā multi
tudinē ut quanto plures haberet populos tanto plura edificaret altaria.
Unde subditur. Iuxta ubertatē terrę suę exuberauit simulachris. Id est secundum
q̄ terra illorū p̄ omnib; terris fuit uberrima. sic p̄ omnib; gentib; ipsi fecer̄
simulacra. id est imagines mortuor̄ hominū. aut animaliū. Imitatū
uitem habundantiā terrę nimietas uinceret idolor̄. Sic et heretici
dicunt in recta plantati. uocabantur uinea dn̄i. et afferebant uberrimos
fructus. postea u̇o recedentes a bono altare. i. ab unitate fidei plures
erroris sui aras extruxer̄. et iuxta ubertatē terrę suę. i. iuxta acumī
sensus et ardentis ingenii exuberauer̄ simulacris. Ex p̄fundissimo
eni sensu p̄funda reges et populos parti uitulos aureos adorauer̄. et ha
buer̄ in impietate. e sensu p̄uenit captiuitas. Extremus eni rex x
tribuū. fuit osee. de quo scriptū ē. q̄d fecerit q̄d ē malū in cōspectu dn̄i
sed n̄ sic reges qui fuer̄ ante eū. q̄ p̄misit eos si uellent ire in templū dn̄i
q̄d erat hierosolimis. s̄ q̄ data sibi licentia noluer̄ ire in hierlm.
Nono anno osee uenit salmanassar rex assiriorū. et coepit populm
isrl duxitq; eos in assirios et habitare fecit iuxta fluuiū goza. in ciui
tatib; medorū. Queri aut̄ potest cur sup̄ p̄essimis regib;
capti n̄ fuerint. s̄ sub eo q̄ coeperat ex parte aliq̄ ad meliora c̄uerti
Ad q̄d dicendū. q̄ sub aliis regib; excusabat se populs. et dicebat se
regū parere imperiis. nec possumus resistere tirannidi. Ideoq;
colimus uitulos quos adorare cōpellimur. et ad templū dn̄i ascende
re n̄ possumus. In dieb; aut̄ osee. ab eodē rege p̄ceptū ē. ne tanto
studio colerentur uituli. s̄ qui uellet ire hierusalē. et in templo sa
crificaret. Hunc aut̄ sententię c̄tradixit populs. Et hoc ē q̄d nunc
dic̄. diuisū ē cor eor̄. Id est uoluntas et sensus regis et populi. Ideoq;
Nunc. Iam nulla excusatione remanente. Interibit. et in re
dentur eine captiuitati. Statim eni ut populs dissensit a rege uenit
interitus. et captiuitas quā osee p̄pheta n̄ solū p̄dixit ut dictū ē.
sed etiā uidit usq; defleuit. Ideoq; ait. Nunc. Id est in p̄senti

tempore. Ipse confringet simulacra eorum. Depopulabitur aras eorum.
De deo hoc dicit omnipotente. non quod ipse propria hoc fecerit manu. nisi quod
per assirios voluntas eius impleta sit. Depopulabitur. In quibus videlicet
devastabit et destruet aras illorum. Hereticorum sensus in se divisus est
dum varie de christo sentiunt. Ideoque interibunt. id est perpetuo damnabuntur
dum ipse id est deus omnipotens simulacra et aras. id est varia dogmata que
ipsi de corde suo finxerunt depopulatus fuerit. Quia nunc dicent.
Nunc positum est pro eo quod dicitur tunc. Nono videlicet anno cum captus fuerit
osee fuerit a salmanasar. qui etiam ipse est senacherib. et positus in carce
re. Et postquam confregerit deus simulacra israhel dicent. Non est rex nobis.
Qui nos scilicet defendat. quia videlicet rex et omnes principes nostri
capti et interfecti sunt. Denique causam exponendo cur rex et
principes abessent ablati subiungunt dicentes. Non enim timuimus
dominum. Ac si dicerent. Ideo perdidimus regem hominem qui nos defendere
debebat. quia non timuimus regem verum dominum. Et rex quid faciet nobis.
Sensus est; si habuissemus hominem regem. quid faceret nobis. id est quomodo
nos defendere posset. cum deus omnipotens sit nobis offensus. cuius voluntati
nemo resistere potest. quasi dicerent. nihil nobis prodesset si habu
issemus regem. Loquimini verba visionis inutilis. Vox prophete
et sermonem dei ridentis. eos qui sibi pacem et prosperitatem pollicebantur
ventura. Loquimini inquit verba visionis inutilis. id est promit
tite vobis prospera. et somniate somnia diversa. que vobis cuncta salu
bria evenire pronuncient. sicut actenus fecistis. Omnia que vobis prospera
videbantur. in contrarium sunt versa. Unde subdit. Et ferietis fedus.
Non cum deo. sed potius cum mendacio. dicentes pax erit nobis. Et germina
bit amaritudo iudicium. Id est ipsum mendacium in quo confiditis non paca
tas simos fructus vobis procreabit. quibus saciari possitis sed uim
amaritudinis. captivitatis scilicet atque interfectionis. Super
sulcos agri. id est super terrena corda vestra de quibus fructus protulistis.
secundum illud. De corde exeunt cogitationes male. Discipuli
quoque hereticorum cum eorum fuerint contrita mendacia. sero dicent

n habem regē . l magistros qui nobis priu imperauerunt . & quib; decipientib; dn̄i n̄ timuim̄ . & rex quid faciet nob . Ac si dicerent . Quid nob pfuit eos sequi quos in necessitate non sentim̄ auxiliū . Hęc dicent querentes aliquas excusationes . ut n̄ ipsi sed pdoctores errasse uideantur . Unde et uerba & uisiones hereticorū inutile serunt . Ferient fedus . nequaquā cū dō sed cū amaritudinis iudicio . De hoc iudicio dns in eugło qd quidā recipient amplius iudiciū . qc cū dies iudicii aduenerit . qui in sulcos agri cordis seminauer mendaciū metent damnationē . & qui semi nauerint in lacrimis . in gaudio metent ; Sequit . Uaccas bethauen co luer habitatores samarię . Bethauen ipsa ē bethel . & in t̄ptat domus idoli . in qua posuit hieroboā uitulū aureū quē fecerat . Vaccas enim ipsos uitulos uocat irrisorie . Quasi diceret . Ad tantā miseriā deuenit isrł ut n̄ solū uitulos s; & iā uaccas coleret . Porro habitatores samarię . om̄s intellegunt habitatores decē tribuū . quarū metro polis erat eadē ciuitas . Quia luxit sup eū popłs eius . ut ostenderet p uaccas betha uen . uitulū debere intellegi qui erat in bethel . n̄ intulit luxit super eas popłs . s; sup eo . Popłs autē eius dicit . q ipsū uitulū aureū colebat . qui tē utiq; luxit . quando sic insequentib; inuenim̄ . in munere delat ē regi ultori . & editui . Id ē sacerdotes . eius sup eū exultauer . eo qd fraus eorū n̄ est dep hensa . Quia ut hebrei tradunt . pro uitulis aureis fecer aeneos & deauratos in eodē reposuer loco . Cū igit tēpre necessitatis lugeret popłs . eo qd ęrā ipsi uituli a rege isrł . senacherip essent direpti ; exultabant sacerdotes . qd fraus illorū non posset argui & dephendi . In glā eius . Glā eī . l popłi appellat ipse uitulus in quo głabant eo qd aureos haberent . Quia migrauit ab ea . Ostendit quare exultauerint in glā popłi qs migrauit inquit ab ea . l a poplo . Unde subdit . Siqdē & ipse in assur delatꝰ est regi ultori . Senacherib ipse ē ultor . quia uindicauit iniuriā aduersus eos qui idolū pdō colebant . Nota qd ipse dicit . Miseriā & depdationē popłi exprimens . qui qd cariū habere uidebat . & iā in munere deder . Confu sio ephraim capiet eū . & confundetur isrł in uoluntate sua . Legim̄ in regū uolumine . manaem regē isrł . ful regi assiriorū misisse mille talenta

argenti · uitem manus eiciens · id est uitem prebere auxilium · Itaque nonnulli
arbitrantur etiam uitulos quos putabant aureos esse directos · Deprehensa
autem fraus deauratoris uitulorum regi israhel litteris indicatur · et unde eum placa
bilem sibi reddere uoluerant · inde confunduntur · et offendunt atque aduersum
se concitant quibus munera miserant · aestimantium non furto sacerdotum
sed fraude regis atque consilio hoc esse factum · Cognoscens enim aereos esse uitu
los · iratus est ualde estimans eos sibi uoluisse illudere · Quam ob causam
et ueniens debellauit eos · Ideoque dicitur · Confusio id est perditio ephraim capiet
eum et confundetur · id est erubescet israhel in uoluntate sua · hoc est in consilio quo
auxilium petiit ab alienigena · Transire fecit samaria regem suum quasi spu
mam super faciem aque · Id est sicut spuma et bulla aque cito dissoluitur · sic
regnum decem tribuum uelociter finietur · Dictum est enim superius · quod tociens uoluerit
et miserit ut reuerterentur ad templum domini · sed quia noluerunt eum audire ipsi
habitatores samarie fecerunt eum perire · sicut transit et perit spuma
atque tempore pluuie uel siccitatis · Et disperdentur excelsa idoli · De quibus
sepe in libris regum dicitur · Verumtamen populus immolabat in excelsis · Quid autem
sint ipsa excelsa idoli aperte cum subdit · Peccatum israhel · Subauditur fuerunt
excelsa eadem · Valde enim deliquerunt · quando in montibus et lucis · ceterisque
amenis locis idola coluerunt relicto templo · Lappa et tribulus ascen
det super aras eorum · Signum est ultime solitudinis · dum lappa et tribulus in
tabernaculis eorum ascendere dicitur · propter longam desolationem · Et dicent mon
tibus cadite super nos · et collibus operite nos · Hoc non solum ad captiuitatem
decem tribuum · sed etiam generaliter ad tempora romanorum · et totum populum iudeorum
referre possumus · Quod etiam dominus manifestat quando in euangelio · filie hierusalem
nolite flere super me · Vel etiam in die iudicii dicent sanctis quippe culmina
uirtutum montes dicuntur cadite super nos · id est uris precibus operite mala nostra ·
etiam ad litteram designatur terror nimius peccatorum qui imminente die iudi
cii · si possent optarent posse effugere dei presentiam · et interire temporaliter
quam perire aeternaliter · Ex diebus gabaa peccauit israhel · Id est ex eo die quo illicito
concubitu uxorem leuite turpiter atque crudeliter interfecit beniamin in urbe
gabaa peccauit mihi omnis israhel · uel etiam ex eo quo dominum ne principatum

haberet super eos expellentes elegerunt saul in regem. Ibi steterunt id est in ipsis
peccatis perseuerauerunt. Non comprehendet eos in gabaa prelium super filios
iniquitatis. Id est non ideo perierunt in gabaa prelio quia consurrexerunt contra
filios iniquitatis. i. contra beniamin et deleuerunt eam. si quia hominem
sunt ulti. dei uero iniuriam non uindicauerunt permittentes idolum in domo miche.
Debuerant enim primum dei exercere uindictam. subuertentes micham et domum eius
et idolum ad nihilum redigentes et postea uindicare leuite iniuriam. Quia
ergo ulti sunt hominem non deum. et hoc ipsum causa hominis plus fecerunt quam dei.
et insuper sacrilegium in domini sui uindicare noluerunt. comprehendit eos prelium.
Iuxta desiderium meum corripiam eos. Id est tradam eos hostibus secundum uoluntatem
meam. et congregabuntur super eum populi. Assirios uidelicet multitudines.
Cum corripientur propter duas iniquitates suas. Duas iniquitates possumus intel
legere in hoc quod hominem uindicauerunt. dei sunt neglegentes iniuriam.
Siue duas iniquitates fecerunt quod primum peccauerunt in idolis miche. secundo in
uitulis hieroboam. uel certe duas iniquitates. duos intellegere uitulos
samarie. unum in dan alterum in bethel. Vel certe duas iniquitates perpe
trarunt. quia deum deserentes idola coluerunt. De his duabus iniquitatibus
hieremias dicit. Me dereliquerunt fontem aque uiue. et foderunt sibi lacus. qui
continere non possent aquas. Hę duę iniquitates contra duo decalogi erupere
precepta in quibus dicitur. Ego sum dominus deus tuus. et non erunt tibi dii alieni coram
me. Ephraim uitula docta diligere trituram. Consuetudo hic tertię
permissionis tangitur. ubi uitule cum ceteris animalibus fruges terere consue
uerunt. Cum autem grauissimo labore fatigantur. solent prodire ab area. Iterum
autem diligentes aream. eo quod fruges in ea comedant. unde est non alligabis os
boui trituranti. sponte ad aream redeunt. Igitur ephraim similis est uaccę
ut uitule. quia didicit aream terere. et non solum didicit. uerum nimia consue
tudine coepit amare quod docta est. licet trituratio laborem inferat.
Sic et populus israheliticus licet frequenter affligeretur. et multa aduersa
pateretur propter idolatriam. tamen uoluntates suas. et ingluuiem uentris
sequi desiderans. ultro ad idola reuertebatur. Moraliter hoc possumus
referre ad illos. qui ex seculari habitu ad monasticam conuertuntur

religione & sponte ad exercendu(m) terrenu(m) labore(m) redeunt. Cu(m)q(ue) diu
tina afflictione caloris & frigoris fatigent(ur) uoluntarie tam(en) hec om(n)ia p(er)fer(unt)
quib(us) ante fuer(unt) exp(er)ti. // Et ego transiui super pulchritudine(m) colli eius.
Id e(st) sup(er)bia(m) eius quatenus a cerui ce iugu(m) n(on) recipit confringa(m). Transi
tus aut(em) maxime quando de d(e)o d(icitu)r. sep(er) plagas & aduersa significat;
Denq(ue) & exterminator per aegiptu(m) transisse memoratur. Et e(st) sens(us);
quia ephraim non uult legis iugu(m) recipere. ego transiui sup(er) pul
chritudine(m) colli eius & tumentes ceruicu(m) toros iugo imposito edomui.
Unde subdit(ur) / Ascenda(m) sup(er) ephraim. Id e(st) (contr)a illu(m). ut discat contenti
osa uacca atq(ue) lasciuiens laborare q(uo)d n(on) uult. Uel iugu(m) possum(us) intellege
re dominatione(m) omniu(m) gentiu(m). qua(m) p(er)mittit se d(omi)n(u)s remouere a collo eius;
ut sic ad eu(m) redirent. // Arabit iudas (con)fringet sibi sulcos iacob; F(rater)
iuda duas trib(us) accipe. qui cu(m) uidissent isr(ae)l captiuari ab hostib(us) coepe
r(unt) excolere corda sua. & semet ipsos iudi coartare cultura; F(rater) iacob. eos
tantu(m) qui ex x. tribub(us) sunt relicti. atq(ue) ad cultu(m) uere religionis
euocati. ablata om(n)i duricia cordis. coeper(unt) fructus facere bonor(um) operu(m);
De quib(us) in esaia scriptu(m) e(st). q(uo)d miserit ezechias libros & adduxit illos in
hierusale(m) ut ibi adorarent d(omi)n(u)m in templo ei(us) penitentia(m) agens p(ro) cultu ido
lor(um). Sec(un)d(u)m anagogen hoc dici potest q(uo)d ephrai(m) q(uod) erudit(us) fuerat lege(m)
d(e)i uttereret area(m) scripturaru(m). & meditaret(ur) in ea die ac nocte. cepit
abicere iugu(m) legis & (con)tendere (contr)a eccl(es)iasticis in subuersione audi
entiu(m); Unde d(omi)n(u)s eleuata ceruice & sibi sublimia p(er)mittente(m)
t(er)it iugo p(re)met. t ipse transiens calcabit pedibus suis. & ascendet sup(er)
eu(m) ut sciat habere sed(em); Iudas aut(em). h(oc) e(st) uir eccl(esi)astic(us). arabit t(er)ra(m).
coepti sui incepto op(er)e p(er)seuerans. Iacob q(uo)q(ue) q(ui) int(er)p(re)tat(ur) subplanta
tor. uicior(um) sulcos (con)fringet. id e(st) glebas historie & littere duricia(m)
(con)teret in partes. & sp(irit)ualiter diuidet. ut possint fruges reddere
sp(irit)uales. / Seminate uobis in ueritate iustitia(m); Seruat ab agrico
lis semel cepta(m) translatione(m). Dixerat ephrai(m) uitula(m) docta(m)
amare tritura(m). & se ascendere sup(er) collu(m) ei(us). & arare iuda(m). ac con
fringere sulcos iacob. Nunc p(re)cipit ut seminent in iustitia. id e(st)

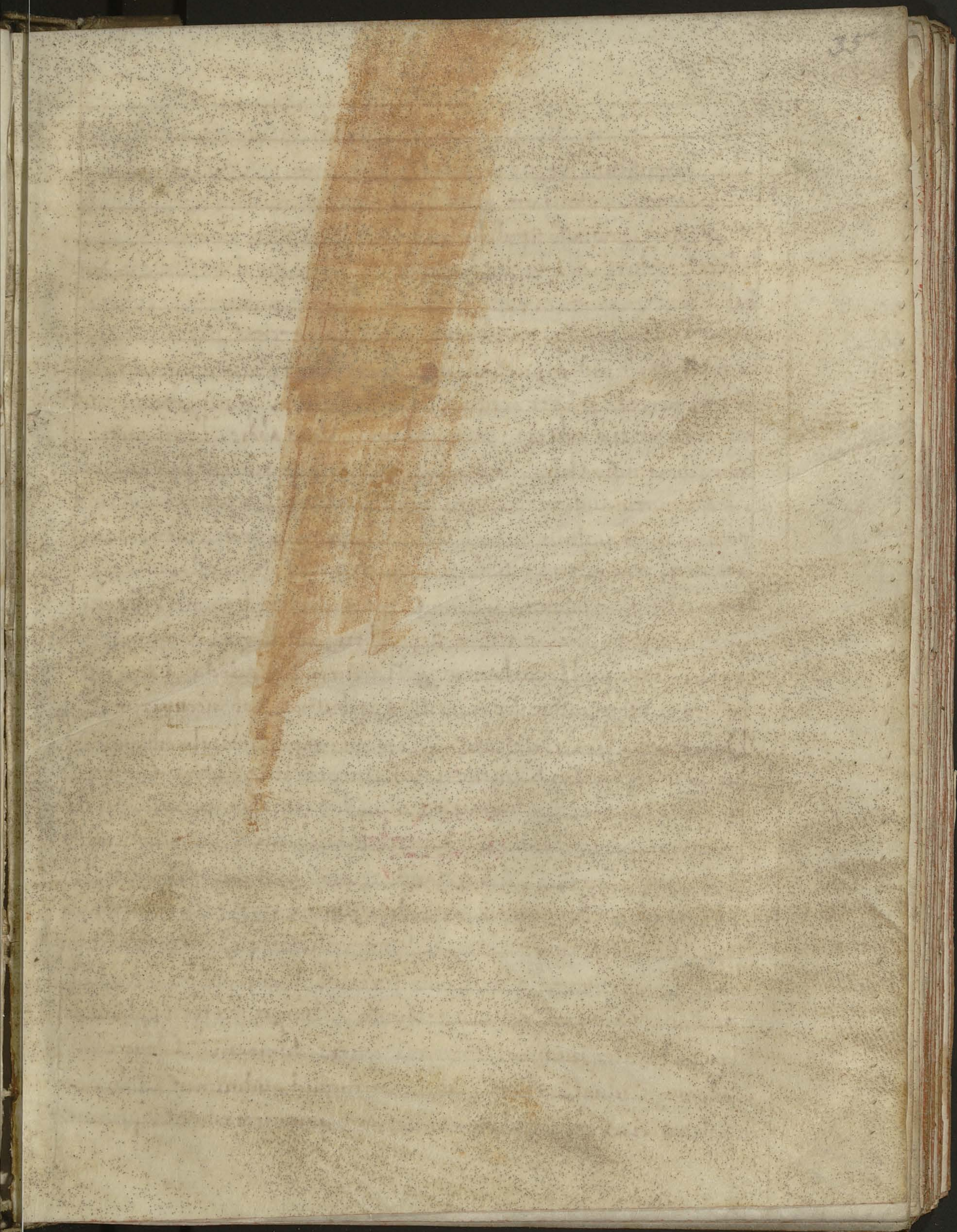
in obseruatione legalium p(er)ceptoru(m); // Et metite in ore misericordię; Id: in gratia euangelii; Unde e(st). penitentiam agite & c(etera). Et benefacite his qui oderunt uos. Et si quis percusserit in dextera maxilla p(rae)be illi alia(m). // Innouate uobis nouale. i. Nouum facite cor u(est)r(u)m. dicens cum psal(mista). Cor mundum crea in me d(eu)s; Quantum ad litteram. nouale e(st) ager cum p(ri)mum p(ro)cessus. Temp(us) aut(em) requirendi d(omi)n(u)m. subaudit(ur) tunc erit; // Cum uenerit qui docebit uos iustitiam. Id e(st): t(em)pore dominicę incarnationis. & passionis. quando ap(er)te manifestabuntur omnia. p(ost)q(uam) iustificabuntur fideles. unde e(st). Quę rite d(omi)n(u)m d(eu)m inuenire potest; Reddit enim causas cur seminent. cur metant. cur leta noualia innouent; Temp(us) inquit requirendi d(omi)n(u)m e(st). cum uenerit xp(istu)s atq(ue) saluator. qui docebit uos iustitiam quam n(on) sperettis in lege. Finis legis enim xp(istu)c e(st) ad iustitiam omni op(er)anti bonum; Similiter p(rae)cipit his qui ab ecc(lesi)a separati sunt. & falsum xp(ist)ianor(um) nom(en) assumunt. ut agant penitentiam. & utruq(ue) recipiant testamentum; In ueteri iustitia seminent. in nouo metent misericordiam. ut innouent sibi noualia bonor(um) operum. & requirant d(omi)n(u)m. qui docere eos potest ueram iustitiam; // Arastis impietatem. iniquitatem messuistis; sensus e(st); Me hortante ut seminaretis in iustitia. & meteretis more misericordię. ut me letificaretis ex u(est)ris letis noualib(us); uos arastis impietatem. id e(st): cogitastis iniqua consilia. ut a me recederetis; Maxima e(st) enim iniquitas. a d(e)o recedere. & p(ro) d(e)o idola colere; Ideoq(ue) iniquitatem messuistis. id e(st): captiuitatem. & mortem p(ro) peccata u(est)ra uobis uenire fecistis. De malo semine. in malas fruges recipere meruistis. // Comedistis frugem mendacii. Id e(st) retributione(m) mendatii suscepistis. somniabatis uobis bona. & iuste aduenit uobis adu(er)sitas; Sic & heretici impietatem arant. quando iniqua docent; Ideoq(ue) iniquitatem metent. & fructum mendacii comedent. quando p(ro) merito suę iniquitatis & mendacii dampnabuntur; Quę enim seminauerit homo hęc et metet. Quia confisus es in uiis tuis; Id e(st): in idolis. in quor(um) cultura ambulasti; // In multitudine fortium tuor(um); In regib(us) scilicet atq(ue) principib(us); n(on) in d(e)o habens fiducia(m). s(ed) in exercitu robore; // Consurget tumultus in populo tuo; i. sonitus ululantis exercitus assiriorum super ueniet quib(us) clamantib(us) omnes munitiones tuę uastabuntur; Ita quę munita et tuta

arbitrabaris. patebit hostib; Hinc in esaia scriptu ē. q ascendit sena
cherib. & cepit omīs ciuitates iudę munitas; / Sic uastat ē salmana
a domo ei qui iudicauit baal in die plii. matre super filios allisa. sic fec
uobis bethel a facie malicię nequitiaru urāru; Iudicu historia ad
memoria reducit. ubi legim angl̄m gedeoni apparuisse. Qui dix
ei; Uadā in hac fortitudine tua et liberab isrl̄ de manu madian; Priu
tamen hortatus ē destruere nem atq; ara baal. qua ob causā dictus ē
hieroboal. eo q ipse pat dixerit ei; Ulciscat se baal de eo q suffodit arā eius;
Abiit ergo ille cū ccc uiris. ferens secu lāpadas laguenaru & interfecit
exercitu madianitaru. q ascendebat cū omib; quę habebant. & possi
debat atq; deuorabat cuncta q ad isrl̄ ptinebant; Et ē sensus; Sic uastat
ē salmana princeps madianitaru. q interfecte ē a domo. i. a familia
gedeonis. q iudicauit. i. dānauit baal. arā illiu destruendo. in die plii
matre sup filiis allisa. sic faciet uob bethel in q uitulu posuistis aureu.
a facie malicię iniquitatu urāru. pq b; hostib; traditi peribitis; Quod
aut dic matre sup filios allisa. ad hoc ptinet q in eade historia dicit;
Quia postquā cōphendit gedeon zebe & salmana. ait illis. Quales
fuer uiri quos occidistis in thabor. Cui salmana respondit. Similes
tui fuer & unus ex eis sic filius regis. Quib; ille ait; Si seruassetis eos
n occidisse uos. & cę. qusq; eludnes ait; Sic fec mulieres sine libe
ris gladiu tuu. sic mater tua erit sine liberis; Percussitq; eu & in
tfec; Allisa est itaq; mat sup filiis. q nimio dolore cfracta ex
morte filior. t certe cū ipsis parit ē interfecta. Potuit eni fieri
ut ibi eēt. & cū ipsis parit allideret; Quia sic sup dictu ē. cū
omib; quę habebant ascendebant ad trā isrl̄; / Sicut mane tran
sit. ptransit rex isrl̄; Diuersis figuris explicat eunde sensu q sup
dixerat. Transire fec samaria rege suu. quasi spuma sup facie aque;
Eande & nunc. sub alia ponit similitudine; Sic eni mane adue
niente sole cito transit. ita ptransiit rex isrl̄ osee q captus ē ab
hostib; Et aut mane. aurore ortus a fine noctis usq; ad ortum
solis; / Quia puer isrl̄. & dilexi eu; Exponit beneficia quę

ipsi indulserat ds; Puer inquit erat isrl· idola colens in egipto· &
puerili sapiens· & dilexi eu in patriarchis & reliquis scis; / It ex
egipto uocaui filium meu· s· p moysen; Sic eni ipse dix pharaoni;
Haec dic dns· Primogenitu meu dimitte· ut sacrificet mihi in deserto·
Et alibi· Primogenitus ms isrl; Ceteru; Filios enutriui, & exaltaui
Quod si ad xpm· q est filius patris· ista transferre uoluerim· ex egipto eu
uocaui· qdo ut matheus narrat ad pceptu angli una cu matre
uirgine a Ioseph reductus est in terra isrl; Spualit aut egiptus que
tenebre dr hunc mundu significat; Tunc ergo ds filiu suu ex
egipto uocaui· qdo p ascensionis gtam ab hoc mundo subleuatu
in celo collocaui; / Uocauerunt eos; Quia isrl· licet singulariter dicat
pluralit intelligit· sic ppls & plebs; Recte a singli transit ad plurale
dicens· uocauer eos· id iudeos oms· moyses & aaron excoci ut seque
rent eos egredientes de terra egipti· & ut di implerent iussione

Codex monsterii sci martini ex iussu ... theoderici

unc abdia esse dicunt hebrei · qui sub rege samarie achab · et

impiissima regina iezabel · pavit centum prophetas in speluncis ·

qui non curvaverant genu baal · et de vii milibus erant quos eli

as arguit ignorasse · sepulchrumque eius usque hodie cum mausoleo

helisei prophete · et iohannis baptiste in sebaste · que olim samaria dice

batur · cum magna veneratione habetur · Legitur quia centum prophetas

paverat · accepit spiritum prophetie · et de duce exercitus fit dux eccle

sie · et impletus est in illo quod dominus ait · Qui recipit prophetam in nomine pro

phete mercedem prophete accipiet ; Tunc in samaria parvum gregem pave

rat · nunc in toto orbe christi · pascit ecclesiam · Visio abdie ; Potest queri ·

quare dicatur visio abdie · cum non legamus in sequentibus · quod aliquid vide

rit · sed tantum audierit ; Sciendum autem visionem hic pro intellectu

poni · quia quod audivit · vidit · hoc est intellexit more prophetarum ; Sunt

autem tria genera visionum ; Una est corporalis · sicut in lapidibus ;

Spiritualis · sicut in somno videmus · equos currere · homines bellare ;

intellectualis · qua locuti sunt sancti prophete ; intellegebant enim spiri

tualiter · quicquid loquebantur · Hec dicit dominus ad edom ; Edom ipse

est esau · et seir ; Similiter regio illius · tribus nominibus nuncupatur ;

Dictus est enim esau ab esu lentis · quia propter rufum lenticule cibum vendi

dit primogenita ; Nam edom · rufus interpretatur ; Dicitur et seir · id est pilo

sus · quia hispidus erat ; Regio quoque illius dicta est idumea · et seir · et the

man ; hinc pamos dicitur ; Super tribus sceleribus edom · et super iiii · non conver

tam eum ; Et per ysaiam ; Ad me clamat ex seir · Custos quid de nocte ; Et

per ieremiam ; Numquid non est ultra sapientiam theman ; et reliqua

usque in fine · eiusdem prophetie ; Contra filios itaque edom inimici erant

israhel · sicut olim fuerant · patri illorum fratri iacob ; loquitur propheta · Auditum

audivimus a domino · et legatum ad gentes misit ; Iungit se ceteris prophetis ·

qui spiritualiter divinam sententiam contra idumeam · Hebraice enim

edom grece · idumea dicitur ; Auditum inquid audivimus a domino · ego

scilicet et ceteri prophete · similes mei · qui contra edom scripserant ;

et legatu adgentes missu · ide filiu suu · quiutiq; ubumest di patris
direxit adnabuchodonosor & exercitum illius ut uenirent adusu
idumeos · et dispder eos ; De hoc legato ds pater paggeu loquitur ;
Mouebo oms gts · et ueniet desideratus cunctis gentib · Surgite
et consurgamus adusus eu inplium · Legatus qui adgts est missus
hæc loquitur · Surgite inquit qui dormitis & nolite graue atq;
insolita estimare pugna · Me eni habebitis primu inacie · Et
ego princeps ur quibu filio naue gladiu tenens apparui · Ideo
q; consurgamus adusus eum inplium · quia facile erit uictoria ;
Simlit et hieremias inuisione contra edom loquitur · Audiui
inquit · audiui adno · & legatus adgentes missus est · et cet.
Ecce paruulum tededi ingentib; contemptibile tuet ualde ·
Similit · i · hieremias · Ecce paruulum dedi te contemptibilem
int homines · Comparatione eni ceterarū gentium incir
cuitu suo habitantiū paruulus erat · sed in supbiā eleuabatur ·
cu eet contemptibilis · i · ualde despicabil · O inquit edom ·
cu minimus sis int oms incircuitu nationes · i · adcoparatione
gentiū ceterarū paruus innumero · ultra uires erigeris insup
biā ; Unde sequitur · Supbia cordis tui extulit te habitante
in scissuris petre exaltante soliu tuu · Terra idumeoru inaustra
li parte erat sita · Ideoq; obnimiu solis calore incauernis tre ·
aut petre habitabant ; Est e sensus · Cu habites inspeluncis · i ·
incauernis petrarū · humilis atq; pauperrim · et excelsa edificioru
tecta n possides · obnimia cordis duritia · uel supbia soliu tuu
id regnu tuu quasi omps sis exaltare niteris · & dicis incorde tuo ;
Quis detrahet me interra · idest nullus · Quis eni aliqdo p raro · A
liquando p nullo ponit · sicut hic · & sicut insalmo · Ds quis similis
erit tibi ; Si exaltatus fueris ut aquila · et int sidera posueris
nidu tuu · inde detraha te dicit dns ; Tu inquit supbia intumescis
· i · ut aquila · q sublimius ceteris auib · uolat inaltu sustolleris · ita
ut etia ultra natura possis altitudine penetrare · et ut etiā plus

dica int sidera posueris nidu tuu · i · habitaculum inde te ad
t̄ram detraham · ut illa se subito sepe in fundu in mare deicit ·
de magna nubiu altitudine · Aquila eni cunctis avibus alti
us uolare & ia hi qui de natura auiu disputant memorie pro
dider · tantiq; intuit ee dicit ut cu sup maria immobili penna
feratur nec humanis pateat obtutib; de tanta sublimitate
pisciculos uideat natare · & cu iuxta litus fuerint · tormti in
star descendere · raptaq; pda pennis ad litus detrahere; hec
que ad usus edom pferuntur · spiritualit ad hereticos referri
possunt · qui cu sint paruuli et contemptibiles · in supbia
contra eccłam extolluntur · confidentes in misteriorum se
cretis; Quib· dns minatur · quia si exaltati fuerint elatio
ne mtis ad celum inde detrahet eos; Si fures introissent
ad te · si latrones p nocte · quomodo conticuisses? Quod di
cit hoc e · si fures & latrones qui nocte domos suffodere con
sueuer̄ et rapere que in domib· sunt introissent ad te · et abscondi
ti tenebris circuissent domus tue angulos · quomodo tunc c
stituisses · sic subauditur · tacebis cu uenerit nabuchodonosor
cum caldeis assiriis · et reliquis gentib; non audens illi resistere.
Coparatio e dissimiliu reru; Nonne furati eent sufficientia sibi?
Id est nonne abstulissent quicquid sibi putabant posse sufficere?
Si uindemiatores introissent ad te · numquid saltem racemum re
liquissent tibi? Id si uindemiatores introissent uinea tua · et ea
hostilit uastare cuperent · numquid salte racemu reliquissent
tibi? quasi diceret · procul dubio facerent · quia quauis diligens
eoru fuisset uindemiatio · tam racemos uitib; foliisq; celatos
int palmites reliquissent; Isti aut uindemiatores babilonii
intellegunt cum duce suo · quo dno iubente eande plebe uindemi
antes int fecer̄ et spoliauer̄ nihilq; fuit absconditu quod eos late
re posset; Unde & admirando ppheta subiungit · Quomodo per
scrutati sunt esau · inuestigauer̄ abscondita eius · Uniuersa eni se

ereta illius. & cauernas & foramina speluncarũ in quib; habitabant
chaldei lustrauer. nihilq; eis abscondere potuer. Quod mirũ ualde
ẽ cũ omnis illa australis regio idumeorũ in speccubus habitatiunculas
habebat. & ppt nimios calores solis. quia meridiana puincia est
subterraneis tuguriis utatur. Usq; ad terminũ emiserunt te. i. non ali
qua solummodo pars regionis tuę captiuata ẽ adueniente nabocho
donosor. sed usq; ad terminos regni tui puenientes eiecer te extra soliũ tuũ;
Omnes uiri federis tui illuserunt tibi. inualuer aduersum te uiri pacis tuę;
De moabitis. & ismaelitis. cęterisq; eius loquitur uicinis qui ante
erant edom federati. sed postea cũ assiriis iuncti illuser qui quondã
fuerant foederati. & inualuer aduersus eum in captiuitate. ducentes
eũ quolim fuerant uiri pacifici in psidio urbium suarũ; Qui co
medent tecum. ponent insidias subter te. i. qui nunc tecũ tanta potiunt
pace & amicitia. ut tecũ panẽ comedant. aduenientib; hostibus
copulati ponent subter te insidias custodientes ne quis eor qui ad te ptinent
possit effugere; Non ẽ prudentia in eo. Talis scilicet qualis eẽ debu
erat. dum sperat in his qui aduersarii eius futuri sunt. In hoc enĩ nulla
edom inẽe dixit prudentiã. quia nesciuit illos hostes sibi puidere futuros.
cũ quib; pacẽ habebat; Numquid non in die illa dr dns pdam sapientes
ex idumea & prudentiã de monte esau. Id est eu hostes fines tuos possidebt
& omis uiri foederis tui illuserunt tibi. & pualuer contra te pdam sapi
entes philosophos de idumea. Edom enim hebraice. gr idumea appel
latur; Prudentia quoq; de monte esau auferã. ut calliditas stultitię
eius demonstretur possintq; nullũ inuenire consiliũ quo superueniens pos
sit effugere malum; Bene dixit de monte prudentiã sed ex ablatu
ru. uel quia urbs iduea in monte sita ẽ. l quia omnis illa regio ad aus
trũ ũgens prũptis montib; edita sit; Et pauebt fortes tui a meridie.
ut intereat uir de monte esau; Alia translatio hab. Pauebt pug
natores tui de theman. Theman enĩ. meridies interptatur. Quo
modo esau trib; nominib; legimus appellatũ ita & plaga regiei
qui ad austrũ ugit trib; dr uocabulis. Daron theman dagiep;

Qui om̄a iuxta iezechiel austrū africū meridiemq; significant, & est
sensus, Postq superuenientes audire coeperis. hostes. excepe tibulludo
derchi inquo nunc pace. confidis: pauebit fortes regni tui qui habitant
inmeridie. ut intereat uir demonte esau. qui & pugnare pro ciuitate. et
prudent consiliū dare consueuerat ante; Propt interfeccionē: & ppt iniqui
tatē infratrē tuū iacob. Causā exponit. quare sapientessimi perituri
deiduea. & prudentes. demonte esau. Propt interfeccionē scil. eā et
impietate. quā interfec. & iniquit egit contra frm̄ suū iacob quando babyloni
is uastantib; ierusalē. ipse socius eorū erat; Odiū enī quē tenuit esau
iacob ppt benedictionē quā subripuit ei. tenuer & isti et filii eius inse
pitēnum. Dolebant enī se pdidisse bona quę cum dei pceperant. Quam
obcausā quando nabochodonosor primo uenit inierusalē. chaldeis
babyloniisq; eam uastantib; uniuers scil. isti & cuiuis parti interfecerunt
iudeos. Propt quod peccatū loquit ad eos dn̄s. Operiat te cfussio. et
peribis in eternum; Confusi quippe s postea quā captis. ab hostib; & perie
runt in eternum: quia ppetuas captiuitate danati; Indie cū stares adu
sus eum. i. manifesta. captiuitate quando ioachim capt est. & danihel
& cęteriq; pueri in captiuitate ductis: primo scilic& aduentū nabocho
donosor inierusalē. cū stares aduersus. germanū tuum. Quando
capiebant. alieni a dō. & apgenie iudeorum. exercitū eius. & extra
nei ingrediebantur portas eius. Id ciuitatis hierusalē. & sup ieru
salē. i. sup pda illius miser sorte: Ut eius spolia sibi diuiderent:
querentes. quid quisq; caperet; Tuquoq; eras quasi unus ex eis; Ideo
q; ista tibi euenient. qm quidebueras ee. tutor eor. atq; auxiliator
factus es interfector; Et non despicies in die fris tui in die pditio
nis eius. & non lętaberis sup filios iuda. indie pditionis eor; Mina
tur ia apte sermo pphicus edom: qui cū interierit uir demonte
esau. & operuerit eum ęterna cfusio ppt interfectionē & impietate
fris eius. nequaquā faciat. quia fec ante cōtra germanum, A esidiee
rēt; Cum uenerit sedā. & tercia captiuitas iudeor. non despicies eos neq;
letaberis in die pditionis eor. ut antenus quia teneris captiuus abhostibus,

Primu eni sicut dictu est uenit nabochodonosor inhierusale
subioachim quando iezechiel cu eode rege ductus est babylonem ;
Tertio subsedechia que erutis oculis incatena captiuu duxit, In
hac ergo secda t tcia captiuitate israhelitaru nonst letati idu ei
qa ia tenebant captiui , Unde sequit Et non magnificab ostiu
indie angustie dies exinanite usq adfundamtum in ea Sicut
primu fecisti · Unde psalmista inpcantis uoce loquit · Memor
esto dne filior edom indie hierusale · Duab eni tribub quia reg
nabant inhierusale & appellabant iuda a chaldeis secda t tcia
uice captis nmagnificauer idumei ossuu quasi socii erant uictor
infris angustia · Neq ingredieris porta populi mei indie ru
ine eoru · i nequaq pporta ierl glabund incedes indie uasti ta
tis & ruine populi mei quia tumanib eor tradit simulia pateris,
Et nremitteris adusus exercitu eius indie uastitatis illius · ut oli
exercitu adusus eu misisti · Neq stabis inexitib uiis ut interficias eos
quifugerint · et concludes reliquos eius incarcere ac tradas eos
dominis suis indie tribulationis · i · cu ceperint fugere pnotas
sibi uias & deuticula adsolitudine non stabis inbiuio nec uenien
tes expectab incopitis ut interficias eos quifuerint liberati aliosq
· cophensos reducas · Et uel ipse capias · t captiuitati hostium serues
Qm iuxta e dies dni sup oms gts · id e dies uindicte dni super
oms gts ueniet ; Et e sensus · Cum oms gts uindicta di senserint ·
& calicem eius furoris biberint · numqd tu sinnocens relinqueris ·
quasi diceret nieris innocens sed multomagis bibens bibes ex hac
uindicta omnium gentiu · Et hieremias loquit · Sumpta
phora calicis cunctis gentib propinati ; calix aureus babilon inmanu
dni inebrians oms gentes ; Uniuersas quippe gentes herodo teste usq
ad pponti de scithicu q mare & ioniu ut egeu assyrii babiloniiq sibi
subiugauerunt ; Sicut fecisti fiat tibi · Id est sicut interfecisti iude
os hostis factus · sic & tu int ficieris abhostibus ; Unde subditur ;
Retributione tua conuertet incaput tuu · qualia fecisti taliare

cipies; Sub h. sensu & contra babylone ꝓpheta impcatur; filia babylo
nis misera. beatus qui retribuit tibi retributione tuam, & cetera
Quomodo enim bibisti sup montem scm meum sion! Id e. quomodo cu assyrus et ba
bilonius letatus es sup montem scm meu ubi erat meu templu et altare
holocaustoru; Sic bibent. Id: letabuntur oms gentes sup te quasi tu
cu h. babylonius in psidio; Et bibent et absorbebunt. & erunt quasi non
sint. id n solu letabunt in tua pditione. sed etia ita te int ficiendo
absorbebit. ut sint idu ei quasi non sint; Vel certe quod dicit er
quasi n sint. ad oms gentes refert de quib; supra dictu e; Dies dni sup
oms gentes q cumq ei n adherent. qd e e. go su. sic st quasi n sint;
Unde & in ester legim. Ne tradas dne sceptru tuu his qui non sunt;
Vel certe ideo oms gentes nihil ee dicit. quia ab inuice uastate sunt
adq absorte; Tali enim circulo uindicta ꝓcessit qm sicut idum
ei int fecer iudeos. ita ipsi int fecti sunt ab assyriis et caldeis.
ipsi a medis & psis. psi ipsi a macedonibus. macedones a roma
nis. quoru regnu destructu e imperio xpi; In monte aute sion
erit saluatio et erit scs; Copleta st uerba huius pphetiae quan
do post lxx. annos sub zorobabel et ezdra et nemia due tribus
reuerse st in iudea. fuitq illis saluatio libertatis. et mons templi
dni fuit scs. ppt sacerdotes. sacrifitia. et oblationes. & re
liqua quibus populus di cultu scificabatur; Et possidebit
domus iacob eos qui se posse derant. idumea subuersa et ab
inimicis gentibus cu qb; fedus cu tra iacob prius inierat deuora
ta. mons e syon ert reliquie et dom iacob reuersa de capti
uitate possidebit eos qui se ereditate possederant; Illis enim
reuertentib; multi ex medis. et psis eos st secuti quos posse
derant in religione & fidei sotietate; Et erit dom iacob id:
due tribus cu tribulem uitica ignis. et dom ioseph x tribus
flamma. & dom esau stipula; Sensus est; Sicut ignis et fla
ma deuorat stipula. sic duo regna. duaru uidelicet.

& x· tribuum in unius sibi iurge· iuxta iezechiel copulā foederatę· uastab̄t
idumeā & deuorab̄t eā; Nā p ioseph· x· tribus designant̄· ppt iosue· & iero
boam· Cū duabus eni tribubus multi quoq· x· tribuū s̄t reuersi· qui pari
certamine dimicarent contra idum eos; Unde subditur· Et succenden
tur in eis & deuorab̄t eos· & n̄ er̄ reliquię dom̄ esau· Nec unus solūmo
do remanebit de pplo· quia aduersariorū euersione uicinis gentib; pos
sit nuntiare· Unde & lxx^ta dicunt· Non erit frumentarius domus esau
Hos enī quos nunc ueredarios appellant· ueteres frum̄tarios dixer̄t·
Quare autē haec om̄a fierent manifestatur cū subdit· Quia dn̄s locut̄ ē;
Cuius dixisse utiq· fecisse ē· a posituā de exercitū babylonū· Cuncta
autē hæc que diximꝰ & que dicturi sumꝰ· iudei falsa sibi somniantes
ad tēpora referant xp̄i· & quicq̄d c̄t̄ra idumeā int̄p̄tati sum illi ad
uersus romanū regnū somniant quod tam nos dicimꝰ· aut iuxta istoriā
sub zorobabel eē factū· aut certe cotidie in eccl̄a mystice impleri· Quan
do autē factū t̄ faciendū sit· ipse nouit qui p ꝓphetas ista mandauit·
Et hereditab̄t hi qui ad austrū s̄t· montē esau· & qui in cāpestrib; filistum
& cetā· Reuerso in regnū suū iuda· hi qui ad austrū s̄t· id ē· duę trib; quę
in australi parte t̄re repmissionis habitabant· iuxta diuisionē ihū filii
naue· hereditab̄t montē esau· ut n̄ arceant̄ & iā angustis t̄minis·
sed & iā montana possideant· quę edō ante possederat· & qui in cāpes
trib; ex ipsis duab; tribub; habitab̄t· In liada uidelic· & mons diospoli·
atq· nicopoli· possideb̄t· v· urbes philistinorū; gazā uidelic· ascalonā·
azotū· acharon· & geth· et omnē illā plagā· quę iuxta actus aplorū sa
ronas uocat̄· ut salic& usq· ad maritima ꝑueniant· & philistiim·
suo imperio subiugent· quos prius n̄ habuerant subiugatos; Et posside
b̄t regionū ephraim· & regionē samarię· q̄ā in tantū dilatabitur
t̄minꝰ filiorū iuda· ut usq· ad effraim ꝑueniat· ı· non solū regnū aliarū
gentiū· s; & iā regnū· x· tribuū cuius caput ē samaria· Et beniamin
possedit galaad; Galaad ciuitas erat t̄ mons in tribu gad· & hanc aut̄
ciuitatē t̄ montē· tota designat̄ arabia· quę ꝑus uocabat̄ galaad.

& nunc ierasa nuncupatur · quã totã possidebit beniamin cuius statim ab ie
rusalẽ contra septẽtrionẽ · t(er)mini dilatantur · Hoc utrũ factũ sit · d(eu)s uiderit
Potest eni ex parte p annos quingentos usq· ad aduentũ xpi · ee conpletũ qd
cotidie in eccta conpletur & confirmat · dũ hi qui habitant in uero lumine
& cãpestria atq· humilia inhabitant discipuli uidelic eius qui dicit ;
Discite a me · quia mitis sũ · & humilis corde · possident montẽ esau · & phi
listiim · p quos possum gentiũ philosophos accipere · ppt altitudinẽ elo
quentię · regionẽ quoq· ephraim & samarię possidebunt · p quę ut in
osee & sepe legim heretici figurant · Porro beniamin · i · filius dexterę
populus uidelic xpianꝰ · possidebit galaad · qui int(er)ptat aceruus testi
monii · i · iudeos credentes a quib; testimonia legis accepimus & pphe
tarũ · Et transmigratio exercit huius filiorũ isrl · i · illi qui reuersi fu
erint · ex x · tribub; de captiuitate · omia sub · loca cananeorũ possidebt
usq· ad sareptã · i · non solũmodo possidebunt que ad meridiem sunt · & ad
occidentẽ · & ad septẽtrionẽ · idumeos scilic · palestinos · & montẽ esau
& samariã · sed etiã contra orientẽ cunctisq· t(er)re kananeoꝝ st · impe
rabt usq· ad sareptã sidonioꝝ · ubi quondã eliã pauit uidua ; Et transmi
gratio ierusalẽ · q· in bosphoro ẽ · possidebit ciuitates austri ; In bosphoro
aut dic int(er)minis t in finib; Unde & lxx · saphara ponunt · qd t(er)min
t loc int(er)pt · Et ẽ sensus · hi qui de ipsa hiertm metropoli ciuitate translati
in saphara habitant · i · in finibus babilonioꝝ reuersi possidebt ciuitates
austri · q· sunt in tribu iuda ; Habitantes eni in urbe sua ea q· urbi ui
cina st obtinebunt ; Et ascendent saluatores in montẽ sion ; Sicut fuit
zorobabel · & ceteri · ut quondã fuerat othoniel · & reliqui liberatores
quos misit dns usq· ad saul · indeq· usq· ad sedechiã · iudicare montẽ esau
Ascendunt eni de captiuitate ut iudicent adq· discernant quasi subiec
tũ & seruientẽ sibi montẽ esau · i · idumeos parit cũ t(er)ra sua · Et erit
dno regnũ · subiugatis scilic omnibus ; Dno erit regnũ · quia ipse suos
faciet regnare in diuersis locis ; EXPLICIT ABDIAS PROPHETA

INCIPIT IONAS PROPHETA

Iona propheta tradunt hebrei filium esse sareptenę uiduę quem mortuum suscitauit
elias . quem cum matri reddidiss& . adorauit illa & dixit ; Nunc in isto cognoui
quoniam uir dei es . & uerbum domini in ore tuo uerum est . Et ob hanc causam uocatum filium
amadathi . Amadathi interpretatur ueritas . & ex eo quod helias uerum dixit .
uocatus filius ueritatis . Cuius sepulchrum dicunt esse in geth quod est in offer . Alii
dicunt eum in lidda id est diospoli & natum & conditum . Meminit huius prophetę littera
tobi . ubi moriturus pater filio loquebatur . Prope est interitus niniuę . non enim
excidit uerbum dei . Primo enim ad prędicationem ionę intellegimus niniuitas con
uersos penitentiam egisse . & a domino ueniam esse secutos . postea uero ad mala pristi
na . relapsos . iuxta quod prędicatum fuerat fuisse subuersos regnante apud ebre
os iosia . apud medos astiage . Et factum est uerbum domini ad ionam filium amadithi
dices . Surge uade ad nineuen ciuitatem magnam . et prędica in ea quia ascendit
malitia eius coram me . Quod dicit ascendit malitia eius . ut secundum lxx clamor
malitię eius coram me . ostenditur quia inpudenter & sine ulla reuerentia . uel timore
peccabant . Tale est quod de sodomitis dicitur . clamor sodomorum et gomorreorum uenit
ad me . Peccatum cum uoce est . peccatum occultum . peccatum cum clamore . mani
festum et publicum . Mittitur ionas qui interpretatur columba . xpistum significat . sim
plicem . & mansuetum . super quem spiritus in columba apparuit . Ionas interpretatur dolens
quia doluit pro nostris uulneribus & fleuit super perituram ierusalem . Quod autem xpistum
designat . ipse dominus in euangelio testatur dicens . Sicut fuit ionas in uentre ceti
tribus diebus & tribus noctibus . ita erit filius hominis in corde terrę . tribus
diebus & tribus noctibus . Ipse est filius amadithi . id est dei . quia deus ueritas est .
Mittitur ad niniuen . Nineue quę pulchra interpretatur mundum designat
quo nihil pulchrius oculis carnalibus aspicimus . unde et greco ab ornatu
nomen accepit . Cosmus enim mundus dicitur . quia ergo iudei dei pręcepta con
tempserant . mittitur ionas . id est xpistus ad nineuen id est gentes . ut totus mundus
credens in eum saluetur . Malitia nineue que ad deum ascendit uoluntas
est prona semper ad malum . & maxime cultus idolorum quibus relicto creatore
mundus studiosissime seruiebat . Et surrexit ionas ut fugeret in thar
sis a facie domini . Non inuidens saluti niniuitarum fugit . sed nolens
perire iudeos gentem suam . Sciebat enim quia penitentia gentium

ruina esset iudeorum · preterita uidebat alios prophetas missos ad oues perditas domus israhel
ut ad penitentiam populum prouocarent. Et ideo dolebat se electum qui mitteretur
ad assyrios inimicos israhelis. Nouerat etiam prophetico spiritu · quod cum gentes cognitio
nem dei reciperent · reprobaretur israhel. Quod ergo sciebat aliquando futurum · uerebatur
ne suo tempore fieret · atque ideo fugere uoluit in tarsis · sicut et cain fugit a facie domini.
Iosephus tarsis putat esse · tarsum ciliciȩ ciuitatem · de qua fuit paulus apostolus.
Unde et tarsensis dictus est. Hebrei autem tarsis mare dicunt generaliter · Non ergo
ad certum aliquem locum fugere uolebat propheta · sed ascensa naui quocumque posset
festinare · non curans quo eum sors duceret · fugitiuus enim non elegit locum quo fugiat.
Et quia legitur in psalmo · notus in iudea deus in israhel magnum nomen eius · putabat
se posse deum fugere · qui tantum in iudea notus erat. Post quam tempestatem domini
illuc etiam maris agnouit · confitetur et dicit. Ebreus ego sum et dominum cęli timeo ·
qui fecit mare et aridam. Mistice ionas noster id est christus fugit in tarsis · quia patriam
suam · id est cęlum dimisit · et assumpta carne uenit in mare huius seculi. Et in tan
tum dilexit populum de quo carnem assumpserat · ut recusaret passionem · ne sal
uata nineue id est gentili populo sinagoga periret. Unde ad patrem · dicebat
pater si possibile est transeat a me calix iste. Et in cruce positus pro his qui cla
mauerant crucifige orabat dicens · Pater ignosce illis · non enim sciunt quid
faciunt. Et descendit in ioppen · et inuenit nauem et reliqua. Ioppe portus
iudeę ad quem ira rex tiri ligna in ratibus de libano transferebat · que
ad hierusalem terreno itinere perducebant · ionas ergo de montanis iudeę
ueniens ad maritima et plana loca · recte dicitur descendisse. Dedit naulum
id est mercedem subuectionis siue etiam pretium. Descendisse autem dicitur in nauem
ut ostendatur quia sicut fugitiuus ad interiora nauis · penetrat la
tebras querens. Interpretatur autem tarsis · contemplatio gaudii. Ioppe
speciosa. Mistice ergo ionas · id est christus relictis montanis descendit
in ioppem · quando eum persequerentur in iudea · sicut in euangelio legimus
transibat in partes tiri et sidonis · que sunt gentilium urbes. Quę quia
in sorte israhelis descripte fuerant · recte pro ioppen id est speciosa desig
nantur. Uenit ergo dominus ad tarsis · id est gaudii contemplationem quia mun
di contemplabatur salutem · quam ante secula predestinauerat. Salus autem

mundi gaudiũ eius est· Descendit in ioppen· quia uicina passione· salutẽ
speciose gentilitatis operabatur· Sed quia uenerat ad oues p̄ditas domus isr̄l·
Non uult dare panẽ filiorũ isr̄l canibus· Dat ergo naulũ uectorib; quos
gentiles putam̄ significare· id pignus sperandę salutis· Quatinus
primũ saluet iudeos ad quos uenerat· deinde saluet gentes quasi ma
ris accolas· Unde & ad interiora descendisse & dormisse dicit
seuiente pelago quasi neglegens eos· qui a uidebẽtur neglegere
gentes· Quorũ tam salutẽ dormiens in cruce & ad infernũ quasi ad
nauis infima descendens p̄stiebat· Dn̄s aut̃ misit uentũ magnum
in mare· & nauis periclitabatur conteri· Putauerat ionas p̄desse sibi si na
uẽ conscenderet et fugeret· sed e contra· et ipse et nauis· p̄p̄t eũ peri
clitabatur ut contereret᷑· Quae enim nolente dõ putant᷑ p̄spera uertunt᷑
in p̄niciem· et nihil dõ aduersante securũ· Mistice tẽpestas illa furo
rẽ designat iudeorũ· qui eũ expectebant ad mortẽ clamantes cru
cifige· crucifige· Et timuer̄ nautę et clamauer̄ ad dm̄ suũ· et miser̄
uasa quę erant in naui in mare· Nautę ignorantes unũ & uerũ dm̄·
inuocabant deos· scientes nihil fieri sine di p̄uidentia· Ex q̃ intellegim̄
ab omi homine timeri & sentiri· lic& falsis religionib; ab uno & uero
ad multos deos abducant᷑· Iciunt uasa in mare· quod fit in sũmo peri
culo· ut leuior facta nauis· facilius fluctib; sup̄feret᷑· Et ionas descendit
ad interiora nauis· & dormiebat sopore graui· Nautis turbatis et su
os deos inclamantib; ionas securus & mente quieta p̄sistebat adeo ut
dormirent· In quo patientiã uiri fortis & int̃ p̄spera & aduersa inc
cussę stantis ostendit· Potest & hoc ei dici quod sciens fugere· non aud&
uidere fluctus uindices fugę suę· Siue tedio affectus dormiebat·
sicut & ap̄los in passione dn̄i p̄ tristitia somno oppressos legimus· Et acces
sit ad eũ gubernator & dixit· Quid tu sopore deprimeris· Et cetera·
Naturale ẽ unũquẽq; in periculis plus sẽparare· Unde gubernator
qui alios debuerat consolari· excitat dormientẽ ionã· ut inuocet
dm̄· Et quorũ erat cõmune periculũ· communis eet oratio· Tropologice

significat antequā xpc pateret multos deos adoratos agentibus. Sed postquā
xpc mortuus. & tēpestas mundi sedata ē. unus iā adorat ds. ei spiritales
uictime offerunt. Dixitq; ad collegā suū. Uenite mittam sortes & rlq. Quia
maiorē solito uidebant tēpestatē intellegebant non naturalit eā contigisse.
Neq; eni poterant ignorare rationes uentorū et fluctuū. qui tanto tēpore naui
gabant. & ideo missa sorte querebant auctorē naufragii. Quod aut dicunt.
Ut sciamus quare malū hoc sit sup nos. malū p afflictione & calamitate de
bemus accipere. scdm quod & in eugło dicit. sufficit diei malitia sua. & pp
hetā dicit. si est malū in ciuitate. qđ dns non fecit. Alit eni malū dr. uir
tuti contrariū. Et dixer ad eū. Indica nobis cuius causę. malū istud sit nob & cet.
Quē sors pdiderat. Cogunt uoce sua pfiteri. Introgat psona regio. itē ciui
tas. ut ex his cognoscat causa discriminis. Dixit ad eos. Ebreus ego sum.
Hebreus transitor int ptat. Nec dixit iudeus. quo nomine uocari cepr
ex quo decē tribus a duabus diuise st. sed hebreus sū. peregrinus & aduena
iuxta psalmistā qui de eodē populo dicit. Transier de gente in gentē & cet.
Dm inquit celi timeo. Non deos quos inuocatis. qui saluare non possit. Qui fe
cit mare. in quo fugio. aridā de qua fugio. id eū timeo. qui est factor uni
uersitatis. Timebat aut dm. timore seruili. aq fugere uolebat. Potest & iā
timor hic p cultu accipi. Dm inquit celi timeo id colo. Et timuer uiri timo
re magno. & dixer. Quid hoc fecisti. id si times dm cur fugis. eū scias te
eius non posse effugere potentiā. nec obiurgant sed introgant. quia audi
erant hebreū ēē. & dm celi colere. ideo ab eo quasi a scō requir tanti mali
remediū. Et dixer ad eū. Quid faciemus tibi & cessabit mare a nobis.
Quia mare ibat & intumescebat. Propt te inquiunt mare contra nos insur
git. quia te fugientē suscepim. Quid ergo faciem tibi. ante intficiemus.
sed cultorē di malū ē occidere. Quid ergo iubes fieri. Impera tu quid agam
q nobis dm ppitiem. cuius ira p tēpestatē cognoscimus. Mare inquid
ibat ad uindictā psequens fugitiuū pph. Intumescebat hoc ē in maio
res undas suscitabat. tāquā non differens creatoris ultionē. Et dixit
ad eos. Tollite me & mitte in mare. & rlq. Contra me inquit tēpestas

exsurgit· mitte me inmare· ut mea morte uiuatis· & aduertenda ē fugiti
ui magnanimitas; Non dissimulat· non negat· sed confessus poenā
amplectit· ne ceteri ppt se perirent; haec omia referam mistice ad dnm
xpm· contraque iudaicatē pestas insurgebat inpassione; Nautę quicū
quid facerent requirebant· apti st· qui eū inpassione deserentes quodāmodo
influctib; miser; & quasi loquat dns· quia uid& me mund uobiscū nauigare
intarsis· hoc ē ad contēplatione gaudii· Ut uos ad gaudiū ubi ego sū p ducā
id circo seuit & me cupit mors deuorare· & nescit quia sicut inamo capit·
ita me amorte moriat; Tollite ergo me· & mittite inmare; Vos mittite;
ñ eni nos ipsi nobis mortē debem inferre· sed ab aliis illā talibent sustinere;
Et remigabant uiri ut reuerterent adaridā; & rtq· Etiam pphēta iubente
ut eū inmare mitterent· ñ audebant in cultorē dī manus inicere; Sed
et mistice iudeis qui dī populus fuerat xpi mortē expetentib;· gentes
etiā p eo mori uolebat; Quasi eni ad aridā remigare uolebant· putantes sine
sacramento passionis mundū posse saluari· Cū ione submersio hoc ē
xpi passio nauis· id ē mundi fuerit liberatio; Et clamauer ad dnm & dixer;
Quesumus dnē ne pereamus in anima uiri istius; & rtq· Tāq dicerent· No
lumus dnē int ficere pphētā tuū· sed tu id dnē sicut uoluisti fecisti· uolun
tas tua· p manus nrās impletur; Non ergo des sup nos sanguinē innocentē;
Nautarū ista uox· pilati uidet ēē confessio· quia accepta aqua lauit
manus suas· & dixit; Innocens ego sū asanguine huius; hæc omia uolunta
te patris fiebant· sicut & in psalmo dictū ē· Vt facere uoluntatē tuā ds mis
uolui; Et tuler iona & miser inmare; & rtq· Tuler inquit id ē quasi cū quo
dā obsequio & honore portantes· non p̄cipitantes miser inmare; Stetit
mare afer uore suo· Quasi inuento eo quē querebat· ueluti cū quis fugiti
uū uelocissimo cursu insequens cū eū fuerit consecutus stat· ac ten&
quē apphenderit; Sed & mistice ante dni passionē mund diuersoꝝ fluc
tib; errorū periclitabat· At post eius mortē tranquilla omia cernim·
& secura unitate fidei & agnitione ueritatis totus orbis exultat; Et qua
si iona inmare misso stat mare afer uore suo; Et timuer timore magno

dnm · & immolauer hostias & uouer uota; Ante passione dnu clamabant
homines ad deos suos; Post passione timent dm · iuenerant non paruo
sed magno timore; Iuxta qd in lege pcipit · ut ex toto corde · & ex tota
mte timeat · & diligat; Immolauer sunt hostias non pecudu · quas iuxta litteram
in fluctib; non habebant · sed hostias spiritales · gratiaru & laudis; Immola
inquit psalmista dō sacrificium laudis; & ppheta; Omne aufer iniqui
tate & accipe bonu · & reddemus uitulos labiorum nrorum; Et pparauit dns
pisce grande ut deglutiret iona; Pro pisce grandi dns in euglo cetu dixit
ipsa re breuius explicans; Quod u pparauit · t ab initio cu eu condere
psalmiste dicente · draco iste que formasti · a · re; t pparauit id · iuxta
naue fecit uenire · ut in suos sinus pcipite iona reciperet; Sed & dns
ds pat pcepit inferno · qui e draco inmanissimus · ut iona id · xpm
susciperet · ignorans latente in esca carnis hamu diuinitatis; Atq; ide
o quantu exultauit in deuoratione · tantu luxit in uomitu; Iuxta
osee ppheta; Ero mors tua o mors · morsus tuus ero inferne; Et erat
ionas in uentre ceti trib; dieb; & trib; noctibus; Hoc & in se impletu
ipse dns exposuit; Illud queri potest quomodo tribus diebus & trib; noc
tib; dicat fuisse in corde terrae; Sed hoc sine dubio accipere debem
id a parte totu · qui tropus usitatissimus e · in diuinis scripturis; Siqui
de dns parasceue hora sexta cruci fixus e · hora nona emisit spm ·
iam u sero depositum est corpus eius de cruce · & collocatu in monumto
ibi iacuit nocte illa cu sequenti die sabbati · & alia nocte sequentis
diei dominici · sicq; mane prima sabbati surrexit · ut marcus testat;
Triginta vi ergo horis iacuit in sepulchro; Tres aute dies coplent
septuaginta duas horas · lxxii ·; Veru si coputes parasceuen · hoc e sexta feria · qua
mortuus est · p una die ac nocte · sabbatu cu sua nocte · Atq; nocte
que diei dominicae mancipat · referam ad exordiu dominici
diei · quodamodo tres dies ee uidebunt; Sed non absq; magno
misterio · hoc et credendu e; Siquide triginta sex XXXVI · ad lxxii · simplu
est ad duplu; Et nra quide mors dupla est · quia in anima morimr

p peccatu · & in corpore p poena peccati; Xpi autē mors simpla tantu fuit · qui
a in corpore tantū mori potuit · in anima uo nūquā mortē admisit · quia
nunquā peccauit; Et orauit ionas ad dnm dm suū de utero piscis et dixit;
Receptus ppheta in utero coeti · post quā se incolumē sensit · de dī misericordia
non desperans totū se ad obsecrandū conuertit · sciens dnm maxime in
tribulationib; affuturū · sicut ipse uiro iusto pmittit · cū ipso sū in tribu
latione eripiā eum; Clamaui de tribulatione mea ad dnm et exaudiuit me;
Quod de pterito dicit clamaui · hoc est; cū eni uidiss& coetū · et tantam
molē corporis eius · clamauit a quiscredentibus & uoci locū dantibus;
Vel clamauit toto cordis affectu · secdm aplm qui dicit · accepisti
spm adoptionis filiorū in quo clamam abba pat; Ventre autē
inferi aluū coeti dixit · quę tantę fuit magnitudinis ut instar optiner&
inferni; Possunt hęc referri allegoricę ad xpm · q pphā dicit · liberasti ani
mā meā ex inferno inferiori; Ipse eni fuit in inferno uiuens int mortuos
liber; Et piecisti me in pfundū in corde maris · et flumen circūdedit me;
Pat& iuxta litterā qđ clausus uentre cęti in medio maris fuerit · & flumini
bus uallatus sit; Mistico uero sensu hoc dicit qđ p psalmistā pdictū ē · infix
us sū in limo pfundi · & non est substantia; Ad cōparationē eni cælestis
habitationis · in qua sūma pax regnat de qua dicitur · fact est in pace locus
eius; omis terrena habitatio · plena fluctib; & tēpestatibus; Cor autē ma
ris infernū designat · p quod nris dicit · cor terrę; Quia sicut in medio est
animalis · ita infernus in terrę medio eē phibet; Siue in corde maris
dns sequerit piectū · id in mediis tēptationib; · sed non sensit amaras aquas
quia ut apls dicit · tēptatus ē p omia p similitudine sed absq; peccato; Nā non
se aqua maris · sed flumine circūdatū dicit; hoc est dulci aqua · quia tēpta
ri foris potuit · sed mentē eius delectatio peccati non momordit; Piectū autē
se dicit · sicut & in psalmo pcussū & apls eū a patre traditū asserit; Omis
gurgites tui · & fluctus tui sup me transierunt; Gurgites & fluctus · tēptatio
nes & pcussiones sunt · quę nūq sine dī pmissione & uoluntate contingunt;
Sed hi gurgites & fluctus non oppresser xpm · sed sup eū transierunt;

Ipse uero omis turbines quibus uexabatur genus humanũ sustinuit & fregit. ut nos post
eum securi nauigaremus. Et ego dixi abiectus sũ a conspectu oculorũ tuorũ. Xpc
hoc dicit ex psona humanitatis. qui enĩ formã serui susceperat. eius & iã uoce utit.
abiectũ se dicens ab oculis patris. Ac si diceret. Quando erã tecũ o pat & in tuo lumi
ne erã lum̃ tunc non me causabar abiectũ. Postquã autẽ ueni in pfundũ & carne
circũdatus sũ. humanos patior affectus. et abiectũ me dico. ut homines iuste
abiectos ad te reducã. qui tãtinus ubi ego sũ. sint & ipsi mecũ. Uerũtam̃ rursum
uidebo tẽplũ scm̃ tuũ. Iuxta litterã hoc ionas. l optando dicit. l cũ quadam
fiducia repmittit sibi. quod iterũ hierusalẽ sit reuersurus. & tẽplũ d̃ni uisurus
Iuxta tropologiã. dĩ filius in passionis ignominia positus repmittit sibi glãm
quã sẽp in patre & apud patrẽ habuit. Unde & in euglio patri dicebat. Clarifi
ca me tu pat claritatẽ quã habui. priusq mundẽet apud tẽ. Siue ẽtiã co
habitationẽ patris exoptat. quia sicut pat tẽplũ est filii. ita filius tẽplũ
ẽ patris. ipse cũ dixit. Ego in patre. et pat in me. & alibi. Ego a patre exiui
& ueni. & quia ipse dẽs est. & homo. postulat ex forma serui. pollicetẽ ex for
ma dĩ. Abyssus uallauit me. Abyssũ dicit contrarias fortitudines. que
pfundissimis inferni locis. id tartaro mancipatẽ sẽt. ad q. loca. timebant
irẽ demones. rogantes in euglĩu dnm̃. Ne [illegible] mitterent in abyssũ. Abyssus
itaq. xpm̃ uallauit. cũ inferorũ principes eũ se in morte cõphendisse crediderẽ.
Pelagus cooperuit caput meũ. ad extremũ montiũ descendi. t̃rẽ uectes con
cluserẽ me in æt̃nũ. Extrema montiũ iuxta litterã pfundat̃ tarũ dicit qb;
quasi uectib; t̃rẽ globus dĩ uoluntate sustentatẽ. sicut in psalmo dicitur.
Ego confirmaui colũnas eius. Mistice caput d̃ni. anima est quẽ principatẽ
corpori. Caput ergo eius. pelagus cooperuit. quando animã quã p nrã salut
suscepit. pondũ tribulationis & mortis p̃grauauit. Extrema autẽ montium
principes dicit inferorũ. qui dẽcli p[i]ecti libertate operiabantẽ fluctib; sup
pliciorũ. & abysso uallabantẽ. ad q. loca redẽptoris anima descendit non
ut ibi teneretẽ sed ut suos inde eriperet. ipsis t̃ uectes t̃rẽ. quasi quẽdã serẽ.
extremi carceris & poenarũ uolentes sẽp retinere animas quas semel
accepissent. his uectib; conclusus ẽ d̃ns. sed sicut p isaiã p dixerat & por

ras aereas contriuit & uectes ferreos confregit. Quod aut sequit & subleuabis de cor
ruptione animam mea. ad iona ita refert. Qui cu debuerat in uentre ceti
corrupi & digeri. & p uenas piscis aruisq. diffundi. sospes & integer exierit. Unde
blandientis affectu dicit. Dne ds ms. Comune omiu dnm suu. & ppu uocans
que tanti benefitii magnitudine specialit dm & dnm senserat. Sed & mistice
anima xpi de corruptione subleuat. quia caro eius non uidit corruptione
id. non est resulata tabo in sepulchro. Iuxta qd psalmista p dixerat. non dabis
scm tuu uidere corruptione. qd beat petrus de xpo int ptat in actibus aplor.
qui n uidit corruptione. citissima resurrectione glorificat. Sed queri
potest qd alibi dicit. Que utilitas in carne mea. du descendero in corruptione.
Sed hi corruptio p uulneribus & plagis ponit quib; caro xpi affectat. Ac si di
cer&. Quid p dest du clauis affigor. du uulneror siu de i saluant. hic u
corruptio p putrefactione & resolutione ponit. Cu angustiaret in me ani
ma mea dni recordatus su. Cu inquit nullu aliud sperare auxilium.
recordatio dni mihi salutifuit. Sic & psalmista. memor fui di & delec
tatus su. Ex quo discim. cu defecit anima nra constituta in aliqua tribu
latione t cu a corporis [illegible] plage diuellit. debere nos dm in memoria habere
t ad eu omne cogitatione uertere. qui corporis t anime e dns. Ut ueniat
ad te oratio mea ad tēplu scm tuu. Idcirco inquit domini recordatus su
ut oratio mea de extremis montiu ascendat ad tēplu scm tuu. id ad celu.
Quia lic& ubiq. sit ds. ibi tam assistentib; sibi anglis et na fruit beatitudine.
Loqt u quasi pontifex. qui petit ut p ces populi p eu ad tēplu di ascendant.
Sed & redeptor nr in passione rogabat. pat si possibile est dicens transeat
a me calix iste. & in cruce positus. pat dimitte illis non eni sciunt qd faciunt.
Qui custodiunt uanitates frustra misericordia sua derelinquunt. Mira pphe
te magnanimitas in uentre tante bestie de humana fragilitate disputat;
Ds quippe natura misericors paratus e omib; misereri. Nos aut nro uitio
ultra se offerente p dim clemtia. Et ad tendendu qd non dixit. q faciunt
uanitates. nemo eni e q n faciat uana. id n pecc&. qm uniuersa uani
tas omis homo uiuens. sed dicit custodiunt id diligunt. & in affectu

cordis sui transeunt. hi tales misericordiā suā · i · dm̄ derelinquunt de quo dicit̄:
miserator & misericors [hole] dn̄s. & alibi. Ds m̄s misericordia mea.
Nec dicit misericordiā meā. derelinquunt sed ipsi parātā & ultro se offerentē
relinquunt misericordiā. Quod specialit̄ de iudęis dr̄ qui seruantes uanitates
i · uanissima phariseorū p̄cepta dn̄i qui sēpe eis misertꝰ ē, reliquer̄. Ego
aut̄ in uoce laudis immolabo tibi quęcūq; uoui reddā p salute dn̄o.
Spe bona animat̄ ppheta. etiā de sua liberatione securus. p̄mittit se
gratiarū hostias immolaturū & uota omnia redditurū. Sed & xp̄c
dn̄s putantibꝰ mortuus. certus qđ eū ds̄ uelociꝰ resuscitar&. p̄mit
tit exultans in uoce confessionis. seipsū patri sacrificaturū. Pascha
nrm̄ inquit apl̄s. immolatus ē xp̄c. Ipse pontifex. ipse ouis immolat̄ p omi
bus. Ut omne quod dedit ei pat̄ n̄ pereat in ęt̄nū. Et dixit dn̄s pisci.
& euomuit ionā in aridā. Recipitur a dō patre magno ceto inferno
ut restituat saluatore t̄re. i · soli de & inmortali uitę. quia resurgens
a mortuis iā n̄ morit̄ mors illi ultra n̄ dominabit̄. Quod aut̄ dr̄ euo
muit. ostendit qđ ex p̄fundis mortis recessib; tāquā ex intimis ceti
uitalib; xp̄c uiuens p̄cesserit. Et factū ē uerbū dn̄i ad ionā secūdo di
cens. surge & uade et cet. Non increpat̄ nec dicit̄ ei. cur non fecisti qđ p̄ce
pi. sufficerat enī durissima naufragii & deuorationis correctio.
Neq; enī seruo post plagas imputat̄ qđ fecit. Sed & mistice dn̄s n̄r̄
qui missus fuerat ad saluandā niniuen. i · gentilitatē. et quodāmo
do fugere uolebat recusans passionē & dicens. Pat̄ si possibile est
transeat a me calix iste. Nunc postquā illi p̄p̄t quos pati nolebat
clamauer̄ crucifige. & n̄ habem̄ regē nisi cesarē. reddit̄ deuen
tre coeti. i · resuscitat̄ a mortuis. iterato dirigit̄ ad niniuen
ut p̄dic&. post resurrectionē qđ ei a patre imperatū fuerat
ante passionē. Totū autē hoc id quod ei p̄cipit̄. qđ obedit
qđ n̄ uult. iterū uelle cogit̄ a formā serui referendū est.
Et surrexit ionas & habiit ad niniuen ciuitatē magnā.
Surrexit inquit nullā fecit morā sed continuo se ad obe

dicendū accepit. Et niniue erat ciuitas magna itinere dierū triū & rełq.
Niniue ciuitas a nino beli filio primo rege assiriorū condita ē. quae fert tanti eē
ambitus. ut triū dierū unius diei festinatione cōpleuit. Sunt qui putant
qđ in tercia tantū parte ciuitatis p̄dicauerit. & sic ad omīs p̄dicationis sermo
puenerit. Et dī filius surrexit ab inferis & in aptis p̄rexit ad niniuen hoc ē
in omīs mundi minos itinere dierū triū. quia p̄cepit ut baptizarent gtīs
in nomine patris & filii & sp̄c sci. Sed hoc iter triū dierū una uiae. quia unū ē
dš pat & filius & sp̄c scs. unde non in nominib; sed in nomine trinitatis
quę unꝰ ē dš sacramtū baptismi pagit. Non tam a baptis qua a dno quē ionas
p̄figurabat. Et notandū qđ trib; dieb; cōmemoratis nulla fit noctis mentio.
quia in scā trinitate nihil obscurū ē. nihil tenebrosū. Et clamauit & dixit
Adhuc xl dies & niniue subuertet. Quadragenarius numerus peccatorib;
conuenit in ieiunio & afflictione. Unde & moyses & helias tot dieb; ieiuna
uer. Ipse dns uerus ionas in mundū ad p̄dicandū missus hoc nobis ieiuniū
consecrauit. Attendendū qđ dicit ē clamauit. Tale ĩ de dno legimus.
quia stans in tēplo clamauit. Si quis sitit ueniat & bibat. Magnus clamor ē
omīs sermo xp̄i quia magna annuntiat. Et crediderunt uiri niniuite in dno
et p̄dicauer ieiuniū & rlq. Maior ętas credidit in dnm. p̄dicant ieiuniū
et sic sacco uestiunt. Ante qđ ē occultū. id ē ieiuniū p illud qđ ē palam ē sacc.
Talis uictus & talis habitus penitentib; conuenit. & digne satis quidm luxu
& ambitione p̄ciosarū uestiū offenderant. nunc ieiunio & cilicio eū placant.
& maior ętas incipit. sequit minor. quia nullus est absq; peccato. nec in
fans unius diei uita est sup trā. Et puenit uerbū ad regē niniue & rlq.
Regē niniue philosophos gentiliū debem accipere. platonē. aristotilē. cete
rosq; qui quasi reges sunt hominū & eorū p̄cepta sic obseruant quasi
oracula diuina. Ad hos nouissime puenit uerbū. quia nouissimi id ē
difficilius crediderunt. Stultū enim putabant dm hominē potuisse fieri
& mori. Uerū & isti licet tarde fide dni susceper. & depositis ornamtis
uerborū & pompis dogmatū secularium simplicē & rusticā piscatorum
doctrinā sequi cęper; Homines autē & iumenta intellegunt. tā rationabiles

quã mirabiles. quia omne genus hominũ. & ratione utentiũ quã & eorũ. qui more brutorũ
uiuebant animaliũ. ad penitentiam & ad xpi fidē conuersũe. l. induisse sacc͞o. id luctu
& memoriã quę sumebant dolentes dãna uitę p̄teritę. Qđ saccꝯ p luctu ponatur.
ostendit psalmista dicens. conscidisti saccũ meũ & circũ dedisti me lętitia. Sane
iuxta litterã quod dubitantes dicunt quis scit si conuertat̃ & ignoscat ds.
Ideo ambigue pfer. ut dubii de salute fortius agant penitentiã. & magis dm̃ puo
cent ad misericordiã; Et uidit ds opera eorũ. & rlq. Sicut tunc assirię. i. niniue.
sic cotidie ds omnium dominat̃ interitũ adhoc ut agant poenitentiam.
Si enī conuertat̃ mundꝰ ds. conuertat̃ & dn̄s. et peccatoribus mutantib;
uitã. mutabit sententiã. Malitiã sane hic sicut & superius p afflictione
& suppliciis debemus accipere. Et afflictione ionas afflictione magna ira
tus est. Uidens subintrare plenitudinē gentium. & impleri quod in deutero
nomio pdictũ fuerat. Ipsi me puocauer in eo qui nerat ds. et ego puocabo
eos in eo qui non ẽ populus. desperat de salute israhelis. et ideo dolet. ideo
tristat̃; Non quod inuideret saluti gentiũ. sed qđ pereat isrł. Sed & dn̄s nr̄
fleuit sup pereuntē hierusalē. & non uult dare panē filiorũ canib; & aptis
primũ pcipit ut pdicentis israheli. Tristat̃ ergo ad mortē. dolens perire popu
lũ p quo passus est. Et orauit ad dnm̃. & dixit. Obsecro dnē nũqid non ẽ uer
bũ meũ cũ adhuc eēm in t̃ra mea. & rlq. Partim orat ionas partim conquerit̃.
dicens se fugere uoluisse sed ab obsecratione incipiens. tēperat querelã suam.
Obsecro inquit dnē. nũqid non h̃ ẽ uerbũ meũ cũ adhuc eēm in t̃ra mea.
Sciebã te inquid misericordē. nolebã te truculentũ & crudelē nuntiare. id
circo uolui fugere. Sed & dn̄s xpc cũ iã uideret obstinatos iudeos in suam
ipsorũ pditionē quasi dicebat ad dm̃ patrē. Nũquid n̄ ita sciebã futurũ uidelic
israhel cũ adhuc tecũ essē pat̃. Et per isaiã dicerē. in uacuũ laboraui sine causa
& uane fortitudinē meã consumpsi. Tolle igit̃ dnē animã meã a me. in ma
nus tuas eam cõmendo. Melius est mihi mors quã uita. Quia unã gentē
isrł saluare ñ potui. moriar. & totus mundus saluabitur. Et dixit dn̄s
ad ionã. putasne bene irasceris tu. Iratus fuerat ionas. ł q uidebat apud
niniuitas fuisse m̃tiť. ł q intellegebat periturũ isrł. Nec dicit dn̄s male ira
tus es.

ne uideretur rephedere contristatu. nec rursum dicit bene iratus es. ne sue sententię con
trarius sit. Interrogat ergo ipsu ut respondeat causas meroris. tunc sit acuerit. diiudicatu
suo silentio cop b&. Et egressus est ionas de ciuitate & sedit contra orientē ciuita
tis & fecit sibi umbraculū & rlq. Ciuitas quando in malo ponitur. fiduciā terrenę
spei. & cupiditatis mundanę designat. Nā cain qui mundū fricidio cruentauit
primus legitur aedificasse ciuitatē. Ionas ergo de ciuitate egreditur qui columba
t dolens dicitur. quia omis simplex & dolens p peccatis suis. alienū se facit a seti
cupiditatibus; Nullā in uanitatib; seti spē ponit. sed habitat contra orientē ueri
solis ortū & respectū expectans. Et habitat in umbraculo. hoc ē in mentis suę custo
dia quasi in tabernaculo requiescit. quid ciuitati niniue contingat hoc ē quid
mundo futurū sit contēplando prestolans. De hac ciuitate dns post ae dicit.
In medio tui sū scs. et non ingrediar ciuitatē. Et inde utero nomio. una fugiti
uorū ciuitas ramoth dr. Quę int pta uisio mortis; Qui eni de hierlm eicit
quę ē uisio pacis. habitat in ramoth. id ē in uisione mortis. Sed & mistice
antequā sol oriret & siccaret aederā hoc ē antequā coruscante eugto mun
dus redimetur. & plebs iudaica repbaretur; ionas nr id ē xpc sub umbra erat.
quia necdū ueritas apparebat sed int p̄o & figuris fiebant omia. Sedebat
aut dr. in habitu iudicis. quia sedere iudicantis est. t quia humilia uerat
et diuinitatis maiestatē in quandā contraxerat breuitatē. qui eni sed&.
uidet stante breuior. Quod aut ait ut uider&. ad hominis affectū refe
ramus. Nā ille omia uid& antequā fiant. Et pparauit dns ds hederā
usq. & letatus est ionas sup aedera letitia magna. Hederę natura ē. ut p
trā errabundo flexu repat. & sine ammuniculis t ferculis. ad altiora
non conscendat. Per hederā ergo infirmā. i. suis uirib; nil ualentē. plebs iu
daica potest signari. cito crescens & omia se factura pmittens. quę ds
pcipit. sed citius languescens. i pmissa non implens; haec quondā ionā
id ē xpm in pte gebat. spe suę saluationis. et non paruā ei letitiā faciebat.
sed cito pcussa aruit. quia radicē firmā fidei non habuit. & quasi tab
naculū tecti pferens imaginē domorū non habens fundamtū. de qua
isaias dicit. Relinquetur filia sion ut umbraculū in uinea. Qua bene

locustę in euglo designasse credunt. animal paruū; de terra quidē exiliendo consur
gens sed altius non ualens uolare. quia & iudei audientes legē dixerunt. omīa
quę pcepit dns ds. faciemus & oboedientes ei erimus; Sed mox conuersi sunt
in arcū prauū. & non custodier testamtū di. Et pcepit dns uermi ascensio
ne diluculi in crastinū & pcussit hederā & exaruit. In psalmo qui in
scribitur pas sūptione matutina. se dns uermen appellat dicēs. Ego autē
sū uermis & non homo. Uermis nāq; sine semine de tra orit. repit humilis.
mouetur sine sonitu. & xpc de uirgine tra natus est humilis int pbra.
non reclamans in passione. Itaq; antequā oriretur sol. id antequā resur
geret xpc. uirebat hedera. florebat plebs iudaica. Postquā uo ille surrexit
& niniue id mundi erroris umbrā repulit. ueritatis lumē recepit. parat
uermis pcussit hederā iudaicę plebis. & exaruit di auxilio destituta;
Hoc autē factū ē in ascensione diluculi. quia xpc mane prima sabbati
surrexit. Et pcepit q̄que dns uento calido & urenti. & pcussit sol sup caput
ionę; Id ē etiā p xpi resurrectionē & iudeorū repbationē. adhuc mens dni
saluatoris desiderio salutis illius aestuabat. pcipiens aptis et dicens;
Eritis mihi testes in hierlm & in omī iudea & samaria. Unde & ab hierlm
pdicationis iussit initiū fieri dicēs. Oportebat pati xpm & resurgere
& pdica in nomine eius penitentiā & remissionē peccatorū in omīs gentes
incipientib; ab hierusalē. Cepit ergo hestuare ionas & iterū uelle mori.
in baptismate cū israhele ut in lauacro reciperent humorē quē negan
do xpm pdiderant. Unde & petrus int rogantib; quid agerent dicebat
penitentiā agite & baptizetur unusquisq; urm. Quod uo diximus in baptismo
uelle eum mori. apti ē sententia qui dicit. Quicūq; baptizati sumus
in xpo ihu. in morte ipsius baptizati sumus. Quidā uermen & urentē
uentū romanos intellegunt. qui p xpi resurrectionē & ascensionē. isra
helē penitus deleuer. Et dixit dns ad ionā. Putas bene irasceris tu sup hederā.
et dixit. Bene irascor ego usq; ad mortē. Superius iā saluato p penitē
tiā in niniuitarū populo. isdē uerbis int rogatus ionas nihil respondit.
Licet uideret non eē. factū qd pdixerat sed dni introgationē suo silen

tio cōpbant· Sciebat enī dnm̄ clementissimū ēē· & multę miserationis; Hunc
autē cū in siccatione hederę intellexit israhelis repbatione· audacissime respon
det· bene irascor usq· ad mortē· Non enī sic niniuitas saluare uoluit ut iudei pe
rirent· Nec sic uoluit lucrare alienos· ut pderet ppos; Iuxta cepta allegoriam
in iona intellegim̄ xpm̄ qui plangit pereuntē hierusalē· & plangit usq· ad mor
te· non suū sed iudeorū· Qui excecatis· ut gentiū oculi uiderent mortui
ut gentes uiuerent credentes in filiū dī· Et dn̄s· Tu doles sup hederā in qua
n̄ laborasti neq· fecisti ut cresceret & rlq· Non laborauit ionas in hedera·
nec saluator tantū laborauit in iudeis quā in gentib; Mox enī educti
de hegypto· pieceri idola & pparte seruier dnō· At in gentium poplo
multū laborauit· p eis homo factus est cū eēt ds· p eis alapas· sputa·
spineā coronā· mortēq· sustinuit· ad inferos descendit· ut illi cęlum
conscenderent· Unde frē pdigo ā patre reuerso· indignat frt maior
et querebat patri dicens; Ecce tot annis seruio tibi· et numquā dedisti
mihi ędū ut cū amicis meis epularer· Graue enī ferebat isrt quod
gentes dissipata substantia cū meretricib; pristinā reciperent grām·
Quod autē ait de hedera: sub una nocte nata ÷ nox tēpus significat
ante aduentū xpi· quod uero subdit· Et sub una nocte periit· nox
iterū designat tēpus· quo xpm̄ negauer· quando eis uerus sol iustitię
occubuit· Et ego inquit n̄ parcā niniue· ciuitatę magne & rlq·
Niniue ciuitas magna ecota est ex uniuersitate gentiū congregata·
Re uera magna quia multo maior ē· multitudo fideliū ex omnibus
gentib; quā duodeci trib; isrt· Quod u dicit in qua st plusquā centū
uiginti milia hominū· qui nesciunt qid int dexterā suā & sinistrā·
iuxta litterā innocentē & simplicē paruulorū & lactentiū mon
strat ętatē· Ut hinc colligat quantus fuerit numerus maioris ae
tatis si tant fuit paruulorū· Uel certe in ea ciuitate erat inmensa
multitudo quę ante poenitentiā ignorabat qid eēt int bonū & ma
lū· Boni enī p dexterā· mali accipiunt p sinistrā· Sed in ecclā
sicut in magna domo st uasa· & in honorē st & in contumeliam·

st carnales & sunt spiritales. est quoque in his infinitus iumentorum numerus hoc est inratio
nabilium & ventri servientium qui prospectant terram nunquam caelum respiciunt de qua
libus dicit psalmista Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumen
tis insipientibus et similis factus est illis Nec praetereundum quod dominum nimive plusquam
·cxx· milia hominum fuisse dicunt. qui numerus magnum in se continet mys
terium Nam centum viginti fiunt. si ab uno incipiens usque ad xv sequentes
naturaliter numeros sibi semper addideris Uni enim adde duos. fiunt tres. adde
tres fiunt sex. Adde quatuor fiunt x. hoc usque ad xv servata naturalis
numeri serie fiat. centum viginti reperientur. super tot credentes venit spiritus
sanctus die pentecostes Quindenarius autem numerus ex septenario & octonario
constat. septem enim & octo. quintum decimum sunt tot erant gradus in templo domini
Tot etiam sunt psalmi quibus est titulus canticum graduum Tot diebus paulus cum apostolis
fuisse et cum eis evangelium contulisse legitur Bene ergo multitudo perfecta tali ipsi ful
get numero In quo novi et veteris testamenti mysteria & centenarii quadra
ta ac millenarii cubita id est solida perfectio declaratur. EXPLICIT IONAS PROPHETA

MICHEAS propheta quintus prophetatur. EXPOSITIO IN MICHEAM
quis quid tamen quis quasi sive humilitas sextus est in ordine quin decim
prophetarum atque ideo profunda eius expectemus misteria Qui in medi tullio
et veluti in corde prophetici ordinis positus est Fuit autem de morasti qui est viculus
palestine Interpretatur autem morasti heres Et pulchre micheas qui humilitas
interpretatur de spe hereditatis nascitur. Qui enim humilitatis virtutem pro deo tene
re studuerit heres dei & coheres christi merebitur. quia et ipsum pro nobis humili
avit quoque ad imitandam formam sive humilitatis invitat dicens Discite
a me quia mitis sum & humilis corde Hic propheta comminatur samariae iram domini
et captivitatem interitumque populo israel venturum denuntiat. quod relicto deo
serviant idolis. locum etiam nativitatis christi aperte denuntiet Notum est quod reg
nante ezechia filio agaz x tribus ab assyriis ductae sunt in captivitate Postea
regnante sedechia duae quae appellabantur iuda cum suo rege captae et hierusalem
subversa est. Ergo secundum ordinem captivitatis prophetae titulum ponit Primum ut
dictum est capta est samaria metropolis decem tribuum Postea hierusalem metro

populis iudę ponitur aut samaria in typo hereticorum hierusalem in figura ecclesiae Audi
te populi omnes & auscultet terra & plenitudo eius et sit uobis dominus deus in testem
dominus in templo sancto suo Notandum quod populi audire terra iubetur adtendere
in populis uiros ecclesiasticos in terra ereticos quorum est terrena doctrina Nam & apostolus
hereses inter carnis opera commemorat Et hi ergo qui in ecclesia sunt si audierint & il
li qui foris sunt si adtenderint poterunt effugere quę sermo propheticus comminatur
Obtat ergo propheta ut sit eis deus in testimonium non aliunde quam de templo sancto suo
hoc est ecclesia per quam deus testimonium perhib& ueritati siue templum dei ipse filius est
in quo habitat pater et cuius ore loquitur Quia ecce dominus egredietur in loco
suo et descend& et calcabit super excelsa terrę et consumentur montes subtus eum
et ualles scindentur et reliqua Locus dei misericordia est qui a natura aliter clemens
& pius est sed qui mitis est & misericors nobis peccantibus cogitur mutare quodam
modo naturam suam Egreditur de loco suo Assumit personam crudelitatis quam per
naturam non hab& Descensus eius est magestatis eius ad inferiora decursus
Super excelsa terre calcare est potentes terrę conterere Et consumentur mon
tes subtus eum et ualles scendentur In montibus principes in uallibus subiectos
populos intellegimus Sicut inquit cera uicino igni tabescit et sicut aquę quę pro
cursu feruntur in praeceps sic omnis impiorum superbia ueniente domino soluetur
& defitiet Hoc autem fi& propter scelera decem tribuum quas uocat iacob uel sama
riam & israhel et propter praeuaricationem iuda In decem enim tribubus metropolis
erat samaria que nunc sebaste dicitur & in iuda principabatur hierusalem
Tropologice locus dei sunt sancti De quibus dicit Inabitabo in illis & inambula
bo Ab his ergo sanctis egreditur dominus non eos relinquens sed per eos praedicans et ad
nuntians reproborum supplicia iustorum praemia Legimus enim quia egressus
est sermo a domino Descendit ergo & cal cat non super humilem terram id est non super eos
qui de corde sunt sed super excelsa terre id est sanctos qui intellegunt uenientes maiestatem
Qui quamlic& sancti sint commouebuntur tamen id est timebunt eius praesentiam Ualles autem
id est peccatores & quę sursum sunt non querentes non poterunt eius ferre praesentiam
sed scindentur quicquid in eis durum est in instar aque defluit et enim erit propter im
pietatem iacob id est ereticorum & peccatum iuda id est eorum qui in ecclesia positi

confitentur se nosse dm̄ · factis autē negant · Iuxta aliud intellectū · Egressus ē dn̄s
de loco suo · dereliquit iudęos in quib; quondā habitauerat ppt peccatū qđ
in xp̄m cōmiserunt · Sicut ipse eis minatur · relinquetur uobis domus urā
deserta · Calcauit sup excelsa tr̄ę · uenit ad gentes quę p eius grām excelsę
factę st̄ · & a terrenis sublevari meruerunt · Cōmoti st̄ montes philosophorū
dogmata · & regū potentia pturbata · & consūpta in eis om̄i pietate · creuit
iustitia · Destructa sup̄bia · erecta est humilitas · Et ponā samariā quasi acer
uū lapidū in agro cū plantatur uinea · et rlq · Quia p̄mū peccauit samaria · id ē
decē trib; & relicto tēplo difecit sibi uitulos aureos · ideo ipsa p̄ma destructa ē
uenientib; assiriis · ponā inquit samariā sicut aceruū lapidū · Quia ciuitas
samaria in monte sita est · pulchrę in cumulos lapidū ponenda dicit · ut non
tantū parietes & aedifitia · sed ipsa quoq; fundamenta usq; ad extremū lapidē
subruant · Sculptilia quoq; & idola quę coluerant · & opę diuersarū congeries ·
p dr̄ igni cōburenda · Quod ū dicit · usq; ad mercedē meretricis reuerten
tur · hoc ē · ut quomodo intra sua fornicatis ē cū idolis quę fecerant · sicut a
clānt ab abā fornicationis tr̄ā · id ē ad assirios · ibi similit adorent ·
Sup hoc plangā & ululabo · uadā spoliatus et nudus · & cr̄ usq; · quia desperata ē
plaga eius · quia uenit usq; ad iudā · & tetigit portā usq; ad hierl̄m
Hucusq; de samaria · Nunc p̄cidit mala iudę · quę simulit errore pec
cauerat · Assumit ergo pphēta plangentis affectū · faciā planctū
quasi draconū · & luctū quasi structionū · sicut dracones cū ab hele
phantis uincuntur terribili sibilo psonant · et sicut structionū aues
quę ob breuitate pennarū · longius uolare ñ possunt · quando oua sua
inmemores relinquunt in harenis calcanda pedib; bestiarū ac si non
perierint peantib; luctū faciunt · sic & ego inquit pphēta amissis
filiis & in captiuitatē ductis uadā spoliat̄ & nudus · Quia desperata ē
plaga eius · id ē samarię · idē peccatū atq; eadē poena · quę subuerte
rat samariam tetigit iudā & puenit usq; ad portā hierl̄m · sicut
enī samaria subuersa ē ab asiriis · ita hierl̄m subūtenda ē a caldeis
Haec om̄ia mystice referenda st̄ ad hereticos · quib; minat ds̄ subūsionē

utile ut cu destructa fuerint p diuersa eoru dogmata. et illo igne succensa
de q dicit dns igne ueni mittere in tra plangant errores suos resoluant
de pedib; calciamenta hoc e mortuoru opera abiciant maxime aute ppt
eni plangant quia errore suu & ia ad iudea hoc e ad uiros catholicos
uoluer introducere s n potuit. Peruenit eni ad portas id ad aures popli
di s ciuitate n potuit penetrare hoc e mente in fide solidata n ualuit de
cipere. Nolite nuntiare in geth lacrimis ne ploretis in domo pulueris pul
uere uos asp gite. Geth una e ex quinq. ciuitatib; philistinoru. de qua
fuit goliat getheus. Scim aut q a philistei inimici sep erant iude is
dicit ergo ppheta nolite adnuntiare in geth malu qd p dico uenturu
ne letent inimici nri. Lacrimis ne ploretis lic& pect dolore habeat.
dissimulate fletu ne inimici gaudeant. In domo pulueris hoc e que ritu
ra est t in puluere redigenda ibi uos puluere asp gite n in plateis ne hostes
nri uideant t letent. Et transite uob habitatio pulchra confusa igno
minia. P pulchra lxx ipsu hebraicu posuer id a fir. Ta eni sira qua
hebrea lingua a fir pulchra dr quo nomine samaria uocat. sic transi
& sic p ge in captiuitate ut si potest fieri nec inimic e allophilus sentiat.
Non est egressa que habitat in exitu. Et hic simil ipsu uerbu ebraicu
id sena. Sena eni int p tat exit p qd significat captiuitate ia ine
gressu t in forib; ee. qd aut dicit n e egressa significat qd n sua
sponte ut uoluntate s coacta t nolens ducta e in captiuitate. Plane
tus dom uicine accipiet ex uobis. Et hic ipsu uerbu habet ebreum
in lxx. id asel. Ordo e; dom asel accipiet ex uob planctu. Asel int p
tat uicina siue ex latere. Domu ergo asel domu iuda dicit que uici
na erat samarie & quasi ex latere que planctu accepit audita cla
de samarie. Que s. dom asel stetit sibi m& id captiuata samaria
p mansit in statu regni sui p tecto a do ppt ezechia. Quia infirma
ta e in bonu s. suu id qr humiliata est a p fectu suu quando rapsaces
blasphemauit dm uiuente. Que habitat in ramoth. id in ama
ritudinib; hoc eni int p tat ramoth. in amaritudine eni & tris

ti cia populus cu rege ezechia morabatur. Sennacherib eos obsidente. Quia
descendit malū a dn̄o in porta hiertm. Nā rex assiorū uastata samaria.
uenit ē̄tra hiertm. quando & rapsaces missus de lachis ad ezechiā. ut se trade
ret assirus. insultans dn̄o & dicens. quod si poss& liberare poptm suū de ma
nu assiriorū. Tumultus quadrige stuporis habitantiū lachis. Lachis ciui
tas ē iude que p̄ma a decē tribub; idola accepit. & p eā puenit idolatria usq;
ad hiertm. Et est sensus. O lachis & ad te puenie& et aequitat & tumultus
assiriorū. qui te uert& in stuporē. Quia .s. in te inuenta sē̄ scelera israhel.
& p te quasi p portā impietas decē tribuū. migrauit ad hiertm. Propterea
dabit emissarios sup hereditatē geth. Non solū inquit sup lachis qua
drige uenient & tumult sed & sup geth. que ē metropolis palestine. Emis
sarios aut uocat latrunculos quos rex assiriorū mittebat in geth. Que erat
domus idolatrie urbsq; m̄ dat̄ quę q; in deceptionē fuerat regib; isrł.
Adhuc herede adducā tibi que habitas in maresa. id ē in hereditate.
Heredē aut uocat aduentū hostiū. Dicit ergo dn̄s p pphetā qd ipse addu
cat assirios. qui hereditate possideant geth. eo qd fuerit in deceptionē
regib; isrł. Usq; odollā ueni& gloria isrł. Odolla nobilissima erat
ciuitas int urbes iudęorū ad quā etiā dicit puenturā ostilitatē
assiriorū quidā codices habent gtę isrł. Ut sit sensus. ueni& illa
captiuitas de geth. usq; odollā que sub audis est ciuitas gte isrł. Vel cer
te hyromā accipienda ē ut sit sensus illud malū de lachis. & de maresā.
& de geth. puenie& odollā hic distinguendū & sic hyronice parū pressa
uoce inferendū gloria est. id ē ignominia & dedecus ē hoc popli isra
helitici. Hec iuxta litterā. Videamus breuit quid mysterii contineant.
Geth intptatur torcular. Significat hereticos qui se extollebant dicen
tes. se habere uinū sorech. id ē spiritalis & diuine scientię. Cū eē̄ tra
uinū eorū. id ē doctrina eēt de uinea sodomorū & de suburbanis
gomorre. Ipsi sunt & domus pulueris qr trena sapiunt & scib; sē̄
serpentis id ē diaboli. Cui dictū est. Terrā comedes omib; diebus.
Hos ortat pp̄heta ne se extollant sed agant penitentiā. dicens in do

mo pulueris puluere uos aspgite. Nec cū sit tēpus ultionis uenerit. & dom̄ que uobis
pulchra uidebatur ceciderit simul peratis & cassus labor risū uidentib; p̄beat.
t Non est aegressa finē scripturarū diuinarū nec transgressa patrū statuta.
t Non ẽ aegressa q̄ habitat in exitu. l ē eccła q̄ habitat in exitu in spe pcipiendi
regni celestis. Planctū domus uicinę accipiet ex uobis. Vicina dom̄ est eccła
in quā domo non sunt heretici sed uicini eis. sed nob inquit apłs exierunt
sed nō erant ex nob. Vicina ẽ ergo domus hereticorū eccłę fideliū sed sup arenā posita nō hab& fundamtū. Et ẽ sensus. O heretici q̄ tantū uicini estis eccłę
si ētiā sēp erigimini plangite uos metipsos quia ex uob accipi& inimīc
& ultor diabołt planctū hoc est uos heritis causa urę pditionis et ē uobis
diabołt cuius traditi estis materiem accipi& uos puniendi. Que stetit sibi m&
quia infirmata ē in bonū suū. Rsuperiori e iungendū ẽ ubi dr̄ nō est
egressa que habitat in exitu que stetit sibi m&. Eccła stetit sibi m&. quia
in ueritate stabilis pmansit. Infirmitaē id afflicta diuersis tribulatio
nib; sed hilli in bonū fuit. quia quo magis infirmabatur. eo amplius
in fide roborabatr̄ scdm apłm q̄ dicit. Quando infirmor tc̄ fortior sū;
hinc psalmista de ea dē eccła dic̄. Infirmata ẽ tu uō pfecisti eam. Haec ipsā
eccła habitat in ramoth. id in amaritudinib; oppressa psecutionis
pondere. nil dulce habt̄ in psenti. Descendit autē a dnō malū in portā
hiertm. id ē insidię hereticorū. usq. ad auditū eccłę. Sed ea ecclē penetrare non posse. q intrinsecus se contin& in custodia mtis & nō egreditr̄
foras. ne uioletr̄ sicut quondā dina de qua dr̄. q egressa ē ut uider&
mulieres regionis illius; A dnō autē descendere malū dr̄ q nihil fit
nisi p mittente dnō. Quia ad hoc in eccła sinit eē hereticos ut ł pbent
t exerceant. Sequitr̄; Tumultus quadrigę stuporis habitanti lachis.
principiū peccati est filię sion. Lachis q̄ it̄ p tant̄ deambulatio. ipsos
signat hereticos uagos. & p diuersa errorū dogmata discursantes
quiq. circūferunt omi uento doctrine. de q̄b; dr̄. hi in curr ib; &
in equis. & cetr̄. Hi ergo principes extiterr̄ filię sion quas peculaint
ptatr̄. Quia omis eccła calamitas omis error ł peccatū ab hereticis

pcessit. Propterea dabit emissarios sup hereditatē geth. Emissarius demo
nes. t inuisibiles ostes s͞t qui iusto di iuditio mittunt̄ sup geth. q̄ torcular
int̄ ptat̄. id ē sup hereticos q̄ se putant habere uinū purissimę ueritatis
sed s͞t dom̄ mendatii & decipiunt quoscūq. poss͞t. Qd aut̄ sequit̄; Adhuc
heredē adducā tibi q̄ habitas in maresa. maresa. latine hereditate sonat
significans eos qui ex hereditate xp̄i hoc ē; de societate ecclę traducti fuerant
ad hereticos. Mittit̄ ergo eis. q̄d si conuerti uoluerint adducat eis dn̄s
heredes. scōs doctores quia eos ab erroribus separatos ad hereditatē dn̄i
& ecclę pducant societatē. Usq. odollā ueni& gl̄a isrl̄. Odolla int̄p
tat̄ testimoniū austus t exhaustionis. Non inquit glorient̄ heretici
ueni& enī gl̄a isrl̄ iactāt̄ tīa hereticoꝝ usq. odollā id ē usq. ad testimo
niū exhaustionis suę id ē ad iuditiū quando exhaurient atq.
ebibent in mensurā operū suorū. Decaluare & tondere sup filios deliciarū
tuarū dilata caluitiū tuū sicut aquila. hoc & specialit̄ ad samariā id ē decē
trib; & generalit̄ ad omnē poplm̄ isrl̄ dr̄ qui captiuus ductus ē. Iubet̄ ergo
ut decaluent̄. sicut mos erat eos in luctu facere & tondeant & plorent filios
et quomodo aquila certo tēpr̄ amittit plumas & nuda atq. in plumis
remanet. sic isrl̄ deponat om̄em gl̄am qua ante circūdabat̄ & plangat
filios suos captos ab hostib;. Sed & hoc cep iudem̄ plebē iudaica decaluatā
& omnē gr̄am qua ante floruerat ab ea penit̄ recessisse. Mistice dr̄ ani
me peccatrici. O anima que quondā fruebaris paradiso & uolabas ut aqui
la contēplando cęlestia. assume habitū penitentis & plange filios tuos
id ē opera q̄ gessisti. Q̄ captiuata ē sub lege peccati. Ue qui cogitatis inu
tile & opa mini malū in cubilib; uris. in luce matutina faciunt illud
qm̄ c̄tra dn̄m est manus eorū. Ue poplo iudeoꝝ. Ue & tīa omib; q̄ cogi
tant inutile hoc ē; meditant̄ q̄m̄o dn̄m offendant. & opant̄ malū in
cubilib; id ē disponunt male facere. Diffinitio aut̄ uoluntatis pfectu
accipit̄ operis. Quicq; id uō mali nocte tractauerint. q̄ si differre
n̄ liceat. mox ut lux matutina claruerit. festinant ope adimplere
Ne c̄siderant q̄ c̄tra dn̄m ē manus eoꝝ. & eiq. repugnauit. Seq̄t̄ pphē

ta exponens que sint illa que cogitant & agunt et dicit. Et concupierunt agros & ui
olenter tulerunt. et domos rapuerunt. & calumniabantur uirum et domum eius. uirum & he
reditatem eius. haec & tunc fiebant & modo quod est dolendum a multis aguntur. Unde
mox iuxta subsequitur ultio. Idcirco haec dicit dominus. Ecce ego cogito
super familiam istam malum. Unde non auferetis colla uestra. et non am bulatis super
bi. quoniam tempus pessimum est. Et in quid uos cogitastis inutile. & ego cogito super
uos malum. non quod flagellum dei malum sit. sed quod sustinentibus malum uidetur. Et tale
erit malum ut non possitis leuare colla pressa pondere captiuitatis. In die illa di
sumetur super uos parabola. & cantabitur canticum cum suauitate dicentium depo
pulatione uastati sumus. hoc quasi canticum frequentabitur. & loco prouerbii
assumetur. Quod autem sequitur. Pars populi mei commutata est. Templum significat quod in
terris omnis gentis sanctius erat. quod mutatum est in ruinam. Quomodo recedet a me. sub
assirius. Qui reuertetur ut regiones nostras diuidat. Haec quasi uerba sunt me
tuentis populi. Sennacherib enim rex assiriorum. cum uenirent aduersum hierusalem.
audiuit de tharacha rege aethiopiae dicens. Egressus est ut pugnet contra te.
Tunc recessit ab hierusalem ita tamen quasi post uictoriam reuersurus. Populus ergo
qui eum recessisse putauerat. dicebat. Quomodo dicitis recedet a nobis
assirius. qui mox reuertetur ut agros nostros sorte distribuat. Propter hoc non erit
tibi mittens funiculum sortis in coetu domini. Quia inquit haec fecisti que supra
dicta sunt. O familia israhel super quam ego malum cogito. non habetis partem in coe
tu domini. hoc est in hereditate iustorum. Potest hoc & ad extremam captiuita
tem quae a tito facta est referri. quod ideo haec omnia passi sint. quia christum tradiderunt superbie
runt. et christum cruci adiudicauerunt. Possunt haec moraliter referri ad animam pec
cantem quae in secreto cordis cogitat malum & opere perficit. idcirco dominus cogitat
super nos mala de quibus non possumus eleuare ceruices & recti incedere. Unde
mittuntur apostoli qui cum hieremia plangant nos & assumant super nos parabolam
& cum apostolo lugeant multos ex his qui peccauerunt et non egerunt penitentiam.
Pars etiam populi domini diuisa est funiculo. cum animae credentes per diuersa
uitia a demonibus diuiduntur. & aliis funiculum auaritiae. aliis luxuriae
lineam extendit in hereditate domini. & agri sanctitatis flagrantis uirtutum

z. Nunquid abbreuiatus est spiritus domini. aut tales sunt cogitationes eius. v

odoribus. secundum quod isaac dixit. ecce odor filii mei. sicut odor agri pleni.
tradit isti regi assirio & babilonio. id est diabolo. Ne loquamini loquentes. non
fallabit super nos non comprehendet confusio dicit domus iacob. O domus iacob
nolite uos de cipere praesumentes nimium de misericordia dei. & nolite dicere quod ad
huc multi dicunt. Deus bonus est & misericors. non ueniet super nos malum
captiuitatis quod timemus. Qui enim omnibus copiosus est in misericordia.
nobis etiam clemens erit. nec propter nos solos abbreuiabitur bonitas eius. Non enim
tales sunt cogitationes eius quales sunt hominum. ut sicut homo subito concite
tur in furorem. Haec quasi uerba sunt illorum quibus dicitur. ne loquamini loquen
tes. Nonne uerba mea bona sunt cum eo qui recte graditur. Introducit respon
dentem dominum & dicentem. bonus sum ut dicitis & uerba mea clementia sonant. sed ad
eos qui recta uia gradiuntur. Sed uos non solum recte non agitis. sed e contra etiam me insur
gitis. & tirannico spiritu mihi aduersamini. Deinde commemorat ea quae faciebant.
Desuper tunicam pallium sustulistis. spoliastis uestimento uel diuino auxilio. Et eos qui
simpliciter transi[bunt] & innocue conuertistis in bellum. Siue eos qui aliorum adqui
escebant auctoritati. conuertistis in bellum ut non reciperent edicta magistrorum. ne
suis doctoribus crederent. Sed & nobis moraliter praecipitur. ne nos in hac putemus place
re deo. si uerba eius in scripturis legamus. Tunc enim bona sunt uerba domini & prosunt legen
tibus si opere impleantur. si cor & labia consentiant. Tunicam autem & pallium indumenta
sunt & uirtuti fidei. Dicente apostolo. induite uos sicut electi dei. sancti & dilecti uisce
ra misericordiae. humilitatem & cetera. uel etiam auxilium & protectio diuina. Quae omnia he
retici. uel sacerdotes praui a populo sibi credito male uiuendo tollunt. Mulieres
populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum. a paruulis earum tulistis laudem meam
in perpetuum. Non solum inquit ea fecistis quae dixi. sed etiam matronas quondam delicatas
fecistis ire captiuas. uel etiam urbes desolastis. fugatis uel interfectis habitatoribus.
quas per metaforam mulieres uel filias appellat. Desolatis ergo urbibus nullus reman
sit nec saltem paruulus remansit qui psalmos uel laudes dicat. Surgite ergo
ite. scilicet in captiuitatem. quia scilicet in hac terra non habetis requiem. Propter inmunditiam suam
id est propter scelera & impietates corrumpetur. sub tra? uram putredine pessima;
Non inquit breuis erit uestra captiuitas. sed longo durabit tempore. corrumpetur

putredine pessima· id babilonica t romana captiuitate. Sed & moralit mali princi
pes eccle mulieres· id animas simplices & p se infirmas malis suis exemplis de domi
b; suis id de eccla eiciunt ⁊ mittunt in tenebras exteriores et idcirco ipsis q·
dicit ut surgant & recedant q corruptis st putredine pessima· id longa pec
candi consuetudine & corruptione animæ ⁊ corporis. Utina n eem uir
habens spm & mendaciu potius loquerer stillabo tibi in uinu & in ebrieta
te ⁊ erit sup que stillat populus iste. O popte iudaice ad quos repmissiones
facte st & ex qb; secdm carne xpc natus est. Non me putetis uolente loqui
aut sponte mea hec uob mala pdicere. Utina n esse uir habens spm scm sed po
tius demonico spu loquerer & int pseudo pphetas reputarer ⁊ n essent uera
que dico & n uenirent mala que pnuntio. Sed qa ppheta su de spu sco loquor
stillabo tibi in uinu & quasi uino meracissimo inebrieris sermonibus meis·
& corruas. Me aut stillante suscipi& popts iste guttas pphetie meæ ⁊ uelit·
nolit. hab& sustinere q dico. Sed ne putetis me tantu aduersa pphetare non
tiabo & p spera; introducit ergo ipsu dnm loquente & bona p mittente. Congre
gatione congregabo iacob & rlq. Ueniā inquit p me· nascar de uirgine & c
gregabo iacob hoc e credentes ex iudeis cgl liga ad fide mea. Siue alio sensu
Q mihi in humilitate carnis noluisti credere uenia in co summatione se culi
in maiestate. Et tc stillabo tibi id ppinabo uinu spc sci· uinu diuini sermo
nis quo apli die pentecostes inebriati st de quo p psalmista dr. Potasti nos
uino compunctionis. Tunc totu congregabo iacob & in unu conducā reli
quias isrl. hoc est credentes ex utroq· poplo ⁊ pariter in ouili quietis & erne
copulabo. Tumultuabunt a multitudine hominu. Ia aperte ostendit
de qb; ouib; t gregib; dixerit. Tumultuabunt id uociferabunt· bonu pasto
re laudantes qui eos pcced& & iter pand& ante eos. Ipse eos p se duc& ad se.
Unde seqt· Ascend& eni pandens iter ante eos & transibit rex eor· coru eis
⁊ dns in capite eoru sub princeps et pmonstrator celestiu pascua rum.
Audite principes iacob et duces dom isrl. Nunqid urm e scire iuditium
qui odio habetis bonu et diligitis malu. & rlq. Sub metaphora leonum
t latronu describit crudelitas principu iudeor qui spoliabant paupe
res ⁊ int ficiebant · et quasi fere bestie carnes & ossa eor conterebant.

Crudelit in olla carnes coquuntur. sic in urbe hierlm. innumerã plebẽ affligebant.
Unde minatr eis malũ captiuitatis. t caldaicę. t romanę. Et dic& clament ad eum ne
os exaudiat. sed restituat eis sicut ipsi neq̃t eger in adinuentionib; suis. hoc ē
in scelerib; quę noua sẽp adinueniebant. Haec dicit dñs sup pphetas. qui sedu
cunt populũ meũ. & rlq. Erant illo tpr pseudopphetę in poplo isrt. qui ut
ab eis dona acciperent pdicabant pacẽ. q eis data ñ erat. hoc est eni qd dicit
Mordent dentib; ut auiditatẽ accipientium ostendat. Si quis uo nihil eis
dedis& quã uis eēt scs. pnuntiabant irã di illic ē uenturã. Unde dicit.
qd sermo eorũ non sit pphetia sed diuinatio. Nec habeat lum sed tenebras ter
rore. Et cũ ñ uenerit quę pmi serant. tc occubat eis sol. & opiant cõfusio
ne. q sciretur. qd ñ sit responsũ di. sed fraus demonũ homines decipe uo
lentiũ. Uerũtam ergo repletus sũ fortitudine sps dni. iudicio & uirtute. & rlq.
De se nc dicit ppheta. qd pseudopphetis falsa uaticinantib; & optãs cõfusio
ne. ipse sps sci instinctu loquatur. & annunti& iudiciũ dni & ueritatẽ.
Nec pacẽ sicut illi pdic&. ut mordeant aliqid. sed annuntiat iacob scelus
suũ. & isrt peccatũ suũ. qd idola pdõ coluert. et qd xpm crucifixerunt.
Possunt hec referri ad doctores pessimos. qui di poplm adulando supplan
tant. dicts. habe fidẽ illa te saluabit ñ neces se est ut contineant uuas
Et hi faciunt ut accipiunt cõmoda rena. et ut eos deuorent siue accipi
endo bona illoȝ. siue spiritalit interimdo animas eorũ. Sup huius
pphetas ce modo occid& sol iustitię. & tc confundent & operient uultus eoȝ
cõfusione. Audite hæc principes domi iacob. & duces domi isrt. qui ab
hominamini iudiciũ. t omĩa recta puertitis qui ędificatis sion
in sanguinib; et rlq. Et supius aduersũ iudices & pseudopphetas
cõminatio pcesserat. Nunc generalit ad ipsos & ad sacerdotes. et ad
omis qui sibi dedi notitia blandiebant sermo dirigit. t arguunt
qd ñ solũ ñ faciant. uerũ & iã abhominent iudiciũ. t recta puertant
Quod domos suas aedificent in sanguinib; & ciuitatẽ hierlm in in
iquitate. rapinis uidelic& pauperũ. cędib; insontiũ int fectio
ne sceorũ. Propterea qd principes acceptis munerib; iudicent

& pphetę pro munerib; uaticinent. & gram diuendant. 7 cu hęc omia
facerent. requiescebant sup dnm dicts. popls di sum dns in medio nrm
est. nueniet sup nos mala. H his omib; minat ppheta immo dns p pphe
ta et dicit. Sion quasi ager arabit. et hierlm in aceru lapidu erit.
et mons dom in excelsa siluaru. Hoc & qd teplu di qd p9 auro & p̄
ciosis fulgebat lapidib; in ruinas extremas deducendu sit. Hæc
omia c tiger iudeis. ppt ea quę supradicta st. et maxime ppt effu
sione domini ei sanguinis. Poss t hęc moralit referri ad ecclam.
ipsa enim e domus iacob & dom isrl. Dicit ergo de pueris suis pastorib;
& principib; seu iudicib; ecclę. Qd cu ipsa mala quę possit faciant
requiescunt sup dnm & uana spe p spera sibi de eius clementia
pollicentur. dicts. nueniet sup nos mala. Et erit in nouissim
dieru mons dom dmi p parat in uertice montiu & sublimis su
p colles. & rlq. Qa principes iudeo2. abhominati st iuditiu
& ędificauer t sion in sanguinib; idcirco p monte sion ele
uat e mons dom dni. id: xpc. hic mons ostensus est in nouissimis
dieb; hoc est in fine sclo2. qdo in nouissima scli aetate p hostia sua saluator
apparuit qui tulit peccata mundi. P parat inquit erit id manifestus. q ante
p tot anno2 milia erat occultus. N solu aut in montib; sed & sup uertices
montiu p parat erit. Montes quippe st pphetę sci. quib; & omia sca & ad
humana salute ptinentia conscripserunt. tam ad coparatione illius pphetę
in qua de saluatoris aduentu pphetauer. humilia st cetera usq ad uertices
montiu non ptingentia. Sup colles exaltat est mons iste. q omiu sco2 gram
omemeritu supgressus e homo a uerbo di assuptus. Qa enī se humiliauit usq
ad morte. exaltauit eu ds pat et donauit illi nom qd e sup omne nomen.
Ad hunc monte cgregabunt. tui lxx dicunt fluent omis gts. & in more
fluuioru innumerabiles popli c uenient credentes. Uidem ia ex omib; gen
tib; quas romanu nouit imperiu in xpm credidisse et p fide ad hunc mon
te confluxisse. Sed qid uenientes dicunt. Ascendam in monte dni
Opus e ascensione si uolumus ad xpm puenire. Ad domu di iacob id ecclam

quę ē domꝰ dī scdm aptm columna & firmamtū ueritatis. dm aut iacob xpm dicit
Quare ueniant adducit. Et docebit nos uias suas. f. doctores & pastores qui pos
sident eccłę quos in apocalipsi ioħs angłos uocat. siue p scripturas que ostendunt
uiā dni id ē xpm qui dicit ego sū uia. Et ambulabimꝰ in semitis eius. Id ē sequemꝰ
& imitabimꝰ aptos qui sunt semitę eius p quos credimꝰ in xpm. De sion enī hoc est
de primitiua eccłā exibit lex. Spalis hoc ē euglica pdicatio ad gtes. Et uer
bū dni. Id ē filius patris dī qui ē uerbū eius. De hiertm. hoc ē de iudea de qua
carnē assūpsit. Et iudicabit poptos multos. Nā pat n iudicat quēquā. sed
omē iudiciū dedit [fi]lio. Et corripiat gtes fortes usq in longinquū. Hoc ē sapi
entes et philosophos sclī. quos cōphendit in astutia eorū. Judicat aut poplos.
Discernendo qui sint salute digni qui indigni. Et concident gladios suos in uo
meres & rtq. Omē inquit studiū belligerandi couenient cessabit. & trans
feretur ad pacē. Tantaq erit requies. ut n solū in urbib; sed & iā in uillis.
& agris sit sūma securitas. ita ut sedeat unusquisq. sub uite sua et sub ficu
et non sit qui eos terreat quia os dni locutū ē. Legamꝰ historias. & inueniemꝰ.
quia ante aduentū xpi totus contra se pugnabat orbis. feruebant omā tā ext
nis. quā ciuilib; bellis. nec quisquā impune degente ingentē transire pote
rit. Postquā in aduentu suo xpc romanū imperiū pdicando euglio ppara
uit aptice pdicationi p uius factus est orbis. Tropologice concisio gladiorū
& lancearū. finis est irę et psecutionis qua pus increduli contra pdicatores
seuiebant. Quę ēū sa sunt in ruralia instrumta ut conflans ē tu melioꝶ iacu
lis fructus spales succrescerent. Haec aut fient. qa dns locutꝰ ē cui omā
uerba sunt uera. & cuius dixisse fecisse est. Quia omis popli ibunt unusquisq in no
nomine dī sui. Nos autē ambulamꝰ in nomine dni dī nri in ętnū & ultra.
Ceteris inquit gentib; euntib; post errorē suū. nos qui ascendimꝰ ad montē
dni ambulabimꝰ in nomine dni dī nri xpi ihū quia ipse uerus ē. mons.
& ds. et ex eius nomine xpiani uocamꝰ. In die illa. hoc ē uer sol splendu
erit. congregabo claudicantē; hoc ē plebē iudaicā contritā & recto
gressu incedere n ualentē. & eiectā ac repbatā. Congregabit autē
ad hoc ut suscipiat. & ponat in reliquias & in gentē robustam.

hoc est qd paul dicit Nisi ds sabaoth reliquiss& nob sem · quasi sodoma fuissemus
& sicut gomorra similes essem hoc factu e p dicantib; aptis quando in actib; a
ptor legit una die crediderunt iii mil altera die v mil et deinceps multa
mil . plenius aut in fine secli implebit . qn cu plenitudo gentiu intrauerit tc
omis isrl saluus fi& Et regnabit dns sup eos · id sup cgregatos · in monte sion
id in ecclia · q est in conteplatione uite spalis · in ætnu & ultra id a sclo
psenti · usq in futuru · Et tu turris gregis nebulosa filia sion · ad te ueni& ·
potestas prima regnu filie hierlm Turre gregis nebulosa · locu dicit q ob con
uentu pastor · ad her · id turris gregis dr Distat aut uno miliario a bethleē
ad oriente In hoc loco trib; pastorib; angls apparuit · & natiu dnm nuntiauit
qq ibide uenerabilit conditi requiescunt Turre aut nebulosa dic ppt obscu
ritate mysterior cælestiu que ibi reuelata st Potestas aut prima uirtutes st
anglice · que glam in excelsis do exultando concinebant Et ipsa e regnu filie
hierlm id supne ciuitatis ubi angli ce uirtutes dm sabaoth speculantur Al
legorice turris nebulosa · plebs ; israhelitica siue teplu di a salamone construc
tu in hierlm De hac turre dicit isaias · & aedificauit turre in medio eius ·
id uineæ haec turris id plebs iudaica qua diu habuit maceriam id anglor
psidia · & torcular · id altare · nec diabolo peruia erat · non erat nebulosa ·
sed ciuitas di que in monte hoc ; in celsitudine uirtutu sit a latere n poterat
At postqua se dni xpi sanguine fedauit · nebulosa ac squalida appellatur
Ad hanc uenit potestas prima · di uidelic& filius qui loqt in apocalipsi
Ego su A & ω · initiu & finis · & qui ex psona assupti hominis dicit ·
Dns possedit me initio uiaru suaru Que potestas · est regnu filie hierlm
Venit ergo in hunc mundu potestas pma · ut scdam facer& potestatem
N eni potest dici pma · nisi sit scda Fecit ergo scdam potestate in aptos
ut sicut appellant a luce xpo lux et a pane u xpo uocant panis · paulo di
cente · unus panis multi sum in xpo · ita a prima potestate · potestas & reg
nu hierlm uocent [illegible] quare merore c traheris · Cu inquit ad te uentu
ra sit prim potestas · q re merore c traheris & humiliaris · Nunqid rex n e tibi
aut c siliarius tuus periit · In rogando c firmat iuste ea dolere et mereri

q rex ei xpc q e & c siliarius & angls magni consilii perit ei · hoc e crucifix
us est ab illis & quantu in ipsis fuit perit. Et qui iuxta euglica parabolá
herede eiectu extra uinea occider ipsi q ab exercito romano uasta
tisi & sicut parturiens dolore n potest effugere sic ille popls imminens
periculu & uastatione n potuit declinare. Dole & satage filia sion q si
par turiens · q nunc egredieris de ciuitate & cetr. Precipitur
filię sion id ē sepedictę plebi ut doleat · et egrediat de ciuitate & ha
bitet in regione · q di ē s ientia ut pgat in captiuitate nec potest
iuditiu eius uitari. Monetur ergo ut patient sustineat · & usq ad ba
bilone ueniat · sciens q si fortit flagellu di sustinuerit · cito redim
da sit de manu inimicor ut cu fuerit liberata possit dicere Ne lętę
teris inimica mea q cecidi e surga. Et cu psalmista Non in ppetu
u irascet dns · neq inęt nu cu minabit. Pata aut iuxta litterá qd
ille popls ductus in captiuitate · post lxx · annos sub iesu & zoro
babel · & e zra liberat e · i reu sus. Moralit anima ppt peccatu de ciuita
te id de ecclā pulsa · et tradita inimico in interitu carnis · iubet uenire
ad babylone · id ad confusione uitioru & deiectionis suę · ut post quadig
ná egerit penitentiá liberet a captiuitate peccati · et reuersa ad patnā
domu · mereat recipi · a clementissimo patre. Sed & scdm beatu gregori
u sepe contingit · ut anima q filia sion uocat · q dm debuerat conte pla
ri · aliq spali & occulto uitio · uerbi grā supbię · inuidię deuastetur.
Quā misericors ds nonnunquā pmittit cadere in aptu carnis · & quasi
ad babylone · id ad confusione uenire · ut e fusa feditate apti criminis ·
liberet a captiuitate uitii latentis. Et nc congregate st sup te gnts multę
q dicunt · lapidetur · & aspiciet in sion ocul nr · & rlq. Uox pphetę
ad hierusale cui p dico imminente captiuitate · interim donec illa ueniat
iá ę gregatę st sup te gnts multę · queque quasi de adultera muliere locun
t & dicunt. Lapidet & aspiciat oculus nr in sion · hoc ē et rasion · ut in
sultem & gaudeam in malis eius. Et hęc dic · q n cognouer cogitationes
dni · et n intellexer ē silui ei · qui ideo fecit illas ē gregari ut ut illas cte

tas quasi fenum & stipulam areae. Surge igitur & dabo tibi cornu ferreum & ponam ungu
las tuas aereas. hoc est insuperabilem fortitudinem. et sic comminues populos. & interficiam
dno rapinas eorum. & fortitudinem eorum. ut consecrentur dno do tuo. tali enim sacri
ficio delectatur dns. Quod autem cornu dicit & ungulas. metaforicos accipiendum est
ab hostib; triturantib;. Moraliter congregantur adversus ecclesiam dni multitu
dines spiritualium nequitiarum. & insultant atque exprobrant necessitates filiorum. ei nes
cientes esse filium dni. nec cogitationes eius. quando hoc permittit eis praevalere
ad tempus. ut & illorum patientia remuneretur. & horum malitia puniatur. Con
gregat eos dns ut conterantur. et eorum iusta damnatio proficiat in laudem
creatoris. & rapinae ac fortitudo eorum in sacrificium dno convertantur. Nunc vas
taberis filia latronis. Obsidionem posuerunt super nos. in virga percutient maxil
lam iudicis isrl. O misera tibi inquit propheta. quod triturares & comminueres omnes gentes
quae adversum te congregatae fuerant. & offerres rapinas eorum dno do tuo. Sed quia hoc
non modo fiet. sed cum plenitudo gentium intrabit in fine saeculi. interim vastare pro meri
tis tuis. Unde iam non te voco filiam meam sed latronis. id est diaboli qui semper paratus est
ad praedandum. Quod autem sequitur obsidionem posuerunt super nos. vox est di patris loquen
tis ad filium. & spm scm. & manifeste ostenditur trinitas personarum. Obsidionem
posuerunt super filium di iudaei. quando insidiabantur dicentes Magister scimus quia verax es.
quasi enim obsidebant quem capere cogitabant. sed quia iniuria filii iniuria est
patris & sps sci. ideirco pluraliter dicitur super nos. Quod vero sequitur in virga percutient
maxillam iudicis isrl. hoc ostendit quod harundine percutiebant milites caput
dni. quae filii contumelia redundabant in totam trinitatem. Propter haec ergo
scelera. non differam amplius ultionem & nunc in praesenti vastaberis ab assiriis
et romanis. Et tu bethleem ephrata parvula es in milib; iuda ex te mihi egre
dietur qui sit dominator in isrl & reliqua. Loquitur propheta ex persona di patris permit
tentis incarnationem filii sui. et designantis locum nativitatis eius. Et tu beth
leem quae ante vocabaris ephrata & in tantum es minima ut eum parata milib; iuda
vix parvus viculus habearis. Ex hoc parvo oppidulo egredietur xpc. qui sit
dominator in isrl. Ac ne putes eum tantum de genere esse dauid. quem de utero ue
rus homo cernitur. egressus eius ab initio a dieb; aeternitatis. ante saecula ex mea

sub stantia genitus est · quia in principio erat uerbū & uerbū erat apud dm̄ & ds̄ e
rat uerbū · Bethleem int̄ ptat̄ dom̄ panis · q̄ ibi natus ē panis qui de celo descendit ·
Effrata uertit in furorē · q̄d ptin& ad herodē · qui cognito q̄d illusus eet̄ a magis
iratē ē ualde · Propt hoc dabit eos usq; ad tēpus · in quo pariens pari& · & cet̄ ·
Ideo inquit dabit eos id ē iudeos · & pmitt& suū tenere dominiū usq; ad tēpus
q̄ uirgo pariens nouo ordine pari& · Postquā autē pepererit & nat̄ paruulus
susceptę dispensationis munus impleuerit poplo iudeoꝝ captiuato t int̄fecto
[illegible] reliquię frm̄ ei id ē apli q̄ s̄t frs̄ dn̄i conuertent̄ ad patriarcharū & pphe
tarū fidē · Potest & sic intellegi · dabit eos id ē iudeos pmitt& legis suę um
brā obseruare · usq; ad tēpus parientis id ē · donec eccla mat̄ gentilē poplm̄ spalit̄
ad fidē gener& · & donec sterilis pariat plurimos & quę multos habebat fili
os infirmetur · et subintrante plenitudine gentiū · tandē omis isrt̄ saluus
fi& · Tunc reliquię frm̄ eius conuertent̄ ad filios isrt̄ · & p̄dicant helia con
uertent corda patrū ad filios & corda filioꝝ ad patres eoꝝ · in nouissim poplis
iungetur p̄ori · Et tc̄ erit̄ uere filii abraham credendo in eū quē uidit abra
ham et letatus est · Et stabit & pasc& in fortitudine dn̄i · Cū inquit pepere
rit pariens & sol iustitię xp̄c totū mundū illustrauerit · tc̄ ipse dn̄s q̄ prius
ut homo ambulabat stabit cū iā ds̄ ab omib; credetur ⁊ adorabit̄ & pasc& eos
id ē credentes in fortitudine dn̄i hoc ē in diuinitatis potentia · q̄q; dicere potu
er̄ dn̄s pascit me & nihil mihi deerit · Pasc& etiā in sublimitate nominis
dn̄i iuxta hoc q̄d uicinus passioni dm̄ patrē orauit · Pat̄ scē serua eos in no
mine tuo · Et conuertent̄ ab amore q̄ xp̄m carnalit̄ diligebant · & incipi
ent eū sicut dm̄ diligere · siue conuertent̄ · id ē spālia & aet̄na incipient
petere · qui antea t̄rena & tēporalia quęrebant · Quia magnificat̄ ē xp̄c
usq; ad extremū t̄rę · & iā sonus eius exiuit in fines orbis t̄rę · ⁊ erit iste pax
assirius cū uenerit in t̄rā nrām · ⁊ q̄do calcauerit in domib; nris · Cū uene
rit assyrius · id ē diabol sup t̄rā ecclę & religionē eorū quos pascit dn̄s uoluer
rit deuastare · ⁊ calcauerit domos nros id ē corpora animarū habitacula
ascenderit & depsserit · tc̄ ipse id ē xp̄c erit pax in nob · q̄ nulla tribulatio
nulla angustia poterit electos separare a caritate eius exempli causa

Venerat. assirius super terram pauli & calcauit domum eius cum esset. in laboribus plurimis in
mortibus & ceteris que ipse eodem memorat. Sed in his omnibus superabat per eum qui dilexerat
eum. & quierat pax eius. Et suscitabimus super eum septem pastores. & octo prima
tes hominum & reliqua. Introducit enim deus pater loquens & bona promittens. suscitabi
mus inquit ego & filius & spiritus sanctus super eum. id est assirium. vii pastores. id est patriarchas
& prophetas. qui septenarium legis id est sabbatum seruauerunt. & viii. primates. id est obser
uatores noui testamenti. qui a baptismo usque ad hanc aetatem suscitantur a domino in ecclesia.
Septenarius numerus pertinet ad uetus testamentum propter sabbatum. Octonarius ad gratiam
noui. propter dominicam resurrectionem que octaua die impleta est. Vnde & sa
lomon ait. Da partes vii. necnon & octo. Et pascent terram assur in gladio. scilicet
sermonis dei. de quo apostolus. Viuus est sermo domini & efficax. et penetrabilior
omni gladio accipiti et pertingens usque ad diuisionem anime ac spiritus. hic gladius
missus est ab eo qui uenit separare hominem aduersus patrem suum. & filiam aduersus
matrem suam. & reliqua. Pascent & iam terram neroth. id est terram assur in qua regnauit
nemroth robustus uenator coram domino. Nemroth interpretatur temptatio descen
dens. designat diabolum qui de celo per superbiam cecidit. Istius terram id est homines
quos possederat pascent illi pastores & optimates. id est prophete & apostoli in lan
ceis. scilicet diuine predicationis. Superato itaque & confosso assirio. & redacta
terra nemroth in nihilum liberabit nos dominus xpistus de manu assur. qui uenerat
calcare terram nostram. Et erunt reliquie iacob in medio populorum. quasi ros a domino
cadens. Liberatis nobis ab assyr qui dirigens interpretatur. id est diabolo. qui
omnes sequaces suos dirigit ad perditionem erunt reliquie iacob id est apostoli siue
omnis primitiue ecclesie. in medio populorum. quasi ros a domino cadens. & refri
gerans ardorem uitiorum quo omnes gentes exurebant. et extinguens ignita
iacula diaboli. Nam & in camino ardenti in quo tres pueri missi fuerant
dicitur ascendisse angelus & fecisse medium fornacis quasi uentum roris flantem.
Hoc ergo dicit quia doctrina apostolorum erit in medio omnium gentium quasi ros a domino. & qua
si stille super herbam. Stillis enim que de tectis cadunt comparatur predicatio celestis.
Quod autem dicitur quia non expectat uirum nec prestolatur filios hominum. significat quod gentes
nullum expectabant doctorem uel predicatorem infundere predicationis & exco

leret uomeret spālis doctrine. Et erit̄ reliquię iacob in gentib; in medio popu
lorum multorum. q̄a si leo in iumētis siluarū et q̄a sicatul leonis in gregib; pecorum
et r̄tq. Leo xp̄c ē de q̄o in apocalipsi dicitur. uicit leo de tribu iudá. Ipse ē
et catulus leonis de q̄o in genesi sub psona iudę dr̄; catul leonis iuda ad p̄
da fili mi ascendisti. Ipse ergo q̄ ē leo dedit aplis ut et ipsi sint leones
q̄do dixit eis. Ite docete om̄s gn̄tes baptizantes eos. et cētera. Et q̄m nemo
potest resistere leoni. ita illi liberati de manu assyrii acceper̄ potestatē
ut raperent iumēta. hoc ē homines inrationabiles. uerbi di ratione carentes.
Homo enī cū in honore eēt. cōparatus ē iumētis insipientib; Rapient autē
eos. non ut dilanient sed ut diuident. hoc ē separent ab infidelib; et nullus
erit psecutor qui eis possit resistere. Et tūc exaltabit̄ manus dn̄i sup eos
qui ipsū dn̄m et aplos eius afflixerant. Et om̄s inimici eius dispdent̄. nō ut
pereant. sed ut inimicis et infidelib; fiant amici et fideles. Et erit in die
illa q̄do exaltata fuerit manus tua o isrl̄ sup hostes tuos. auferā equos tuos
de medio tui. id ē om̄s lasciuientes impetus animi. de q̄ib; dr̄. nolite fieri sicut
aequus et mulus. Auferā etiā curros tuos et quadrigas. id ē scelera in quib; q̄a si
triumphans gloriabaris. Et disp̄dā ciuitates t̄rę tuę. id ē confidentiā quā i t̄re
nis opib; habebas. et cū cain qui p̄m̄ ędificauit ciuitatē in tra spē tuā ponebās.
Et auferā om̄s munitiones tuas. de uias scilicet. et pompas sc̄li. rethorū facun
diam. dialecticorū sophismata. Et auferā maleficia de manu tua et diuina
tiones. s. demonicę q̄ib; decepta eras et alios decipiebas. Ne erit inte. siue di
uinatione uocat imperitorū doctrinas. qui uolunt docere q̄ue nesciunt. et qua
si ea q̄ s̄t incerta diuinant et docent p certis. Et perire faciā sculptilia tua. id ē
om̄s falsas p̄sūptiones et puersa docmata. Et euellā lucos tuos de medio tui
id ē falsę religionis et obseruationis supstitiem. Unde et in lege p̄hibet̄ plan
tari lucus in tēplo dn̄i. Et ciuitates male constructas quas paulo ante ciuitatēs
t̄rę dixerat minat̄ q̄d ē terat atq. ē sumat. Et faciā in furore et in indignati
one et cr̄. q̄ errorē sermonis mei recipere noluerē. faciā ultionē in irā et fu
rore in gentib; quę audire id ē obedire noluer̄. Audite quę dn̄s loquitur.
Surge contende iudicio aduersū montes et audiant colles uocem tuam.

ꝓpheta loquit̃ & imperat ut audiam que dn̄s loquitur. Montes ꝑ metaphorā po-
tentes & diuites colles uͦ subiectos minus potentes appellat. Deinde ipse dn̄s lo-
quit̃ ad ꝓphetā. Surge & contende iudicio adu̾sū montes & audiant colles uoce
tuā. Rursū ꝓpheta sicut fuerat ei imperatū loq̄t̃ ad montes & iā ad fortia fun-
damẽta terrę causā quę reddit q̄re eos cōpellat audire. quia iudiciū dn̄i cū
ꝑplo suo & cū isr̄l iudicabit̃. Poss̄t ꝑ montes & colles angli significari. q̄b; re-
rū humanarū cōmissa ē ꝓcuratio. Nā aptl̄s anglos dic̄. administratorios sp̄s
in ministeriū missus ꝓpt̄ eos q̄ hereditatē capiunt salutis. contende inquit
iudicio cū montib; id anglis. ut si re ꝑpti fuerint n̄ digne homines ꝓcurasse tol-
lat̃ culpa a ꝑplo. & referat̃ ad principes. t ad me qui tales hominib; ꝓposui
In apocalipsi legim̄ q̄d angli id ꝓpositi ecc̄larū. t laudant̃ t uituperant̃ ꝓ uir-
tutib; t uitiis eox. q̄b; p̄st̄. Ds ergͦ q̄ poterat ut potẽ ds̄ ꝓ scelerib; peccatoris po-
pli supplicia inferre. n̄ uult exercere potentiā sed iustitiam. et cogit ꝑplm
isr̄l ꝓ sentib; anglis & omi creatura ut dicat siquid habeat. ut sc̄dm psalmistā
iustificet̃ ds̄ in sermonib; suis & uincat cū iudicat̃. Popl̄s mis quid feci tibi aut quid
molestus fui tibi. & rl̄q. Loq̄t̃ ds̄ ad isr̄l et eum ad iudiciū ꝓuocat. t licentiam
dat aduersū se disceptandi. Quid inquit feci q̄d n̄ debui. t quid molestus fui
laborib; te opprimendo an beneficia mea ē tumelias ēē arbitraris. dolens q̄d
a miseris pepones & ollas ægyptias. ego te in manu forti eduxi de domo serui-
tutis. dedi tibi doctores ꝑ quos cognosceres uoluntatē meā. Et ne ista parua
tibi uideant̃. recordare queso quid cogitauerit ētra te balac rex moab. & quid
responderit ei balaam filius beor de sethim usq. ad galgala. Sethim locus ē
in heremo. dict a barborib; q̄ ibi plurime ꝑ ueniunt. Sẽ aũt simili arbori
quā spinā albā uocam̄. Galgala aũt loc̄ ē in q̄ͦ post mortẽ moysi circūcisus
ē ꝑpl̄s a iosue. unde loc̄ isdẽ uocat̃ ē id collis ꝓputiorū. Et cuncta inquit loca
heremi uobcū iā ābulaui mutans castra & uos sẽꝑ uidens. De sethim ubi for-
nicat̃ ē isr̄l cū madianitis. usq. ad galgala. id donec regẽ habuistis saulẽ q̄
ꝓ uos in galgalis unct̃ ē. ꝑ totū hoc it̃ & ꝑ omẽ hoc tẽp; non uos reliqui. & cū
uos me sẽꝑ blasphemaretis. ego n̄ ꝑmisi ut uob maledicerat balaam. immo
feci ut uos ēē trario benediceret. Haec iuxta litterā. Quę etiā poss̄t moralit̃
ad nos referri qui sumus in ecc̄lā. Disputat ergo contra nos dn̄s & arguit nos

tradendo p nob filiū suū in mortē. Et misit ante faciē suā m id legē & misit aaron
qui int͞ptat͞ mons fortitudinis. id xp̅m qui ē magn̅ sacerdos sacerdotū. Misit & ma
riā. id uaticinia p̅phetarū. Quando & iā balac qui int͞ptat͞ eligens. id diabol qui om̅s
q̅rit deuorare et ē rex moab qui int͞ptat͞ ex patre omīū scilic& quib; dr̅. uos ex pa
tre diabolo estis. Quando in quā balac uoluit nos decipere p balaā qui int͞ptat͞ ua
nus popl̅s & ē filius beor qui potest int͞ptari inpelle. eos designans qui mortuis
carnis operib; deditis st̅. n̅ eū p̅mi sit ds̅ nocere nob. Insup maledictione balaā
id uam popl̅i ē ūtit in benedictionē. Uan enī ē popl̅s gentiliū nat̅ de eo qui inpel
le ē hoc ē qui sēp in suis uoluptatib; p̅manent. Quor maledicta & obp̅bria in bene
dictionē uersa st̅ qui nunc glorificant. quos p̅sequebant͞ et occidebant. Quid dig
nū offerā dn̅o. curuabo genu dō excelso. D̅s poplm̅ p̅uocauerat ad iudiciū. sed il
le sciens se peccasse. n̅ uult intrare cū dō in iudiciū. sed totū ē ūtit se ipse s. S& nec
in ip̅sis p̅cib; hab& fiduciā. q nihil ē qd digne dō p peccato possit offerri. Inpossibi
le ē enī sanguine hyrcorū & uitulor auferri peccata. Num qid dabo p̅mogenitū meū
p scelere meo. qd legit in regū fecisse rex moab. Qui cū obsideret͞ a iudęis. ascendens
murū immolauit i omīū oculis filiū suū. Fructū uentris mei p peccato anime meę.
& sicut gepte offerens filiā p temerario uoto. Sed & nos agentes poenitentiā. Sci
am̅ nihil nos digne dare posse ad placandū dm̅. sed solū modo in sanguine inma
culati. i singularis agni nos speremꝰ saluari. si tamē imitemꝰ ei passionē ut p illo
mori parati sim̅. Nā & psalmista eū int rogass&. quid retribuā dn̅o. ipse sibi re
spondit. calicē salutaris accipiā in m̅ diuc b̅. Si enī ille q ds̅ ē p nob sine peccato
mortuus ē. & nos qui homines & peccatores sum̅. debem̅ parati sēp ēē. ut p illo
moriam̅. Indicabo tibi ó homo qid sit bonū. & qid dn̅s querat a te. utiq; facere iu
diciū. & diligere mīsdiam & sollicitū ābulare cū dō tuo. Hoc n̅ tantū ad unius gen
tis poplm̅. sed generalit͞ ad om̅s homines dicit͞. Quia dubitas humanū genus
q̅m̅do p peccatis tuis possis placare dm̅. dicā tibi qid querat ds̅. utiq; facere iudi
ciū. & cetā. Tale quid & moyses in deuteronomio dixit. Et n̅c israel qid dn̅s
ds̅ tuus querit a te. nisi ut diligas dnm̅ dm̅ tuū & ābules in uiis ei. & diligas
eū & cet͞. Ds̅ querit a nob nram̅ ip̅sor salutē facere iudiciū. ut nihil absq;
consilio & ratione faciam̅. Diligere mīsdiam ut n̅ quasi ex necessitate

aut cō pulsi faciam misericordiam sed uolenti animo & hilarē datorē diligit dš; Et sol
licitū ābulare cū dō tuo· ut nū q securi simus sed sēp expectemꝰ aduentū patris
familias· & certe n̄ declinare a mandatis eius· sed studiose sectari uestigia eius;
Qui enī dicit se in xp̄o manere· deb& sicut ille ambulauit ipse ābulare; Uox
dn̄i ad ciuitatē clamat· & salus erit timentib; nomē tuū; Iuxta historiā uox i.d̄ tuba
michee pphetæ uaticinante· ut sit sensus· Comminatio dn̄i contra samariam est
ut audiens popl̄s iuda istorū supplicia timeant & adhipiscant̄ salutē; Sed &
peccatores quiq; timētes supplicia que uident alios pati illor& exemplo corrigunt̄·
& impletur in illis qd̄ scriptū ē· pestilentis flagellato sapientior erit stultus·
Audite trib; & quis appbauit illud· adhuc ignis in domo impii thesauri impi
etatis· & rlq̄· O decē trib; q uocamini samaria· audite qd̄ dn̄s contestat̄; & quis
appbauit illud· i.d̄ rarus ē q secdm̄ ea que dn̄s pcepit uelit agere; Adhuc ignis
i.d̄ iniq̄tas in domo impiī ē & thesauri impietatis s̄t in domo regia; Deinde
exequitur p singula· quib; malis illa uastaretur; Mensura minor· i.d̄ iniux
ta ire plena· i.d̄ irā dī puocans· statera iniqua & diuersa pondera· ut in alio
pondere uendant mercimonia· in alio emant· Qd̄ q; gra [illegible] mi uius hoc n̄ pau
peris necessitate sed diuites agunt· plus plenī iniq̄tate quā reb; Unde sequit̄; Nunqid
n̄ iustificabo staterā impiā· & sacelli pondera dolosa; In quib; diuites eius repleti s̄t
iniquitate· & habitantes in ea loquebant̄ mendatiū; Ad diuitē subiungit̄ mendatiū
q̄ maxī assueta ē congregare diuitias fraudulentē possid& linguā· Cū haec & alia fa
cerent principes uri uolui uos statī delere· Sed expectaui adhuc· i paulatī cepi
pcutere plagis· quasi more ut uos corrigeretis; Misi in uos famē· sitim· mor
bos· uastitatē hostilē· segetū & uinearū sterelitatē; Uos aut sēp seruistis
idolatrie & custodistis cerimonias quas constituit̄ amri rex impiissimus
& omē opus domꝰ aab & iezabel; Et idcirco cōpulsus sū ut darē uos in sibi
lū & portaretis obpbriū popl̄i mei· dū hostes insultarent· qd̄ dī popls capt
& superat ee&· ab hostib; Nomē enī meū p uos blasphemat̄· Ue mihi q̄ fact
sū sicut q colligit in autūno racemos in uindemia; Hic ꝑ dicit captiuitatē &
iude· & isrl̄· i.d̄ decē tribuū & duarū· & plangit q nullus sit iust̄ in poplo
illo qui possit resistere ire dī; Frustra inquit locut sū· pdicēs mala imminenti
a·

frustra uolui ex perdita ciuitate aliquos conuertere· & quasi remanentes racemos· iam
uindemiatae uineae colligere. Et cum racemos non inuenire uolui saltim inmaturas
ficus· id est grossos ficorum comedere· quia bonas et maturas non inueniebam. Quod tale est
ueluti si quis dicat· quia panes non inueni· uolui quisquilias & furfures comedere
prae famis magnitudine; Quam similitudinem ipse propheta exponit dicens. Periit
sanctus de terra· & rectus in hominibus non est; omnes in sanguine insidiantur· uir fratrem suum
uenatur ad mortem. Non solum faciunt haec mala· uerum etiam defendunt· & ordine
peruerso quod bonum est dicunt malum· & quod est malum dicunt bonum. Et iudex in redden
do est· quia non sponte offerentibus accipiunt munera: sed cogunt dare subiectos;
Iudex ergo in reddendo est; quia sic alium iudicat quomodo ipse ab alio iudicatur· ut mutuo
fauore tueantur. Magnus locutus est desiderium animae suae. Quiunt eos magnum se
& in lege doctissimum· non dei sed suam loquitur uoluntatem. Et conturbauerunt eam· id est urbem
uel terram de qua dixerat· periit sanctus de terra· qui optimus est in eis quasi paliurus· pun
gens & uulnerans appropinquantem sibi· & qui rectus quasi spina de sepe· ut ibi sen
tiatur dolor· ubi putabatur auxilium. Dies speculationis tuae· uisitatio tua uenit.
Nolite crede-re amico· & reliqua. Diem speculationis uastationem dicit sama
riae et hierusalem· quam prius dicebat futuram. Ipsam etiam uastationem uocat uisitationem.
Nunc erit uastitas eorum· id est habitatorum. Ergo nullus prophetae uocibus credat nec accommode
tis aurem blanditiis decipientium. Si enim in amicis & consanguineis rara est fides·
quanto magis in his qui adulantes mentiuntur ut aliquid accipiant. Nolite ergo
credere amico· quia achitofel mentitus est amico suo dauid· & iudas tradidit christum.
Et nolite confidere in duce sicut sicimitae in abimelech quem ipsi fecerant regem
& ab eo interfecti sunt. Ab ea quae dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui·
ne patiaris quod samson a dalila. Quia filius contumeliam facit patri· sicut absalon
dauid· concubinas patris intestans. Filia consurgit contra matrem suam· cui rei condi
ana exempla sunt. Nurus contra socrum· ut uxor esau contra rebeccam. Inimici ho
minis domestici & familiares eius. Cum haec ita sint nolite credere· o ciues sama
riae et hierusalem falsis prophetis. Ego autem non habeo fiduciam in illorum falsis promissi
onibus; sed aspiciam ad dominum & eius misericordiam expectabo· certus sum quia exaudiet me
deus meus. Ne laeteris inimica mea super me· quia cecidi et surgam. Vox hierusalem contra

babylonē & ceteras gentes que exultauerant in ruina eius. O babylon inimica mea
ne lęteris & ne gaudeas sup me qr merito meo cecidi. Postq enim ira dni portau̅. c̄surgā
qr ille ē lum meū in tenebris tribulationū. non inquid me sit ducturus de angustia
d's m's. & oculi mei uidebit iustitiā eius. i. ultionē quā facturꝰ est n longo ptēpore
sed n̄c & in psentiarū. Cr in cōculcationē & deuastabunt. a medis. & psis. hucusq. uox
hierlm siue pphetę ex psona popli. Nunc sermo dirigit ad ipsā hierlm. O hierlm uenie
r dies. i. tēpus ut ędificent macerię tuę que fuerant destructę a chaldeis. In die illa
i. in tpr. longe fi& lex. i. p ceptū illox quo imperabant tibi ut seruires eis. Et ne qua
quā babylonior imperio subiacebis. In die illa hoc ē in tpr. quo ędificabunt maceri
ę tuę. ueniat ad te assur. i. d assirii fugientes. uenient & a decuitatib; munitis quas
deseru erant. usq. ad flum. i. iordanē & ad mare. s. mortuū qd tibi uicinum est.
De mari. s. rubro. Et a d monte. s. sion de monte. i. de montanis psarū & medorū ad quos
pus isrl translatꝰ fuerat. Et erit tra. s. caldeox desolata a suis habitatorib; pp fruc
tū cogitationū. i. mala opa que fructus st malarū cogitationū. Possit hęc moralit
referri ad animā fidelē que ē hierlm. & in qua ē tēplū di t que est teplū di. Quę cū
p peccatis suis t diabolo tēptari pmittit. t diuersis tribulationib; atteri. n debe&
desperare de misdia. sed magis se ctra inimicos. i. demones erigere qn risi insul
tant casib; & dicere. Consurgā quia dns lux mea est. Ipse me educ& de tebris in lucem.
Omis eni tribulatio in psenti uidet non ēē. gaudii sed meroris. postea ū fructū pac
catissimū exercitatis redd& iustitię. Cū ergo hoc dns fecerit & nos multis tribulati
onib; eruerit uidebit inimici animę. mali sps. babylonis i. confusionis satellites
et erubescent. i. ier i conculcationē & ctēptū gaudentib; scis. et exultantib; in sua li
berectione illox iusta dāpnatione. Pasce poplm tuū in uirga tua. gregē heredi
tatis tuę. Vox di patris loquentis ad filiū dnm nrm ihm xpm qui est pastor bo
n. p cipit que ei ut pascat poplm in uirga. et gregē hereditatis suę. Distincte loquens
ostendit aliud ēē poplm. aliud gregē. qd et psalmista fac dicens. Nos aut poplś
tuus. & oues pascuę tuę. Et poplś appellant hii q ratione utunt. & norunt dis
cernere ueritatē a falsitate. Oues sū simplices q nc cesse habent regi a doctorib;
Cū ergo dicit pasce poplm. & gregē hereditatis tuę. ostendit & poplm & oues indi
gere uirga. ut regnant a dno. sicut & moysi cū mitteret ad pharaonē dictū est

uirga di tolle inmanu tua & uade habitantes solos insaltu propterea pascendi sunt & re
gendi uirga quia habitabant soli insaltu · ubi intellegimus eos qui separant se ab ecclesia
& habitant insaltu gentilium · & fruuntur amicitiis illorum. Siue illos qui ob tumore
sequestrant se a societate ceterorum hominum ut sanctiores appareant. Quod legimus
fecisse plurimos gentilium qui detestantes communione humani generis · habitabant
insaltu uitiorum · & conculcabantur ab estu si · demonibus; Ceterum sci heremite soli
erant · sed non habitabant insaltu · sed in amoenitate uirtutum. Ergo illi qui soli sunt & in
saltu uitiorum habitant · pascendi sunt & regendi in uirga. Non enim tales bonus pas
tor deserit · sed reuocat et emendat. Unde sequitur. In medio carmeli pascentur
basan · & galaad iuxta dies antiquos. Carmelus mons est fertilissimus · &
carmelus dicitur grece · & latine chermel · hebraice interpretatur carmelus cognitio
circumcisionis · basan est fusio · galaad migratio testimonii · Ita populi gentilium qui
antea sine pastu sine pastore erant · & uagabantur in saltu erroris · transferentur
ad carmelum · id est cognitione uere circumcisionis & seruient dno in spu · & intelle
gentes errorem suum effundent effusione utili quae adducet gloriam · quod sonat basan.
Cumque ita effusi fuerint pro peccatis suis · tunc pascent in galaad · quod interpretatur
transmigratio testimonii · i · reuertentur ad ecclesiam · ad qua legis ueteris testimonia
transmigrauerunt. Hoc autem fiet secundum dies antiquos · de quibus moyses dicit. Memento
dierum antiquarum · cogita generationes singulas. Illi autem recordabuntur dierum
antiquorum qui non aspiciunt presentia · sed que sursum sunt ubi xps est sedens in dextera di.
Ostendet quoque eis mirabilia · que oculus non uidit nec auris audiuit & reliqua. Tunc uide
bunt omnes gentes · que quondam afflixerant populum di · & confundentur super omni forti
tudine sua · qua perualuerunt aduersum sanctos di. Sed hec confusio hoc habebit boni
quia intellegent peccata sua · Et ponent manus super os · ne ullam loquendi contra dominum ha
beant libertatem. Manum autem dicitur super os ponere · qui manu opere ponit & pessimis malis
opibus confusi tacebunt. Contra iusti manu os aperient · qui ex bonis opibus accipient
facultatem loquendi cum dno. Aures eorum surdescent · qui noluerunt audire uo
cem xpi · sed sicut surde aspides obturauerunt aures ne audirent uocem incantan
tantis · sapienter predicantis xpi. De quibus adhuc dicitur · lingent puluerem sicut serpen
tes. Serpentes super uentrem gradiuntur · & terram gradientes trahunt · l psaq·

tra comedunt· Tales st repbi trena opa facientes· & tra comedunt· quia trenis pas
cunt illecebris· Sup uentre gradiunt· quia uentri et gulę seruiunt eox q; ds uent est
& trahunt se ad diem ultionis iusti iudicii di· Et tunc turbabunt de in ędib; suis·
t· in cclusionib; cu se cclusos et coartos uiderint· & formidabt· Non dnm dm suu
sed nrm· quia nec du eu merent habere dm· Et timebt te· eu det cia psona loquere
t· subito p apostropham e utit se ad xpm· & dic timebit te· l deirco obmutescent·
idcirco obsurdescent· et cetera patient quę dicta st ut timeant te· o xpe q initiu
sapientię timor dni· Quis ds similis tui qui trans fers iniquitate· transis et pecca
tu reliquiaru hereditatis tuę· Intellegens ppheta· ad hoc dnm irasci gentib; ut
eas turbar&· et e funder&· et ut turbatis & e fusis parcer&· et peccata auferr&·
donaret q· salute· admirat· & laudat bonitate di dices· Quis ds similis tui· s· nullus·
qui trans fers iniquitate & transis peccatu reliquiaru hereditatis tuę· Sicut quon
da in aegypto extminator angls uidens sanguine in forib; israhelitaru· ptran
siuit & non eis nocuit· Non inmitt& ultra furore suu· i· n inppetuu irascetur·
sed aliquando miserebit iudaico poplo sicut gentib; misert e· Ds eni uolens
misericordia misericors e· ideo reuertetur miserendo eis quos abiecerat· ipici&
in pfundu maris peccata nra· ut iam n appareant· Dabis ueritate iacob misediam
abraham· Illa in quit ueritate qua pmisisti iacob seruo tuo· & misediam quam
pollicitus es dilecto tuo abraham dabis credentib; inte· ex utroq· poplo· Na p iacob
qui supplantator dr· antiquus iudęoru populus intellegitur· qui in xpm credens
supplantauit infidelitate· Illis ergo dabit ueritate p miorum quę eis pollicitus est·
f abraham qui pat multaru· s· gentiu int p· multitudo gentiu designatur· quę
credendo in xpm ~~factę sunt~~ filii abraham· qb; dabit misediam gratis sine & suo
merito· eas iustificando a peccatis· Quę omia iurasti· hoc e immutabilit pmi
sisti patrib; fidei urę· Quod uidelic& ex tota hominu multitudine· alios
ueritate· alios misedia· saluares· Uniuersę enim uię dni misericordia & ueritas

EXPLICIT MICHEAS· INCIPIT NAUM PROPHETA

NAUM PROPHETA sicut ionas & interitu niniuę ciuitatis magnę uaticinatus e
& secdm suu uocabulu quia naum e solator int p tat consolatur captiuita
te decē tribuu· quas iā transtulerant assirii in niniu uen· regnante in iuda

ezechia rege. Non enim erat parua consolatio talibus qui nam assiriis seruiebant. qua il
lis qui in iuda sub ezechia obsidebantur. ut audirent assirios inimicos suos a chaldeis
capiendos. Onus niniue. liber uisionis naum helcesei. Onus apud prophetas graue pondus mi
seriarum ubicumque ponitur designat. quod eum contra quem dicitur premat nec sinat eleuare ceruicem.
Quod autem dicitur naum helcesei. helcessi. uiculus est in galilea iam funditus dirutus et uix edi
ficiorum demonstrans uestigia. Quod enim quidam dicunt eum helceseum habuisse pa
tre falsum est. Liber uisionis ideo dicitur. quia non in extasi loquebatur ut heretici dixer
unt tamquam nesciens quid diceret. more inerguminorum. sed uidebat. id est intellegebat cunc
ta quae loquebatur. Moraliter loquitur propheta in consolatione sanctorum. de interitu fine
mundi quem designat niniue quae interpretatur pulchra uel speciosa. Et nihil uidemus pul
chrius mundo quatinus omnia caduca et mundana contempnunt et ad diem iu
dicii se parent. Deus emulator et ulciscens dominus. ulciscens dominus et habens furorem. Lau
dat propheta dominum quod ultor sit populi sui de assiriis. siue altiori sensu quod audiat
gemitum sanctorum quodque in fine seculi aduersarius digna inferat supplicia. Emulator
uocatur id est zelans. Zelus autem aliquando in bona parte ponitur. dicente paulo apostolo. Emu
lamini carismata meliora. et ipse dominus in psalmo. Zelus domus tuae comedit me.
Zelatur enim deus in salute. quos dignos se habet ut quos non seruat clementia cor
rigat aemulatio. hinc ad hierusalem quae obstinata intentione in peccatis permane
bat. iratus dominus loquitur per ezechielem. Zelus meus recessit a te. non irascar tibi
ultra. Sequitur. Ulciscens dominus et habens furorem. Deus nullum motum animi
nullum potest recipere furorem qui in summa tranquillitate mitis est et serenus.
Sed metaphorice dicitur habere furorem cum mala ulciscitur. quia sic sustinentibus
uidetur. Irascitur ergo dominus. ut tollat a nobis quod sibi contrarium est. et sublatis his
quae sibi displicent. in antiquum statum correcti homines redeant. Nam scrip
tum est. flagellat omnem filium quem recipit. Deus patiens et magnus fortitudine.
Quem supra zelantem et habere furorem dixerat. nunc patientem uocat. Diu
enim assiriorum sustinuit peccata et sua longanimitate prouocauit eos ad peni
tentiam. Sed quia contempserunt bonitatem dei nequaquam quasi innocentes
multos habere patitur. Hoc et de nobis dicere iuxta moralem intellectum pos
sumus quos benignitas sua ad penitentiam expectat. Non ergo contempnamus

diuitias bonitatis & longanimitatis eius· neq(ue) absit thesaurizemus nobis iram in
die irȩ & reuelationis iusti iudicii d(e)i. Et mundans faci& innocentē. Sic enim a pecca
tis clemit emundat· ut iuste q(uo)d male gesser(int) puniat. N(am) sicut nichil boni deserit
q(uo)d non remuner&· ita nihil peccati relinquit q(uo)d non dāpn&. Mundans ergo
facit innocentē. q(ui) p(er) flagella mundat· ne se arbitretur innocentē ille quē mun
dat. D(omi)n(u)s in tēpestate & turbine miraculor(um) quib(us) corda hominū uel uirt(uti)b(us) uel ter
rore quatiebant(ur). Lxx signantius cōmotionē p(ro) turbine posuer(unt)· ut ostenderent
cōmotas fuisse mentes humanas ad insolita & inaudita miracula. In pedib(us) d(omi)ni
aduentus eius ad iudiciū. Nebule & puluis occulta & inscrutabilia sunt d(e)i iudi
cia quib(us) orbē iudicaturus est. Nebulȩ ergo puluis s(un)t ped(um) d(omi)ni· q(ui)a quȩ nῦc occul
ta & densissima nebula inuoluta s(un)t· tē fatiscent & resoluent(ur) in puluerē· ut pa
teant omnib(us); increpans mare & exsiccans illud· et omnia flumina ad desertū ad
ducens. Iuxta litterā describit(ur) potentia d(e)i· & ostendit(ur) q(uod) p(ro) magno sit illi assyri
os delere· qui potest elementa mutare· l(icet) (et) potest & ad mundi finē referri· quia cū ue
nerit d(omi)n(u)s ad iudiciū· siccabit mare & flumina· iuxta illud· & mare iā non
erit. Altiori sensu increpat d(omi)n(u)s mare & exsiccat illud· uel omnē amaritudinē
& salsuginē infidelitatis sua cōminatione destruxit. Exsiccat flumina· id (est)
falsi nominis scientiā extollentē se contra ueritatē ad nihilū redigit. Infir
matus est basan· & carmelus· & flos libani elanguit. Metaforice p(er) infirmitatē
basan· & carmelū quȩ s(un)t regiones uberrime· & p(er) libanū montē· cedros altis
simos arbores ferentē demonstrat· q(uo)d gens assyrior(um) quondā potentissima
& plurimis nationib(us) imperans· d(omi)no irascente populanda sit. Ad diem q(uo)q(ue) no
uissimā ista possunt referri· quando potentes & nobiles & diuitiis habun
dantes infirmabunt(ur) & peribunt. Int(er)p(re)tat(ur) autē basan confusio siue igno
minia. Carmelus cognitio circūcisionis. Innuit ergo q(uo)d om(n)ia quȩ confu
sione & ignominia digna s(un)t· in die iudicii infirm(abun)t(ur). Illi & iā qui uident(ur)
habere noticiā uere circūcisionis & p(re)sumunt de scientia legis d(e)i iactant
quoq(ue) se dealbatos scitate & florentes uirtutib(us) quos designat libanus qui
int(er)p(re)tat(ur) dealbatio· trepidab(un)t & languescent ueniente d(omi)no ad iudiciū.
Montes cōmoti s(un)t ab eo & colles desolati s(un)t· & cōtremuit t(er)ra a facie eius

Potest simpliciter accipi qđ in consūmatione mundi montes & colles ueniente dn̄o cō
moueant᷑. Sicut enim in passione eius sol obscuratus est. & tremuit. multitudo ma
gis cū in sua uenerit claritate turbabunt᷑ & mouebunt᷑ om̄ia. Figurate uero denun
tiat᷑ qđ omnis potentatus aut sublimitates hominū. aut hic p penitentiā aut in
iuditio p districtā seueritatē p stern at᷑. Ante faciem eius quis stabit. & quis resis
tet in ira furoris eius. s. aut rarus. aut nullus. Nulla erit anima quę non paueat
in iuditio dī. Cū astra q̄q; non sint munda in conspectu eius. Indignatio eius
effusa ē ut ignis. & petrę dissolutę sunt ab eo. Ad hoc effusa ē indignatio eius
ut petrę. hoc ē dura corda hominū contererentur & soluerent᷑ ad poenitentiā
& inciperent habere cor contritū & humiliatū. & efficerent᷑ dī sacrificiū. q sa
crificiū dō ē sp̄s contribulatus. Bonus dn̄s & confortans in die tribulationis.
& sciens sperantes in sē. Hoc ultimū apo coenū id ē cōmun & etiā ad superi
ora iungit᷑. bonus est dn̄s sperantib; confortans sperantes in se. & sciens spe
rantes in sē. Cū enim cęperit irasci gentib; & potentissima regna uastare sci&
eos qui sui sunt hoc ē miserebitur illis. Scire enim dī eligere. & misereri ē. Diem ū
tribulationis. diem dic iuditii & in diluuio p tereunte. consūmationē fa
ciet loci eius. Dī natura bonus & ipsa ē bonitas nec in finē irascetur. Sed & si
hominū malitia creuerit. & omnis caro corruperit uiā suā. inducit diluui
ū id ē flagellū. non qđ p maneat. sed qđ p transeat. Et ipse faciet consūmatio
nē. et finē loci eius. id ē diluuii. ut p transeat ira dn̄i & sola appareat clemen
tia. Potest hoc specialiter referri ad isrl̄. quę cū hoste sua strauerit. & tota terrā
quasi diluuio inundauerint. finē facturus sit captiuitatis. & eū ad sedes pp
as reducturus. Assyrios uero inimicos sit afflicturus tenebris. Hoc ipsū id ē de
sciis & de eorū p secutorib; sciendū qđ iudeis & cis p quas eos in p senti afflixe
rit. misereat᷑ illorū in futuro. Persecutores uero comp hendant tenebrę quas
eleger᷑. ubi p petuus erit fletus & stridor dentiū. Quid cogitatis malū contra
dnm. consūmationē ipse faciet. Non ē surget & duplex tribulatio. Hebrei
iuxta litterā hunc locū exponunt. O iudęi quid cogitatis malū quasi sic
accipiende sint duę tribus. sicut captę sunt decē. Non ē surg& duplex tribu
latio. ut sic caperentur isti quomodo illi. & assyrii q̄ modo quasi spinę se

cōplectuntur. ꝑcutient ab angło dni. Hoc factū ē quando una nocte ꝑcussit ex eis
angłs centū octoginta quinq. milia. Qđ autē sequit. Ex te exibit cogitans ↄtra dnm̄
malitiā. de rapsace uolunt intellegi. que misit rex assyrioꝝ ad blasphemandū
dnm̄ uiuentē. Sane hoc quod in hebraica ueritate habetur. non consurget duplex
tribulatio. lxx. aptius quasi exponentes dixer. non iudicabit ds̄ bis in idipsū.
Et sicut sitatū uersat̄ pora omniū. A tergo ꝑpheta. Quid cogitatis contra dnm̄.
Marcion hereticus duos deos adinuenit. unū ueteris testamti malū. crudelē.
& qui penis hominū delectet̄. Aliū bonū noui testamti. quē dicunt ē sū mati
one mundi facturū. Contra hos dicit ꝑpheta. quid cogitatis in cordib; uris.
Ipse qui creauit mundū. eius q; faciet consūmationē. Uerūtamen scitote. quia
n̄ surget duplex tribulatio. nec bis iudicabunt̄. qui illis quos ꝑsens tribulatio
affligit. futura dāpnatione consurgere n̄ sinit. Et peccatorib; idcirco ds̄ ad ꝑsens
infert supplicia. ne in aeternū pereant. Quia sicut spinę se inuicē cōplectuntur.
sic conuiuiū eorū eorū pariter potantiū. & rlq. De hereticis specialit̄ loquitur.
quorū conuiuiū. id ē societas & necessitudines amicitię. sic sunt quasi spinę se
inuicē cōplectentes. t ē conuiuiū eoꝝ. altare dic & missā dni quā illi se habere iactant.
Sed eorū sacramta. animā lacerant. sicut spinę corpora. Cū enī ē tra dnm̄ locuun
t. uino erroris se inebriant. utiq; pariter potant. & idcirco ē sumunt̄ aeterno igni
gehennę. quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans ē tra dnm̄ malitiā
mente ptractans ꝑuaricationē. Aptissime omis heretici ē tra dnm̄ malitiā cogitan̄.
Cū arrius dicit filiū di creaturā esse. non genitū ex substantia patris. sed factū.
Sabellius unā dic in trinitate ꝑsonā. manicheus xp̄m non uerū sed fantasticū
corpus habuisse delirat. Hec dic dns. si ꝑfecti fuerint & ita plures. sic q; adton
dent̄ & ptransibit. De assyriis iuxta litterā dic. quod si ꝑfecti & robusti fue
rint. augeant numero cunctarū gentiū. sic q; uastante anglo dni attonde
ant̄. t imminuant uelut capilli forcipe facillime ꝑdunt̄. Et ptransibit.
s. assur. hoc ē ee desinet. uastato suo exercitu reuertet̄ ad t̄rā suā. Afflixi te
& n̄ affligā te ultra. s. hoc tēpr̄ t postea quib; n̄ obsideris. Nā sepissime pati
os postmodū afflictis. Unde adhuc addit̄. Et nūc ē terā uirgā eius de dorso
tuo & uincula eius dirūpā. Id ē omnē potestatē quā habet & in qua gl̄atur.

siue uincula que preparabat ut captos ligaret. Altiore sensu si perfecti fuerint impii in ma
litia et plures in numero attondentur per mortem et pertransibunt atque deficient ita ut non sint.
Et quod uero sequitur afflixi te. ad ecclesiam dicitur. promittitque ei quod post afflictionem presentis uite
sequatur consolatio sempiternae felicitatis. Et precipiet contra te dominus. Non seminabitur
ex nomine tuo et reliqua. O assur ne putes fortuitu euenire que passurus es. precipiet
contra te dominus. quia ipso iubente sustinebis mala que predicta sunt. Non seminabitur
ex nomine tuo. id est nullus nascetur ex te qui ex tuo uocetur nomine. et heres eius
appelletur. Ut enim liber isaie declarat. statim ut sennacherib reuersus est niniuen
fugiens plagam quam angelus domini circa eum fecerat. interfectus est a filiis suis. cum adoraret
in templo nesroch dei sui. Et hoc est quod sequitur de domo dei tui interficiam. ut ibi perimi
aris unde sperabas auxilium. Sculptile et conflatile ponam sepulchrum tuum. ut inter
aras et idola ac puluinaria. nefarius tuus sanguis effundatur. Referamus haec
moraliter ad hereticos quibus predicitur. quod cum ea passi fuerint que dicta sunt. nequaquam
anime deceptorum in eorum erroribus amplius accipiant nomina. nec spargant ul
tra semina falsitatis. Et de domo dei tui id est ecclesiis malignantium interficiam sculptile
et conflatile id est omnem praui dogmatis idolatriam. Si enim auaro pecunia deus est. et gulo
so deus uenter est. ergo et hereticis ipse suus error quem confinxerunt. de cordibus suis
idolum et sculptile potest dici. Ecce super montes pedes euangelizantis et annunti
antis pacem. Celebra iuda festiuitates tuas. et redde uota tua et cetera. Legimus
in libro paralipomenon quod obsidente sennacherib irusalem non potuerint ierosolimite
primo mense id est aprili pascha facere. Caeso autem exercitu eius per angelum et morte
sennacherib nuntiata secundo mense id est maio fecerunt phase in letitia. Ait ergo prophe
ta. O iuda ne sis sollicitus et ne timeas quod interfectus est hostis tuus. Ecce uenit
tibi nuntius. montes et colles uelocissime transcurrens et annuntians tibi pacem
et liberationem orbis de imperio sennacherib. Ergo celebra festiuitates. redde
uota gaudens quia saluauit te dominus et belial totus interiit. id est omnis exercitus eius re
ge suo. Immo periit autem belial absque iugo. Mystice precipitur ecclesie. quam diabolus gra
uissimo iugo idolatrie premebat. ut liberata per domini passionem celebret festiuita
tes et reddat domino uota laudationum cum angelis. interempto belial. Que enim
communicatio christi et belial. hoc ipsum dicendum est. si quando ecclesiam a persecutori

bus & aduersariis liberati ut celebret spalis letitię festa. & uotu gratiaru reddat dno.
Conteplare uia conforta lubos & robora uirtute ualde. qm sicut reddidit d's su
pbia iacob. sic reddet supbiam isrl & rlq. Ad niniue rursu pphetę sermo cuerti
tur & dr ei absq; dubio ueni& nabuchodonosor qui te destru& ó niniue. & agros
tuos deuast&. Quia igit ineuitabile tibi immin& bellu. p̄dico tibi conteplare
diligent uiam & it pq uenturus es. conforta et accinge lubos. robora & exor
tare uirtute exercitus tui. quia sicut ultus e dns iuda id duas trib; de supbia
sennacherib. sic ulciscetur isrl id dece trib; q in niniue captiuę tenent. Hoc
eni q̄d dicit. sicut reddidit dns supbia iacob. id supbia qua exercuer assirii con
tra iacob id iuda. sic redd& supbia isrl. id qua fecer ipsi assirii contra isrl. id decem tri
bus. Mistico sensu. p̄cipit nobis ut cōtēplemur uiam p qua ambulaturi sumus. hoc
ut oculum mtis dirigamus in uia fidei. p qua ueniam ad eu. qui dic ego su uia. Dein
de iubemur tenere lubu. ut mortificemus in nobis om̄s illicitos carnis appetitus.
Tertio p̄cipit ut roboremus in uirtute q̄ possim pugnare contra diabolu. Clipeus for
tiu eius ignitus uiri exercit in coccineis igneae habene currus & agitatores eius
consopiti sunt & rlq. Scdm istoria describit exercit caldeoru ueniens contra nini
uen & narratur pompa pparantiu se ad bellu. Clipeus inquit fortiu ignit. i rubrans
& quasi fulgurans. uiri in coccineis. id uestib; coloris coccinei. ut ipsa uestiu simi
litudo. terrore ignis & sanguinis speciem p̄sentar&. igneae habene. ob nimia festina
tione p parati in plu. Agitatores consopiti sunt. Non e inquit mirū si tā ueloci
uenīunt. cu agitatores. id rectores t isrl. t assirioru consopiti sunt. Mixti eni
sermo contexit & nec dr q isrl passus sit nec q̄d assirii fecerint. Nunq̄d baby
lonii contra assirios uelint agere. Quadrige collise sunt in plateis. Tanta; inquit
multitudo cōmixti agminis ut quadrigę in plateis du uia p̄ multitudine ne
que unt reperire int se collidant. Aspectus eoru id babyloniorum. quasi lapades. ut
ante solo uisu aduersarios t reant. qua mucrone feriant. Recordabit fortiu
suoru in itinerib; suis. Tunc inquit recordabit populus assirioru fortiu suoru
& q r& eos qui in itinerib; corruerint. Uelocit ascendent m[...]u. niniue
ad defendendu. Et propt longa obsidione pparabunt sibi umbraculu. ad estus
pellendos. Aptę sunt portę fluuioru. Qui dinquit ppheta fuit q haec fecerunt

cū nullus dī possit resistere dispositioni. Nā capta niniue. apte sunt porte fluuiorum
id ē multorū populorū. quia illa ciuitas instar fluminū habebat ciuiū multitudinē
Tēplū regnū dicit qd destructū ē. Miles captiuus. omis generalit qui in babylone abduc
ti sunt. Ancillas minores urbes. t castella & uiculos. siue mulieres que captiue ducebant.
Qd uō dicit gementes ut colubę. ostendit quod tantus erat tror. ut ne quidē ut singult
t gemitus ꝓrūperet dolor. & intra se tacite plangerent. imitantes gemitū colūbarum.
l possunt haec omīa ad finē mundi referri. qdo interibit omis armatura diaboli.
Tunc allident. currus in plateis. hoc ē in latis scī itinerib; coartati angustia tēpo
ris & instantis iudicii. Aperient porte que clause erant. id ē reuelabunt omīa que
latuerant. Tunc miles. id ē diabol princeps mundi huius cū ancillis id ē cū animab;
sibi ꝑ peccatū subditis. ad infernū captiuus impellet. l possunt quoq; ꝑ ancillas
in bonā partē accipi animę simplices & fideles q̄ ducent gaudentes. & colūbino
murmure confessionis dm̄ laudantes. Et niniue sicut piscina aquarū aque
eius ipsi uō fuger. Ostendit qd captis minorib; ciuitatib; quas sup filias uoca
uerat. ipsa niniue metropolis que tantos habebat populos ut aquis piscine
possunt cōparari. remansit expugnanda. & sine utilitate tantā habuerit mul
titudinē. dū nullus eēt qui hostib; resisteret. et clamante ipsa ciuitate. state
state. ꝑ portas claudite murū conscendite. nullus eēt qui audiret. sed omis terga
uerterent. urbē ad ꝑdandā dimitterent. Dicitur ergo ad babylonios quia illi
fuger. uos diripite aurū & argentū. & nē finis diuitiarū & opū que tanto tēpr
congregate sunt. nec tantū illi sufficiebant ꝑ celari quantū ꝑda se diripienti
b; offerebat. Mistice niniue mundū diximus figurari. Cuius aque non maris
non fluminū. n fontiū. sed aquis piscine similes eē dicunt. que n̄ habent aquas
iugit manantes. sed pluuiales. & breui fine conclusas. quia hereticorum
docmata quasi de celo lapsas & extra fontē eccle sunt. quia uis magna & ce
lestia uideant promittere. Ipsi fuger. recedentes a dnō. nec ꝑ penitentiā redire
uolentes. [illegible] & eos ortet dns ad poenitentiā & dicat. reuertimini filii reuer
tentes & s[illegible]bo contritiones uras. Horū diuitię hoc ē scientię gloriatio diri
piet. & ad nihilū rediget. Dissipata ē scissa & dilacerata. Sub figura muli
eris dissipate & dilacerate. describit qualis fuerit niniue tēpr captiuitatis

Tabescens corde dissolutis genib; & p̄ terroris magnitudine facies eorū pallore defor
mes. ollę cōbustę similitudinē uidebantur habere. Quę omā lic& iuxta litterā
in niniue sint adimpleta quando nabuchodonosor capta est. tam in futuro
iuditio sup impios uentura creduntur. Ubi est habitaculū leonū. & pascua catu
lorū leonū. & cetr. Habitaculū leonū niniuen dicit quondā aulā regiam.
& in qua leones id potentissimi & crudelissimi morati fuerant. Ad quā ibit
leo. rex babylonis nabuchodonosor & catulus leonis subregulus eius. & n̄ est
qui extreat q eī resister&. Leo coepit sufficient catulis suis. id nabucho
donosor uictor cuncta iure possedit. Hec abit leenis suis. id urbib; suis t certe
uxorib; captiuas in seruitutē tradidit. Et adimpleuit p̄dā speluncas suas
id ciuitates t castella sua siue scrinia. auro. argento. omiq; p̄ciosā suppel
lectili cōpleuit. Iuxta tropologiā. Cū niniue uastata fuerit. hoc ē cū mund'
qui in maligno positus est. p̄transierit. dicent sci exultantes. Ubi ē habitaculū
leonū. id demonū t ubi pascua catulorū malignorū spirituū. qui rugientes
ut rapiant quęrant a dō escā sibi. Ad quā niniuen iuit leo id diabol. t catul'
leonis antixp̄c. de q̄ apts. aduersarius ur diabolus tāquā leo rugiens circuit
quęrens quē deuor&. Hunc leonē ante aduentū xp̄i non fuit qui extereret. do
nec superuenit fortior illo & alligauit fortē. & speluncas eius id abdita inferorū
scrutatus ē. et rapinas eius id homines quos tenebat ab eius potestate eripuit.
Ecce ego ad te dicit dns exercituū. & succendā usq; ad fumū quadrigas tuas & rlq;
O niniue haec omā quę p̄dicta sunt n̄ alio sed me agente pateris. Ecce ego ad
te qui auctor sū horū omīū. succendā usq; ad fumū id usq; ad consūmationē.
Nā deficiente igne & ligno consūpto fumus reman&. & catulos tuos id nobiles
t subregulos deuorabit gladius. exterminabo de t'ra pedū tuum. ut non ultra eam
deuastes nec tributa erigas. Haec omā quę ad niniuen dnr. in iuditio sup diabo
lū & eius cōplices uentura sunt. Ue ciuitas sanguinū uniuersam dati & rlq;
Describitur potentia in niniue ciuitatis. & sub quadā lamentatione crudelitas
arguitur. Ue inquit ciuitas sanguinū & homicidiorū. in qua [illegible] ae ueritas
sed omne m̄daciū. plena rapina & laceratione p̄darū. a qua nunquā rapi
na recessit. Uox flagelli & uox impetus rotę. & cetr. Uocē p̄sonitu posuit.

Pulcherrima descriptio exercit̃ ad plũ sẽp parantis. necest finis cadauerũ eorum. qui
in ciuitate p̃strati erant. Et corruent in corporib; suis. l in sua multitudine.
dũ int̃ se nimiũ constipant̃. l in cadauerib; int̃fectorũ. Propt̃ multitudinẽ for
nicationẽ. u meretricis speciose & grate & habentis malefitia. & r̃lq. Meretricẽ
niniuen. l p̃ idolatriam. l quia omĩ ũ gentiũ erat emptorũ. & negotiationes
l mercedes earũ suscipiebant. et idcirco cũ omĩb; gentib; fornicabat̃. et omĩũ
gentiũ idolis seruiebat. Idcirco uocat̃ meretrix speciosa & grata & habens
malefitia. Stupebant magicis artib; & multas gentes sub sua ditione tenebat.
Altiore sensu niniue mundũ designat in quo plurimus iustorum funditur
sanguis. In quo heretici gladio lingue sue homines int̃ficiunt. Audiuntur
in eo uoces flagellorum. q̃a multe tribulationes iustorũ. Ergo cadent in corpo
rib; suis. cũ p̃ libidinẽ nimiã suã debilitant corpora. l etiã in suis cadunt
corporib; quia ut ait ap̃ls qui fornicat̃. in corpus suũ peccat. Ibi cadunt
ibidẽ nationẽ aet̃ne mortis adquirunt. Ecce ego ad te dicit dñs. & reuelabo
pudenda tua in facie tua. & ostendã gentib; nuditatẽ tuã. & regnis ignomi
niã tuã & r̃lq. Adhuc niniue cõminat̃ dñs. quod ostendat gentib; igno
miniã eius. ut illi qui cũ ea fornicati sunt. ipsi eam despiciant. et contu
meliis afficiant. sitq; omĩb; in exemplũ. Est autẽ metafora mulieris
adultere. que cũ fuerit dep̃hensa p̃ducitur in mediũ. & ante omĩũ ocu
los dãnatur. et fit exemplũ ceteris mulierib; Haec autẽ & ad mundũ tropo
logice referri possunt. cuius pudenda in faciem dñs reuelabit. cũ eum
faciet uidere errores suos. Ostendet etiã nuditatẽ gentib; eius. ut intellegant
q̃d contemnendus est mundus iste. qui dũ putat̃ teneri fugit. & nulli amatorum
fidẽ seruat. sed cũ miseros homines deceperit tradit eos aet̃ne p̃ditioni.
Et erit omĩs qui uiderit te resiliet a te. & dicet uastata ẽ niniue & r̃lq.
Quicũq; inquit uiderit uastatã niniuen & in exemplũ omĩb; p̃ositam
resiliet ab ea. timens inuolui in simili poena. l miserans eam dicet quis
mouebit [illegible] caput. quis tuus erit consolator. q̃dũ in tua fuisti p̃sperita
te. nulli miserebaris. nec parabas tibi sociũ in luctu. tãquã sẽp felix. sẽp pos
ses eẽ domina. Sed & nos cũ consideramus naturã mundi labilẽ. & omẽm

eius glam uelocissimo cursu transire te resilimus ab eo. hoc est subtrahimus nos
ab amore eius odio habemus concupiscentias eius. que mergunt in interitu
& ea q sunt aeterna incipimus desiderare. Nuquid meliores alexandria tabam non
que habitat in fluminib; aqua in circuitu eius & rlq. Amnon int ptat popul
alexandrie describit q. situs ipsius alexandrie. hebraice eni no alexandri
a dr. Loquit ergo ppheta ad niniuen. Nuqd meliores aut potentiores populis alex
drie. describit que situs ipsius alexandrie que sup nilu & mare posita. hinc
inde fluminib; ambit. Aqua in circuitu eius & cet. Ex una eni parte nilo.
ex alia lacu areotica. ex tia. mari cingit. Æthiopia fortitudo eius & egyptus
& rlq usq; sed & ipsa in transmigratione ducetur. Qd æthiopia. aegyptus.
& cetere herere quas describit nationes in psidio fuerint alexandrie. ipse situs
punciaru ostendit. Sed & ipsa inquit in transmigratione ducet. paruuli
eius elident & ceta que latinus describit ppheta. Ostendensque & qua cru
delia uictores in ctis faciant mala. nulli aetati. nulli sexui. nulli parcant
conditioni. Cu ergo haec passura sit alexandria potentissima ciuitas. qid
miraris o niniue si & iam tibi haec ipsa euenerint. & tu ergo bibes de eode
calice. & ad tanta uenies ignominia & necessitate. ut & ia ab hostib; tuis pos
tules auxiliu. Munitiones tue sicut ficus cu grossis suis. Omia inquid firma
nita. muri tui uidelic & et bellatores tui sic er sicut ficus primitiue. quas
grossos uulgo dicunt. que excussa leuit arbore defluunt. & cadunt in os
comedentis. Pari modo & tu facillime capieris. nec multus in capiendo
labor erit militibus. haec iuxta litteram. Scdm allegoria quia amnon po
puli int ptat. talis ee potest sensus. considerate populos eccle qui siti sunt sup amnes
ppheticos & habent in circuitu flumina doctoru. Cuius initiu a mari e.
id a lege ueteris testamti amari. & qua nemo sine lege xpi potuit adim
plere. hab& in defensione æthiopiam. æthiopia pueni & mari eius do. que
& iam p aegyptu figuratur. qm in tenebris antixpi scientia uersabat. hab&
& populos libie arenose & sterilis. ac solis ardore puste. id eos gentiles qui
primo sine humore spalis gre & laua cro baptismatis squalebant. Cu haec
omia habeat. nisi tam custodierit. omi diligentia cor suu. ipsa qq captiua.

ducetur. & paruuli eius rudes in fide elidentur & precipitabuntur in peccatum. & hostes. id est spiritales aduersarii preclaras eius uirtutes adnihilabunt. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. inimicis tuis adapertione pandentur portę tuę & reliqua. Adhuc ad niniuen sermo dirigitur. Non inquit mirum sit tam facilis est subuersio tua sicut excussio primitiuarum ficorum. cum omnis populus tuus effeminatus sit. & nequeat resistere. Pandentur ergo portę. non amicis. sed inimicis. uectes. scilicet quibus claudebantur ignis absumet. Quia ergo longa erit obsidio. hauri tibi aquam & cura ne potus desit obsessis. Muni turres tuas intra in lutum. scilicet nudis pedibus. & calca. scilicet illum. subigens hoc est macerans & compingens. & cum indefeceris lateres tene illos. & obstrue interrupta murorum propterea enim obsidio. Sed cum haec omnia feceris gladio peribis. & tam uelociter ueluti brucus deuorat herbam terrę. Sed & cum inmensam bellatorum multitudinem congregaueris. ita ut bruco densissimo & locustis comparari possit. & cum in unum congesseris omnis diuitias & thesauros qui non possint numerari sicut nec astra cęli. sic in momento temporis amittes haec omnia sicut locusta & brucus. & attelebus sole incalescente auolant. nec repperiuntur. Tres enim sunt species locustarum. locusta maior & uolans brucus. locusta sine alis; Attelebus minimum genus. & stridulum inter locustam & brucum. modicis pennis reptans potius quam uolans. Natura est omnium locustarum. ut frigore torpeant. uolitent calore. Tropologice populus niniue. seculares homines sunt ita carnis passionibus & illecebris eiurati. ut mulieribus comparentur & nihil uirile possideant. Quapropter aperientur portę eorum id est sensus corporis inimicis. id est demonibus. habent uero quasi fortissimos uectes. rationem & intellectum. quibus poterant oppilare sensus suos. Sed hos uectes consumet ignis. quia superantur ignitis diaboli iaculis. Unde precipitur talibus. ut aquam sermonis diuini hauriant. Aqua enim profunda dicit salomon uerba ex ore uiri. & ibi inueniant aliquid salutis remedium. Iubetur quoque sumere lutum & subigere. & lateres conficere ut meminerint se de luto esse fictum mortalem suscepisse conditionem. Sed ipsum lutum aqua sermonis diuini temperet. ut lateres conficiat quibus munitio construatur. ne iterum hostis per portas possit ingredi. hoc est exemplis scripturarum instruatur. ut sciat diaboli resistere temptationibus. Deinde iubetur ut multiplicetur sicut brucus

hoc est exemplis scripturarum instruatur. ut sciat diabolo Resistere temptationibus.
Deinde ut multiplicetur sicut bruchus. hoc est crescat & augeatur numero uir-
tutum. ut sicut ante multiplicabat mundanas negotiationes. Ita multitudi-
nem peccatorum exequ& multitudine uirtutum. Dormitauerunt pastores tui
rex assur. sepelientur principes tui. dispersus latitauit populus tuus super montes. et non est
qui congreg&. Cum inquit populus tuus effeminatus & quasi fragiles mulieres
fuerint. non mirum si dormierunt pastores tui. id est principes & subreguli tui
& si edomiti sunt tunc interfecti qui primi in acie stare debuerant. Dispersus est popul-
tuus ob timorem uenientis nabuchodonosor. Interfectis enim principibus. reliqua mul-
titudo inbellis dispersa est in montibus & non est qui congreg& fugientes & ad sisten-
dum cogat exercitum. Non est obscura contritio tua. id est non parua & que possit
latere. Pessima est plaga tua. que a nullo medicorum curari possit. Omnes qui audierunt
auditionem tuam compresserunt manum super te. Manifestum est quia quicumque audierunt
subuersam niniuen. et regem quondam potentissimum prostratum. stupebunt attoniti
tante rei magnitudine. & compriment manus. ut solent facere stupentes
tamen certe pro gaudio insultantes ruine tue. plaudent manibus. Cur autem hoc.
ostendit subdens. Quia super quem non transiit malicia tua semper. idcirco in
quid nullus potest super te dolere & uulneri tuo dare lacrimas. quia nullus est
super quem malitia tua non transierit. Nec dicit stetit sed transierit. quia ma-
litia Assiriorum & superbia illorum transitoria & caduca erat. nec semper poterat
permanere. Tropologice haec uerba ad mundi principem referuntur. qui quon-
dam gloriabatur in celum conscendam. super astra celi exaltabo solium meum. Cui & iam
exprobrans propheta dicit. quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris.
Dicitur ergo ei per apostropham. O asur. dormierunt pastores tui in aduentu
xpi domini. quia pascebant homines non in salutem. sed ut saginatos omni in-
munditia & iniquitate auidius eosdem uorarent. Populus tuus qui te quon-
dam colebat. discessit a te. et confugit ad montes. ad apostolorum et doctorum
presidia. Et nunc omnes insultant tibi quia a te decepti fuerant. quia autem
nullus. aut rarus est quem non aliquando deceperis. et super quem non transierit
malitia tua. Super quem enim stat malitia. non potest insultare ei;

Cū uero transierit malitia . & successerit bonitas . tc insultabunt diabolo . i bonis operibus . quasi cōplosis manib; sup eum concrepabunt . EXPLICIT NAUM PROPH.

INCIPIT ABBACUC PROPHETA

Abbacuc pp̄heta qui apud hebreos ambacu dr̄ . pphetauit in iuda id ē duabus tribubus a nabuchodonosor in captiuitatē ductis;

Qđ scire possumus ex libro danielis qui fuit unus ex captiuitate iudae adq; cū in lacu leonū positus eēt . hic pp̄heta cū prandio de iudea pangtm deportatus ē . Inťptatr aūt ambacū . amplexans siue amplexatio . qđ amabilis dn̄i fuerit . ł quia luctatus est cū dn̄o . & quasi quondā certamine eum circūplexus sit . Nullus eni pphta audacter ad disceptationē psup sit dn̄m puocare . ł dicere . usq; quo dn̄e clamabo . & non exaudies . uociferabor uim patiens . & non saluabis . Onus qđ uidit abacuc pp̄heta . Ubicūq; in pphetis onus ponitur pondꝰ miseriarū & afflictio designatur . Attendendū aūt qđ sequitur qđ uidit abacuc pp̄heta . Uidebat id intellegebat quę dicebat non sicut montanus hereticus insanit . dicēs ignorasse pphetas quę loquebantur . & more insanientiū dedisse eos sine mente sonū . Usq; quo dn̄e clamabo & non exaudies . uociferabor ad te ui patiens & non saluabis . Loquitur pp̄heta plenus dolore & causatur contra dn̄m cur tēplū sibi consecratū . & ciuitatē hierl̄m quę quondā specialiť ciuitas dī appellabatur . a chaldeis pmiserit destrui . Cur etiam poplm ad se clamantē non exaudiat & uociferantē ppť uim hostium non saluet . Quare ostendisti mihi iniquitatē & laborē uidere pdā & iniustitiā ē tram eur . Cur inquit uixi . ł ad hoc tēpus pductus sū ut iniquitatē uideam . ł laborē id afflictionē quā ab hostibus sustineo . Hoc dicebat pp̄heta pangustia mentis turbatus . & quasi dubitans nihil sine dī fieri puidentia . ueluti ignorās sc̄os tribulationibus pbari & pficere sicut aurū in igne pficit ad claritatē . Sed & hoc potest dici . qđ nō ex sua sed ex inpfectorū psona talia pp̄heta dicat . qui ignorantes occulta dī iudicia . cū uiderint malos extolli . bonos pmi . audent causari contra dn̄m . qui scit . quid . cui . ł quando . conueniat . Tale quid & psalmista deplorat dicens . Ecce ipsi peccatores . & abundantes in sclā

obtinuer(un)t diuitias. Iob quoq(ue) enumeratis felicitatibus quib(us) r(e)p(ro)bi stipant(ur) inmun
do. ita conclusit. Ducunt in bonis dies suos. & in puncto ad inferna descendunt.
Factu(m) e(st) iuditiu(m) & contradictio potentior. Propt(er) hoc lacerata e(st) lex & non p(er)ue
nit usq(ue) ad fine(m) iuditiu(m). Vel & p(ro)p(he)t(a) siue populus ex cuius p(er)sona loquit(ur) q(uo)d n(on) u(e)
ritate sed potentia aduersu(m) se iudicatu(m) sit. & nihil ex lege sed p(re)mio m(er)c(ed)e suo (?)
timuerit. Unde ipsu(m) iuditiu(m) nullu(m) fine(m) habuerit. Finis e(ni)m iuditii e(st) iudicare
iuste. Quare aute(m) ista dixerit. ostendit subdens; Quia impius. i(d est) nabuchodo
nosor. p(re)ual& aduersus iustu(m). s(cilicet) iuda(m). Necha o impius rex egypti. aduersu(m)
s(an)c(tu)m iosiam. daniel. & tres pueri martyres. seruiunt regi iniquissimo nabucho
donosor. Potest hoc & ad s(an)c(t)os referri. Qui querunt(ur) cur contra eos p(er)secuto
res p(re)ualeant. cu(m) iudex impius acceptis muneribus innoxiu(m) da(m)pn&. & reum
absoluat. Aspicite in gentibus & uidete. & admiramini. & obstupescite. quia
opus facta e(st). in diebus uris q(uo)d nemo cred& cu(m) enarrabitur. Vox d(omi)ni respon
dentis contra hoc q(uo)d p(ro)pheta causatus fuerit. innocente(m) populu(m) ab impiis
superatu(m). Hanc inquit iniquitate(m) qua(m) uos putatis in solo isr(ae)l facta(m). cernite
in alus (?) fieri gentibus. Non e(ni)m iudas tantu(m) & hier(usa)l(e)m chaldeis traditi sunt.
sed om(n)is p(er)cussu(m) nationu(m). Dicit &iam nabuchodonosor tanta(m) potestate(m)
& uirtute(m) habituru(m). ut si quis dixerit. p(re) ei magnitudine uideat(ur) incredulu(m).
Q(uo)d u(er)o illud opus sit ostendit cu(m) dicit. Quia ecce ego suscitabo caldeos gente(m)
amara(m) & ueloce(m) ac robustissima(m). testes sunt trogus pompeius. & ceteri.
qui barbaras istorias conscripser(unt). h(ec) non contenta suis finibus. huc illuc q(ue)
discurrens uagabatur. sup(er) latitudine(m) t(er)r(e). rapto uiuens & gladio & possi
dens urbes non suas. Ex se m& ipsa iudiciu(m) eius egredietur. hoc (est) de sua
gente principes & iudices constitu&. nec habebit satellites aliaru(m) gentiu(m);
Vel certe ex ipsa iudiciu(m) e(i)us egredietur. ut sicut fecit sic recipiat. & sicut
uastauit alios. sic ipsa uastetur. Leuiores i(d est) ueIociores pardis equi eius.
q(uo)d e(st) animal uelocissimu(m). & pulchra uarietate distinctu(m). Lupis quoq(ue) ues
p(er)tinis eoru(m) equos co(m)parat. quia seuiores e(ss)e d(icu)n(tu)r nocte inedia. diurna fame
in rabiem concitati. Comparant(ur) q(uo)q(ue) aquile. que uelocissime festinat
ad deuorandu(m). Sequitur. Facies eoru(m) uentus urens & r(e)l(i)q(ua). Quomodo

ad flatu urentis uenti cuncta marcescunt uirentia · ita ad aspectu illoru omia uastabunt · tantusq· erat numerus pde & captiuoru · ut arene maris possit aequari · qd tamen p hypobolen accipiendu est · Ipse quoq· id nabuchodonosor de regib; · i· aliaru gentiu triumphabit & tyranni ridiculi eius erunt · Quos triumphans ante suum curru pcedere faciet · Tanteq· erit supbie · ut natura superare contendat · Deniq· nabuchodonosor uolens capere tyru ciuitate in maris medio sita · iactis in mari inmissis molib; tantu coportauit aggere · ut pene ipsu mare insula faceret · & in aquis pdestre iter statueret · Ridebit att sup omne munitione · quasi facillime capi possit · & coportabit aggere ex lapidib; & terra capiet eam · i· munitione · Tunc mutabitur sps · i· eius hoc e in supbiam erigetur credens se ee dnm · Vnde & statua auream erexit sibi eamq· omis gentes adorare pcepit · i cu hoc fecerit ptransibit id sensu humanu amittet · & eicietur ab hominibus & post haec corruet · id ee desinet · Hec e fortitudo eius di sui · hoc p hyroniam legendu · ut sit sensus · hec e fortitudo · qua dedit ei bel ds suus · talis enim fuit eius fortitudo qualis & belis di sui · Tropologice chaldei qui demones interptantur · malos designant alios · p quos in dicta ds exercet · Inmittit eni ds indignatione & ira & tribulatione p angelos malos Ipsi sunt gens amara quia nulli parcunt uelox spalis nature subtilitate · ambulans p latitudine terre · hoc est p spatiosas scelerum uias · Ex semet ipso iudicium eius egredietur · quia ad poena scdm sua facta tradetur · & illius potestati pmittuntur impii · sicut phigelus & ermogenes quos aplus tradidit satane ut discerent non blasphemare · Numquid tu a principio dne ds ms · sce ms & non moriemur · intellegens pphe ex uerb respondentis dni · id circo nabuchodonosor contra iuda t diabolu contra iustos accepisse potestate · iusto tuo iuditio · Quod ergo uiuimus & abeo in ifecti non sumus tue clementie est · Dne in iuditiu posuisti eum · id nabuchodonosor ut p eius potentiam iuste iudices & corrigas peccantes · hoc e eni qd sequitur · Forte ut corriperes fundasti eum · id ad hoc tanta & ta solida ei dedisti fortitudine · ut p eum corriperes delinquentes; haec autem que ad litteram de chaldeis i rege eoru dnr · possunt etiam ad diabolu referri · que ds in iuditio posuit · & q si

carnificē fortissimū· ut ꝑ eū malos suppliciis afficiat· bonos autē afflictos ꝓbet·
Mundi sunt oculi tui ne uideas malū· & respicere ad iniquitatē non poteris· & cetera·
Scio inquit dn̄e quod malū & iniustū non libent̄ aspicias· nec potest quisquā
dubitare de iustitia tua· Uerumtamen cur ꝑmittis· babylonios tanta agere
& ab impio nabuchodonosor· iustū opprimi isrl̄· quare ergo non respicis· sup
iniq· agentes· & taces deuorante impio iustiorē se· iustū autē dicit isrl̄ non quo
ꝑfecte iustus ē· sed qđ in cōparatione opprimitis impii iustus uideatur· Et fa
cies homines quasi pisces maris· & quasi reptile non habens principē· Sicut
inquit pisces maris & irrationabilia iumenta· & reptilia sine principe sunt
& infirmiora deuorantur a fortiorib; & quib; hab& uiriū dominat̄ in alterū
sic inter homines nihil ual& ratio sed fortitudine cuncta fiunt· Et cū tua pru
dentia regantur omnia· non possū scire quare impius uincat· iustus uincat̄· hoc
autē dicit· non quo sic sentiat· sed humanę inpatientię suscipit ꝑsonā· Totū
in hamo subleuauit· traxit illud in sagena sua & cetera· Quia dixerat erunt
homines sicut pisces maris· seruat metaforā piscium· Sicut inquit piscator
mittit hamū· rete· & sagenā· ut qđ hamus capere non potuerit· rete cōprehendat·
Qđ autē rete euaserit sagenis litorib; circumdet· ita rex babylonis· cū cuncta
uastauerit & omnis gentis bello & dolis quasi retibus ceperit gaudebit & sacrifi
cabit sagenę suę & reti suo· idolo uidelic& belis· siue statue aureę· quā sta
tuit in cāpo durā prouincię babylonis· Cui quasi pinguissimas immolauit
uictimas· omnis iudena tio n̄ quas uiderat cogens ad cultū eius· In ipsis enim
idolis incrassatus est pars eius· & ꝑ ea credit se omnis habere diuitias· Et esca eius
electa· id principes & reges· quos uelut magnos pisces cępit & suo subiugauit
imperio· & ꝓpterea non cessat inpugnare & uigilare omnis gentes· Iuxta tro
pologiam· diabol' quē rex babylonis designat· misit hamū & primū homi
nē traxit de paradiso· circumdedit eum sagenis id multiplicibus fallaciis·
& ꝑ eum omnis homines constituit peccatores· & cib; eius electus· quia dedig
nat' quosq· uiles & seculares tēptare· scōs quoq· & ꝑfectos aggredit̄· & nūq ge
nus humanū ꝑsequi & decipere cessat· Sup custodiā meam stabo· & figā
gradū sup munitionē· & contēplabor & rlq· Conquestus fuerat p̄ni ꝓph

&respondérat ei dns dicens. aspicite in gentib; & cetá. Ad quá dni responsione té pe
rauit questioné. tá q superioris dicti agens poenitentiá & blandiendo dicens
ds m̄s. scé m̄s ñ moriemur. nihil hominus tamen id ipsú lic& cú ueneratione
quadá sciscitat̄ est. Mundi sunt oculi tui ut non uideant malú. Quare non
respicis sup iniq. agentes. & cetra. Nunc uero dicit exspectare se quid dns
respondeat. ut quod dictú fuerat omib; dicatur. Sup custodiam meam stabo
hoc ē in sublimitate & celsitudine pphetię meę. ut uideá post euersioné tépli
& ciuitatis ac popli captiuitaté quid sequat̄. Et respondit mihi dns & dixit.
Scribe uisú & explana eum sup tabulas. ut pcurrat qui legerit eú & rlq. Scdm
qd dns p isaiam dixerat adhuc te loquente dicá ecce adsum. nunc dns respon
d& et pcipit pphetę ut scribat uisum. id ppheтia. et explane eum. id diligent̄
& manifeste scribat in tabulis cordis. Iuxta aptm qui loquit̄ ad corinthios;
Epta nrá uos estis scripta in cordib; nris. Et hoc ideo. quia adhuc uisio pcul é
in tpr̄ constituto. & cú finis rerú uenerit. pbabit̄ uera fuisse uisio. Ma
nifeste autē pphetia haec de aduentu xpi ē. & questio illa soluta ē. quá pphe
ta fecerat cur mali dominarent̄. quia uidelic& tá diu iniquitas regnatu
ra eēt in mundo. & spiritalis nabuchodonosor. homines quasi pisces
capturus. donec ille p incarnationé ueniat. Si mora fecerit expecta eum.
Si inquit p ardore implendę uisionis morá tibi facere uisus fuerit ille qui
uenit. noli desperare. sed expecta patient̄ quia ueniens certissime uenit.
Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semet ipso. Si quis in
credulus est huius meae pmissionis. & fluctuat dubitans uenturú hoc qd
uid& morari. non erit recta anima eius. sed infidelitatis tortitudine de
prauabit̄. Alio traslatio dicit. non placebit animę meæ. id displicebit mihi
Si autē illi displic& qui non credit. Ergo iustus qui crediderit meę pmis
sioni uiuit in fide sua. Quomodo uinú potanté decipit. sic erit uir supbus
& non decorabitur quia dilatauit quasi infernus animá suá. & ipse qua
si mors non implebit̄ & rlq. hic iá manifeste nabuchodonosor pnun
tiatur interitus. Sicut inquit uinú potanté inhebriat. ut neq. pes. neq.
mens suú offitium sic uir supb; t generalit̄ omis t specialit̄ nabucho

donosor· non decorabit necuoluntatē suā p̄duc& adeffectū· Quasi enim mors
& inferis non satiat occisis· & omia rapiens nullū sue auaritie finē ponit·
Ve ei qui multiplicat non sua usq quo & aggrauat contra se densū lutum·
Et specialit contra nabuchodonosor & generalit contra omīs auaros ser
mo dirigit· Omīs auarus non sua multiplicat quia diuitie quas p fas
& ne fas coadunat cū eo pseuerare non possunt· sed ad alios possessores
transeunt· Pulchre aut nimias diuitias densū appellauit lutū
quia anime sinceri tatē confundunt· & grauissimo ini
quitatis pondere mentē p̄munt· Nunquid non repente
consurgent qui mordeant te· medos & psas insinuat
qui contra babyloni orū regnū consurgentes primo momor
derunt detrahentes luxurie illorū· postea lacerauerunt & dis
crepser· int fecto baldasar· & omib; regni principib; dispsis· Tunc fuit eis
in rapinā uastator totius orbis· & spoliatus est ab omib; populis qui eius crude
litatē euadere potuerunt· hoc autē euenit ei ppt sanguinē hominis id
iude & iniquitatē tre· s· israhel ciuitatis· id ierlm & omiū habitantiū in ea
omnem poplm designans· Illud autē quod supra positū est· usq quo t incre
pantis est uox· t ad pphete affectū respicit· desiderantis citū malitie &
supbie t minū· Ve qui congregat auaritiā malā domui sue· ut sit in ex
celso nidus eius & liberari se putat de manu mali & rlq· Adhuc contra im
pium regē loquit· qui congregat auaritiā malā domui sue· nec in
tellegit diuitias ex malo que sitas causā sibi eē ruine· Simulq arguit
supbie qd ad auium similitudinē in excelso posuerit nidū suū· arbi
trans posse liberari de manu mali· id nūq se uenturū in hostiū potestatē·
Malā autē dicit auaritiā pecunie & diuitiarū· quia ē & bona auaritia
id cupiditas spāliū diuitiarū sapientie· & scientie di· licet aut raro
aut nūq nomī auaritie in bono positū legat· Cogitasti confusionē tibi
& posteris tuis· Dū inquit ponis in excelso nidū tuū· nihil aliud egisti
nisi cogitasti confusionē tibi & posteris tuis· q haec sollicitudo [illegible]

finē habebit ignominiam· Conscidisti populos multos & peccauit anima tua·
In hoc inquit qđ plurimos int̄ fecisti· in tuā ipsius animā deseuisti· & in tantā
crudelitatē exarsisti· ut lapides destructarū ciuitatū & ligna euersę acco
bustorū parietū contra tuā crudelitatē damnarent· Lignū autē qđ intiunc
turus est· illud istori altī designat lignū· qđ ad continendos parietes in
medio structurę ponis solet· Notandū quod in lxx int̄ ptib; habetur
scarabeus de ligno clamabit· muscā ... iux talit terā designans·
que sol& iniuncturis parietū inieme ... t intēpestate latere
Ut sit sensus; Etiam muscę in foramin... b; lignorū abscondi
tę contra tuam supbiam & auaritiam ... clamant· Ue qui ae
dificat ciuitatē in sanguinib; & p parat ... urbē in iniquitate
& rtq· Adhuc contra nabuchodonosor sermo ... contexit· dr q· ei uę qđ
aedifica... uerit babylonē in sanguinib; & mortib; · & moenia illius in in
iquitate struxerit· Nūquid n̄ hęc· s· que dnī· a dnō sunt exercituum·
Non inquit attendat̄ psona loquentis· nec ex uilitate psonę· putentur
contēp nenda eē que dnī· dnī enī sunt uerba quę a pphetis dnī· Laborabunt
populi in multo igne· & defitient· incensā babylone frustra laborabunt
ut extinguant ignē· & ment̄ in nihilū· Deficient eni populi chaldaici
& lassabunt̄· nec poterunt semel accensū ignē extinguere· Quia reple
bit̄ t̄ra ut cognoscat gl̄a dnī· id ē cū babylon fuerit euersa· manifes
tasi & omib; potentia dī & sicut aquę fundā maris contegunt· sic uni
uersa t̄ra gl̄a dnī replebit̄· In quib; dā codicib; legit̄ negatiue· non
s̄t haec a dnō exercituum· & est sensus· Talis ędificatio quę fit in
sanguinib; & iniquitate non est a dnō· Ue qui potū dat amico
suo· mittens fel suū & inebrians ut aspiciat nuditatē eius· Tra
dunt hebrei hoc loco rē fabulosā magis quā uerā· Sedechias inqui
unt rex captus ē a nabuchodonosor in reblatha· q̄ antiochia·
& erutis oculis duct̄ ; in babylonē· Ubi cū quadā die conuiuium
regifico luxu celebrar&· iussit ibi sedechiae dari poculū quent

potantis solueretur influxu. Sicque introductum ante ora epulantium compulsu uentris stercore fuisse pollutum. & hoc est quod dicitur. ue qui potum dat amico suo mittens fel suum & inhebrians ut aspiciat nuditatem eius quod uidelicet rex quondam potentissimus ad tantum dedecus sit adductus. Unde minatur eidem quod ipse quoque bibiturus sit huiuscemodi potionem. Sed melius hoc non de catartica potione. uerum de malis que passurus erat nabuchodonosor. Calix enim uel potio in scripturis. passionem uel afflictionem solet designare. inuehitur ergo propheta contra regem impium. quod oblitus sue conditionis & quasi ipse non esset. homo nec posset pati que aliis inferebat. inhebriaret omnes homines felle & amaritudine malorum. ut eorum nuditatem hoc est ignominiam aspiceret. ut ex illorum miseria suam exaggeraret potentiam. Est autem metafora hebrii hominis quod sicut ille nuda[tur] eiusque ignominia conspicitur. ita nabuchodonosor inhebriauerit omnes [calice] furoris. cunctosque spoliatos dimiserit. & quondam gloriosos. ad ultimam redegerit seruitutem. hoc est enim repletus est. scilicet amice ignominia pro gloria. Bibe tu quoque & consopire. quia inquit plurimos inhebriasti. bibe tu quoque de calice domini inhebriaberis calice. id est supplicius dextere domini. & omnia que obsorbueras egeres. & de sublimi gloria. ad extrema uenies mala. Quia iniquitas libani operiet te. Libanus pro templo ponitur. quod de lignis libani edificatum est. hinc alius propheta dicit Aperi libane portas tuas. Dicit ergo quod iniquitas libani id est euersio templi & uastatio sceuarum eum depopulabitur & uastabit. Seruat autem metaforam qua libanum pro templo dixerat ponit animalia pro sacrifitiis & hostiis dicens. Uastitas animalium. id est deuastatio sacrifitiorum que in templo offerebantur deterrebit eos. id est babylonios. quia iniuria templi & sacrifitiorum. que iam cessauerant offerri. deterruit & perdidit eos. De sanguinibus hominum id est propter interfectionem hominum & propter iniquitatem terre repromissionis & ciuitatem hierusalem & omnium habitantium in ea. Iuxta tropologiam increpabantur heretici quod omnes inhebrient amaris & peruersis dogmatibus; dantes amico id est sotio in fide potum. non de fonte siloa. id est missi christi uidelicet quem deus pater in mundum misit. sed de riuo aegypti tenebrarum & meroris. Unde & ipse riuus recte sior. id est turbida & cenosus uocatur. Dicitur ergo illis. quod ipsi quoque pro gloria

replendi sunt ignominia. cum eorum peruersa doctrina fuerit reuelata & ecclesiastica censura dampnata. Operiet autem eos uastitas libani. Libanus quippe grece thus dicitur. Ture uero munditia orationis exprimitur. Uastitas ergo libani eos operiet. quia eorum oratio quod est spiritale dei sacrificium. uertetur illis in dampnationem iuxta quod psalmista de iuda dicit. Oratio eius fiat in peccatum. Quid prodest sculptile finxisse. & imaginem falsam. Miratur propheta regis nabuchodonosor stultitiam. qui iusserat fieri statuam auream habens fiduciam simulachro quod finxerat. cum utique nihil ei prodesse posset. Inter sculptile & conflatile hoc distat. quia sculptile est ligni uel marmoris. conflatile uero metallorum. quae possunt solui igne & conflari. quod non solum de idolatris sed de hereticis accipi potest. quorum sculptilia sunt praua dogmata. quae ipsi confringunt & peruersitate uenerantur & adorant falsitatem. Uae qui dicit ligno expergiscere. surge lapidi tacenti. numquid ipse docere poterit. Hoc generaliter aduersus omnes dicitur qui idola uenerantur. Uae enim eternum erit ei. qui materiem ligni uel lapidis. siue cuiusque metalli pro deo colit. & inuocans dicit expergiscere. cum forma tantum sit inanimata. Nam idos grece dicitur idea. forma dicitur. inde diminutiue idolum formula uocatur. Numquid ipse lapis quem inuocas. docere te poterit & praedicere euentura. Ecce iste coopertus est auro & argento. Quasi ostendentis est ecce iste lapis quem adoras o idolatria coopertus est. & oblitus auro & spiritus. id est uitalis flatus non est in uisceribus eius id est idoli uel lapidis. Dominus autem quem ueri adoratores adoramus in templo sancto suo. Non in manufacto. sed uel in celis. uel in unoquoque sanctorum iuxta apostolum dicentem. An nescitis quia templum dei estis. & spiritus dei habitat in uobis. Siue dominus in templo sancto suo. hoc est filius in patre. uel in templo suo in uniuersitate mundi continens & regens omnia. in ipso enim uiuimus mouemur & sumus. est ergo deus in mundo. non loco inclusus. sed sua maiestate inlocaliter implens omnia. currens per omnia circumplectens omnia.

Oratio abbacuc pro ignorationibus; quia supra temere. causatus fuerat cum domino dicens. Usque quo domine clamabo & non exaudies. & post pauca. Quare non respicis iniqua agentes. Audierat quoque dominum respondentem. & didicerat nabuchodonosor uel etiam diabolum ad hoc positos. & forte fundatos ut per eos iudicentur & puniantur peccatores. nec agit penitentiam & plangit quod temere

sit locutus · poscitq; ueniã ignorantię · & hoc ẽ qđ scribit' in titulo p ignorationib;
Nã & dđ rogat dnm · Delicta iuuentutis meę & ignorantias meas ne memineris ·
Quidã putant hoc qđ dicitur · p ignorationibus hoc ostendere qđ ppheta orat
dnm p humanis erroribus & ignorantia ut sublata erroris caligine lux
uera patescat · Dñe audiui auditionẽ tuam & timui · Auditionẽ dicit · uocẽ quã
intrinsecus in mite audiebat · Tale est illud isaię · Dñe quis credidit auditui nro ·
Et alibi · Dns ds aperuit mihi aurẽ · Dñe audiui auditionẽ tuã · Audiui inquit
aure mtis poenas quas nabuchodonosor · t diabolo eiusq; menbris ppara sti ·
& quinquies ue illis æternũ cõminatus es · & timui · secretissima iudicia tua · Dñe
opus tuum · i · audiui id misteriũ incarnationis tuę · Opus enĩ di est · ut beatus augus
tinus dicit · uerbũ caro factũ · Qđ etiam de resurrectione eius potest accipi ·
Audiui inquit opus tuũ · ut qui mori dignat' es p nobis · resurgas a mortuis · In
medio annorũ uiuifica illud · hoc est in plenitudine tẽporis imple quod polli
citus es · Tu enim dixisti · adhuc uisus p cul · & apparebit in finẽ · Ergo cũ tẽpus
illud qđ constitutũ a te est uenerit · uiuifica illud opus tuum · ut non moriat'
sermo tuus · sed opere impleat' · In medio annorũ notũ facies · cũ uenerit tẽpus
& opera pmissa cõpleueris · tunc monstrabis uera eẽ quę pollicitus es · Cũ
iratus fueris misc̃dię recordaberis · Non qđ ds more humano ira obliuis
catur · & post irã misericordię recordet' · sed qđ nobis in afflictione positis uide
t' obliuisci · cũ ñ cito laborantib; succurrit · sicut psalmista in tribulatione
dicebat · Usq; quo dñe obliuisceris me in finẽ · Simulq; c̃siderãda est dī
clemtia · Non dicit p quã pęnas irrogaueris · sed cũ iratus fueris · misericor
dię recordaberis · Non enim sẽp pcutit quĩ irascitur · sed tantũmodo cõmi
nat' · Tale est & illud apli · Reuelat' ira di sup omnẽ impietatẽ hominũ ·
Reuelat' dix · ñ infert' · sed reuelat' ut terreat & correctis parcat · Alio trans
latio dicit · in medio duorũ animaliũ cognosceris · Quę duo animalia filiũ
di & spm scm intellegunt · ds pat' p filiũ & spm scm agnoscit' · Quę etiam
animalia putant · eẽ duo cherubin quę mutuo se respiciunt · & in medio
sui habent oraculũ siue ppitiatoriũ · Quidã duo animalia putant eẽ duos

latrones. in quorū medio crucifixus. & agnitus est dn̄s. Non duo animalia. dicuntur ēē (nulli)
duo testamta. uetus & nouū. que animata & uisa sunt & in quorū medio xp̄c
agnoscitur. l uires moysen & heliam intellegit. in quos dn̄s in monte trans
figurat apparuit. Ds ab austro ueniet. Sed q hoc qd dr ds ab austro ueniet.
bethleem uidit intellegi. que in australi parte sita est & in qua ciuitate natē
xp̄c. Faran autē mons est uicinus monti syna. in q lex data ē. Inde dr uenire
scs. s. qa p legē est cognitio dī. hoc iuxta litterā. l ds ab austro ueniet. id a meridie.
abiit uidelic& qui sunt filii lucis & diei. A meridie ergo uenit dn̄s id ill q rend
& expectandi qui sunt in feruore dilectionis & fidei. Unde & in canticis canti
corū sponsa interrogat. Indica mihi quē diligit anima mea. ubi pascas ubi
cubes in meridie. Et scs de monte pharan. l haran it ptat os uidentis. Et reue
ra de ore id sermone eruditi uiri. & uidentis. id intellegentis quique plen
luce scientię uenit notitia dī. Operuit celos glā eius. In natiuitate enī dn̄i
glā repletū & quasi optū est celū. anglis pstantib; glā in excelsis dō. & laudis
eius plena ē t̄ra. quia pacē ad uentus eius t̄ris t̄ribuit concinentib; anglis &
int̄ra pax hominib; bonę uoluntatis. Notandū u quia cū dr operuit ce
los glā eius. ostendit minus ēē qd opert̄ eo qd opert. Ergo maiorē glā quā
celi quo operiunt. Possum q celos intellegere scos. q portant imaginē sup
celestis. & enarrant glam dī. hos ergo celos operit hoc ē illustrat glā & maies
tas dī. Laudis eius plena est t̄ra. quia iuxta uocē psalmistę admirabile est
nomē eius in uniusa t̄ra. Splendor eius ut lux erit. quia claritas miraculorū eius
manifesta luce radiauit. Nec nos moueat diuersitas tēporis. l tertio enī tpr
dicit. operuit celos glā eius. psenti laudis eius plena est t̄ra. splendor eius ut
lux erit. Diuina quippe scriptura nulla tpris lege stringit. que sup gredit
r omne tēpus. Cornua in manib; eius. hoc ē uexillū & trophea crucis. Et no
tandū qd cū manus dn̄i in crucis cornib; affixe sint. non dicit. manus dn̄i
in cornib; sed cornua in manib;. Ipsā enī crucē immo ipsam mortē in potes
tate habuit. sicut ipse dicit. Potestatē habeo ponendi animā meā. Ibi ab
scondita est fortitudo eius. Ibi hoc ē in cornib; abscondita est fortitudo ei

& potentia diuinitatis eius. quia cū eēt in forma dī aequalis dō exinaniuit se ipsū
formā serui accipiens. & humilians se patriusq; ad mortē mortē autē crucis.
In cruce ergo abscondita ē fortitudo eius. quando dicebat. Tristis est anima mea
usq; ad mortē. Possumus quoq; p cornua regiam potestatē accipere. Mos enī
scripturarū ē cornu p fortitudine & potestate ponere. ut psalmista. In te ini
micos nros uentilabimus cornu. Et in cat̄ sci samuhelis. Dabit inquit imperiū
regi suo. & sublimabit cornu xpi sui. Cornua ergo in manib; erant. quia lic&
pateret p nob. potestatē regiā n amisit. immo p crucē suū dilatauit imperium.
Ante faciem eius ibit mors. egredietur diabol ante pedes eius. Mors diabol auctor
mortis. de quo iohannes. Et nomē illi mors. Iuit ergo mors ante faciem eius. quia
mox eo baptizato in iordane. occurrit illi tēptans illū p ieiuniū xl dierum
antequā aut p dicere& aut miraculis sedū p dere&. Unde adhuc sequitur
Egredietur diabolus ante pedes eius. quia exeunti de aquis. obuius fuit. Alio trans
latio dicit. egredietur reseph ante pedes eius. Tradunt hebrei reseph nomē eē de
monis. qui principatū int reliquos teneat. sicut & beelzebub. hunc dicunt
in paradiso serpentē intrasse. & p eū pmū hominē decepisse. Unde & ex maledic
tione qua a dno condēpnatus est. nomē accepit. Reseph enī int ptatur reptans uentre.
Dictū enī fuerat serpenti. immo diabolo qui erat in serpente. sup pectus tuū gradi
eris. Egressus est ergo diabol ante pedes dni. quia mox ut baptizatus est. & adder
censū columbę uox patris sup eum intonuit. Cōmotus his diabol affuit ut eum
tēptare&. uolens pbare utrū eēt di filius. Stetit & mensus est trā. Stare diuinita
tis est. sicut transire humanitatis. Stans ergo dns mensus est trā quia potentia
diuinitatis cuncta disponens trā. id corda trenorū hominū mensus est. discernens
& p uidens qui digni essent elegi qui iusto iuditio repbari. Aspexit & dissoluit gntes.
Aspectus dni est uis diuine maiestatis qua cuncta p uid& locis ac tēporib; singula
disponens. Aspexit & dissoluit gntes. hoc ē dissipauit. ut non iā eēt gntes. sed rena
ti p fidē & baptismū efficerentur filii dī. Et contriti sunt montes scli. Dissolutis
gentib; scli montes contriti sunt. id omis demoniū fracta potestas. Quos montes
scli uocat ob tumorē elationis siue montes scli principes & potentes hui mundi

dicit qui contriti sunt a duritia superbię suę. uisa claritate miraculorum xpi. Montes
autem sancti dicti. quia sunt alii montes. qui non sunt sancti. sancti uidelicet apostoli. et uiri apostolici. De quo
psalmista. Leuaui oculos meos in montes unde ueniet auxilium mihi. hii non sunt mon
tes seculi. sed montes dei. montes incaseati. hoc est gratia spirituali repleti. Incuruati sunt col
les mundi ab itineribus aeternitatis eius. Qui sunt montes ipsi sunt et colles potentes
uidelicet et eorum sup pares quorum quis superbiam ante aduentum xpi nemo poterat hu
miliare. Contriti et incuruati sunt ab itineribus aeternitatis eius. id est dei quia aeternitas
diuinitatis eius. ad nos uenire dignata est. Itinera autem eius sunt. de celo in uterum
uirginis. de utero in presepe. de presepe ad baptismum. de baptismo ad crucem. de cruce
in sepulchrum. de sepulchro iterum in celum. Possunt etiam per montes fortiores demones
intellegi. qui in hereticis et apostatis sunt. et eleuant se contra scientiam dei. Colles
uero minoris potentię. demones qui sunt in hominibus secularibus deditis. fortitudine.
formositate. nobilitate. ceterisque corporis bonis gloriantibus. hi montes et col
les in aduentu xpi contriti et incuruati sunt. quia conuersis talibus et exemplum humi
litatis xpi suscipientibus confusi sunt demones qui in eis erant. et contraria eorum for
titudo ad nihilum redacta est. Pro iniquitate uidi tentoria ęthiopię turbabuntur
pelles terrę madian. Ethiopes tetrimi sunt homines. qui feruntur draconum uesci
carnibus. Ideoque significant demones tetros in malitia. quorum sunt potus dulcissimi.
homines serpentinum animum habentes. et ad nocendum semper parati. Ethiopum tabernacula.
sunt ipsi homines qui laborando per adquirendis diuitiis efficiuntur tabernacula
eorum. Quod propheta uno uerbo iniquitatis expressit. Omnis enim diues. aut ipse
iniquus est aut heres iniqui. Ait ergo propheta. Vidi scilicet homines factos tentoria
ethiopię. pro iniquitate. id est cupiditate quam numquam cessant congregare diuitias.
Quas cum adepti fuerint. tradunt se luxurię. et uoluptatibus atque omni iniquitati.
sicque efficiuntur ospitium demonum qui debuerant esse templum dei. Turbabuntur
pelles terrę madian. Quod dixit superius tentoria. nunc dicit pelles. et quod ethiopes.
hoc terram madian. Madian enim regio est. iuxta ęthiopię. Interpretatur madian
ex iuditio. scilicet in condempnatione. Turbabuntur ergo pelles terrę madian. id est ho
mines qui se fecerunt habitacula demonum per iniustitiam et iniquitatem diuiti
as

& scti dignitates adquirendo. Turbabunt enī. quia conscientia peccatorū t'riti
& metu aeternū poenarū exagitati. semp erunt in formidine. & secuturos
post mortē cruciatus cotidiano pauore sup stites sustinebunt. Numqd
in fluminibus iratus es dn̄e. & rlq. Introgat ppħ dnm. & quasi dubitans lo
quitur. O dn̄e quando iordanē fluuiū retro conuerti fecisti. & quando mare
diuisisti ut uiam facerēs populo tuo. nūqd in fluminib; iratus es aut in mari
fuit indignatio tua. Non enī insensibilia elementa quicquā offenderant ut tuā
mererent' indignationē. Sicut ergo tē fecisti dimicans p populo tuo ita nc̄
ascendens ęquos tuos & corripiens arcū salutē dabis populo tuo. Sciendū
autē. ēē bona flumina. ēē & mala. mare quoq. ēē bonū & dulce. ēē pessimū
& amarū. In bona significatione ponit'. fluuius cui dicit psalmista. fluminis im
petus lętificat ciuitatē di. In mala ū. ut apud ezechielē pharao loqt'. Mea st flu
mina. et ego feci illa. Mare qq. in bonā partē ponit'. ubi in psalmo dr̄. Dni ē t'ra
& orbis t'rarū. Ipse sup maria fundauit eum. Mala ergo flumina st. dogmata
hereticorū. quę uelut flumina currunt spumanti eloquentia. & fluunt c̄tra
ueritatē. His irascit' dns. & est in illis furor eius. Mare ū st animę eorū qui
circūferunt'. omi uento doctrinę. i sēp in motu st. In talib; ē indignatio dni. qd sa
uiant puersis doctoribus. Non dū tam exardescit in illis furor. sed expectant'
ut resipiscant ab erroribus suis. Qui ascendis sup ęquos tuos & quadrigę tuę saluatio.
Equi di st scorū animę. sup quas ascendit dns. ut eas possideat & ab errorū deuiis
ad ueritatis tramitē dirigat. Ex his ęquis erat ille qui dicebat. Ut iumentū factus
sū apud te. His equis & currib; uallat' heliseus ppheta. quos etiam metuenti pu
ero suo ostendit. Ait enī scriptura libri regū. quia aspexit. et ecce mons plenus
equis igneis. & quadrige ignee in circuitu helisei. Et hoc notandū qd in tantis
milib; equorū & curruū. nullus ascensor eorū cernit'. Ille enī erat auriga & rec
tor. cū psalmista canit. Qui sedes sup cherubin. manifestare. Sup huiuscemodi
equos ascendit ds. & quadrige eius saluatio. t utali a translatio dicit. equitatus
tuus sanitas. equitatus di iustorū omiū ē multitudo totius humani generis
saluatio. quia in scīs equitans. totū lustrauit & saluauit orbē. Suscitans sus
citabis arcū tuū. id qd pmisisti in ueteri testamento implebis in nouo. Nāp

arcum qui duobus cornibus tenditur duo testamenta intelleguntur. Unde sequitur. Et ostendit
quid sit arcus. Iuramenta tribubus que locutus es; Suscitabis inquit arcum implendo iu
ramenta que locutus es tribubus israhel de aduentu filii tui. Fluuios scindes terrae uiderunt
et doluerunt montes. Fluuii terrae sunt corda terrenorum hominum qui praedicantibus apostolis scis
sa sunt et apta per poenitentiam ut semen uerbi dei reciperent. Nam et in passione domini petrae
scissae sunt ut dura gentium corda signarentur esse scindenda per fidem. Uiderunt hoc montes
id est contrariae fortitudines et doluerunt. inuidentes gentium saluti. Siue montes sunt excelsa
regna terrarum et sublimes saeculi potestates. Uiderunt crescere et propagari fidem christi. et doluerunt
atque grauissimam contra sanctos persecutionem excitauerunt. Unde sequitur. Gurges aquarum tran
siit. Gurges aquarum ualida tempestas persecutionis transiit id est conquieuit postquam mon
tes id est saeculi potestates christum magnouerunt. Siue alio sensu. Gurges aquarum id est praedicatio apostolorum
transiit nuntiata per omnes mundi terminos. Dedit abyssus uocem suam. id est profunda apostolorum
praedicatio per orbem insonuit. Altitudo manus suas lauauit id est uirtus diuina mira
culorum se operibus declarauit. Manus namque lauare mira operari est. Aliter. Dedit
abyssus uocem suam id est infernus a christo superatus triumphatorem mortis laudauit. Alti
tudo manus suas lauauit. i. celsitudo angelica quasi quendam plausum manuum tripudi
ans christum laudauit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. Iuxta litteram ut ysidorus
dicit. post diem iudicii non occidet sol et luna infra terras descendendo. sed semper supra
terras parebunt. sol quidem in oriente. luna in occidente. omni mundo conspicua nec
sub terras descendent. ne inferis lumen suum ostendant. Altiore sensu sol et luna ste
terunt in habitaculo suo. quia christus uerus est sol resurgens a mortuis habitaculum celi
conscendit. luna autem id est ecclesia in fide quam percepit deuote et inconcusse permansit. Quod ap
tius alio translatio dicit. Eleuatus est sol in ortu suo. et luna stetit in ordine suo. In luce
sagittae tuae ibunt. in splendore fulgorantis astae tuae. Ordo uerborum est. Sagittae tuae et has
tae tuae. in luce et in splendore fulgurantis ibunt. Sagittae et astae dei apostoli sunt. quia sicut
sagittae et astae refulgent et uulnerant. sic apostoli refulgebant miraculis. uulnerabant
praedicantis. denuntiantes peccatoribus aeterna supplicia. Aliter. Sol et luna steterunt in
habitaculo suo. O deus sol et luna et omnis splendor signorum quo prius illustrabas popu
lum tuum. iam malorum pondere et quodam tenebrarum horrore cooperta erant. te autem ap
parente steterunt in habitaculo suo. hoc est receperunt splendorem et uirtutem suam.

Ibunt itaq; hauddubium populi fideles in luce sagittaru tuaru . & in splendore fulguran
tis hastę tuę . hoc est ambulab pti huius uitę . in luce pceptoru tuoru quę uelut sagittę
aut hastę uulnerant ad salute . ad hoc t rent ut emendent . In fremitu concul cabis t ram .
in terribili pdicatione aptoru . concul cabis terra . t conteres corda t renoru homi
nu . & in furore . t iudilu comminatione obstupe facies gnts . regna t rena . 7 omne
mundi potestate admirari facies . Quia egressus es ods pat in salute populi tui cu
xpo tuo . id cu filio tuo . que p omib; scis singularis grę crisma unxisti . Ut enim apts
ait erat in xpo mundu reconcilians sibi . Pcussisti caput de domo impii . Caput
principe huius mundi . domu ipsius mundu . siue anima peccatoris . In qua
uelut in suo requiescit hospitio . Pcutit ergo caput de domo impii . ut illo pcusso .
fiat domus di . & habitatio iustitię . Denudasti fundamentu usq; ad collu . Omis astu
tias & secreta consilia illius impii manifestasti fidelib; usq; ad collu . i usq; ad ipsu qui
est caput & princeps nequitię spalis . antixpi uidelicet . quia uelut collu subiungit
capiti . ita ille subparest malitię diaboli . et quasi offitina totius deceptionis;
Al in c aptś . ut non circu ueniamr a satana . non eni ignoramus cogitationes eius .
Maledixisti sceptris eius . Sceptru gestami . regiu . 7 ideo p sceptru regia potestas
innuitr . Maledixit ds sceptris eius . t impii . t regno & potestati eius . Impium
aut scdm superioris pphetię tractatu . t specialit uixtalit tera nabuchodonosor
t generalit omne populu di aduersariu . seu ipsu diabolu possumus accipere .
De quo adhuc sequitr . Capiti bellatoru eius . s . maledixisti . Non solu inquit scep
tris eius . sed & iam ipsi capiti qd pcusseras maledixisti . Caput aute bellatoru
diabol . psecutoru ecclę . quales fuer . nero . domicianus . ceteriq; qui publica pse
cutione ecclę indixer . Uenientib; t qui ueniebant . ut turbo . sicut tepestas
cu t rore nimio . ad dispgendu me . t unitate scę ecclę . Exultatio eoru . t psecu
toru . sicut eius qui deuorat paupere in abscondito . Que admodu raptor exul
tat cu paupere . nullo uidente & auxiliu ferente spoliat . ita psecutores scoru
gaudebant taqd do n uidente et nesciente quos affligerent . Potest hoc & de omi p
uerso dici . qui cu impii ne peccat . exultat putans dm se p se latere et que agit igno
rare . Uiam fecisti in mari equis tuis . Equi di st apti ceteriq; pdicatores . quib;
ds uia fecit in mari . hoc est in mundo . ut possent discurrere p orbem .

Neque enī ipsi sua uirtute ad tot et tantas seuas nationes potuissent pdicandū uenī
re. nisi ille fecisset uiā. diuersitatē gentiū sub uno romanorū imperio conciliando.
In luto aquarū multarū. i. in idolatria multarū gentiū. fecisti pdicatorib; tuis
uiā. ut eā spernerent. & quasi lutū ēculcandā annuntiarent. Audiui ñ aure
corporis. sed intellectu mētis. Et quę audiunt. ea uidelicet quę a patre dicta sīt filio.
de eius natiuitate et passione qua mundū redēpturus erat. Et conturbatus ē uent
mīs. id intellectus mēs. cur uidelicet ausus fueri repħendere iuditia dī. Cū etiam
ipse dī filius. qui peccatū ñ habuit. tanta et tā indigna ab indignis sustinuerit.
A uoce. s. huius auditionis. ctremuer labia mea. ut ultra iam non audere loqui
aut ē queri quare iusti affligantur in mundo. Ingrediatur putredo in ossib; meis
& subter me scateat. Certū ē q pp̄ha q dīdirco scī aduersis exercentur in hac uita.
ut aduersarī rēqem in alia pducant. dīc libenter se uelle pati oīa ctraria. optat se
tēptari & affligi corporis infirmitate sicut iob. dicens. Ingrediatur putredo in
ossib; meis. ut non solū caro. sed etiam medullę ossuū conputrescant. Et subter
me scateat. hoc ē bulliat multitudine uermiū. f q̄d ostend paratū se eē. ad oīa
grauissima & postrema supplicia sustinenda; Et hoc quare. Ut requiescā in dī
ē tribulationis. hoc est in die iudicii. quando erit talis tribulatio. qualis nūq ante
afuit. Et ut ascendā ad populū accinctū nrm. Ordo est ut ascendā ad poplm
accinctū nrm. i. expeditū ī p̄ paratū resistere spālib; hostib; ficus enī non florebit;
Ficus iudaicā plebē designat. ad quā uenit dns quęrens in ea fructū iustitię in
reperit. Statiq; ei maledixit dicens. nūq ex te fructus oriatur. Preuidens p̄pha
iudęos in sua infidelitate pmansuros. dolore plenus dicit. Ficus ñ florebit. i.
synagoga infidelium iudęorū. florē fidei ī fructū boni operis ñ afferet. Et hoc
ñ de oīb; sed de illis dix. qui excecati sūt quorū maxima pars perit. Cū uero
plenitudo gentiū intrauerit. tc̄ florebit hęc ficus. & oīs isrl saluus fiet. Et
ñ erit germē in uineis. Uineā uocari illā plebē. ex multis scę scripturę locis dis
cim. e quib; unū est. Uineā de ęgipto trāstulisti. hęc uinea plantata in patriarchis
exculta nobilit in pp̄his. acceptissimū dō fructū attulit. Sed a parente dnō de
generauit. & cū debuisset facere uuas. fecit labruscas. i. debuisset credere in xpm
qui ei p. missus ī missus fuerat e contra negauit eum. et ad mortē poposcit dicens.

n̄ habemus regē nisi cesarē· & crucifige crucifige eum· hoc p̄uidens s̄cs pp̄ha deplorat
dicens· n̄ erit germen in uineis· hoc ē radix boni operis in iudeis· Mentietur opus oliuę·
Oliuā synagogam designare poterit agnoscere· qui legerit paulū apl̄m disputantē de
fractis oliue ramis· & de oleastro in bonā oliuā inserto· huius oliue opus fuit unctio
q̄a in ueteri testamento reges & pp̄hę oleo uisibili ungebant̄· hanc unctionē cessaturam
in aduentu xp̄i p̄nuntiat pp̄ha q̄ni & danihel dicens· Cū uenerit s̄cs s̄cōrū cessabit unc
tio· Vel ita· Mentiet̄ opus oliuę· i· mētiet̄ plebs iudaica quę se p̄mittebat impleturā
omā q̄ dn̄s p̄cipiebat dicens· Omā quę p̄cepit nobis dn̄s ds̄ n̄r faciem̄ & obedientes ei erim̄·
Et arua n̄ afferent cibos· hier̄slm t̄renā· aruorū id ē cāporū nomine designat·
Quę eni in montib; sita erat· & de qua dictū fuerat· fundam̄ta eius in montib; s̄cis; s̄ quā
di filium recipere noluit· humilis & campestris uocat̄ de uirtutū p̄lapsa culmine·
Arua ergo n̄ afferent cibos· Quia plebs iudaica· nullā iā frugē fidei t bonę reddit ope
rationis· Abscidetur de ouili pecus· id ē de hier̄slm in qua uelut pecus ouili habitabat· Ab
scidetur p̄miscua plebs multitudo deleta a tyto & uespasiano ferro· famę· et captiui
tate· Non erit armentū in p̄sepib; Id ē sacerdotes· scribę & ceteri principes· qui uelut tauri
pingues· subiectis poptis· quasi gregib; p̄erant· & uelut in plenis p̄sepib; deliciabant̄· Non
ergo erit armentū i p̄sepib; q̄ sub u̇sa hier̄slm· omis illa principū dignitas adnullata ē
et impletū q̄d dn̄s dixerat· relinquet̄ uobis dom̄ ur̄a deserta· Ego autē in dn̄o gaude
bo & exultabit in dō ih̄u meo· p̄dicta p̄ditione plebis & principū & totius ciuitatis· loq̄t̄
pp̄ha ex sua & aplorū omiūq; [s̄cōrū] p̄sona· Ego in q̄t in dn̄o gaudebo· non in diuitiis· n̄ in
gl̄a hui mundi & exultabo in dō ih̄u [salutari] meo· hic eni saluator siue salutaris int̄p̄tat̄·
Sed int̄p̄res maluit ipsū hebraicū ponere· quia dulce & plenū gaudii nominū sēp
delectat audire· Ds̄ dn̄s fortitudo mea· Omis mea uirt̄· omis iustitia xp̄c ē q̄ ē ds̄ dn̄s;
Et ponet pedes meos quasi ceruorū· Ceruorū natura ē ut plana & humilia deserant
& montiū ardua ascendant· serpentes etiam de cauernis flatu extractos occidant·
Sic & s̄ci t̄rena & infima deser̄· ad cęlestia contendunt· & sua p̄dicatione a cordibus
hominū serpentis antiqui malitiam depellunt· Dicit ergo pp̄ha· Ds̄ dn̄s ponet pe
des meos· i· actiones meas quasi ceruorū faciens me sua grā· caduca & t̄ep̄nere· ęter
na desiderare· Et sup̄ excelsa mea deducet me uictor in psalmis canentem·
Deducet me sup̄ excelsa mea· id ē ad illa cęlestē patriā q̄ mihi & omib; s̄cis ante s̄cta

p̄ parata est. Ideo ē fident dico. sup excelsa mea. Ipse autē deducet. quia hoc non mea uirtus
sed eius grā. Deducet autē me canentē uictori. i. xp̄o triumphatori mortis & diaboli. Deducet
ergo me sup excelsa. hoc est ad beatā supnę ciuitatis frequentiā quę ex angtis & scīs homi
nib; constat uitillis admixtus atq; ē iunctus. canā uictori cū angtis glā in excelsis dō.
N panagiri Canā & in psalmis panagiri cū psalmografo dd̄ ē cinens. Dn̄e in uirtute tua letabitur rex.

EXPLICIT ABBACUC PPHA. EXPOSITIO IN SOPHONIAM

Sophonias specula. t archanū dn̄i

SOPHONIAS qui notus est in ordine xiiii pphārū. intpt̄at specula. siue archanū dn̄i. Cer
nit captiuitatē urbis ierslm. cui iā instabat euersio regnante iosia iustissimo rege
sub quo iste ppha uit. Aliarū gentium uastatione pdicat. et diem iudicii intonat.
Verbū dn̄i qd̄ factū ē ad sophoniā filium chusi. filii godolię. filii amarię. filii eze
chię. in dieb; iosię filii amon regis iudę. Tradt hebrei cuicūq; pat aut auus ponit
in titulo. ipsos q; fuisse pphis. Ergo hic sophonias abauis & at auis pphali stirpe genera
tus est. Sophonias autē habuit patrē chusi. auū godoliā. pauū amariā. atauū ezechiā.
Intp̄ sophonias ut dictū est. specula siue archanū dn̄i. Pphę enī speculatores erant. sicut
ad ezechielē dr̄. speculatorē dedi te domui isrl̄. Archana q; dn̄i eis reuelabant. sicut
in amos dr̄. Non faciet dn̄s uerbū. nisi ante reuelauerit seruis suis pphis. hic ergo spe
culator. filius erat chusi. qd̄ intpt̄at humilitas. ut ęthiops meus. Habebat autē auū godoliā
qd̄ dr̄ magnitudo dn̄i. pauū amariā. qd̄ sermo dn̄i intpt̄at. Atauū ezechiā. qui uertit
in fortitudinē dn̄i. itaq; de fortitudine dn̄i. nascit sermo dn̄i. De sermone dn̄i. magnitudo
dn̄i. de magnitudine dn̄i. generat humilitas. Quia qm̄ magis aliqs ad uirtutis pfecti
onē ascenderit. eo amplius se humiliabit. dicens cū ppheta. Humiliat sū usq; quaq; dn̄e
uiuifica me sedm uerbū tuū. Confitebit q; se di ęthiopē. qr chusi ethiops m̄s int p̄. id ag
noscet se peccatorē. & dicet cū iohanne apto. Si dixerim qr peccatū n̄ habem. nos ipsos
seducim & ūtq; hic tatis itant. benedicit fuisse in dieb; iosię regis scīssimi. qd̄ intpt̄at
eleuatio dn̄i. Tēpore ergo eleuationis. extitit filius humilitatis. qr p humilitatē eleuam̄
ad cęlestē eleuationē. Congregans cōgregabo omīa a facie t̄re dicit dn̄s & rtq;. Dum ex
peccauerat dn̄s peccantē iudā. sub malis regib; & qsi aliquā poterant habere excusa
tionē. & dicere. uolum̄ seruire dn̄o. sed phibem̄ a regib; nr̄is. Unde dedit eis iustissi
mū regē iosiā. q eos exemplis & monitis uoluit reducere ad cultū dī. sed illi nihil om̄n
in idolatria pmanser; Quapp̄t iste pphetat de eis. euersio ierlm & captiuitas popli

a uictoria nabuchodonosor. Congregans congregabo omnia. non inquit ultra ad poenitentiam expectabo. sed omnia congregans consumam. non homo. non pecus. non uolatilia. aut pisces ire manebunt. iram meam etiam bruta sentient animalia. Quia enim propter hominem creata sunt omnia iure infectis hominibus sequitur solitudo. et raritas bestiarum. et ruinae impiorum erunt. Ad primum quoque domini aduentum. haec ipsa prophetia referri potest. quando ex iudeis et gentibus per fidem congregati sunt quidam uelut homines ratione utentes. alii quasi pecus simplices et ineruditi. leues ut aues curiosi uelut pisces. qui maris profunda rimantur. Et ruinae impiorum erunt. Non tantum in ultimo iudicio. erit ruinae impiorum. cum audierint discedite a me maledicti in ignem aeternum. sed et in primo iam aduentu hoc factum est quando uenit dominus in ruinam. ut ruerent qui male stabant. et qui uiuebant peccato morerentur et inciperent uiuere iusticiae. Siue simpliciter in aduentu christi primo fuerunt ruinae impiorum negantium christum. et nolentium recipere fidem eius. Et extendam manum meam super iudam et super omnes habitatores ierusalem. Extensio manuum gestum percutientis ostendit. Et disperdam de loco hoc reliquias baal. id est cultores eius qui pauci remanserant in iuda decedente hostium. Ad tantam namque impietatem uenerant ut in templo dei statuam baal ponerent quam imaginem iezechiel uocat idolum zeli. et in eodem sanctuario domini idola uenerarentur. Et nomina edituorum cum sacerdotibus. Editui sunt ianitores. id est edium custodes. Ipsi sunt hebraice nathinei. hic autem despectiue sacerdotes uocat edituos. quos a phano id est templo phanaticos dicimus. Et edituos ergo et sacerdotes quondam dei minatur se disperdere. Et eos qui adorant super tecta militiam caeli. et adorant et iurant in domino. et iurant in melchom. Super tecta enim id est in domatibus stantes. solem et lunam et cetera sydera adorabant. et iurant in nomine domini. et in nomine melchom quod interpretatur rex iurabant. Et qui auertuntur de post tergum domini. se disperdam. illos uidelicet. qui declinantes a cultura domini adorabant militiam caeli. et iurant per nomina idolorum et adorant baal idolum sydoniorum. Tropologice ierusalem ecclesiam significat domini. de qua in aduentu suo disperdet omnem idolatriam. et reliquias baalim. quod interpretatur in sublimioribus. id est uanam gloriam. et pompam falsae admirationis. Nec non etiam qui iurant in domino et in melchom. id est illos qui deo et saeculo se putant seruire posse. cum econtra dicat dominus. Nemo potest duobus dominis seruire. Et qui auertuntur de post tergum domini. id est qui ad mala opera declinantes. relinquunt et

quo dnm sequi debuer. Potest etiam per tergū dni corporeus aduentus eius intellegi. qui
sibilis fuit sicut per uis faciem diuinitas. quę a nulla creatura uitę uideri potest.
Unde per admoysen dictū ē: Est locꝰ apud me. stabis sup petrā. Cūq; transierit gla
mea. tollā manū meā. & uidebis posteriora mea. De post tergū ergo dni recedunt
q autē eū incarnatū non credunt. aut eius pcepta cōtēpnunt. Sileat a facie dni
di omis terra. Sileat. reuereat. intremescat. Diem dni iuxta litterā. intellegi
mus tēpus captiuitatis & ultionis in populū iudęorū. t spalit diem extremi iudicii
non est absurdū intellegere. Qr parauit dns hostiā scificauit uocatos suos. hostiam
pparatā poplm dic. q in tēpore uindictę uelut hostia mactandus erat. Scificauit
uocatos suos quasi ad celebre conuiuiū inuitatos. Solebant enī epulū habentes
scificari. id ablui. & cultiorib; uestib; indui. Vocatos ergo nabuchodonosor
& caldeos debemus accipere. quos ipse uocabat ad puniendos peccatores
Nā & p ieremiā. seruū suū dicit. Vocaui inquiens nabuchodonosor seruū
meum. Quidā diem dni quando pparauit hostiā suā. de primo aduentu
eī accipiunt quando singularis hostia. id uerꝰ agnus xps immolatꝰ est.
Vocatos & scificatos aptos. i eos q p eos ad fidē uener. intellegunt. Et erit
in die hostię dni ulciscar sup principes & sup filios regis. i rt. Dies hos
tię dni tēpus est iudaicę captiuitatis. quando omis poplꝰ erat immolandꝰ
ab hostib; Tunc uisitauit dns sup principes & sup filios regis iosię quos
omis t captos constat fuisse. t occisos siue generalit filios regis. stirpē
regiā dicit. Et sup omis qui induti st ueste peregrina. id exotica i peci
osa. siue sup eos qui pdi cultu idola uenerabant. Et sup omis qui arro
gant ingredi uni sup limī in die illa. id qui quodā fastu i dignitatis sup
cilio grad siue limī tēpli illius n calcant sed transiliunt. Qui complent domos
suas iniquitate. id diuitiis iniquitate paratis. Tropologice heretici pe
regrinis uestib; induunt. qui relicta ueste xpi quā accepim in baptismo
assumunt impietatē. p ueritate mendaciū. Ipsiq; sup limī arrogant ingre
diunt. qui spreta simplicitate fidei. ecclām p erroris sui pdicationē ini
quitate i dolo cōplent. Et erit in die illa uox clamoris a porta piscium
& ululatus a scda. & contritio magna a collibus. i cetr. Porta piscium

44

eam portam secundum litteram dicit quę uicinior erat mari · & ducebat diospolim
& ioppen. Quod que sequitur ululatus a secunda · portam dicit secundi muri in eadem maris
ima · secundam autem ierusalem · etiam in libro regum legimus · misit ad oldam prophetem
uxorem sellum quę habitat in ierusalem in secunda. Contritionem a collibus perturbati
onem designat de monte sion · excelsiore scilicet urbis parte · qua capta
facilior erat ad plana descensus. Tropologice per portam piscium sensus oculorum
exprimitur · per secundam sensus aurium · hos quippe duos sensus · uidelicet audien
di & uidendi maxime peccatores iudicandi sunt · per quos peccati delectatio
ad sensus reliquos emanat. Erit enim contritio magna a cordibus quę terre
t̃ quicquid fuerat excelsum. Uox enim domini super omnem superbum & arrogantem
& humiliabitur. Sunt qui duas portas baptismum intellegunt & penitentiam · & a prima porta uox clamoris illorum erit · quia non seruauerunt quod in
baptismo promiserunt. Ululatus a secunda eorum qui non egerunt penitentiam de his
quę post baptismum commiserunt. Ululate habitatores pile conticuit omnis
populus canaan. Pila hoc loco uas debemus accipere in quo frumenta pinsuntur
& tunduntur · & e producta pi sillaba. Nam aliud est pila · pi · correpta · spera ui
delicet pilorum qua pueri ludunt. Pilam ergo apellat ierusalem · quasi enim in im
petu frumenta feriente desuper pilo tunderetur · ita de porta piscium & de secunda
atque de collibus perruens decurret caldeorum uel romanorum exercitus & commi
nuet omnia. Populum autem canaan · populum iudeorum appellat · quia impie
tates cananeorum agebant. Nam & daniel inpudicum senem semen canaan uocat.
Uenientibus itaque hostibus conticescent nimio metu & suorum scelerum
conscientia exagitati nec saltem dominum quem offenderunt inuocare audebunt.
Disperierunt omnes inuoluti argento. Illi uidelicet qui in diuitiis se confidebant
& se quasi inuolutos & circum septos nimiis opibus estimabant · & idcirco
pauperes despiciebant. Et notandum quod non futuro tempore dixit · conticescet
canaan · aut disperibit · sed preterito conticuit · & disperierunt · quia quod cer
tissime uenturum erat · quasi iam uenisse prouidebat. Non autem soli peri
bunt qui in suis diuitiis gloriantur · sed etiam qui inflantur de dignitatibus scilicet
tument uana nobilitate · pulchritudine · uel robore corporis · cetere

risq· mundi uanitatib; extollunt'. Et erit in tēpore illo scrutabor ierslm
in lucernis· & uisitabo sup uiros defixos in fecib; suis. Cum enim caldei
t romani uenerint coeperint q· ierslm· te scrutabor cū lucerna omīa
loca ciuitatis in quib; abscondi pot est· etiā cloacas· & obscuras spelun
cas ut nullus possit effugere. Hoc qui subuersionē a romanis factā legerit
ita gestū inueni&. Visitabit etiam sup uiros defixos in fecib; suis· hoc est
qui in corporis uirib; confidunt. Despectiue enī fortitudinē corporis fe
ces uocat. Siue defixos in fecib; uocat peccatores· qui consuetudine peccan
di defixi st in suis illecebris· nec ab eis penitendo ablui uolunt. Hi tales
dicunt· nī faci& bene dns· nī faci& male· id nec bonis bona retribu&
nec malis mala rependit. Tropologice autē in die illa· i· in consumatione
mundi scrutabit' ds ierslm· id ecclam in lucerna· hoc ē in iudicio xpi·
qui ex humanitate constat & diuinitate· sicut lucerna ex testa & lumi
ne· l' ex quo ds lumine pat· omē faci& iudiciū & uisitabit sup uiros defix
os in fecib; suis· hoc ē ulciscet' in eis quib; sua peccata placuer' cū defen
derent mala sua blasfemantes dm· tāq tales eos fecisse· & tollentes
puidentiā di· ut nec bene facere pdess&· nec ob& male facere. In lucer
na ergo dnī ierslm scrutabit'· id pferat omīa abscondita in lucē. Neq tantū
de operib; sed etiā de otiosis sermonib; & de subtilissimis cogitationib
ratiocini& et deum dicta. Et erit fortitudo eorū in direptionē & domꝰ eorꝫ
in desertū & cetera. Manifeste de iudeis dr quorꝫ fortitudo et omīs exercitꝰ
captiuitatis tēpore in direptionē data ē· & domus destructę & agri· & uinee
euastatę. Nec plonga tā est ultio· nec ultra expectauit patiendi tū· sed
uelocit restituit eis qd merebant'. Sed & iuxta tropologiā in die iudicii
omīs malorū fortitudo dabit' in direptionē qui edificauer' domos n̄ su
p petrā· sed sup arenā. Nec plantauer' uineā electā· sed uineā sodo
morꝫ & gomorre. Talis ergo plantatio peribit. Vox diei dnī ama
ra tribulabit' ibi fortis. Dies irę dies illa & cetera. Iuxta litterā omīa
hęc l de babylonica l de romanorū captiuitate dicunt'. Te enim ex ptis sunt
diem amarā quidē ad amaritudinē puocauerant. Tribulati sunt

ibi fortis & potentes. fuit dies illa irę. quia sępe quidē antea sustinuerant
irā di. sed non in consummatione. hęc autē ira finis eorū fuit qui pdider. locū
regnū & gentē. & in om̄s mundi terminos dispsit. Possunt hęc tropologice re
ferri ad cōsumationē scli. quando erit uox amara quę diriget' ad eos qui in
sinistris er. Ite in ignē ęt'nū qui paratus ē diabolo & angelis eius. Tribula
bit' ibi fortis. quia etiam sci pauore soluent'. & uirtutes cęlorū moue
bunt'. Erit quoq. dies irę tribulationis & angustię. qn̄do plangent
om̄s gentes & nullus erit effugii locus. nullus alteri auxiliabit'. Erit dies
tenebrarū & caliginis. quia necesse est ut eos psequant' tenebrę qui dū ma
le agerent odio habebant lucē. Erit dies tubę et clangoris. quia ut apls ait
fiet iudiciū in momto in ictu oculi in nouissima tuba. hęc aut om̄a er sup
ciuitates munitas. id sup omnē mundi confidentiā et psumptionē. et su
p excelsos angulos. opera uidelic& puersa. et rectā dn̄i uiā declinantia
Et tribulabo homines et ambulabunt ut cęci. quia dn̄o peccauer. & rlq.
Manifestum ē qd idcirco hęc om̄a ierslm sustinuerit. quia peccauer
dn̄o xp̄o. tradendo eum morti. Tunc ambulauer. ut cęci. ignorantes qd
agerent. Et quia fuderant sanguinē pphetarū & sanguinē eius qui est dn̄s
pphetarū idcirco fusus est sanguis eorū sicut humus & corpora eorū ia
cuer. insepulta uelut stercora. Diuitię quoq. eorū iniquitate & nimi
a sollicitudine qsitę. non poter. liberare dominos & possessores suos
quia ignis irę dn̄i deuorabit eos & omnē trā regni illorū. Faciet autē
dn̄s consūmationē cū festinatione. Nā a xlii mo anno post passionē dn̄i
obsessa ē ierslm a romanis et facta est consumatio cū festinatione. Sed
& mundi fine tribulabunt' impii homines id carnales & qui secdm
hominē uixer & ambulab't ut cęci. qr uerū lum pdider. Qd u sequit'
effundetur sanguis eorū sicut hum. in die iudicii n̄ poterit effundi
sanguis. cū iā erit inmortalia corpora. Ergo nomine sanguinis illud
debem' accipere. q uegetat' & uiuit anima fidē uidelic& spem. &
caritatē ceterasq. uirtutes in quib; ē uita animę. Qui ergo hunc
sanguinē fuderit. id qui hominē malo exemplo t peruersa doctrina

necauerit fundet' indie iuditii sanguis eius. id siquid uitae inbonis operibus
uidebat' habere coget' amittere. Congregamini uenite conuenientibus & rlq.
Post p̄dicta mala que passuri erant. p̄uocat p̄pheta pop̄lm ad penitentiam
Conuenite congregamini inunione caritatis. qui eratis dispersi peccatis. Gens
nonamabilis. id indigna amore dei. Priusquā pariat uisio id antequam im
pleant q̄ p̄dicta sunt. Que ita facile uenitent. nisi penitendo p̄ueneritis
sicut leuissime rapit puluis a uento. In quo considerandū quanta sit dī
clementia qui uocat ad misericordiam. Ne faciat qđ minatus ē. Tro
pologice generalis ē ad om̄s exortatio ut congregent̄ in societate
ecclę. ⁊ p̄ueniant iram dī p penitentiā ne eos dies iudicii imparatos inueniat
Querite dn̄m om̄s mansueti t̄rę qui iuditium eius estis operati & rlq.
Mox propheta ad scos dirigit' O sci ⁊ electi qui p̄cepta dn̄i adimpletis in
t̄ra positi uocē dicentis. beati mites q̄m ipsi possidebūt t̄rā. ⁊ imitati estis ei
mansuetudinē & iustitiā operati estis. querite dn̄m amando & colendo
illū. Et quasi interrogaret'. quis ē iste dn̄s. respondet'. querite iustum
id xp̄m. cui om̄e iuditiū dedit pat'. Iubet' ergo mansuetis ut querant
mansuetū. ut qđ minus ē in illis ab illo qui est uirtutū om̄iū finis p̄ficiat'
Sed et hoc dicendū. q̄ iustis ⁊ mansuetis loquens. quasi dubitatiue dic
si forte abscondamini in die furoris dn̄i. qđ fiet de peccatoribus. Quia
gaza destructa erit & ascalon in desertū. azoto in meridie eicient & acha
ron eradicabit'. Tanta inquit erit fortitudo caldaici exercitus. ut etiam
potentissimas urbes philistinorū que nobis sep̄ p quo certamine restiterit.
eadē captiuitas app̄hendat. Mistice gaza q̄ int'p̄t fortitudo eius. eos
designat. q̄ in robore corporis c̄fidunt. & insectari potentia. hi ergo
destruent' ⁊ ad nihilū redigent'. Ascalon int'p̄ p̄ ponderata. ⁊ ignis
homicida. peccatores insinuat qui iuxta mensurā criminū iudica
bunt'. ⁊ eadē m̄sura qua m̄si sūt remetiet' eis. & quia ar'ser desiderio ef
fundendi sanguinis ⁊ studio scandalizandi & necandi animas
illi in desertū deducent'. ignib; gehennę traditi. Azoti q̄ int'p̄tat'
ignis generationis. eos designat. qui libidinis incendio ardent'

Hos ergo in meridie id aperte & clam luce eicient in tenebras exteriores. quan
do sci plena recipiant claritate. Accaron que dr sterilitas t eradicatio
eos tempore designat. qui nullos boni operis fructus habentes. et multos
per uersa doctrina uellunt ab amore di. Hi quoq; eradicabuntur de ter
ra uiuentium. Ve qui habitatis funiculis maris gens perditoru. & cetr.
Quatuor magnis urbibus palestine nominatis. nunc ad totam prouinciam
propheticus sermo dirigitur. & predicit qd & ipsi qui iuxta mare habita
bant uastandi sint. Qd uero dr uerbum dni super uos canaan terra
philistinorum. ostendit philisteos cananeos ee. minatur q; eos propheta
qd ad tantam uenturi sunt uastitate. ut urbes munitissime in ouilia
pastorum uertantur. Et erit funiculus eius. id canaan. t philistiim
qui remanserit de domo iuda. ibi pascentur in domibus ascalonis
ad uesperum requiescent. Cumq; filii iuda reuersi fuerint de captiui
te sub zorobabel. et iesu. in ecemia omis terra philistinorum qui in
captiuitate tenebant erit eorum possessio. et sic erit deserta. ut pas
tores de reliquiis iudeorum in ascalone nobili quonda urbe. greges suos
post meridiem faciant accubare. Hoc autem quia dns uisitauit plebe
suam. & auertet captiuitate eoru. Hoc iuxta historiam. Spuali
uero sensu ciuitates philistinorum quarum pronuntiat interitus. supbia
gentilium designant iuxta proposita nominu interpretatione. Hi st
habitantes in funiculo maris. quia diuersis fluctibus erroru tunduntur
Destructa ergo eoru supbia. domus iuda hoc e uera eccle confessio.
in eoru loco incipit habitare. du pro impietate succedit pietas. iniusti
ciam extrudit iustitia. supbiam humilitas sibi substernit. Audiui
obprobriu moab. et blasfemias filioru amon & rlq. Post redicta clade
palestinoru. & exterminio ciuitatu illius terre. nunc contra moab
& filios hamon propheta e uertit. et eis pronuntiat mala uentura
eo qd babylonus auxilium prebuerint contra populu di. & cu eis
ciuitate templuq; subruerint. et insultantes captis iudeis dm blasfe
mauerunt. Audiui obprobriu moab. Haec ciuitas e arabie. & nunc

martis
a reopolis. id ciuitas d(icitu)r. Et rabbath filiorum amon. que & ipsa ciuitas arabie
nunc philadelphia uocat(ur). Uno autem nomine & regio & ciuitas nuncupat(ur).
Magnificati sunt super terminos eorum. quia & effectis illis dilatauerunt
in terra eorum fines suos. Propterea dicit d(omi)n(u)s d(eu)s exercituum d(eu)s israhel.
quia moab sicut sodoma erit. et filii ammon quasi gomorra & cet(er)a.
Hoc quomodo iuxta litteram factum sit exponi non potest. Neque enim he urbes
sunt subuersę sicut sodoma et gomorra. neque terra eorum sulphuris nubi
bus exusta in cineres fauillasque conuersa est. sed ad huc urbes inhabi
tant(ur). licet permutatis uocabulis ex regio excolit(ur). Ergo ad spiritalem
sensum confugiendum est. Moab et ammon filii fuer(unt) loth. de incestis nuptiis
generati. Loth interpretat(ur) declinans. moab ex patre. ammon populus meus
Per hos ergo de signant(ur) heretici & omnis praui dogmatis repertores. qui decli
nantes a uero patre d(e)o. facti sunt filii diaboli et audiunt a d(omi)no. uos ex patre
diabolo estis. & nec iam populus sunt d(e)i. nati in tenebrosa spelunca. hi ergo
insultant simplicitati eccl(esi)ę. & magnificant se super terminos eius. facien
tes contra hoc quod salomon dicit. Ne transgrediaris terminos. quos posuer(unt)
patres tui. his ergo sub quadam contestatione minat(ur). quod sicut illę ciuitates
subuersę sunt corporalit(er). sic isti sunt subuertendi ęterna dampnati
one. et ignis sulphur ac spiritus procellarum sit pars calicis eorum. Siccitas
spinarum & aceruus salis. Recte heretici siccitas spinarum uocantur
quia uelut spinę lacerant semper & discindunt unitatem eccl(esi)ę. ares
centes per impietatem suam. et ad nihil aliud apti quam ut in ignem mittan
tur ęternum. Ipsi quoque sunt aceruus salis. quia uelut sal infatuatum
piciunt(ur) deiecta. & ab omnibus conculcant(ur). hos ergo reliquię populi
d(e)i diripiunt. et residui gentis eius possidebunt eos. hoc est doctores. et predi
catores ueritatis. qui & falsam hereticorum scientiam destruunt
& impia dogmata diripiunt. Sed & uos ethiopes interfecti gla
dio meo eritis. Hec omnia que de philistiim & moab et filiis ammon
dicunt(ur). iudei ad xpi sui aduentum refer(unt). quem putant uenturum in seculi
consumatione et rursum extructurum ierusalem et liberaturum iudęos

deo ptestate omniu gentium · cuiq adorandu ab omnib; iuxta qd sup dictu est
& adorabunt eum uiri de loco suo & omnes insule gentium · Nec solu sup dic
tas gentes uicinas iudeis · sed & iam ethiopes & assirios superandos ab illo ·
ipsam niniuen in solitudine redigenda · ita ut fiat habitatio bestiaru ·
hoc enim qd dr · speciosa redigetur in solitudine · quia niniuen babylone
intellegi · maxime ppt similitudine monstrorum onocrotali · et ericii que
isaias ppheta in babylonia fuisse describit post eius uastatione · Scien
du uero onocrotaloru · duo ee genera · unum aquatile · aliud solitudinis ·
Dicitur aute onocratalus · quia crotalon greci · cimbalum uocant · & hec
auis qr uoce caret · rostru in modu cimbaloru repcutiens uocis similitu
dine reddit · Et qd dr · Vox cantantis in fenestra · t demones uolunt
intellegi · t uariarum uoces uolucru · que solent in desertis urbibus immorari ·
sicut ulule · bubones · et striges · ceteraq pplura · que omnia indicia sunt
solitudinis · Qm attenuabo robur eius · i · niniue · t babylonis immi
nuam fortitudine · Hec e ciuitas gloriosa · Vox pphe quasi insultantis
ei post ruina · et dicentis · hec est ciuitas gloriosa · habitans in confidentia ·
que dicebat in corde suo · Ego sum et pter me non est alia amplius · Qd n so
lum ore locuta est · ueru et in corde sic ee putauit · Quomodo facta est
in desertum · Cubile bestiarum · qd ergo in deserta ciuitate monstruose
bestie dnr habitasse · aut ita fuit iuxta litteram · aut sub figura bestiaru ·
multaru uarietas nationum indicatur · Tropologice ethiopes sunt infi
deles · qui nondu horrore ueteris hominis taqua nigredine depo
suerunt · Comminatur ergo his qui nolunt ad meliora conuerti · &
abluere nigredine peccatoru · qd eius gladio interficiendi sine gla
dio uidelicet uerbi di acutissimo · ut agentes penitentia sicut nini
uite · moriatur in eis peccatu · et uiuat iustitia · Et hoc qde ipse dns
minatus est · nunc uero ppha loquitur de do pter tiam psonam · Et ex
tendet manu suam sup aquilone & pdet assur · Aquilo uentus e
frigidissim · qui & dexter uocatur · Significat aute diabolu qui in
toru cordib; requiescit · In quib; refrixit caritas que & sponsa

uult ab orto eccle recedere dicens. surge aquilo et ueni auster. Dexter autem ab illis uocatur. qui eius frigore delectantur. ceterum opere sinister est. Postquam ergo extenderit manum suam super aquilonem. per dominum assur. quid dirigens uel magis coarguens interpretatur. Vnde designans diabolum. qui omnes sequaces suos ad mortem dirigit. qui et illos quibus peccata suggerit. postea coarguit. et ab eis penas exigit. Hunc ergo dominus interficiet spiritu oris sui. Tunc speciosa niniue. id est mundus cum principe suo peribit. ita ut nullus eius misereatur. Nec absurde si speciosam dicamus ecclesiam. que in fine mundi sub antichristi persecutione. cum abundauerit iniquitas et refrixerit caritas. ponetur in solitudinem paucissimis remanentibus qui se uere et non simulate fateantur esse xpistianos. Et tradetur bestiis et implebitur monstris uitiorum. Onocrotalus enim qui amat solitudinem eos designat. qui se ab ecclesia scindunt. et sua illi conuenticula preferunt. et stridore siue fragore falsorum dogmatum magis quam uoce edunt. LXX pro onocrotalo cameleontem posuerunt quod est animal diuersos mutans pro momenta colores. eos designans qui per diuersa uitia. nunc libidine. nunc auaritia. nunc crudelitate. modo tristicia. modo inutili exultatione mutantur. Ericius uero spinosum animal et timidum et in speram se colligens ne deprehendi possit. eos innuit. qui obsessi sunt sensibus peccatorum. ipsa peccata defendunt. nec umquam sua scelera confiteri uolunt. Coruus inmunda auis et clamans designat eos qui cum sint inmundi. uitiis aliis detrahunt. et loquuntur pacem cum proximo. mala autem sunt in cordibus eorum. Ve prouocatrix et redempta ciuitas. columba non audiuit uocem et non suscepit disciplinam. in domino non est fisa. ad deum suum non appropinquauit. et reliqua. Post predictam diuersarum gentium captiuitatem. reuertitur propheta ad iudeos. et omnis eius sermo contra hierusalem est. Ve inquit o ciuitas quondam columba per legem obseruandam innocentiam generata. sepe peccans captiuata et rursus redempta. Ve ciuitas prouocatrix. id est ad amaritudine suis sceleribus producens dominum siue prouocatrix quia post acceptam pietatis notitiam ad impietatem conuersa est. Prouocare enim deum est sciendo peccare. Non audiuit

pceptũ dñi · & correpta noluit recipere disciplinã · neq· cũ malis pimeretur
cõfisa est in dño. Et cũ dñs dicat ego sũ ds appropinquans · in ds de longe
ipsa tamẽ noluit ei appropinquare. Principes in medio eius & cet. Describit
ppha quales principes iudices siue sacerdotes habuerit. Principes inquit ei
quasi leones sẽp uersabant in pdã & pparauerant ad effundendũ sanguinem
subiectorũ. Iudices eius rapaces non dimittentes aliis qd possint rapere.
Pphe eius uesani · id insanientes uiri infideles · qui loquebant quasi ex
ore dñi · sed omĩa ficta & falsa pferebant. Sacerdotes eius polluerunt
scm̃ comitentes sacrilegiũ in loco scõ ari · dicentes secdm legẽ facere
cũ omĩa agerent contra legem. Quia ergo ille eger iniuste. Dñs in
medio eius non faciæ iniquitatẽ sed restituæ illi qd meret. Mane · id
manifeste & in luce iudiciũ dabit. Et hęc fecit ut correpta ciuitas conuer
teret ad melius. sed isti nesciunt confusionẽ. Dispdidi gentes
dissipati st anguli earũ deserta s uias earũ & rlq. Quia inquit p plagas
ñ potui illos corrigere · uolui ut saltẽ p beneficia conuerterent · ia
gerent pęnitentiã. Dispdidi ergo gentes tibi ó iuda c̃trarias · & deso
laui ciuitates ppt te · & uias earũ feci inuias · ut nullus p eas transiret.
Et post hęc misi pphas · qui monerent & ad poenitentiã reuocarent. Feci
hec omĩa ut timeres me & susciperes disciplinã dñi. Qd si fecisses · ñ periret
habitaculũ tuum · id tẽplũ ppter scelera quę gesseras. hec dño faciente
illi quasi de industria & ex contentione mane surrexerunt ut implerent
cogitationes suas · & qui festinare debuerant ut redirent ad dm · econtra
festinauerunt · ut malũ qd mente conceperant · opere agerent. Possunt hęc
tropologice referri ad eccl̃am quę recte uocat columba · quia simplices
& sine malitia habæ fideles. Sed quia st intra eam qui confitent nosse
dm · factis autẽ negant · quales sunt heretici & mali xpiani · ideo
dr hęc non audiuit uocẽ dñi · & cet. Cuius mali principes & iudices
hoc est doctores & magistri · assimilant leonib; & lupis uespertinis.
Horũ uias id prauas actiones dissipat dñs · & urbes id confidentiã
quã in prauis dogmatib; habent destruæ. Dabit & iã iudicium

suum in lucē · finita nocte huius s(e)c(u)li · Et non abscondet(ur) cū exigere ceperit
a seruis cōmissā pecuniā · Et tunc dissipabunt(ur) anguli eorū id est prauę
uoluptates a recto itinere declinantes · Sed lic& hęc faciant tamen
non recedit ab ea dn̄s sed admon& ut timeant eum et suscipiant disciplinā
Verū quia iustus ē n̄ parcit peccantib; sed restituit q(uo)d merentur · Qua
p(ro)p(ter) expecta me dicit dn̄s in die resurrectionis meę in futurū · & rlq ·
Iudei et n(ost)ri iudaizantes ad tēpora anticristi hoc refer(unt) · Putant enim
ab illo coadunanda eē omīa regna mundi sub uno eius imperio
et tē una id est hebrea lingua omīs homines locuturos sicut ante dilu
uiū fuit · Nos u(er)o beatū ieronimū sequentes · ad tēpora ista referam(us)
eccl(esi)ę · Expecta me inquit in die resurrectionis meę · id est p(re)parate
ad tēp(us) resurrectionis meę · Cū enī p(ro) peccato & uitia quę sunt mort(es)
animę · ad bonā uitā p(re)paremur · resurgit in nob(is) xp̄c · Quia enī
ipse caput et omīs electi membra eius sunt · recte et cōmori et resurge
re d(icitu)r membris suis · sicut & consedere ei in throno eius · Iuxta q(uo)d in
apocalipsi p(ro)misit · Qui uicerit faciā illū sedere in throno meo ·
Et ap(osto)l(u)s · Conuiuificauit et consedere fecit in cęlestib; · Potest et sic
accipi · Expecta me in die resurrectionis meę · hoc ē in tēpore
nouissimi iudicii · quando omīs resurgent · et ego cū mēbris meis
resurgentib; resurgā · Et tē congregabunt(ur) gentes · et colligent(ur)
regna · id est potestates s(e)c(u)li · ut magistri p(er)uersorū dogmatū · Et effu
dā super eos omnē indignationē meā · et omnē irā furoris mei · Sup(er)
eos qui minus peccauer(unt) · effundit(ur) indignatio dn̄i · qui designant(ur)
p(er) gentes · Qui uero sunt potentes in malo et heresiarchę · sup(er) eos
effundit(ur) omīs ira furoris dn̄i · In igne enī dn̄i deuorabit(ur) omīs t(er)r(a)
id est quicquid t(er)renū ē & ad carnis opera p(er)tin& · Ergo q(uo)d superius
minatus est non ē crudelitatis sed mis(e)r(icor)dię · cū ad hoc indignatio
et furor effundit(ur) · ut t(er)ra id est peccatorū rubigo excuratur ·
Quia tē reddā pop(u)lis labiū electū · ut inuocent omīs nomine
dn̄i & seruiant ei humero uno · & rlq · Tē inquit id est eidē

posuerunt errores suos · reddã illis labiũ electũ · id antiquũ conf essionis meę
eloquium· Hoc autẽ erit cũ sc̃dm ap̃lm in nomine dñi ihũ omne genu flecte
t · celestiũ terrestriũ · & infernorũ · & omis lingua confiteat̃ quia dñs ihc
in gl̃a ẽ dĩ patris· Hoc est enim seruiant humero uno · id pari deuotione
iugũ dominationis eius suaue · & onus eius leue suscipientes· Ultra 5
flumina ethiopię inde supplices mei filii disp̃sorũ meorũ deferent
munus mihi· Ordo uerborũ ẽ· O filia disp̃sorũ meorũ · ultra flumina
ethiopię deferent munus· Filiã disp̃sorũ uocat · synagogã quondam
filiã · quã iã pene in toto orbe disp̃serat· Est autẽ sensus o isrl̃ · o sina
goga · quondã filiã nũc disp̃sa & captiuata· Licet emulatione crucie
ris · & inuideas saluti gentiũ tamen te nolente · de ethiopia · hoc est
de gentilitate peccatis nigra & infidelitate tenebrosa deferent mihi
munera· Et nũc regina saba id gentiũ saba electa uenit audire sapien
tiã ueri salomonis· Hinc & psalmista ethiopia p̃ueniet manus eius
dõ· Flumina ethiopię · iuxta litterã · nilũ dicit · qui in septẽ flumina
deducitur· Sp̃ualit̃ flumina ethiopię popli sunt gentium · qui dño
uictimas gratiarũ & sacrificia fidei · ac deuoti pectoris detuler̃· In die
in q̃ illa · id in tẽpore cũ gentiũ crediderit multitudo · non confun
deris · tuo filia disp̃sorũ meorũ sup cunctis adinuentionib; tuis
quib; p̃uaricata es in me · eligendo barrabban & dĩ filiũ crucifigendo·
Quia tẽ auferã de medio tui magniloquos sup̃bię tuę · id pharisęos
& scribas · siue sacerdotes · magna contra dñm loquentes· Et ñ adici
es exaltari amplius in monte scõ meo · id in electa fideliũ · iactando
te de generis nobilitate & electione patrũ· Hoc autẽ factũ ẽ quando
post resurrectionẽ dñi p̃dicantib; ap̃lis · una die crediderunt tria
milia · alia die · v · mil & deinceps multa mil· Multa & iã turba
sacerdotũ obcediebat fidei· Et derelinquã in medio tui poplm pau
perẽ & egenũ & sperabunt in nomine dñi reliquię isrl̃· Cũ abstu
lerit dñs magniloquos sup̃bię de manu popli sui · derelinquentur
pauperes & egeni ap̃li uidelicet · inlitterati homines · & nullis mundi

opib; fulti ipsi sperabunt in nomine dni ipsi enim sunt reliquię isrl. de quib; isaias
in ueritate reliquię conuertentur. et apls. Si fuerit numerus filioru isrl
quasi arena maris. reliquię salui fient. Hę reliquię. non facient iniqui
tate. nec loquentur contra dnm mendatium. nec inuenietur in ore eo
lingua dolosa. ut aliud uerbis pmant. aliud corde machinentur
Qm ipsi pascentur. diuini uerbi pabulo. & poter dicere cu psalmista.
Dns pascit me et nihil mihi deerit. Et accubabt. secure requiescent
in pascuis ecclę. Et non erit qui exterreat. fide credentium supe
rante omne psecutoru seuitiam. Possunt hec et ad scdm referri dni ad
uentu. cu iam euacuauerit omne principatu et potestate. & cu no
uissime destructa fuerit inimica mors. quando electi liberi ab
omi corruptione & metu mortis. accubabt securi in pascuis beatę
uisionis di. Lauda filia sion. iubila tu isrl & cetr. Filia sion sca
electoru eccla. que in specula hoc e in contemplatione dni consistit
hanc alloquit sps scs. ut laudet et gras agat. regi isrl xpo dno qui
eam redemit. qui q; factus e ei a do iusticia et scificatio & redeptio
Ipsa etiam e filia ierusale que uidet uera pace. quia ierslm uisio
pacis int pratur. Ipsius e eccla filia. illius que sur su e ierslm. q
est mat nra. Monet ergo eam ut exultet. non qualicu q; exultatione
sed in omi corde. Et causa subditur quare lętari debeat et exultar
Abstulit dns iudiciu tuu. hoc est dapnatione. quando remisit iniq
tate plebis suę cu ea redemit pcioso sanguine suo. Plenius uero abla
turus e in scli consummatione iudiciu eius. cu ea redimet de interitu
et coronabit in misrcdia. Auertet que e q; inimicos. id omis psecutur
siue etiam turbas demonu. omia q; paci eternę quieti contraria
Dns in medio tui non timebis malu ultra. Ipse enim dixit. inhabita
bo in illis. et int illos ambulabo. Et ipse filius pmit dicens. Veniem
& mansione apud eu faciem. Illo ergo nobiscu & in medio nrm ha
bitante non timebimus malu ultra. In die illa dicetur ierslm. noli ti
mere. In die illa. hoc e in fine scli dicetur ad ierslm libera scoru matri

ut ab angelis uel a spiritu sancto noli timere. Dicetur ad sion . id est ipsam ecclesiam domini
feliciter speculantem. Non dissoluantur manus tue . quia nequaquam ultra ope
raberis quod te fecisse peniteat. Et unde ei tanta securitas ostendit sub
dens. Dominus deus tuus in medio tui fortis ipse saluabit te. Gaudebit super te
in letitia et silebit non reputans tibi peccata tua. In dilectione tua
id est in caritate qua te gratis dilexit. Et exultabit super te in laude . uel
qua te laude dignam fecit . uel qua tu eum exultando laudabis. Nugas qui a
lege recesserant congregabo . hoc est inutiles et leues qui legem preuarican
do a sinu tuo recesserant congregabo. Quia ex te erant . et secundum apostolum
non reppulit deus plebem suam quam presciuit. Hos ergo congregabo et reducam ad
te liberans eos de potestate demonum . ut non amplius de eorum perditione sus
tineas obprobrium. Sciendum nugas hebreum esse uerbum apud latinos N̄
usitatum . unde scire possumus hebream linguam matrem esse omnium linguarum
Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo et saluabo
claudicantem et cetera. Aperta spiritus sancti consolatio ad ecclesiam generaliter uel speci
aliter ad unamquamque fidelem animam. Multi enim sunt qui uel totam ecclesiam uel
sanctam quamque animam improperantes et irridentes . cum uident aliquem uirum se
que mundi sunt spernere . et celestia appetere . solent enim dicere . Insanus est
non sic uiuit ut nos . conuentus hominum fugit . delicias mundi spernit
et cetera huiusmodi. Qui uero infideles sunt exprobrant illi crucem christi . et si
in aliqua eum uiderint temptatione . dicunt quod et tobie sancto propinqui dicebant.
Ubi sunt iustitie et elemosine quas faciebas. Pollicetur ergo dominus de talibus se
facturum uindictam. Ecce interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore
illo . et saluabo claudicantem . siue afflictam ecclesiam . uel fidelem animam . que
in presenti uita . diaboli uel membrorum eius persecutione pressa . nutat inter pro
cellas seculi . cum tamen fixo et solido gressu ambulet fidei. Hanc ergo claudican
tem et afflictam saluabit et abiectam congregabit. Abiecta quippe est ecclesia
abiecta omnis fidelis anima apud seculi sui amatores . ut sepissime in psal
mis sancti querentur et dicunt . Nunc autem repulisti et confudisti nos. Nec mirum
cum ipse quoque dei filius ex parte humanitatis dicat patri. Tu autem repulisti

& despexisti xpm tuu. Et ponã eos in laude & nomen. quos nisi filios abiecte ɫ clau
dicantis. Petrũ uidelic&. paulũ & reliquos scos. quorũ nomina cũgta magnificant
ecclesias toto orbe diffusas. Hoc autẽ fi& cũ adduc& ɫ suscipi& filios afflicte. cũ su
erant positi ingtam & cũ de eorũ uictoria et triumphis fuerit dns gloriatus. sicut
& de patientia iob glabatur contra diabolũ. Tẽ uidebunt ẽẽ felices. quos in psenti
putabant miseros. Tẽ cernent captiuitatẽ eorũ reduci in celestẽ ierslm in gtam
eternã. se autẽ resurgere in confusionẽ eternã. EXPOSITIO IN AGGEUM

AGGEUS PROPHETA qui festiuus ɫ sollepnis int̃ptat̃. uaticinat ẽ restau
rationẽ tẽpli dni & contritionẽ gentiũ. ɫ mundi commotionẽ ɫ sub
figura zorobabel xpi pdicit aduentũ. Fuit autẽ unꝰ ex illis q nup
reuersi fuerant de captiuitate babylonis. sub zorobabel. & iesu sacerdote.
& e. zram. ñ dũ reedificata ierslm. nec tẽplo dni. Habitabat autẽ popls in do
mib; concauis & humilib; quapp̃t non ad eos fit sermo dni. indigni enĩ
erant ut ad eos fieret. qui nullã habebant curã tẽpli reedificandi. humili
et cãpestri habitatione contenti. & erant sub dario psarũ rege. qui int̃pta
t̃ generatio non facte. siue non qui fuerint. eos designãs. qui carnis operib;
& libidinis seruiunt. Talẽ regẽ merebat̃ habere popls. qui sine tẽplo dni
erat. & non in monte sion sed deorsũ habitabat. In anno scdo darii regis.
in mense sexto. in una die mensis. factũ ẽ uerbũ dni in manu aggei pphe
& rlq. Binarius numerus. frequentissime in malã ponit̃ significationẽ.
Diuidit enĩ primã unitatẽ. idcirco copulã coniugalẽ. siue discordiam
designat. In genesi quoq. cũ in aliorũ omiũ dierũ consummatione dicat̃.
uidit ds qd eẽ& bonũ. in scdi diei fine ñ habetur. In sexto qq. mse nulla
est legalis sollepnitas sicut in aliis seruitutis opera ɫ labores designat.
Recte ergo & in anno scdo darii. & in sexto mse fit sermo dni ad aggeũ.
pp̃t supradictas causas. quia tẽplũ ñ habebant. et in ccauis habitabant
ɫ quia sub dario carnis operib; seruiebant. Quia autẽ iã altare aedifica
tũ erat. ɫ fundamita tẽpli iacta. idcirco in una die mnsis. factũ ẽ uer
bũ dni. ut illi relinquentes scdm annũ darii reuerterent̃ ad unita
tẽ dĩ. Qd aũt dr factũ ẽ uerbũ dni in manu aggei. ostendit eum bona

habuisse opera. atq; in eis factis requieuisse uerbu di. Aggeus int(er)p(re)tat(ur) festiuus.
Ex quo innuit(ur). quia qui sollempnitatem dni. non in fermento malitie & nequitie. sed in
azimis sinceritatis & ueritatis studet celebrare. hic talis potest sermone di recipere.
7 Ad zorobabel filium salathiel duce iuda. & ad iesu sacerdote magnu.
Salathiel iste cuius filius dr fuisse zorobabel. fuit filius iechonie regis. qui in baby
lone ductus est. Int(er)p(retatur) aute zorobabel fluxus adiacens. siue expositus. tortus
in babylone. siue princeps in babylone. Significat xpm ihm. qui edificauit
templu do patri de uiuis lapidib; hoc e(st) utriusq; testamti fidelib; ipse quasi lar
gissime fluxus uite e expositus e nobis ad bibendu. Sed ut hunc possimus bibere.
a dno debemus petere. qd innuit salathiel pat(er) eius. qui int(er)p(re)tat(ur) petitio di. Hic
natus e in babylone. id e xpc di filius in confusione huius mundi incarnat(us) appa
ruit. ut nos qui in captiuitate peccati tenebam(ur) eriperet. & ad remissionis t(er)ra
reduceret. Factus est sermo dni ad zorobabel. factus e & ad iesum sacerdote magnu.
Historialit(er) u(ero) duo fuer(unt) homines. unus de tribu iuda & stirpe regia. alt(er) de tri
bu sacerdotali. Mistice u(ero) unu eundeq; designant xpm qui est uerus rex.
& magn(us) sacerdos. cuius typu secdm qd rex est. gerebat zorobabel. Secdm
qd sacerdos. typu eius portabat ihc. qui erat filius iosedech id e iustus dns.
Dns eni pat(er) iustus & scs e. cuius e filius ihc xpc dns & saluator noster.
5 Hec ait dns exercituum dicens. Popls iste dicit. nondu uenit tepus domus
dni edificande. Non hoc zorobabel. nec ihc sacerdos magnus dicebat. sed
popls qui de captiuitate reuersus. adhuc sub dario erat. Sic spalit omis
qui seruiat uoluptatib; carnis. Non uult intra sede pectoris sui edificare
dno teplu pudicitie. Potest hoc & ad iudeos huius teporis referri. qui p(ro) xpo
anticristu expectant. & dicunt ndu ee tepus eccle. quia nondu uenit xpc.
7 Et factu e uerbu dni in manu aggei pphe dicens. Numqd tepus uobis e
9 ut habitetis in domib; laqueatis. & domus ista deserta. Contra
hoc qd popls dicebat. nondu uenit tepus domus dni edificande. p(ro)fert(ur)
responsio dni. Ergo neq; tepus est ut uos habitetis in copositis & ornatis
domib; que non solu ad usu st. sed ad delitias. & dicitis nondu ee tepus
ut mea domus edificet(ur). in qua fuer(unt) sca scor(um). et cherubin que nunc

squalet solitudine · torreatur aestu profundit puluis. Et nunc haec dicit dns
ds exercituum · Ponite corda uestra super uias uestras · & cetera ; Quia inquit dicitis
nondum est tempus aedificandae domus dni · considerate quae fecistis et quae passi estis ;
Omisi enim labor uester · nullum potuit habere prouentum ; Seminastis plura ·
& multo minus · quam seueratis · collegistis ; Non tam potestis dicere · ideo
famem secutam · quod in exercenda terra agricola cessauerit ; Comedistis ·
& non estis satiati ; Non tam potestis dicere · uoluntarium fuisse ieiunium ·
sed quia paruos fructus congregaueritis in orrea ; Uinum bibi[illegible]tis ·
sed non tantum · quod sufficeret ad exhilaranda corda potantium ; Ipsumque uestimen
tum non potuit frigus pellere · aut calefacere ; Si quis autem mercedes
congregauerat · siue negatione [negociacione] seu mercennaria manu · frustra labo
rauit · quia omnis pecuniae defluxerit · ueluti in pertusum sacculum missae ;
Spiritaliter illi corda super uias suas ponunt · qui absque iudicio discretionis
nihil faciunt · qui ante mentis oculos lucernam uerbi di semper habent ;
Multum autem seminat · sed paruum colligit · qui in praedicationis opere ·
assiduus laborat · sed minimum ex auditorum fide & opere fructum percipit
dum eos uerbo et exemplo scandalizatos offendit ; Comedit & non satu
ratur · bibit & non inebriatur · qui recta quae nouit · non operatur ;
hinc idem salomon dicit ; Iustus comedit & replet animam suam ·
uenter autem impiorum insaturabilis ; Congregata suo mercedes in per
tusum sacculum mittit · qui uniuersum opera propter ostentationem
uanae laudis peragit · et qui de rapinis elemosinam indigentibus tribuit ;
Operitur autem · et ex calore non fouetur · qui diuinam sapientiam qua
orneatur · & a malitiae frigore defendatur accipit · sed tepide & non stu
diose eam exequendo · caloris illius gratia priuatur ; Ponite corda
uestra super uias uestras · ascendite in montem · deferte lignum · aedificate
domum & cetera ; Considerate inquit cuncta quae gessistis · & relicta
cura uestrarum domuum · ascendite in montem libanum · praecidite ligna ·
& aedificate domum meam · & erit mihi acceptabilis ; Quod autem
ligna tantum & non lapides iubet afferri · illud est quod hebrei

dicunt. quia post incensum templi parietes remanserant. et idcirco ligna tan
tum ad contignandum necessaria erant; Mystice in monte ascendere est
altitudinem divinae contemplationis virtutum perfecta. hoc est scandere. ac testimo
nia scripturarum quaerendo incidere. ut inde aedificet templum acceptabi
le domino; Respexistis ad amplius. et ecce factum est minus; Dicam inquit
aliud. quod vobis accidit; Cum iam metendi tempus instaret. et frumenta vos
in manibus tenere putaretis. messuistis vacuos culmos. et inanes stipulas.
sine granis congregastis; Sed et hoc quod e magnis acervis modicum fu
erat electum. cum intulissetis in domos vestras. exsufflavi illud. et mea
virtute dispersum. et ad nihilum redactum est; Spiritaliter illi ad amplius
respiciunt. et minorare cipiunt. qui de suis operibus gloriantes.
aeternam mercedem sibi falso a domino pollicentur; Quam ob causam dicit dominus
quia domus mea deserta est. et reliqua; Mistice illi in domum suam deserta domo
dei festinant. qui mundanis cupiditatibus capti. et terrenis actibus occu
pati. templum dei in se construere neglegunt; Propterea [illegible] super vos SI
prohibiti sunt celi ne darent rorem. et terra prohibita est ne daret
germen suum; Non solum inquit celi pluviam non dederunt. sed nec rorem quidem I
matutinum. ut arentes agri modico saltem humore temperarent;
Typice celi sunt apostoli. rorem et pluviam doctrinae caelestis terris. id est auditorum
cordibus infundentes; Prohibiti sunt caeli ne darent rorem. quando perfidis
iudeis verbum salutis spernentibus. praeceptum est apostolis. ut euntes in mundum
universum praedicarent gentibus; Et vocavi siccitatem super terram. et reliqua.
Vocatur siccitas primo super terram. deinde super omnia quae profert humus.
ad ultimum super homines. et super iumenta. quia praecedente fame. perfecto super
homines et iumenta mors venit; Sicque id est gladius. quecumque manus
hominum laboraverat consumit; Et audivit zorobabel. filius sala
thiel. et iesus filius iosedech. et reliqua; Diligenter adtendendum quod non zoro
babel. nec iesus sacerdos timuisse dicitur. sed populus timuit a facie domini;
Utrique enim christum significant qui rex et sacerdos in duabus naturis dei et ho
minis est una persona; Audientibus ergo zorobabel. et iesu sacerdote

magno uerba dni. timuit sola multitudo. que nec dum in iuirum perfectum euaserat
a facie dni. id indignatione eius. quia uultus dni super facientes mala;
Et dixit aggeus nuntius dni. de nuntiis dni. & reliqua; Ex hoc loco quidam
sunt per errorem. putantes aggeum angelum natura fuisse. et quadam di
uina dispensatione. humanum corpus assumpsisse; uel per hoc quod dicitur. dixit
aggeus nuntius dni. hoc idem et de malachia et de iohanne baptista opi
nantur; Sed sciendum. natura eos homines fuisse. officio uero angelos.
id nuntios. qui populis dei uoluntatem annuntiabant; Hic ergo propheta nun
tius dicitur. id angelus. quia typum gestabat dni saluatoris. qui & ipse magni
consilii angelus dicitur; Quod autem dicit nuntius dni. de nuntiis dni. tale est
ac si diceret. propheta de prophetis; Ego uobiscum dicit dns; Non hoc ad zoro
babel nec ad iesum dicit. sed ad populum. qui timuerat a facie dni; Illi enim
in persona xpi accipiunt. ut dictum est. et cum eis atque in eis semper erat dns; Con
fortat ergo populum dns dicens; Ego uobiscum sum; Ego ero uirtutis adiutor;
Et suscitauit dns spm zorobabel. filii salathihel. ducis iuda. et reliqua;
Suscitatur spc zorobabel. et spc iesu. id est regnum & sacerdotium. ut edifica
rent templum. Suscitatur spc reliqui populi. id deuotio animi & uoluntas.
ut facerent quod praeceperat dns; Et ingressi sunt et faciebant opus; Ingres
si sunt. quia foras exierant. id sui met obliti erant. sicut prodigus filius
de quo dicitur. quod in se reuersus est. quando decreuit ad patrem redire;
In uicesima die et quarta mensis. in mense sexto. in anno secundo darii
regis; Ceperunt edificare; in eodem anno qui supra positus est. & in
eodem mense. sed in alia die; Superius enim unius mensis. id primum ponit. hic uero ui
cesimi quarti; Ex quo intellegimus. inter primum diem quo dns locutus est per aggeum
et uicesimum quartum quo operari ceperunt. fuisse medios XXIII dies; Apud
hebre hebreos XXII sunt litterae; Et hoc ostenditur. quia populus necesse ha
bebat doceri. et discere elementa sermonis dei; Mystice quamdiu in
hac uita sumus. quasi sub dario uiuimus. quia caro repugnat spui. et
spc carni. & in sexto mense. in quo numero perfecit ds omnia. & in
secundo anno. in quo numero constat subolis reparatio; Necesse est ergo

ut timeamus a facie dni. & ingrediamur & faciemus opera dni. id ex uir
tutib; dno in nob templu edificemus; Vicesima quarta dies. qui numer du
plicatu hab& duodenariu designat ex utroq populo iudaico & gentili.
congregandos fideles. & spale templu edificaturos; Hoc qq dicendum
qd triplicatus octonarius XXIIII perficit; Quia uera circucisio que
octaua die fiebat. & spalis templi edificatio in fide constat. sce trinitatis;
In septimo mense XXma & I. mensis; factu e uerbu dni in manu aggei ppheti
dicens. Loquere ad zorobabel. & cetr. Eodem qq anno quo & supra
id secdo darii sed & iam mense VII. & XXImo die mensis. iteru factu est uerbu
dni in manu aggei. Mensis septimus totus erat festiuus atq sollepnis
lure itaq fit sermo dni ad aggeu id festiuu. in septimo id festiuo
mense & in XXImo die mensis. impletis scilic& trib; ebdomadib; & conple
to mysterio trinitatis; ter eni septe XXI; Quis in uobis est derelictus
qui uidit domu ista in gla sua prima. & qid uos uidetis hanc nc & rlq
Clementissime consolat ds poplm qui priore domu in sua gla uiderant
in cuius coparatione haec uidebatur quasi n ee; Nolite inquiens despe
rare. nolite manus submittere. ego eni su uobcu. ego omps locutus
su; cuius dixisse fecisse est; illa implebo que uob cu pepigi. cu uos
de egypto eduxi; Et sps ms id maiestas diuinitatis me e. siue
sps scs cuius est omis consolatio. unde & paraclitus appellat erit
in medio uri; Est aute hic tota comemorata trinitas; Lat est
qui dic; Ego su uobis cu filius uerbi qd placui uobcu sps scs. & sps
inqt meus erit meus in medio urm; Adhuc unu modicu & ego mo
uebo celu & terra. & mare & arida. & rlq; Quando primu in monte
sinai testamtu dabam. moui celu quando uob de celo locutus sum.
moui terra quando ad me ex presentia caligo tenebre & turbo cerne
bant. & ut psalmista canit. Cu egrederis in conspectu popli tui.
tra mota est. & rlq. Moui mare rubru. quando diuisi illud & uia
pbui populo transeunti. Moui & arida quando circu duxi poplm
XL annis. p uia atq inuia & inculta atq arida solitudine.

itaq:
Ego autē quītā illa feci adhuc mouebo ipsa elemtā qd unq. factū est inad
uentu dni. Nā tēpore passionis eius motū ē cælū. quando sol obscuratus
ē 7 tenebre facte sunt ab hora sexta usq. hora nona. terra mota est
cū saxa scinderent. sepulchra paterent. ipsaq quoq. trē tremere
motū ē mare psentis sclī flatib; demonū insedicione ccitū.
qndo 7 draco inter fect ē; id diabolus superat. q cubabat in mari huis scli
Mou 7 aridā. squalida 7 infructuosa corda gentiliū. Omniq. uniuersi
tate cōmota. motę omis gtis pdicantib; aplis. q in omnē terrā exiuit sonus
eoꝝ. Et ueniet desideratus cunctis gentib;. Manifestū ē aduentū xpi
pnuntiari. q desiderabat & expectabat ut redimeret gtis; de q aplś. in quē
desiderant angli psicere. Post q. g ille uenit. Implet aeglā dom dni. id ecta
quę ē dom di de uiuis lapidib; edificata. Sicut glosa fuit dom q edificata ē a ser
uo. qntū distat seruus a dnō. tanto melior ē dom cui p est domini ab illa cui p.
fuit seruus. Meū est aurū meū ne argentū. Acsi diceret. Nolite dubitare
qd possim implere qd pmitto. Ego eni sum qui condidi omnia. in ma
nu mea est aurū & argentū. atq. omis opes. ego omnia que necessaria
st. in edificando 7 ornando teplū dabo. Iuxta sensū mysticū aurū
est sensus & intellectus spalis. qui in scripturis latet. de quo salo
mon dicit. Thesaur desiderabilis requiescit in ore sapientis.
Argentū uero clara eloquia scripturarū. Unde psalmista.
Eloquia dni eloquia casta argentū igne examinatū. His metal
lis ornat eccta di & fit illustrior q quonda fuerit sinagoga.
Et in loco isto dabo pacē. Quia ad domū inclitā edificandam
nihil magis scim pdesse quā pacē. ideo ipsā repmittit. Illa
eni concessa. facilius cetera bona sequent. Sed & allegorico
sensu dat dns pacē in eccta psenti. cōpressis maligni hostis insi
dus 7 mitigatis uitioꝝ bellis. In futuro u dabit pacē uerā
& ęternā. In xx. IIII noni mensis. in anno scdo darii.
Factū ē uerbū dni ad aggeum pphām dicens. Interroga sacer
dotes legē dicens. Si tulerit homo carnē scificata in ora

uestimenti sui. & tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum. aut uinum
aut oleum. aut omnem cibum. numquid sanctificabitur. Notandum quod supra semper
dictum: factum est uerbum domini in manu aggei. hic uero factum est uerbum domini
ad aggeum. Supra enim quia munda habebat opera. sed in uox de
non dum plenam perceperat sapientiam. et erat inter eos qui nolebant edificare
templum domini. ideo in manu eius factum dicitur uerbum domini. Nunc quia iam fun
damenta templi iacta sunt. & iam populus cum principibus facti operatores templi
domini. propterea ad aggeum fit sermo domini. Nono autem mense fit sermo
quia de inmunditia populi peccatoris locuturus est. Numquidem non
nonus numerus in bonam partem ponitur in scripturis diuinis. Sed quia
adhuc dabatur eis tempus agende penitentie. ideo xx iiii die eius
dem mensis fit sermo domini ad prophetam in quo numero duplicatur duodena
rius. ubique sacratus numerus. Interroga sacerdotes legem. eorum
enim est scire legem. et ipsi interrogati debent respondere de lege. Interro
gat ergo eos aggeus propheta ex persona domini dicens. Si tulerit homo
carnem sanctificatam in ore uestimenti sui & cetera. Caro sanctificata di
cebatur caro hostie. que immolabatur in altari. Licet inter ipsas sancti
ficatas carnes sit magna diuersitas. que in leuitico plenius
dicitur. Inmundus autem in anima dicebatur. qui mortuum tangebat.
Quamdiu enim anima in corpore est. non est inmundum humanum
corpus. qui habebat animam ad imaginem et similitudinem dei factam.
Statim uero ut anima corpus deseruerit efficitur corpus inmun
dum. ut pote terrenum et ex carnis uoluptate concretum. Hoc dicimus
quantum ad naturam. ceterum sanctorum corpora quorum mors est preciosa
sancta sunt ex merito inhabitatricis sancte anime. Interrogat ergo propheta.
si homo quicumque tulerit carnem sanctificatam et ligauerit eam in sum
mitate uestimenti sui. et ipsa summitas uestimenti tetigerit panem
aut quelibet aliud cibum. numquid poterit sanctificari tactu uestimenti
in quo sancta caro ligata est. Responderunt sacerdotes. non.
Rursum proponitur alia questio interrogat propheta. Si tetigerit

pollutus in anima. Hoc est qui contactu mortui hominis inmundus factus est.
Ex omnib; his que supra dicta sunt. numquid ea que tetigerit polluentur. Et re-
sponderunt sacerdotes: contaminata erunt. Et respondit aggeus propheta. Sic po-
pulus iste et sic gens ista. et reliqua. De priore interrogatione tacens. de secunda
respondet. ostendens cur ista proposuerit. Qui enim mundus est in anima
et morticinum tetigit. omne quod tetigerit et optulerit inmundum erit.
Est autem sensus. O popule qui altari tantum structo. et adhuc domo mea
diruta hostias offers in altari. et putas te huius carnib; sanctificari. scito
non tantum te sanctificari ex hostiis que in templo meo diruta offers. quam con-
taminari omnia que agis. propter hoc quia neglegis domum meam. et tuas domos
diligenter extruis. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra antequam
poneretur lapis super lapidem in templo domini et reliqua. O popule israhel. respice
ad preteritos dies et ab hac xxiiii die noni mensis. sed et anni darii. quicquid
retro gestum est considera. et perpende quanta retro sustinueris cum nondum
edificaretur templum. et quanta tibi uenerint prospera ex quo cepit construi.
Que uero sint illa. ipse specialiter enumerat. Antequam cepissetis edificare
templum domini. et accederetis ad acervum hordei et frumenti. in quo uos putabatis
posse habere xx modios. uix mediam partem inueniebatis. Pari modo
cum ueniretis ad torcular et l. amphoras uos exinde habituros estimare-
tis. uix xx. amphoras repperiebatis. Cur hec peruenerint ostendit.
Percussi uos uento urente. et aurugine. omnia opera manuum uestrarum et reliqua.
Est autem aurugo uitium frugum. ab aureo colore dictum. hec inquit. feci
ut saltem afflicti ad me rediretis. sed nec sic fuit ex uobis qui ad me reuer-
teretur. Ergo quamdiu templum domini destructum fuit. et eius edificatio
differebatur. omnia eis euenere contraria. At postquam templum reedificare
ceperunt. prospera fluxerunt omnia. Ex quo datur intellegi. frustra quemlibet
deo offerre munera. et elemosinis et oblationib; uelle deum placare
quamdiu non extruit in se templum domino. Prius enim semetipsum debet ali-
quis facere templum dei perficiendo. et sic in altare fidei accepta deo dona
ualebit offerre. Ponite corda vestra a die ista. in futurum a die xxiiii

nonimsis & cetr̄ usq· ex die ista benedicā. Nonus mensis apud nos ē nouēber
quia a martio annū incipimus. Apud hebreos autē quorū prim̄ men
sis est nisan· id apr̄l dectb nonus habetur· quo mense semina latent in
t̄ra. Nec potest coniectari utrū sterelitas an fecunditas sequat̄· quia
ergo non mensis erat· int̄rogat pp̄h. Nūqid iam sem̄ in germine est.
Velut alia translatio aptius dicit· in folliculo hoc est intesta frumti.
Aut numqid 7 ficus ceteraq· dedḙr flore· ut ex flore ubertas possit ag
nosci· Ast ergo non aliā quā florū coniectura· sed pphetico sp̄u p̄dico
uobis futurā rerū omnium copiam· quia coepistis ędificare tēplū dn̄i.
Mistice xx iiii dies noni mensis· finē designat malorū operū. Non
enī numer̄ ut supra dictū ē· sēp in malo ponit̄ qui deest illi unitas·
quę adiecta impl& denariā pfectionē. Qui ergo mala in se finiens·
quasi in fine noni mensis domū dn̄i ędificare hoc est seipsū cultui diuino
dedicare cęperit· habundabit fructib; uineę ficus· 7 oliuę· id ē reple
bit̄ gr̄a & benedictione patris 7 filii 7 sp̄s sc̄i· sp̄ale letitiā refectionē
atq· inluminationē sc̄ę trinitatis· consecutus. Sed hęc id ē uinea·
ficus· 7 oliua· ibi inuenient̄ ubi fuerit malo granatū. Dicta sic arbor·
quia pomū eius multitudine granorū plenū ē int̄positis membranulis·
diuersas habens mansiunculas quę uno puniceo cortice continentur.
Unde & malū punicū dr̄. Et ideo designat innumerā sc̄orū poplorū mul
titudinē· sub unius fidei societate· quasi intra unius corticis gremium
adunatā. Et factū est uerbū dn̄i scd̄o ad aggeū xx^ma iiii^a mensis dies·
loquere ad zorobabel ducē iuda 7 rtq. Notandū diligentissimo
qd factus dr̄ sermo dn̄i scd̄o in eadē die qua & superius· id ē xx iiii·
non tam nominat̄ nonus mensis· quia de aduentu xp̄i & regno eius
omia p̄spera 7 gaudii plena dicturus est pp̄ha. Neq· etiā dicit in ma
nu aggei sicut primo· nec ad aggeū pp̄hām· sicut in iiii uisione· s; tan
tū ad aggeū· id ē ad festa dn̄i celebrantē· qui iam n̄ p̄nuntiat uenturū
sed uenientē demonstrat 7 uideat. Loquere ad zorobabel ducē iuda.
Ad solū zorobabel iubetur pp̄ha loqui· qui typū xp̄i gerebat· qui

amī sicut est qd dicit̄ ad mundi p̄ niē consumationē. Que sunt illa consequent̄ ostendit̄ in ordine istorie. Ecce ego mouebo celū part̄ & terrā & subuertā soliū regnorū & cetē. Soli zorobabel que diximus gestare xpi ꝑsona secdm assūptū hominē dnī. que futura sunt. Mouebo in qt̄ celū & terrā. ı. mutabo in melius. ut sit celū nouū & t̄rā noua. Sic eni ꝑterit figura huius mundi manente essentia. Deinde sequit̄ & subuertā solium regnorū. ı. contrā fortitudinē regnigentium. ı. destruā omnē principatū & potestatē & uirtutē siue & iā contra rias fortitudines nequitie spālis. ut regni eorū destructio ꝑ sit. n̄ solū gentib; uerū & iā regib; qui eis imperabant. Subuertam q; quadrigā & ascensorē eius. ı. omnē studiū belligerandi. Quo sub lato sequit̄ pax. hoc in xp̄o impletū zacharias pp̄ha manifeste ostendit dicens de xp̄o. Ecce rex tuus uenit tibi mansuet. ipse paup & ascendens sup pullū asine. statiq; subiuxit. & dispdā currū de effraim. & equū de ierslm. Sequit̄. Uir in gladio frīs sui sn̄ corruat. Apls dicit. Galea salutis assumite. & gladiū sp̄s qd ē uer bū dī. Gladius est igit̄ sermo doctrine celestis. resecans & cadens omīa ꝑuersa dogmata. hoc gladio separant̄ uir a frē. filius a patre filia a matre. nurus a socru. & inimici hominis domestici eius.

7 In die illa dicit dns assumā te zorobabel. ı cetē. Supā dictū ē zoro babel typū tenere xpi. Seruū eū uocat pat. ppt assūpta formā serui. & apls de eodē. quia cū ds pat filio subiecerit omīa. tc ipse filius subiectus erit ei. q sibi subiecit omīa. In subiectis eni omibus uidebit̄ & ipse subiectus. Cū ergo hoc fuerit impletū. assumā eū ds pater. & ponā eum quasi signaculū in manu sua. Ipse ē enī imago dī inuisibilis & forma substantie eius. Hic ipse filius descedit. hunc eni pat signauit ds. Ea q̄ppe signamus. que singulariter dilecta. saluarē uolum̄. Hunc erg pat signauit spēcialit hoc est elegit. & singulari grā donauit. secdm humanitatē ut sicut erat uer hom̄. uer ē & ds. hoc signaculo siue anulo signat queq; in eccl

et bona opera illi placere con[illegible]

EXPLICIT AGGEUS PROPHETA. INCIPIT EXPOSITIO IN ZACHARIAM

Zacharias propheta filius barachie filius addo. penultimus xii prophetarum sincronos id est contemporalis fuit aggei prophete; Simul enim sub dario sexto eius regni anno prophetauerunt; Sed zacharias octauo mense qui apud hebreos noubri. Aggeus uero vito mense. qui nihilhominus apud illos habetur septembri prima die mensis prophetiam recepit; Ac propterea decimo iure ille loco. iste uero xi constitutus est; Hic autem darius filius fuit idaspis. quarto loco post cyrum persis et medis imperans; Siquidem cyrus caldeorum destruxit imperium. et in medos et persas transtulit; Hic primo anno regni sui secundum quod isaias predixerat. l. ferme milia captiuorum de babylone remisit in iudeam; Uasaque templi domini que nabuchodonosor tulerat reddidit. et templum reedificare iussit in ierusalem sub zorobabel et iesu sacerdote magno; Hunc cyrum thomiris regina massagetarum interfecit. eiusque caput in utrem plenum sanguine proiecit dicens: Bibe sanguinem quem semper sitisti; Huic successit in regnum filius eius cambises. Cui successerunt duo fratres magi. quibus interfectis. darius iste idaspis filius rex persarum constitutus est. Cuius sexto anno zacharias exorsus est prophetare. Itaque a primo anno cyri regis. usque ad sextum annum darii computantur anni xl. in quibus altare tantum extructum fuerat. et iacta templi fundamenta. uicinis nationibus excepto cambise regis eos prohibentibus ne templum et ciuitatem edificarent; In mense octauo in anno sexto darii regis. Factum est uerbum domini ad zachariam filium barachie filium addo prophetem. Nota quod et barachie et addo filius dicatur zacharias; Constat autem hunc addo illum esse qui in regum libris indicatur missus ad ieroboam regem pessimum quando et altare dirutum est et manus regis aruit. Rursusque orante uiro dei restituta est. Iuxta sensum allegoricum octauus mensis qui apud hebreos noubri initium est hiemis et nullam habet intra se sollempnitatem; Quia enim populus adhuc non perfecte de captiuitate reductus erat. necdumque edificatum erat templum dei. idcirco propheta in mense qui nullam habet

contemporalis
octauo mense.

sollēp nitatē nullā letitiā dr̄ pphetasse; Uerūtam̄ recordabant̄ dn̄i.
-ihabebant memoriā p̄oris tēpli & religionis. qđ ostendit zacharias
qui intēpr̄. memoria dn̄i; Ideo digni erant benedictione dn̄i. qđ ē barachias
qui benedictio dn̄i intēpretat̄. habentes testimoniū deuotionis suę
ipsū cui nuda & aptas omia dn̄i. qđ demonstrat̄ in addō. q̄ testimoniū
dn̄i intp̄tat̄; Sed & omis qui stud& memor ē dn̄i. recte filius dr̄ bara
chię. i. benedictionis dn̄i. & filius addo. i. testimonii dn̄i. quia qui xp̄m
confessus fuerit corā hominib; confitebit̄ eū ipse corā dō patre qui ē in
celis. Iratus est dn̄s sup̄ patres uros iracundia. & dices ad eos; hęc dicit
dn̄s exercituū. Conuertimini ad me. ne sitis sicut patres uri ad quos
clamabant pphę p̄ores & rtq. Qđ irat dr̄ non ē putandū qđ in eū ulla mutat
ptur batio cadat. sed p hoc innuit̄ dignos ēē ira atq; uindicta eos qb; hoc dr̄;
Nec irat̄ ulciscit̄. quia ad hoc corripit ut emd&. Unde & sequit̄. Conuer
timini ad me. & cetr. Nā si irat̄ ē cur eos mon& ut conuertant̄. Pcipit
ergo eis qui de babylone redierant ut cōuertant̄. ne incipiant sustinere
filii qđ sustinuerant patres. Dn̄s autē exercituū qđ hebraice dr̄ saba
oth uocat̄. quia sub se hab& celestis militię exercit̄. Tā autē aggeus
quā & zacharias frequentissime dn̄m exercituū appellant. ut eis
darent fiduciā q̄ contra regis psarū imperiū. & contra cęrū frementes
hostes tēplū dn̄i edificabant. hęc dicit dn̄s exercituū. Conuertimini
de uiis uris malis & cogitationib; pessimis & rtq. Hoc ex superiore
pend& capitulo ubi dr̄. Ne sitis sicut patres uri ad quos clamabant pphę
p̄ores dicentes. hęc dicit dn̄s exercituū. Conuertimini a uiis uris & rtq.
Ergo n̄ zacharias hoc ex sua psona dicit. sed ex p̄cedentiū pphiarū. q̄ cla
mabant ex uoce dn̄i dicentes. cōuertimini & cr. Hoc clamauit isaias.
osee. ieremias. ceteriq. p ordinē. ut a malis operib; . i pessimis cogitati
onib; cōuerterent̄. sed indurati. i. q̄si desperantes n̄ audier̄. Iuxta
qđ & scs danihel id ipsū ēē fatet̄. orans dn̄m p liberatione popli sui;
In die uicesima quarta. undecimo mse sabath. in anno sedo darii.
factū ē uerbū dn̄i ad zachariam filium barachię. & rtq. Mensis xi

sabath · apud nos febr dr̄ · Int̄ ptat̄ autē sabath uirga p̄p̄t austeritatē · 7 rigorem
hiemalis tēporis; Uicesima die quando iā luna sublustris ē · 7 ppe deficiens; Quia
ergo p̄p̄ha zacharias pop̄lo adhuc ex maiore parte apud assirios exulanti
loquebat̄ · recte in sc̄do anno & xxi m̄ se · atq; in xxiiii die m̄sis · iā deficiente
luna · 7 tenebrarū horrore crescente · dr̄ uaticinari ea quę secuntur ·
Uidi p noctē & ecce uir ascendens sup equū rufum · 7 ipse stabat int̄ mirteta
quę erant in pfundo · 7 utq; p noctē se uidisse dicit n̄ in die · sicut moyses
colloquebat̄ ds̄ facię ad faciem · 7 sicut isaias qui dicit · Uidi dn̄m sedentē
sup soliū excelsū · quia adhuc pop̄ls in angustia seruitutis · quasi nocte te
nebat̄ · & idcirco p̄p̄ha ea quę p eis uidebat in nocte se uidisse dicit · Sp̄aliter
nox in qua cernit̄ uisio · obscuritatē designat mysticę uisionis · hinc psalmista
loquitur · haud dubiū ds̄ tenebras latibulū suū; Et ecce uir ascendens sup equū
rufū · 7 ipse stabat int̄ mirteta quę erant in pfundo; Equū ascensorē
rufi · hebrei ad litterā michaelē archanglm̄ intellegunt · rufus erat q̄a ipse
ē ultor iniquitatū illius pop̄li cui specialit̄ p̄ē; Mirteta quę erant
in pfundo p̄p̄has dicunt · 7 scōs qui in medio captiui pop̄li uersabantur;
Equi ū rufi · uarii · & albi · qui uirū · id michaelē sequebant̄ designant regna
siue anglos · qui regnis ipsis p̄sident · tam ordine p mutato · & albi quidē
designant medos 7 psas · q̄ benigni fuer̄ erga iudeos · & sub ipsis dimissa
captiuitas · & tēplū instauratū est; Equi uarii macedones · quorū alii
pii erga iudeos extiter̄ · alii p secutores eorū fuer̄; Equi rufi · regnū
sig̃f romanorū · crudele · 7 sanguinariū · q̄d deleuit tēplū · 7 gentē
subuertit; Quidā eo ordine q̄ hic dnr̄ · iiii simul & regna intellegunt ·
& equū q̄dē rufū sup quē uir sedebat · atq; equos rufos qui eū seque
bant̄ · dicunt assirios 7 caldeos · sanguinarios · 7 crudeles · quorū as
sirii decē trib; sub salmanasar duxere captiuas; Caldei ū duas
trib; sub nabuchodonosor · incensa ierl'm tēploq; subuerso; Tercios
7 quartos · 7 uarios 7 albos · medos putant 7 psas · quorū alii clemē
tes fuer̄ ut cirus · et darius · atq; asuer̄ · alii crudeles ut cābises · & cr
Et dixi q̄ sunt isti domine mi · Equos uidens diuersi coloris · int̄rogat

quid sint; Sciebat enim in equorum specie aliud designari; Tunc angelus qui in eo loquebatur promisit se dicturum; Sed illo reticente uir qui stabat inter myrteta quod ille interrogauerat exposuit; Isti sunt quos misit dominus ut perambularent terram. et suae eam subicerent potestati; Deinde angeli qui regnis singulis praesidebant. Non ad alium uenerunt. nisi ad uirum qui stabat inter myrreta. siue ad angelum et dixerunt. perambulauimus terram. et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Ac si diceret. Omnia regna tua sunt. in pace ita. nec ulla premuntur angustia. Ex qua responsione ille angelus qui interpellabat pro israhel. occasione accepta. deprecandi dominum pro populo dixit. O domine cum omnis terra secura habitet. cur non misereris hierusalem. et urbium iuda. maxime cum secundum tua promissa. tempus captiuitatis expletum sit. Responditque dominus angelo uerba bona de futurorum promissione. consolatoria de praesentium necessitate. Hoc iuxta litteram; Allegorice uir qui ascendit super equum rufum. dominus et saluator est; Equus rufus mortalitatem nostrae carnis designat. quam pro nobis assumpsit; Cui per isaiam dicitur. Quare rubrum est indumentum tuum. Notandum uero quod hic in equo rufo sedere describitur in apocalipsi iohannis in ueste candida. super equum candidum sedens apparuit; Qui enim rufus extitit in passione. candidus fuit in resurrectione hinc ecclesia in canticis canticorum dicit; Dilectus meus candidus et rubicundus Myrteta quae erant in profundo inter quae uir stare describitur. angelicae sunt potestates. quae ei etiam in carne posito assistebant. eique ministrabant equos rufos. uarios. et albos. apostolos atque apostolicos uiros debemus accipere. qui totum orbem praedicando peragrauerunt; Quorum alii rufi. quia martyrio coronati. Alii uarii. quia doctrina et opere ac diuersa signorum uarietate distincti. alii albi. quia uirginitatis candore. et integritate fidei. ac mundi cordis puritate praeclari; hi missi sunt a domino. ut totum mundum euangelica praedicatione complerent. Inde et ab ipso apostoli. id est missi appellati sunt; Postquam ergo impleuerunt praeceptum quod missi fuerant. reuersi sunt ad uirum. qui est magni consilii angelus. ad quem omnis praedicatio et quicquid boni agitur referendum est

quia ab ipso est quicquid boni e; Unde & ad iob dns dicit. Numquid mittes
fulgura & ibunt. & reuertentia dicent. Adsumus. Stabat uir int mir
reta. t ut alia translatio dicit. int montes. id x̄pc discernebat
int utriusq; uocationis poplos saluandorū & dapnandorū. Unde apls.
x̄pi bonus odor sumus do in his qui pereunt. & in his qui salui fiunt. Qd u angls
rogat ut misereatur ds poplo quia iā .lxx. anni erant. signif qa ierslm.
eccla nequaquā pfectā consequitur libertatē. priusquā uerū sabbatū.
id requies impleatur qd lxx anni designat; Qui numerus denario
p septenariū multiplicato pficit; Que pax in psenti inchoat cū
a bellis uitiorū quiescim. pficietur autē in futuro. cū a uisione creato
ris puenerim; Et dixit ad me angls qui loquebatur in me; Clama
dicens. Hec dicit dns exercituū. Zelatus sū zelo magno & cetera. Que
fuer uerba consolatoria. que dns sup respondit. hic iubet ppha clamare
Zelatus sū ierslm. non paruo sed magno zelo. Zelus hic p furore & in
dignatione accipit. & quia magna peccata cōmiserat ierslm & sion
que unū sunt. ideo magnā irā di incurrerant; Sed n e inqt irascar ira
magna sup gentes opulentas. que in longa pace quiescunt. & bonis afflu
unt omib; quas sup equi rufi. uarii & albi designabant; Causā q q tan
te ire exponit dicens. quia ego iratus sū parū. illi u addider in malū;
Ds eni tradidit iudeos gentib; ad corripiendū quasi filiū pedagogo.
Illi nullā eis fecer miscdiam. sed omi in eos crudelitate seuierunt;
Nc ergo inqt dns. Reuertar ad ierslm in multiplici miscdia. & do
mi mea edificabitur in ea. Sub zorobabel & iesu; & ppendiculū t linea
cementariorū extendit sup ierslm; Spalit ierslm e eccla pacē
& ecor dia uidens. ipsa; & sion que in speculā uertit. nec humilia
t trena. s celestia ꝯtēplans; Que si peccauerit t sine a caritas re
frixerit. tradit ea dns psecutorib; ad purgandū uelut aurū aut
argentū in conflatorio; aduersarii u quib; ad pbandū tradita est.
addunt in malū. quia p disciplina utunt crudelitate; Unde illis
ira minat. eccle autē sue pacē & miscdiam repmittit. & ppendiculū

siue funiculu dic̄ ex tendendu in ea · i · m̄suras & ordines singuloru qui sunt
in ecta suis locis & tēporib; p meritoru qualitatib; distributi; Adhuc ela
ma dices· Hęc dicit dns exercituu· Adhuc affluent ciuitates meę bonis·
& consolabit dns adhuc sion · ırtq; Iubet ppha clamare· non strepitu uo
cis· sed intentione mentis; Ciuitates inquit meę quas nunc uidetis igne cal
deoru exustas· adhuc habundabunt omib; bonis· ut p̄senti felicitate
p̄teritā miseriā c̄solent; Sed & mistice p̄mittunt eccłę bona illa·
de quib; psalmista dic̄· Credo uidere bona dni in terra uiuentiu;
Et leuaui oculos meos & uidi· & ecce quatuor cornua· ırtq;
Quatuor cornua que uentilauer iudā & ierslm· quatuor gentes ēē
ipse dns exponit dices; Hec sunt cornua que uentilauer iudā & isrł;
Danihel quoq; sub figura leęnę · ı pardi · ursi · ı alterius bestię quā no
minati non exprimit· manifeste quatuor regna describ · i · babilo
nioru · medoru · ac psaru · atq; romanorum
noru· Cornua aut regni potentiā significare· usitatissimu est in scā
scriptura· Ut illud; Sublimabit cornu xpi sui; Itē· Erexit
cornu salutis nob; Hęc u uentilauer · siue disp̄ser iudā ı isrł·
Multa enī mala ab his nationib; iudei passi sunt· maxime ab antiocho·
cognomito epiphane · i · sup apparente · qui ta dm se uoluit appellari;
Ad ultimu romani tanta eos clade uastauerant· ut pene p singulos
uiros eos disp̄derent· adeo ut nemo eoru leuaret caput· graui malo
ru pondere pressus; Et ostendit mihi quatuor fabros· & dixi;
Quid isti ueniunt facere· Qui ait· hec sunt cornua que uentilauer iudā
p singulos uiros· & cr; Quid sint fabri· ı quid ueniant facere· ipse dns
exponit; Quos nimirum ipse ppha uidit· sed ei dns ostendit; Hos fabros
intellegim angłos· obedientes p̄cepto dī· ı ad hoc uenientes· ut quod
gentes destruxerant · isti ędificarent; Angłi ergo uener deterrere
ea · i · obtundere cornua · ı hebetare · ne possint amplius uentilare
iudā; Quidā codices habent· deterrere ea · i · in pauore mittere
cornua · ut deposita crudelitate · xpo colla submittant; ı hoc

adtendendu qd singularit dic. leuauer cornu cu quattuor dixerit cor
nua; Quia lic& reges quatuor regnoru n simul regnauerint. sed sibiui
cissi successerint. unu tam cornu leuauer contra poplm di; Sane
qa sup dixit ppha. leuasse se oculos ut uider& que ei ostendebantur
Indicat spalit que dicunt intellegenda; Iuxta qd dns in euuanglo
leuate inqt oculos uros. & uidete quis creauit hec; Cornua iiii or
nequitie sunt spales .i. contrarie fortitudines. que contra ecclam cornu
grauissime psecutionis leuarunt; De qb; apls. Non e inqt nobis c luc
tatio. aduersus carne & sanguine. s; aduers principes & potestates.
aduersus mundi rectores tenebraru haru & ctr. Hec iiii or cornua sub
bestiaru nominib; psalmista describit. ita scm uiru alloquens; Sup
aspide & basiliscu ambulabis. & conculcabis leone & dracone. Diabolus
eni du contra electos seuit. aspis e quia occulte pcutit; basiliscus quia
aliquando apta uenena inuidie diffundit; leo quia psequit innocen
tes; Draco quia quos potest impia uoracitate deglutit; Possi p iiii or
cornua. quattuor animi pturbatione intellegi; Due ab oppinatis
bonis. & due ab oppinatis malis. gaudiu scilic&. & spes. metus & dolor.
Contra quas passiones st iiii or uirtutes. boni artifices. prudentia. ius
titia. fortitudo. temperantia; hi s fabri boni re edificant. quicqd illa
cornua destruunt; Sed & sci qui has uirtutes possident. fabri spa
les st; Apls eni de se dic; Ut sapiens architectus fundam tu posui;
& ipse dns creatoris omiu filius. fabri filius dict est; Et leuaui
oculos meos & uidi & ecce uir. & in manu eius funiculus mensoru & ctr.
Se p scriptura pphica. tristib; leta subiungit; Na q p'us leuauit
oculos ut uider& tristicia in cornib; nc iteru leuat oculos ut uide
at uiru metiente iersl m; hic e ille uir. de qo scriptu est. Ecce uir oriens
nom eius; Et in ezechiel libro scribit habens funiculu & calamu
in manu. ut metire t ciuitate di iersl m. cuius artifex & conditor e ds;
hec e sca ecla mat scoru. que edificari cepit. in passione dni & resurrec
tione. & cotidie edificat ut crescat in augm di; Quib t funiculum

& calamu m̄surę quia ipse dispensat m̄suras ł merita singulorum; Uidebis etiā
quanta sit latitudo caritatis in singulis, quanta longitudo spei ł longa
nimitatis; Et ecce angłs qui loquebatur in me egrediebatur ł angłs alius
egrediebatur in occursu eius & rlq; Angłm q̄ loquebatur in ppha hebrei ad
litterā michahelē intellegunt ut sup̄ dictū ē; Angłm ū qui uenit in oc
cursu eius gabrihelē autumant q̄ lętabundus dicit illi ut currat ł loquatur
pphę quanta reru omniu habundantia habitura sit ierłm quę tunc uide
batur ad cineres usq; destructa qd q; absq; muro futura sit p̄ multitudine
hominu ł iumentoru & pacis multitudine; Quare hoc absq; muro paulo p̄
ostendit dicens; Et ego ero ei murus ignis in circuitu ł ī glā eorū in medio
ei; Hęc & de ecclā sp̄aliter dici possunt quę ē ciuitas dī; De qua psalmista; Glorio
sa dicta sunt de te ciuitas dī; hęc absq; muro habitatur non indigens mor
tali p̄sidio q̄a dn̄s murus ignis est in circuitu eius ł ipse in medio eius
in glā; Hęc ciuitas h̄t homines h̄t ł iumenta ł id utrumq; poplm; Nā p homines
plebs iudaica designatur qui in lege conuersabantur & qua si ratione
utebantur habentes noticiā dī; Gentiles ū q dm̄ ignorabant merito iumenta
uocantur; Nonnulli p homines prudentes quosq; ł eruditos intellegunt
iumenta ū simplices q̄ st̄ in eccła; De qb; psalmista; homines & iumenta saluabis dn̄e;
Dn̄s ē murus ignis in circuitu ecclę ut eā caritatis igne calere faciat et spū
feruente faciat & ipse ē in medio eius glā sua illa p̄sentia glorificans
qui in circuitu ab aduersariis quasi murus ignis eam defendit; O o fugite
de terra aquilonis dicit dn̄s qm̄ in quatuor uentis cęli dispersi uos & cetr;
Assirii & caldei qui poplm dī captiuauerant in aquilonali climate sunt;
Et ieremias ppha cū describeret ollā succensā a facie aquilonis stati
sub iunxit; Ab aquilone pandetur malu sup̄ uniuersam faciem terrę; Hortatur
ergo ppha ł non semel s; crebrius monet clamans ut fugiat de terra aqui
lonis ubi ex magna parte adhuc remanserant & redeant ad sedes p̄priās;
Sp̄aliter p̄cipitur nobis ut qui habitauimus in aquilone uento frigidissimo hoc ē
q̄ ... infidelitatis fuimus n̄ habentes feruorē diuini caloris qui q; in confu
sione uitioru uersati sumus ut fugiamus ad sion ł ecclam dn̄i ł relinquentes

trena ⁊ humilia· ad celsitudinē cōtēplationis cōscendam· & sublimitate spāliū
dogmatū consistam· Quia hęc dicit dns· Post glām misit me ad gētes que
spoliauer uos· Uox dni ⁊ saluatoris ⁊ dic se a dō patre missū· n̄ p id qd
omps ē & ęqualis patri· sed p id qd homo ē minor patre; Unde ip̄
glām se missū dic q habuit an apud patrē &· licet nūq deseruerit patrē;
hinc ipse patri dic· Clarifica me tu pat· claritate qua habui priusq mun
d eet apud te; Et apls· Qui cū in forma di eet n̄ rapinā arbitrat ē ee se
equalē dō· Missus ē ergo di filius post glām diuinę maiestatis ad gen
tes que spoliauer poplm di· ut essent eis pdę a qb; ante fuerant pdati;
Qui enī tetigerit uos· tangit pupillā oculi mei; Tactu p uexatione
⁊ iniuria debem accipere; Iuxta illud· Nolite tangere cristos meos·
Sci enī quasi oculi st di quib; dr· Uos estis lux mundi· Quos quis lędit
sic est quasi pupillā di tangat· ⁊ clara luce uolit illū priuare; Qui
a ecce ego leuo manū meā sup uos· & erit pdę his qui seruiebant sibi & cr
Eleuauit dns tōm manū suā ut pcuteret gentes· ⁊ reduceret in sion
poplm suū; Leuat cotidie potentiā· ut poplm suū hoc ē xpianū reuo
cet p penitentiā in ecctam· pcussis aduersariis· id ē spālib; ostib; qui illū
inpugnare n̄ cessant; Lauda ⁊ lętare filia sion· quia ecce ego uenio
⁊ habitabo in medio tui dicit dns· Adhuc ipse dns loqt· ⁊ ortat po
plm de captiuitate liberatū ut gaudeat ⁊ exultet; Sed & eccta
pcipit· que ē filia sion ł supnę illius ciuitatis· que ex angelis ⁊ scis con
stat hominib; ut liberata de seruitute diaboli gaudeat· quia dns in
medio ei habitat ⁊ multę gtes· in eū se credituræ; Iuxta qd relicturus cor
poralit aplos dixit· Ecce ego uobiscū sū omnib; dieb; usq; ad consūma
tionē scli· Pollicetur qq; qd ipse possideat iudā· ł poplm se confitentē·
& ipse sit pars ei in tra scificata hoc ē in eccla· ⁊ eligat adhuc ierslm
qui debat in psecutionib; abiecisse· Sileat omis caro a facie dni· quia
consurrexit de habitaculo scō suo· Ergo quia dns possessurus ē iudam
partē suā ⁊ electurus ierslm· omis caro ł omē genus humanū sileat·
formidet ⁊ p pauore aduentus eius cōticescat· qa cōsurrexit ad iudicium

ut unicuiq; p suis meritis reddat. Consurgere eni d's dr. quando ad iudicia
excitat. Omis aute caro. omis tantu homo. i muta animantia accipienda
sunt. Iuxta illud. Ad te omis caro ueniet. i. omis homo. Et ostendit mihi
iesu sacerdote magnu stante cora angto dni. & satan stabat a dextris ei
ut aduersaret ei. & rlq. hebrei iuxta litteram hoc loco iesu sacerdote
magnu filiu iosedech intellegunt. Ad cuius dexteram stabat satan. i. ad
uersarius eius diabolus. Satan eni hebraice aduersarius dr. Stabat aute
ut aduersaretur. i. accusaret. i. ut accusaret illu. A dextris suis stabat.
quia iusta accusatione habebat. eo qd ipse sicut & ceteri alienigena
duxisset uxore. Et dixit dns ad satan. Increpet dns in te satan. & ite
increpet dns in te qui elegit ierlm. Bis dicit dns. ut patre & filium in
sinuet. sicut alibi. pluit dns a dno. igne & sulphur sup sodoma. Nonne
iste est torris erut de igne. Sensus e. Cu dns elegerit ierlm de cun
ctis urbib; iuda ei non ei imputet peccata que fecit. cur tu iesu conaris
accusando obruere. qui de babilonica captiuitate quasi torris semiustus
euasit. Torris aute semiustu est lignu. qui uulgo titio dicitur.
Et iesus erat indut uestib; sordidis. Triplice ob causa sordidis uestib;
indutus fuisse dr. siue quia aligenigena uxore duxerat. siue ppt
popli peccata cui sacerdos p erat. seu ppt squalore captiuitatis.
Et ait ad eos q stabant cora se. Angls ante que stabat iesus. p cipit ce
teris angtis ex psona dni. Auferte inquiens ab eo uestimenta sordida.
Cuq; illi qd imperatu fuerat. opere complessent. Dixit ad eu angls.
Ecce abstuli a te iniquitate tua. hic ostendit q fuer uestimenta sordida.
Et indui te mutatoriis. i. israhelite uxore tibi coniunxi. LXX. p mu
tatoriis. podere. i. talare tunica transtulerit. Et dix sub. angls. Ponite
cidari siue mitra munda. sup caput eius. Et cidari. i. pilleu sacer
dotale. dignitas intellegit sacerdotii. ut ablatis sordib; peccatoru mun
du haberet sacerdotiu. Mistice iesus sacerdos magn. ille e qui dr.
Tu es sacerdos in eternu. Que dns ostendit pphe. qr p se uideri n potest.
Stabat cora angto dni. hoc e ipse di & hominu mediator. Ds & homo

xpe. ipse adstat ante angl̄m. uipse stabat ante se. In xpo diuerse sunt
substantię di & hominis in una p̄sona. Indutus erat uestib; sordidis.
quia peccata nr̄a portauit. Stabat satan a dextris eius. quia uolens
temptat est a diabolo. q̄ uolebat p̄bare utrū eēt dī filius. que uidebat
ieiuni ū esurire. Qđ ū sequit increpet dn̄s inte satan. filius dn̄s dicit
de dn̄o patre. N quo ipse ū poss& eū increpare. q̄ omia operat̄ sicut
& pater. sed ppt naturę unitate. ut cū un̄ increpat. intellegatur
alt̄ si increpare. Ds eni pat & filius idem sunt. in substantia. tam.
alt̄ ē pat. ualt̄ filius in p̄sona. Ipse elegit ierl̄m. i. ecclam. Torris
autē erutus de igne. ipse xpe ē p̄ humanitate. qui in babylone. i. in mun
di confusione non ē adustus flamma alicuius peccati. qui peccatum
ū fecit nec inuent ē dolus in ore eius. sicut quondā rubus in mediis ig
nib; ū cōburebatur. Irat autē iesus indut uestib; sordidis. q̄a qui pec
catū ū fecit. p̄ nob peccatū fact ē. i. sacrificiū p̄ peccato. uipse infir
mitates nr̄as tulit. hęc sordida uestimta ablata st ab eo. cū nr̄a peccata
deleuit. Idcirco eni sordidis indut ē uestib;. ut nos olosericā mundam
reciperem. & dicat nob iā mundatis. Omi tēpore sint uestimenta tua
candida. Cidaris munda sup caput eius. splendore designat diuinę ma
iestatis eius. Caput eni xpi ds. Ipse eni ds. ipse & homo. ut in ueste humani
tatis. in cidari diuinę maiestatis intelligat claritas. Et angl̄s dni stabat &
contestabat. Angl̄m dni. i. um dicit. Si in uiis meis ambulaueris. i. c̄r.
Iuxta traditione hebreorū ad litterā. angls āteque stabat iesus. loquit
ad eū postquā exut ē sordidis uestib; & indut ē mutatoriis. Quę ipse
satis ap̄ta sunt nec egent expositione. Iuxta sp̄ale ū sensū. difficilis ē
int̄p̄tatio. si hoc qđ dicit ad iesū filiū iosedech. si in uiis meis ambula
ueritis & custodiā meā custodieritis. c̄r. Notū autē ē q̄ xpe & ecclas
caput & membra. Ergo accipiam hoc ex parte mēbrorū. Nā qđ illi dr̄.
mēbris ei utiq. dr̄. itaq. mēbris ei p̄mittit. qđ si ambulant in uiis dni
& custodiant custodias. i. p̄cepta eius. iudicent domū eius que ē eccla.
de q̄a apostol. Xpe autē sicut filius in domo sua. que domus sumus nos.

que domus sumus nos. Ide qq ad timotheu. ut scias quo modo debeas in domo
di conuersari que e ecta di uiuentis. coluna & firmamentu ueritatis. Iudicat g ipse
domu di p meritis & uirib; singulo2. alii constituens sup ciuitates. alii sup. v.
faciens alios doctores. alios pastores. aliis dans potestate faciendo2 signo2. alios
ad mi faciens in corpore suo oculos. alios manus. alios pedes. Et dabo tibi ambulantes
nistrantes de his q nunc assistunt. Dedit dns do filio suo de angloru numero ministros. q
seos suos adhuc in carne positos. similes fecit angtis. Unde apts dicebat. Muni
cipatus nr in celis e. Nam uirginib societas pmittit angloru dno dicente.
Non nubent neq nubent. sed erunt sicut angti di in celo. De assistentib; g
dicit sed datur ei m. qui a illi quia non fluctuant. sed stabiles & constantes
sunt in ecta di. quales erant apti. qui cu dno stante pseuerabant. merent
angelice dignitatis socii fieri. Audi nc sacerdos magne. tu & amici tui
q habitant cora te. quia uiri portendentes sunt. Ecce eni ego adduca seruu meu
oriente. 7cetr. Hoc loco uim eum tantu iuxta littera accipimus. q filius fuit
iosep dech. cui pmittit aduentus filii di. Cu eni supius hunc uim sacerdote ty
pu xpi dixerimus habere. Nunc tantu eu iuxta littera accipimus. Videm nunc
qd angts in psona di loquens huic iesu dicat. Audi iesus sacer dos magne
tu & amici tui. i. pphe ceteri. Na & iesus ppha erat. quia xpm n uerbis
sed nomine 7 operib; designabat. Ppha eni dr n solu qui de xpo uaticina
t uerb. sed & ia ille qui eu figuris 7 simbolis designat. Iubet ergo audire
iesus iubent & ia audire amici eius. i. ceteri pphe qd dr. ecce eni addu
ca seruu meu oriente. quia ecce lapis que dedi cora iesu. sup lapide unu
septe oculi st. h e iubent audire. quia uiri portendentes s. hoc e insig
ni positu futuroru. Portendentes eni dnr. qui futura portendunt. hoc e
longe ante pnuntiant. Ecce inqt ego adduca seruu meu oriente. id illu
de q dr. Ecce uir oriens nom eius 7 alibi. Uob timetib; nom meu orietr
sol iustitie. In eugtio qq;. Uisitauit nos oriens ex alto. illuminare
his qui in tenebris sedent. Seruu aute meu dic ppha. propter assupta serui
forma. ut illud. Ecce seruus mis suscipia eu. Ipse e lapis dat cora iesu
i. pnuntiat 7 pmissus pphetis. hic e lapis angularis. qui duos in se

coniunx parietes diuerso conuenientes. ab hominib; quidē repbatū. a dō aūt 95
electū & honorificatū. Sup hunc lapidē. septē oculi sunt. quia sup xpm
vii. dona sps sci requiescunt. quę enumerans esaias pphā dic. Requiescet
sup eū sps dni. sps sapientię, intellect9. sps consilii & fortitudinis. sps scientię
& pietatis. & replebit eū sps timoris dni. Ecce ego dabo sculptura eius. dic
dns exercituū. & auferā iniquitatē terrę illius in die una. Quia supa dixerat
lapidē. seruat metaphora. & dic. Ecce ego dabo sculptura eius. i. lapidis. Ma
nifestū ē hoc de dni passione pphetari. Sculptura lapidis dic. uulnera quę ac
cepit in cruce. Dabo inquit sculptura eius. i. faciā illū uulnerari clauis & lancea.
Hoc eni ds pat fec. q pro nob omib; tradidit illū ad morte. Tunc dimittet iniqtas
terrę illius. In passione eni dimissa ē iniquitas illius. & redonata iustitia
in die una. De q psalmista. Hęc ē quā fecit dns. In die illa uocabit. uir. ami dies
cū suū subter uinea. & subter ficū. A tepore eni passionis xpi cepit annun
ari euglm. Vir apostolicus & pfectus. & q potest iā ad altiora conscendere.
uocat amicū suū credentes ex iudeis. t certe gentile poplm. subter uinea.
i. xpm qui loqtur in euglo. Ego sum uitis uera. cuius fruct9 letificat cor hominis
Et subt ficū. i. ad glam sps sci cui9 sunt poma dulcissima. ut sub tali umbra
culo ęterna pace requiescant. Hoc ipsū & micheas ppha pene ipsius uerb
pdixit. In die illa inquiens uocabit un9quisq; proximū suū & frem subter
ficū. & uinea. & n erit qui exterreat. Et reuersus ē angls qui loquebat
in me. & suscitauit me qsi uirū q suscitat de somno suo. Quidē qd dic
reuersus ē angls. Quo eni abierat qui in pphā loquebat. Sed sciendū
qd quando humana fragilitas suę relinquit imbecillitati. ds anglorū auxilio
abest ab homine ppha. Itaq; magne uisionis stupore attonit. torpebat.
& uelut sopit9 uerū lumē uidere n poterat. Quapp̄t angls qui eū parūp
sibi dimiserat. & qsi ab eo recesserat reuersus suscitauit eū ut uideret.
qd antea clausis cordis oculis uidere n poterat. l possum q; somnū pphe
in bona parte accipere iuxta qd salomon dicit. Si dormieris n timeb.
quiesce. & suauis erit somn9 tuus. Qui ergo a sollicitudinis & ptbationib;
dormit [illegible] & potest dicere cū sponsa. ego dormio & cor meū uigilat

meret ab angelo suscitari et angelica uisione atq; allocutione perfrui. Et dixit
ad me. Quid tu uides? et dixi. Vidi & ecce candelabrum aureum totum et lampas eius
sup caput ipsius et vii lucerne sup illud et vii infusoria lucernis que erant supca
put eius. et duę oliuę sup illud una a dextris lampadis et una a sinistris eius. Itaq;
in hoc loco hebreorum traditio talis est. Candelabrum totum solidum ex auro legem
dicunt. Lampadem uero i. flammam in uertice candelabri lucentem xpm quia est caput legis
qui q; omnem mundum illuminat. vii lucernę sup candelabrum vii dona sps sci supe
rius enumerata. hę lucernę sup candelabrum s. quia lex spu sco dictante con
scripta est. Septem autem infusoria i. uascula in quibus oleum e. quod infunditur in lu
cernas. quę lucent sup candelabrum. Hoc significare dicit. quod istę vii gratię ad
homines de celo per legem descendant. Duas uero oliuas quę erant sup candelabra
a dextris & a sinistris. inter quas lucebat media lampas. legem & prophetia intellegunt.
Cumq; ergo propheta quereret angelo quid uiderit. narrasset uisionem. interrogat ipsum
angelum quid significaret uisio. Rursus angelus interrogat eum. Nunquid igno
ras quid sunt haec. Quo respondente nescio. respondit ei angelus edocens uisionem.
Hoc est uerbum dni ad zorobabel dicens. non in exercitu nec in robore aut multitu
dine exercitus. sed in spu meo reductum esse populum de captiuitate. & plenius
reducendum. et aduersarios eorum uastandos. Quod uero sequitur. Quis tu mons
magne coram zorobabel. & populum iudeorum nolens eos prosperari templum reedifi
cari. In planum s. sternere. & tua supbia deicere humiliatus sub pedibus isrl.
Et ducet eum dns lapidem primarium i. xpm qui semp auxilio fuit populo isrl
a sclo. s. & exequabit gramen gratię eius. i. lapis quod aptę dicere. gramen eius eduxe
de captiuitate. & exequabit hanc illi gratiam quia exercuit erga patres eorum. simi
le istis misericordiam inpendendo. Hęc est hebreorum traditio. Doctores uero ecclesiastici
hunc locum ita exponunt. Candelabrum totum aureum. sca est ecclesia. quę in diuinis
scripturis sensum magis quam uerba requirit. Lampas sup candelabrum. dnm
designat xpm. qui illuminat ecclesiam. quiq; de se dicit. Nemo accendit accen
dit lucernam et ponit eam sub modio. i. sub mensura legis. s. sup candelabrum. i. in eu
angelii libertate. quo ecclesia illustratur. Lucernę vii. et infusoria carum. gratia est sps sci.
per quam oleum misericordię diuinę, cunctarumq; uirtutum ecclesia suscipit.

Duę oliuę. moyses & elias q̄ in monte cū dn̄o transfigurato apparuer̄ & loque
bant̄ ea que passurus erat in ier̄slm. Nonnulli duas oliuas a dextris & a sinistris.
euglīū & legē accipiunt. ut in dextera oliua euglīū. In sinistra oliua. lex intel
legat̄. Mons magn̄ corā zorobabel diabol̄ uel antixp̄c quise erigebat
contra zorobabel de q̄ nascitur̄ erat xp̄c. Ipsi q̄q; xp̄o in euglīo ostensis
mundi regnis & honorib; ausus ē dicere. hęc om̄ia tibi dabo. si cadens adora
ueris me. & ipse dn̄s in euglīo. Diabolū mentē uocat dicens. Si habueritis fidē
sicut granū sinapis. dicetis huic monti transi hinc & transibit. Sed huī sup̄bia
cōplananda erat. usq; ad puluerē humilianda. Lapis primarius. ille ē de q̄
iohs. In principio erat uerbū. Qd̄ u̇ sequit̄ exequabit grām grē ei̇. illud ē
qd̄ apl̄s ait. Nos om̄s de plenitudine ei̇ accepim̄. grām p̄ grā. grām euglīi
p̄ grā legis. ut parē & equalē grām accipiant. & ex isr̄t credentes. & ex gentib; ad fi
dē uenientes. hinc p̄ iohannē dr̄. Lex p̄ moysen data ē grā & ueritas p̄ ih̄m
xp̄m facta ē. Et factū ē uerbū dn̄i ad me dicens. Man̄ zorobabel fundauer̄
domū istā & man̄ ei̇ p̄ficient eā & relq̄. hoc qui ezram p̄pham legerit inueni
ent. qd̄ scilicet tēplū a zorobabel fundatū sit & usq; ad sūma fastigia p̄ductū.
Quis eni despexit dies paruos. Quis hic p̄ raro accipit̄. hoc autē referendū ē
ad regiā potestatē. quā tunc tēporis in zorobabel aduersarii despiciebant
& p̄ nihilo ducebant. Monet ergo zorobabel & iesū atq; omnē poplm̄ edifican
tē. ut n̄ timeant aduersarios q̄ eos edificare p̄hibebant. si potius audiant dn̄m
cohortantē. & suū illis auxiliū p̄mittentē. Seq̄t̄ enī. & letabunt̄. ū p̄ paucorū
dierū despectu. maiore gaudio replebunt̄. Potest ita intellegi. Rarus ē
qui paruas dies huius sc̄li despiciant. quia nimirū multis q̄ hoc sc̄lo delectant̄.
adeo ut si possent. sēp hic uiuere uellent. Cū q̄ uiderim̄ hui̇ sc̄li amatores
fulgere auro. purpura gēmisq; rutilare. stipari officiis ministrorū. possum̄
hoc assumere & dicere. Quis despicit dies paruos. parui enī s̄ om̄s dies p̄sentis
uite. quantūuis longissimo tēporū spatio tendant̄. Unde & iacob dicebat.
Dies mei parui & mali. Et uidebit lapidē stagneū in manu zorobabel. i.
auxiliū saluatoris q̄ de zorobabel stirpe nascet̄. Lapis autē uocat̄ ob for
titudinē insuperabilē. Quare autē lapis stagneus. Stagni natura dicit̄ talis

duriora

ut alia metalla defendat ab igne. Cu enī sint ꝑ naturā. ēs. ferrū cetaq; si absq;
stagno fuerīt tradita urunt̄. Sic angl̄or. ꝛ hominū fortitudo. si non habuerit
diuinū auxiliū. fragilis & inbecilla est. Lapis ergo stagneus uocat̄ xp̄c. quia
sicut stagnū metalla mixta ꝛ adulterata dissociat. ita dn̄s ꝛ saluator de quo
ꝑ ꝓpha dicit̄. Sedebit conflans ꝛ emundans argentū. bonorū operū aurū
& argentū habere plūboq; uitiorū secernit. ut purū aurū argentūq;
remaneat. Et respondi & dixi ad eū. Qid s̄ due oliuę istę. ad dexterā candelabri ꝛ ad sinistrā eius. Respondi secundo & dixi ad eū. Qid s̄ duę spicę
oliuarū que sup̄ duo rostra aurea in quib; s̄ suffusoria ex auro. Interrogat
ꝓpha quid significent duę oliuę. ad dexterā ꝛ sinistrā candelabri. Sed angl̄s
qui in p̄sona dn̄i loquebat̄. noluit ei respondere. siue quia de duab; oliuis supra
audierat. ideo nunc n̄ mereret̄ audire responsū angl̄i. quia prius audita
n̄ retinet. siue etiā quia maiora se scire uolebat. confutat̄ silentio angl̄i. ut ut
hebrei dicunt. n̄ respondet. quia n̄ bene interrogauit nec totū quę sciuit
quod scire debebat. Nā de oliuis interrogans. nihil de spicis oliuarū. nil de rostris
aureis aut de infusoriis quesierat. Spicas autē oliuarū. ipsas dicit arbores
translato sermone. quod in modū spicarū recte sint. ꝛ sicut spicę uallantur
aristis. sic istę quasi quodā uallo ramorū ꝛ foliorū recte in altū surgant.
Quidā duas spicas oliuarū duo testamenta intellegunt. euglīū ꝛ legem.
Et hos eē filios splendoris qui assistunt dominatori uniuersę carnis.
Alii sacerdotiū ꝛ legē. Nonnulli heliam & henoch. quorū alt̄ in p̄putio.
alt̄ in circūcisione placuit dō. Et ecce conuersus sū & leuaui oculos meos
ꝛ uidi. ꝛ ecce uolumē uolans. Longitudo eius xx cubitorū ꝛ latitudo eius
decē cubitorū ꝛ cetera. Conuersus ē ꝓpha ab alia uisione ad aliā. & a letis
& p̄speris ad tristicia mētis oculis extulit. Ne enī eleuaret̄ cor eius quia
omia felicia & plena gaudii nuntiabat. uidet et ea quę s̄ tristia. Videt
ergo uolumē uolans. in quo facta omiū descripta erant. Hoc uolumē utriusq;
testamenti scripturarū designat. Per xx. cubitos longitudinis. euglīm. per x.
aut latitudinis. decalogus legis accipit̄. Viginti aut ad dece. duplū s̄ adsim
plū. quia in decalogis peccata operū p̄hibent̄. In euglīo aut cogitationū

peccata resecant. Verbi gratia: lex percutit opere homicidium, euangelium iram. Adulterium
dampnatur in lege, in euangelio concupiscentia punitur. Quia qui uiderit mulierem
ad concupiscendam eam et cetera. In lege reus facit rapinam, in euangelio flammis gehenne
subditur tenacia. LXX translatores pro uolumine falcem dixerunt, habentem eiusdem
mensure longitudinem et latitudinem. Falx ista diuini iudicii seueritatem designat.
Sicut enim falx cuncta suo circuitu ambit, exterius interius incidit, ita diui
ne animaduersionis potentia uniuersa forinsecus complectitur, intrinsecus
dirimit et discernit diiudicans opera et cogitationes. Quia omnis fur sicut
ibi scriptum est iudicabitur, et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur et reliqua usque
consumet eam et ligna et lapides eius. Multi sunt qui furtum et periurium aut par
ua aut nulla putant esse crimina, nec attendunt quod maledictio huius uo
luminis uenire dicatur ad domum furis et mendaciter iurantis in nomine domini,
et consumere ligna et lapides eius, id est dura et grauia peccata illius. Quid de
grauioribus quoque peccatis fiet, quales sunt homicidia, adulteria, ceteraque carnis
opera, si furtum et periurium tali pena plectuntur. Et egressus est angelus qui loque
batur in me, et dixit ad me: Leua oculos tuos et uide quid est hoc quod egreditur.
Et dixi: Quidnam est? Et dixit: Hec est amphora egrediens, et reliqua. Angelus qui lo
quebatur in propheta egressus ideo est, ut aliam uisionem ei ostenderet. Precipit ergo ut
leuet oculos ad magna contemplanda, et uideat amphoram, id est mensuram pec
catorum populi Israhel consummatam atque plenam. Amphora enim que hebraice dicitur epha,
et ephi plenitudinem designat peccatorum. Ipsique amphore nomen imponit
angelus dicens: Hic est oculus eorum in uniuersa terra, id est ostensio omnium peccatorum.
Impleta enim peccatorum mensura, iuxta quod dominus ad iudeos dicit: Implete mensuram
patrum uestrorum. Et in genesi: Nondum completa sunt peccata amorreorum. Restat
restat ut sit oculus, id est ostensio et uindicta superueniente iusta ira dei. Sic et delicta
illius populi latuerant, cum nondum impleta essent. Iam uero adiuncta pandebantur omni
bus, ut monstrabatur cunctis gentibus quales fuissent intrinsecus. Mulier sedens in
medio amphore, ut ipse angelus exponit, uocabatur impietas, id est idolatria et nega
tio dei. Et ecce talentum plumbi portabatur. Talentum plumbi massam dicit. Portabatur
autem non suo impetu, sed precepto et iussione dei. Talentum illud et massa plumbi signat

grauissimu pond peccatoru quo populus ille p̄mebat. Angls g̊ dni arrepta mu
liere piecit inmediu amphore. ut inplenitudine peccatoru portaretur inbabilone
ubi insequentib; legit amphora portabat. ibiq; captiuitatis pondere p̄meretur.
Et quia insuo scelere gtabat. talentu t massa plubi misit angls inos eius. i. am
phore ut impietate clauderet. obturato ore nequaqua se ultra iactaret insuo
scelere. sedaet ino silentio conticesceret. Et leuaui oculos meos ; uidi ecce
due mulieres egredientes. i. spc inaliis inearu ; irtq. Due mulieres s. x. trib;
que dr isrl. et due que uocant iuda. Et decem trib; capte sunt ab asirus. et duę acal
deis. Spc inalis earu potestates diaboli quo cat inerigto inmund spc. et de q̊ salomon
Si spc potestate habentis ascenderit sup te. locu tuu ne dimiseris. Hoc g̊ spu qsi flatu
uenti rapte. iste mulieres. uolatu celeri adome nefas ferebantur. Habebant alas qsi
alas milui. Que est auis rapacissima. et domesticis auib; sempinsidians. Bene g̊ hac
auis conuenit istis mulierib. iude. et isrl. que pp̄ter nimia peccata tradite sunt
potestati demonu. ; ab eis in captiuitate ducte. Leuauer g̊ amphora. inqua erat
impietas ; massa plubi inclusa int celu ; terra. Ppha u̇ ia n̄ int rogat que essent
mulieres. sciebat eni pphico spu. Nec qd portent. quia anglo docente cog
nouerat. s; quo portent. inquiens quo iste defer amphora. respondit
angls. Ut edificetur ei dom int ra sennaar ; stabiliat. ; ponat ibi super
basim suam. Sennaar capus e caldeoru inquo post diluuiu filii adam tur
ri supbie edificare conati sunt. sed adno confusae lingua que omib; una erat.
Unde ; ipsa ciuitas babylon. i. confusio dicta e. Amphora g̊ cu impietate
deferebat inbabilone. ut ibi supbasim. i. sup sede stabile ponat. ibiq; e in na
statione requiescat. Sennaar int ptat dentiu excussio. t fetor eorum.
Amphora itaq; cu impietate adt ra sennaar defert. ; ibi ei locus statio
nis parat. quia diabol auctor impietatis in cordib; reproboru quasimpie
tas t fetor libidinis possidet requiescit. Qd u̇ sennaar excussio dentiu
dr significat quia repbi excussos ; pditos habent dentes quib; uerba di
molere. hoc e meditari debuerant. et ideo pereunt. quia cibu diuini elo
quii in uentre memorie n̄ transmittunt. Iuxta spale sensu. he due
mulieres hereticos ; iudeos designant. qui egrediunt a facie di ; ii

i ferunt incerto erroris spu delectant iurgiis i contentionib; hi etiam
sup se leuant pond impietatis & in babilone. i. in confusione edificant sibi
domu. Et leuaui oculos meos & uidi et ecce iiii quadrige egredientes
de medio duoru montiu. i montes. montes aerei i cetr usq qui egredi
unt ad terra aquilonis. requiescere fecer spm meu intra aqlonis.
Transit ppha ad alia uisione & oculos cordis altius porrigit ac uid& iiii or
quadrigas egredientes de medio duoru montiu qui erant enei i fortissi
mi & qui nulla possent uetustate consumi. In quadriga scda equi nigri.
Regnu medoru & psaru. nigri mortiferi. ppt assueru q regnante appeti
tione aman hostis iudeoru. Idem rex omne gente iudeoru edicto publico
morti adiudicauit. In quadriga tertia equi albi. Macedones sub quoru
rege antiocho describit machabeoru uictoria. In quadriga iiii ta equi ua
rii fortes. ideo uarii quia romanoru reges alii clementes fuer erga iu
deos ut gaius i claudius. Alii psecutores eoru extiter. ut gaius caligula.
nero. i uespasianus. Querente itaq ppha quid significarent que cerne
bat. Respondit angls. Ista sunt uenti celi. i. climata siue plage qui e
grediunt ut stent cora dominatore uniuerse tre. Nil eni regnat re
absq di pmissu i uoluntate possunt. In qua .s. quadriga erant equi
nigri egrediebant ad tra aquilonis. p inde pmittit ppha de quadriga
prima. in qua erant equi rufi. Ia eni defecerat omne regnu babiloniorum
i medi a opsse omne asia tenebant. sub quoru rege dario. hec omia zacharias
conteplat e. Quadriga itaq in qua erant equi nigri. egrediebant ad tra
aqlonis ut ibi iubente dno caldeoru destrueret imperiu. Albi quoq post
eos ingressi sunt. i. macedones secuti medoru uestigia. ut regnu caldeoru
suo subderent imperio. Quarti. i. uarii i fortes. romani exibant ad t
ra austri. i iubent ire i pambulare omne tra. Romanoru eni poten
tia in quatuor mundi partib; sui dilatauit imperiu. Deinde ad ppham
cu sus angls dix. Ecce qui egrediunt ad tra aqlonis requiescere fecerunt
spm meu intra aquilonis. De tercia quadriga dic in qua erant equi albi.
p quos figurabant macedones qui & ipsi post nigros ad tra aqlonis egredie
bantur.

h uergo requiescere fecer spm di intra aquilonis. qa uindicta di impleuer
subuerso medoru imperio. Na alexander rex macedonu. dariu psaru
& medoru rege int fecit. & eius regnu in macedones transtulit. Hi ergo
requiescere fecer p phale di spm intra aquilonis. qa uindicta exercuer
popli di & uoluntate ei in illoru interitu copleuer. Grandis eni e conso
latio eoru q opprimunt. si hostes suos cito cognouerint perituros. Quida
spalit p iiii quadrigas. iiii or intellegunt euglia. p equos electos di in diuer
sitate coloru diuersas grãs possidentes. Quoru alii rufi martirio. alii
nigri squalore penitentie fuscati siue illi q obscura xpi misteria penetrant.
Scriptu e eni. l posuit tenebras latibulu suu. Alii albi uirginitatis cando
re fulgentes. siue in baptismo mundati. & nulli uarii fortes diuersaru
curationu & uirtutu grãm habentes. hoc aute q d r hii qui egrediunt
intra aquilonis requiescere fecer spm meu intra aqlonis. sigf qa ad p
dicatione euglica. gentes que erant in aqlone hoc e in frigore infidelita
tis & sub potestate diaboli. q dix pona sede mea sup aqlone. crediderunt.
& in eis sps dni requieuit. Et factu e uerbu dni ad me dicens. Sume tibi
a transmigratione aboldai & a tobia & a bidaia. & uenies tu in die illa
& intrabis domu iosie filii sophonie & rlq. Ordo uerboru confusus e. e aute
talis iunctio. Sume tibi aboldai & a tobia. & abidaia. qui uener de babi
lone. & sumes s. ab eis munera que auferunt. auru & argentu. & intrabis
in domu iosie. filii sophonie. & facies ibi coronas auro argentoq. distin
ctas. & una ex eis pones sup iesu filii iosedech. sacerdote magnu & loqueris
ad eu. Ecce uir oriens nom eius & subt eu orietur. & repente succresce&
ex radice sua. & in similitudine germinis pullulabit. Sigf aute zoroba
bel. q ex humili & captiuo in duce popli surrex. & edificauit teplu dni
hoc e eni q d dic. Ipse eni extruet teplu dno. & ipse portabit glam. & alt
ra corona. & ipse sedebit & dominabit sup solio suo. Hucusq de zoroba
bel. nc iteru repetit de iesu sacerdote de q prius dixerat. Sedet pontifex
inqt iesus sedebit in solio suo hoc e in trono sacerdotali. et erit pax
int duos illos hoc e int zoro babel qui de stirpe regia erat. et iesu qui de

leuitica tribu descenderat · ut sacerdotiu͂ ⁊ regnu͂ pariter di͂ populu͂ regnant. Ipsasq;
coronas postqua͂ impositę fuerint capiti iesu · filii iosedech · ⁊ capiti zorobabel
filii salathiel · c͂secrabis in te͂plo nominib; eoru͂ a q͂b; oblatę s͂ · i · helē · ⁊ tobię · ⁊ idaię · ⁊ hen ·
Repositis autē coronis in te͂plo dn͂i ⁊ in ęt͂na memoria͂ c͂secratis · uenient de toto or
be gentes · ⁊ ędificabunt in te͂plo & scietis quia dn͂s misit me ad uos. Hoc autē fiet
si audieritis uocē dn͂i di͂ u͂ri. Videndu͂ q͂d cu͂ superius tres posuerit uiros · oldai ·
⁊ tobia · ⁊ iadaia · nc̄ primu͂ nom͂ mutatu͂ ē · Holdai eni͂ positu͂ ē helē. Quartu͂ ad
ditu͂ ē · q͂d p͂ us n͂ fuerat dictu͂ · i · hen. holdai int͂p͂tat͂ depcatio dn͂i. Tobias bonus
dn͂i. Idaia notus dn͂i. hen gr͂a. Helē u͂ q͂d p͂ oldai positu͂ ē int͂p͂tat͂ somnium.
Tradunt eni͂ hebrei istos tres · i · oldai · tobia͂ · ⁊ idaia · ēē tres pueros · anani am ·
azaria͂ · misahelē qui uener͂ de captiuitate · & hec munera auru͂ & argentu͂
in te͂plo dn͂i obtuler͂. Quartu͂ u͂ q͂d sup͂a n͂ dixerat · i · hen · danihele͂ dicunt
ēē · ⁊ ipsu͂ uenisse cu͂ munere; Idcirco autē helē positu͂ p holdai · q͂a helē som
niu͂ int͂p͂tat͂ · ut ex int͂p͂tatione ostendat͂ danihel ⁊ tres pueri qui in babi
lone regalis somnii mysteria cognouerant. Iosias autē iste apud quē intra
re iubet͂ p͂pha · ⁊ in cuius gr͂am a lxx translatorib; dicunt͂ ēē coronę ·
eo q͂d apud illu͂ seruarent͂ · edituus · i · custos te͂pli dn͂i erat. hęc iuxta litte
ra͂ sicuti se habꝫ hebreoru͂ traditio. Sp͂ali͂t iubet͂ p͂pha su͂mere trans
migratione auru͂ ⁊ argentu͂. Transmigratio populi iudeoru͂ · i · populi
d͂m confitentis · sunt uitia ⁊ peccata quę cu͂ quis ceperit relinquere ⁊ age
re pęnitentia͂ ⁊ desiderare patria · i · ier͂sl͂m cęleste͂ offert in te͂plo dn͂i
auru͂ & argentu͂ · intellectu͂ ⁊ sermone d͂m confitendo. Ex hoc auro
⁊ argento fiunt coronę in te͂plo iosię q͂ int͂p͂tat͂ saluat͂ ⁊ ē filius uisitati
onis dn͂i. Domꝰ ecc͂a in q͂a ē · saluat͂ a dn͂o · q͂ ē filius uisitationis dn͂i. Visita
uit eni͂ eos dn͂s qui male egrotabant peccatoru͂ languore decubantes
⁊ ponunt͂ hę coronę iesu filio iosedech sacerdoti magno · q͂ nob a cap
tiuitate diaboli liberatis · ⁊ p͂ficientib; p singulas uirtutes n͂ras dn͂s coro
nat͂ · immo in nob coronatis · ipse coronas accipit. Rex autē filius d͂r
iosedech q͂ int͂p͂tat͂ dn͂s iustitię · q͂a d͂s pat͂ dn͂i saluatoris iuste singulis
p suis meritis restituꝫ. Unde confidenter dicebat ap͂ls. Reposita ē michi
corona iustitię · qua͂ reddꝫ mihi dn͂s iust͂ iudex. Precipit͂ itaq; p͂pha

ut postq inposuerit coronas sup caput iesu filii iosedech sacerdotis magni dicat
ad eu. Ecce uir oriens nomen eius. Xpc qui et dr qd saluauerit mundu. nunc
oriens uocat. quia in dieb. eius exorta e iustitia. & subter eu orietur. s. multi
tudo credentiu. Et edificabit teplu dno. id e eclam. Et dominabit in trono suo.
Quia cu uenerit ad iudiciu. sedebit sup sede maiestatis sue. Ipse erit sacerdos
sup solio suo. quia ipse e rex. ipse pontifex. & ideo sedebit ta in regali qm sacerdo
tali throno. Et consiliu pacis erit int illos. Ut nec regale fastigiu sacerdota
le deprimat dignitate. nec sacerdotii dignitas regale fastigiu. s; csentiat
utruq. in gtam unius dni dm. Et factu est in anno quarto darii regis. Factu e
uerbu dni ad zachariam in iiii to mensis noni qui e casleu. Mensis nonus qui
apud hebreos dr casleu. apud nos uocat decemb. In cuius mensis quarta die mi
ser ad teplu dni qd ia instauratu erat a zorobabel et iesum sarasar & rogu
melech. quos et hebrei autumant principes erant psaru. dm timentes ut qui
audierant instauratu teplu quererent a sacerdotib; et pphetis. utru secdm
csuetudine pristina flere deberent et ieiunare. an luctu in letitia ga
diu cuertere. Numqid mihi flendu e in mense quinto. quinto mse quia
pud romanos uocat augustus. subuersa e ierslm a nabuchodonosor. Ob qua cau
sa usq. ad illud tep; ieiunauerant desolatione tepli luctu et merore csolantes.
Nunc u qui teplu restructu uidebant et causa n sup ee tristie. interrogant utru
hoc n e facere debeant. Notandu qd dicunt. numqid scificare me debeo.
Ieiuniu eni uocant scificatione. quia in ieiunio ab omib; uoluptatib; abstine
bant. & bonis operib; atq. elemosinis uacabant. Unde et ppha dic scificate
ieiuniu. Ieiuniu eni scificare e adiunctis aliis bonis abstinere. Postq. g intro
gauer psaru principes p legatos quos miserant. fit sermo dni ad ppham. impe
rans ut loquatur ad omne populu. Loquebat & eia ad sacerdotes qid debeant re
spondere. Cu ieiunaretis et plangeretis in vii mo et in v to mse p hos lxx annos.
nuqid ieiuniu ieiunastis. in v to mse ieiunabant. qa in illo subuse e ierslm
a caldeis. Septimo aute quia tc occisus e godolias que pfecerat rex babilo
nis t're. et reliquie popli dispse sunt. Dic g dns. Qid pderat qd ieiunabatis
et plangebatis p lxx annos desolationis ierslm. cu n mihi s uob ieiunaretis.
et ctra quando comeditis & bibitis in festiuitatib; uris. qd m cfertis.

Nuquid non uobis manducatis et bibitis. Neq; enim his reb; placat(ur) d(eu)s s(ed) bonis operib; in 100
iuditio iusticia et ueritate. Esca autem nos n(on) commendat d(e)o. Nu(m)q(ui)d n(on) hec s(un)t uerba
que locutus est d(omi)n(u)s in manu p(ro)phetaru(m) p(r)io(r)u(m) et cet(era). Cu(m) inq(u)it ad huc staret ierl(m) et abo
nis omnib; ubiq; habundaret et i(n) su(m)ma pace frueret(ur). hec ipsa que ego nu(n)c dico loque
bant(ur) ad uos priores p(ro)phe. Que autem essent illa. in sequentib; manifestatur.
Et factu(m) e(st) uerbu(m) d(omi)ni ad zacharia(m) dicens. Hec dicit d(omi)n(u)s exercituu(m). Iuditiu(m) uerum
iudicate et misericordia(m) et miserationes facite unusquisq; cu(m) fratre suo et uidua(m)
et pupillu(m) et aduena(m) et paupere(m) nolite calumniari et cet(era). Hec s(un)t inq(u)it que mihi plus
placent qua(m) ieiuniu(m) quinti et septimi mensis. que quia n(on) fecistis traditi estis captiui
tati et obp(ro)brio. Facite inq(u)it misericordia(m) et miserationes. Misericordiam facere est
elemosina(m) pauperi dare. miserationes u(er)o debitorib; indulgere. Que duo in p(ro)ph(et)a
isaia ita dicunt(ur). frange esurienti pane(m) tuu(m). Ecce misericordiam. Et paulo sup(r)a. Dissolue
conligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes. Ecce miserationes. Ordo
autem rectissimus est ut iuditiu(m) seq(ua)t(ur) misericordia. maxime in fratres quos ut sanguinis
ut eiusde(m) fidei nob(is) iungit affinitas. Nam q(uo)d in lege d(icitu)r n(on) misereberis in iuditio.
in ipso iuditio n(on) e(st) illi miserendu(m). s(ed) conuicto et reatu(m) suu(m) (con)fitenti. misericordia im
pendenda e(st). De uiduis q(uo)q; et pupillis d(omi)n(u)s p(re)cipit. Esto pupillis pat(er). et p(ro) uiro matri
eoru(m). Aduene q(uo)q; et pauperi. p(re)cipit calu(m)nia n(on) inferenda. q(ui)a alteru(m) peregrina
tio humiliat. alteru(m) egestas. Cu(m) hec et alia p(re)ceperit d(eu)s. illi e(con)tra fecer(unt) et uerter(unt)
ad eu(m) dorsa et recedente(m). u(e)l auertente(m) se. scapula(m) et aures aggrauauer(unt) sicut
surde aspides. Qua p(ro)pter ad magna peccata facta e(st) magna dei indignatio. et dis
persit s(unt) p(er) regna que ante nescier(unt). Assiriorum. medoru(m). et p(er)saru(m). et t(er)ra que fluebat
lacte et melle uersa e(st) in solitudine(m). Possu(m)us hec referri ad eos q(ui) in ecclesia positi. de
uirtutu(m) copia sup(er)biunt. nec d(e)o doctori gr(ati)as agunt. Idcirco iusto dei iuditio
p(er)mittunt(ur) te(m)ptari a diabolo. et captiuant(ur) sub lege peccati. et desolat(ur) t(er)ra eo(rum).
i(d est) anima et corpus quonda(m) trinitatis hospitiu(m) uertit(ur) in desertu(m) derelicta
a d(e)o inhabitatore. Et factu(m) e(st) uerbu(m) d(omi)ni exercituu(m) ad me dicens. Loquere
de ierl(m) e(st) q(uo)d sequit(ur) de adultera uxore. D(eu)s enim dilexit plebe(m) israheliticam. ea(m)q;
sibi casto amore dote fidei sotiauit sicut ezechiel p(ro)ph(et)a plenissime declarat.
Que postea relicto d(e)o fornicata e(st) cu(m) idolis diuersaru(m) gentiu(m). p(ro)pt(er) q(uo)d tradita
in captiuitate(m) egit poenitentia(m) dicens. Reuertar ad uiru(m) meu(m) p(r)io(r)e(m) q(ui)a bene

erat michi tunc magis quam nunc. Qua misericors deus suscipiens et non im
putans illi peccata sua dicit. Zelatus sum zelo magno sion. quae est et ierusalem.
et secuta est amatores plurimos. et ab illis deturbata est. Zelatus sum eam zelo mag
no. secundum criminum magnitudinem. quia ad me reversa est agens penitentiam.
Et ego reversus sum ad eam maiore clementia et edificabit mihi templum. et habi
tabo in medio eius. et vocabitur civitas veritatis. quae quondam vocabatur civitas menda
cii. Vocabitur quoque mons sanctificatus et mons domini. Spiritaliter possunt haec referri ad animam
quae debuerat esse ierusalem. id est visio pacis. et sion. id est specula. deum contemplando. quae
cum peccaverit traditur in potestatem diaboli. et subditur captivitati vitiorum. Si vero
penituerit et offensum deum sibi propitiare studuerit. revertetur ad eam deus. et e
rit mons sanctus et civitas dei et habitabo in medio eius dicetur quoque de ea. Magnus dominus
et laudabilis nimis. in civitate dei nostri in monte sancto eius. Haec dicit dominus. ad
huc habitabunt senes et anus in plateis ierusalem et viri baculus in manu eius.
prae multitudine dierum et cetera. Me inquit habitante in medio ierusalem. tanta e
rit prosperitas et habundantia pacis. ut nullo hoste remanente. usque ad ultimam
senectutem vivant homines in utroque sexu et trementes artus baculo sustentent.
prae dierum multitudine. Plateae quoque eius impleantur ludentibus pueris et puellis.
Spiritaliter plateae quae altitudine dei. sunt virtutes in quibus sancti spaciantur et fiduci
aliter agunt. Nam psalmista latum appellat mandatum dei. In his plateis sedent
senes et anus. id est perfecti quoque et emeriti in virtutibus. Senectus enim venerabilis est
non diuturna neque annorum numero computata. Replebuntur pueris et puellis
id est qui rudimenta sermonis dei percipiunt qualiter dicit iohannes. Scribo vobis pueri. quia di
mittuntur vobis peccata propter nomen eius. et sic implebitur quod psalmista dicit. Iuvenes
et virgines. senes cum iunioribus laudent nomen domini. Haec dicit dominus si difficile
iudicabitur in oculis reliquiarum populi huius et cetera. Quia magna et pene incredi
bilia promittebantur israheli dubitare fortassis poterant prae rerum magnitudine.
idcirco nunc loquitur propheta ex persona domini. Si vobis o reliquiae populi mei difficile
videtur esse quod spondeo. Numquid mihi difficile erit. qui omnipotens sum. Pari modo in
possibile videbatur sanctis. quando temporibus persecutionis diversis modis affligebatur
ecclesia. ut aliquando pax illis daretur. Sed nunc reges mundi et principes christo
colla miserunt et ad tumulum piscatoris flectuntur genua imperatoris.

hec dicit dns. Ecce ego saluabo poplm meu de tra aqlonis . ier; nq; n se desc
Hec & tc impleta s ex parte sub zorobabel & iesu. quando di popls reu sus e
de captiuitate & habitau in ierslm. & uocat e dns ds eox. & nc plenius implent
sub dno saluatore in eccla que e uera ierslm. cu ex omib; mundi partib; ueniunt ad
fide. sicut & dns in eugtio. Multi autem uenient ab oriente & occidente & rlq.
Qd u dicit in ueritate & iustitia. hoc designat qd transeunte umbra & fi
gura legis succedat ueritas eugtii. hec dic dns exercituu. Conforten tur man
us. q auditis in dieb; his sermones istos p os pphar u & rlq. Quia ia uidebant
teplu extructu scdm qd dixe pphe. & aggeus & zacharias p dixerant. nc hortat
dns poplm. ut pororu pmissionu ueritate accomodent fide his que in futuru
pmittunt. & conforten man n timites eos q illos ab edificatione impedire uo
lebant. Siquide in dieb; illis merces hominu n erat nec merces iumtoru & r.
Antequa fundaret & edificaret teplu omis labor eoru irrit fuit. et ta
homines qua iumta in agri cultura & in diuersis operib; casso conatu frus
trabant. nec erat pax introeunti & egredienti cu int seditio. foris aduer
sarii eos c turbarent. Sic in eccla factu e. qa prius q teplu dni spalit funda
ret in hominib; & antequa diceret eis. uos estis teplu diuini. nulla erat
merces hominu & eoru q rationales s. iumtoru hoc e irrationabiliu
apud dm. Postq u euersi s. & ds in illis habitare coepit. Audiunt ab apsto.
Unusquisq ppa mercede accipiat. scdm suum labore. Nc aute n iuxta
dies priores ego faciam reliquis popli hui dic dns. si semi pacis erit & r.
Quia inqt ut teplu fundatu e. neqq facia sicut prius feci huic poplo
affligendo illu. sed dabo illis pace. & fam pristini teporis futura ha
bundantia copensabo. Sic & modo hereticoru uirgines philosophoru
abstinentia iudeoru obseruatio nulla habat mercede. qa quicq qd
boni faciunt. n in nomine dni faciunt. nec in se ipsis domu dni e strunt.
Postq u euersi fuerint ad dm. & eruti de captiuitate diaboli. teplu dni
in se edificare ceperint. orietur eis multitudo pacis. uinea que loqt in eugtio.
Ego su uitis uera dabit fructu suu. & terra qq bona dabit fructu suum cen
tesimu. sexagesimu. & xxxmu. Celi dabut rore pdicationis. De qb;
scriptu e. Celi enarrant glam di. Et erit sicut eratis maledictio

[...] ingentib; dom̄ iuda ⁊ isrl̄ . sic saluabo uos ⁊ eritis benedictio [...]
A pte pmissiones ⁊ c̄solationes dn̄i c̄fortantis poplm̄ suū. Domū iuda duas tri
b; dicit . iudā ⁊ beniamin. Domū autē isrl̄ decē alias trib; q̄b; omib; misrc̄di
am pmittit se prestiturū. Que c̄solatio . potest ad ecclam̄ psecutionib; afflic
tā referri . q̄d q̄cūq; p suis peccatis eiciunt̄ de eccla ⁊ captiuant̄ a diabolo
traditi satane in interitū carnis . si egerint poenitentiā . reuertunt̄ in pris
tinū statū & uidebit pacē dn̄i & c̄fessionis sue glam possidebit. hec s enī
uerba que facietis. Loquimini ueritatē unusquisq; cū proximo suo. Verita
tē & iudiciū pacis iudicate in portis uris . & rlq̄. Quia inquit uob bona pmi
si . ut in ea pmaneat pmissio . facite que p̄cipio. Loquimini ueritatē cū prox
imo. Proximū omnē hominē accipiam̄ . quia ex uno parente om̄s genera
ti sum̄. Si enī solis carne pximis ueritatē loq̄ p̄cipim̄ . ergo peregrinis ⁊ ali
enis licet mentiri. Veritatē ⁊ iudiciū iudicate in portis uris ut in iudicio . pmo
sit ueritas ⁊ iusticia. Deinde seq̄t̄ misrc̄da . Iudiciū enī pacis ē : ut is q̄ iudex
ē . ppositū habeat pacificare discordes. Quod u° seq̄t̄ in portis uris . c̄suetudi
nis illorū fuit ut in portis ciuitatis iudices sederent . ⁊ causas singulorū
discernerent. Unde psalmista de scō uiro dic̄ . n̄ confundet̄ cū loquet̄ inimi
cis suis in portā , ⁊ ppha. Oder̄ corripientē in porta. Ideo aut̄ in porta hoc facie
bant . ne cogerent̄ agricole intrare urbē . ⁊ p hoc aliq̄d dispendiū sustine
rent & tā urbani q̄ rustici in introitu ciuitatis responsa iudicū audirent
⁊ sic ad ppa redirent. Quod u° dic unusquisq; malū contra amicū suū n̄ cogitet
in corde suo dupliciter modo hic malū accipi potest . p afflictione ⁊ p peccato.
Ille g° q̄ scs̄ ē : nec cogitet ut aliquē affligat . nec ut eū peccare faciat. Et iura
mentū mendax ne diligatis. Cū dic iuramtū mendax . n̄ phib& uerū iurare.
In euglio autē poenit̄ tollitur iuramtū. Dn̄o dicente. Ego dico uob n̄ iura
re omino. Qui enim n̄ iurat . n̄q; peiurat. Et factū ē ūbū dn̄i ad me dicens.
hec dic dn̄s exercituū. Ieiuniū quarti . & ieiuniū . v.ti ⁊ ieiuniū . vii.mi ⁊ ieiuni
um . x.mi . erit domui iuda in laudē & leticiā ⁊ in sollepnitates p̄claras; Veri
tatē tantū ⁊ pacē diligite. Ad ea que superius principes psarū . p legatos int̄
rogauerant . utrū m̄se v. ⁊ vii . ieiunare deberent . an post tēpli edificati
onē finire ieiuniū . ⁊ deponere luctū . ppha multis in medio positis que seq̄

ip sperare deberent · respond& ex psona xpi · ieiuniu quarti msis ...
a pœnu · i · a comuniu msis · Quart msis apud hebreos · apud nos dr iulius · inq mse descen
dens moyses de monte · cu uidera& poplm ludente ante uitulu aureu que fecerent · piecit
tabulas testamti · quas a dño acceperat · i confregit ad radices montis · i idolatraru · xx
tria milia p strata st · hoc ipso mse ut in geremia legim muri ciuitatis ierslm rup
tis st a caldeis · Propt hoc ieiuna per iudei sep mse quarto · v · msis illoru apud nos uo
cat augus · In hoc mse · multi passi st iudei aduersa · Na cu eē in deserto · hoc mse
ortae seditio ppt exploratores · q reuersi murmurauer fecer poplm · Pp hoc
irat dns phibuit ne statī ingrederent terra rep missionis sed p xl annos uaga
rent in deserto · donec morerent omis qui a uiginti · i sup egressi fuerant
de egipto · pt calep · i iosue · In hoc ipso mse a nabuchodonosor p mo · i post
multa scla a romanis tēplū dirutū · i incensū · ppt quas causas grauissimū
sibi singulis annis indixere ieiuniu · Septim msis hebreoru ano b appel
lat october · in q mse occisus ē godolias ab ismahel ut sup memoratū ē · i re
liquię iudeoru dispsę · hoc ē causa ieiunii · vii · msis · Mensis x · illo x · apud
romanos uocat ianuarius · Quo mse iezechiel ppha · i cunct poplis cap
tiuoru q erant in babilone · audier · v · mse tēplū eē subuersū · Ideirco hoc
mse annis singulis ieiunant · Sensus g talis ē · Dies ieiunioru quos hacten
habuistis hīs tēporib; in luctu · sciatis conuertendos eē uob in gaudiu me
uob pspera concedente · i ta du tax at · si ueritate diligitis i pace · Hęc dic dns
exercituu · Usq q ueniant popli · i habitent in ciuitatib; multis & uadant
habitatores un ad alteru · i dicant · eam · i depcem facie dni · i rt q
Ieiunia inqt pdicta · iiii · v · vii · msis uertent in sollepnitates pclaras
in tantu ut ciuitates iudeę quę pus deserte fuerant multitudine ciuium
repleant · i una ciuitas p gat ad altera · & se mutuo cohortabunt · i dicent ·
quia p hos lxx annos nullus fuit q ueniret ad tēplū dni eo q d uię sion in luc
tu · i solitudine essent · Nc pace reddita p gam iersl m · ut celebrem sollepni
tates · q lege pcipiunt in anno fieri & dicente una ciuitate respondebit altera
Uadā & ia ego · Quo tēpore uenient gentes multę · i robustę ut sacrificent
dno dō · i depcent facie eius · Sed i altiore sensu · facies dni · filius ē di
patris · p illu eni q s i p facie pat d s agnoscit · sicut ipse filius dicit · manifestaui

[...] hominibus; Omnisque credentium populus confluunt ad ecclesiam. ibi deprecantur
filii dei. laudis uictimas deo immolant. Haec dicit dominus. In diebus illis in quibus appre
hendent x. homines ex omnibus linguis gentium et apprehendent fimbriam uiri iudei
dicentes ibimus uobiscum. Audiuimus enim quod dominus uobiscum est. Quamuis iudei hoc
ad ultima antichristi tempora referant. nos dicimus in aduentu domini ista fuisse
quando ex maria uirgine natus est. Decem enim isti homines ecclesie sunt per orbem difuse.
Nam denarius perfectus est numerus. finis prime tessere numerorum. Iota quoque littera
apud grecos a qua nomen iesu inchoat. denarium exprimit. hos decem uiros
requisiuit dominus in sodomis. Dicens dominus ad habraham. si inuenero ibi decem
non delebo urbem propter decem. has ecclesias que hic denario figurantur. iohannes in apo
calipsi septenario numero ostendit dicens. uidisse se filium hominis in me
dio candelabrorum. id est ecclesiarum quas mistice sub nominibus ciuitatum describit
Isaia quoque dicitur. Apprehendent vii mulieres uirum unum in die illa. Apostolus quoque
paulus ad vii tantum scribit ecclesias. Ad romanos uidelicet. ad corinthios.
ad galathas. ad ephesios. ad philipenses. ad colosenses. ad thesalonicenses.
Ecclesias ergo quas illi septenario numero signauerunt. propter dona septiformis spiritus. hic
propheta zacharias denario exprimit. propter denariam perfectionem. et apprehendent
decem homines. id est ecclesie in uirum iam perfectum peruecte et rationem spiritalis intellectus
habentes. apprehendent fimbriam uiri iudei. Hoc est domini saluatoris de quo scrip
tum est. Iuda te laudabunt fratres tui. Et in psalmo. Iuda rex meus. huius iudei
fimbriam apprehendent ecclesie. id est credent incarnationis eius misterium. Per fim
briam que est minima pars uestis. humilitas incarnationis eius innuitur.
Hanc tetigit mulier emorreusa. et sanata est. Hunc itaque adprehendent cu
pientes ei inherere uestigiis. Omnes ergo qui censentur nomine xpiano. et in
mensuram ut dictum est uiri perfecti uenerunt. comprehenduntur in x. hominibus. et hi
apprehendunt fimbriam uiri iudei. qui imitatores fieri student et xpi credendo fi
deliter in incarnatione illius. Possumus quoque per fimbriam uiri iudei pau
lum apostolum specialiter accipere. Nam fimbria minima pars est uestis. et ipse de se
dicit. Ego sum minimus apostolorum. qui non sum dignus uocari apostolus. Fimbria
itaque uiri iudei. paulus est apostolus domini nostri. hanc fimbriam apprehendunt x.
homines. quia doctrinam eius secuti sunt omnes in xpm credentes. Iuxta quod ipse dicit

Imitatores mei estote. Id est q. Onus uerbi dni in terra adrach et damasci requiei ei. Hec p̄p̄hia de constructione ecclesie est que tam ex iudeis quam ex gentibus constat. Est autem ordo uerborum. Onus id est pondus uerbi dni acuti et mollis. Acuti uidelicet contra peccatores. mollis erga iustos. Ad. enim hebraice acutum. Rach. molle dicitur. Ergo pondus uerbi dni peccatoribus grauissimum. molle iustis in terra adrach. et damasci. id est per terram adrach. iudeos intellegamus. per damascum gentes. Fit ergo honor uerbi dni in terra adrach. id est populo iudeorum super quem et seueritatem dns exercuit et clementiam. Seueritatem in illos qui credere noluerunt. Clementiam uero in eos qui ab infidelitate ad fidem conuersi sunt. Damascus autem requies dni dicitur. quia in gentilitatis et deuotione dns requieuit. Iuxta quod per isaiam predictum fuerat de xpo. Antequam sciat puer uocare patrem aut matrem suam. accipiet uirtutem damasci. et spolia samarie. Recte autem damascus sanguinem bibens. uel sanguis cilicii interpretatur. quia gentilitas primo per idolatriam cruentatem sanguine peccatorum satiebatur. Postea sanguinem malicie cilicio penitentie studuit detergere quia dni est oculus hominis et omnium tribuum israhel. Idcirco inquit domus dni. id est ecclesia de utroque populo id est et de terra adrach. et de damasco construitur. quia dni est quecumque uel de gentibus uel de iudeis respicit eum credendo et sperando in illum. Emat oculus uel aspectus contemplacionis quoque in terminis eius et tirus et sidon. assumpserunt quippe sapientiam ualde. Id est quod Emath ciuitas est sirie coeles. que ab antiocho epiphane reedificata epiphania nuncupata est. Interpretatur enim emath indignatio. Et hec igitur tirus et sidon erunt in terminis eius. id est damasci siue in terminis terre adrach. ut et ipse cum illis credant in dnm saluatorem. Cui dicitur per p̄p̄hiam in psalmo. Postula a me et dabo tibi gentes et cetera. Emath que indignatio et tirus quod angustia. et sidon que uenatio inutilis interpretatur. gentium populos designant que primo ad predicationem nominis xpi indignitati sunt. et angustia peccatorum erant. et uenabantur a diabolo. in cuius typum precesserat nemroth robustus uenator coram dno. Quod uero hec ciuitas uel magis gentes quas significabant promtissime fuerint ad credendum. dns ostendit in euangelio dicens. Ve tibi corozaim. ue tibi bethsaida. quia si in tyro et sidone facte fuissent uirtutes que in te facte sunt. olim poenitentiam egissent. Assumpserunt itaque sapientiam ualde. id est sophismata et calliditates artis dialectice. Tirusque quoque edificauit munitiones suas. id est fortia argumenta

quibus quasi munita quondā munita gentilitas· a nullo poss& ueritatis doctore
superari. Coaceruauit argentū· i· rethoricę facundię & aurū sensuum moraliū
& allegoriarū. Uerū quia sć hęc uilia & contēpnenda ostendit· cū aurū & argen
tū istud cōparat luto platearū. hęc quidē congregabant ut munirent regnū
idolatrię & insuperabile facerent. Dns ḡ possidebit tyrū & sidonē· cū earū
pcusserit fortitudinē· quā habent in turbulento mari huius sćli· & destrux
erit omnē sapientiā secularē· & aurū atq· argentū earū excoxerit· & purgaue
rit illo igne de q̄ ipse in euglio dicit. Ignē ueni mittere in trā· & quid uolo nisi
ut ardeat. Uidebit ascalon & timebit· & gaza & dolebit nimis· & accaron· qm̄
confusa est spes eius· i· ier. Cū inquit uiderit ascalon· & gaza· & accaron· quę st
ciuitates philistinorū q̄d emath sit int̄ minus damasci· & tirus & sidon· ad eam
transierint· easq· uiderint possessas a dnō· dolebūt ac timore replebunt· quia
uidebūt spē quā in idolis posuerant eē cfusā. Ascalon int̄ ptat̄ ignis ignobilis·
siue ponderata. Gaza· fortis aut imperiū. Accaron sterilis· siue eradicata.
A zotus· ignis generans· t ignis patrui· t ignis mamillę. Iebuseus conculcatus·
signific animas eo modo a diabolo deceptas. Nā ascalon in qua antea erat diab
qui ē ignis ignobilis· & ad mensurā t pond puenerat peccatorū· uidelic& gentiū
popłs· timuit tali pauore conterrita. Gaza quę fortis fuerat & sibi impe
rium idolatrię pmittebat doluit nimis· agens poenitentiā priorū sce
lerū. Accaron quoq· sterilis & absq· di notitia· n habens spāles filios
eradicata est ab errore q̄ quasi firma radice tenebat. Cū ḡ hę ciuitates
fuerint ptritę· quas diximꝰ figurare gentes· & doluerint eo qđ spes earū
frustrata sit· tunc sedebit sepator in azoto· i· dns saluator· qui sepa
rat frumtū a paleis· malos pisces a bonis· q q in iuditio separabit edos
ab edis. Sedebit autē in azoto· ubi ignis spc dī generat filios adoptionis
ubi est ignis patruelis· i· eiusdē dni xpi· qui ex nobis carnē assumere dign
t ē· & de q̄ isaias cantabo inquit dilecto meo· canticū patruelis mei uineę
suę. Ibiq· ignis mamillę· hoc est desideriū & ardor suggendi lac doc
trinę spālis. Nā duo ubera ecłę· duo sunt testamta· sicut sponsa in can
ticis canticorū. Botrus cipri dilectꝰ meus mihi· int ubera mea cō-mora
bit. Et dis pdā supbiā philistium· qui int̄ ptant̄ cadentes poculo

q'd de calice demoniorũ inebriati corruerunt. Hug' int'ptat' e uocationes gentium
hoc: blasphemię. siue esu eorũ quę idolis simmolatę. ut his ablatis relinquat' ipsa
d'o nr'o. & spreta multorũ cultura. uniũ tantũ dñm incipiat adorare. Sitq; q.
dux in iuda. ut prior popl's qui hic p iuda signat'. uertat' in cauda & nouissim'
fuerat cauda transeat in caput. & accaron quondã sterilis & eradicata.
gentilitas sit quasi iebuseus. i. q'si ierl'm. Quę ciuitas trib; nominib; diuer
sis tẽporib; appellata ẽ. Primũ dicta ẽ sale. Deinde a iebuseis possessa uo
cata ẽ iebus. Sic coniunctis duob; nominib; 7 sale. dicta ẽ ierl'm. Accaron
erit quasi iebuseus. quia gentes accipient grãm. q' ierosolimitę habuer' creden
tes in dñm. 7 circũdabo domũ meã. i. ecclam ex his q' militant mihi. i. angelis
qui mihi deseruiunt in diuersis ministeriis. ppt eos qui ere capiunt salutis
quorũ p'sidio uallatur ęccla dicente psalmista. Inmittet angl's dñi in circ'
cuitu timentiũ eũ & eripiet eos. Ut n' transeat p eos exactor. i. diabolus. de
quo isaias. Quomodo quieuit exactor. cessauit tributũ. quia nũc uidi
oculis meis. i. uideri feci p p'phas meos. l' p sienis oculi dñi p quos uidit. i.
nuntiauit uocationẽ gentiũ 7 ecclę securitatẽ. Exulta satis filia sion.
iubila filia ierl'm ecce rex tuus ueniet tibi iustus 7 saluator mundi. ipse
paup & ascendens sup asinã 7 sup pullũ filiũ asinę. et c'. Hęc p'pharia
ut matheus eugl'sta exponit. impleta ẽ saluatore. quando uenit ierl'm.
sedens sup pullũ asinę. quando & iã exceptus est a turbis cũ ramis pal
marũ. diuinas sibi laudes acclamantib;. D'r ergo. Exulta filia sion.
iubila filia ierl'm. quę una ẽ ciuitas. Ecce rex tuus omniũ uocib; p
p'pharũ p'missus. uenit tibi. i. ppt te ut te liberet. Iustus & saluator
q' hebraice d'r ihc. qm ipse saluũ faciet poplm suũ a peccatis eorũ;
ipse paup. q' cũ diues esset. p nobis fieri dignat' ẽ paup. Ascendens sup
asinã 7 pullũ filiũ asinę. sup utrũq; uidelicet populũ. Nã p asinã
sinagoga intellegit'. quę grauissimũ iugũ legis sustinuerat. Pullus
autẽ lasciuus 7 lib' gentiũ designat poplm. n' habentẽ rectorẽ dm̃
nec frenũ legis. Sup utrũq; poplm sedens dñs ingreditur ierl'm. ut
de p'senti eccla gubernat illos ad uere pacis uisionẽ. Et disp'dã inquit
quadrigã ex effraim. Uox di patris qui exultare iusserat filiã sion.

iubilare filia ierusalem adhuc loquitur dicens quid facturus sit· Disperdam inquit
quadrigam ex effraim· & equum de ierusalem· i· nulla erunt prelia omni mundo in
aduentu xpi pacificato· Allegorice effraim qui interpretatur ubertas· here
ticos designat· qui gloriabantur in curribus· hoc est in superbia scientie suę
De quibus psalmista· Hi in curribus· et hi in equis & cetera· Et alibi· Filii effrem inten
dentes & mittentes arcum· Disperdet quoque equum de ierusalem· i· omnem car
nis superbiam & uoluptatem que designantur per equum· Unde psalmista·
Nolite fieri sicut equus & mulus· Tunc quoque dissipabitur arcus belli· i· omnia
preliorum instrumenta cessabunt· pace in toto mundo florente· uel dissipabitur
arcus belli ut iam non mittantur ignita iacula que carnalium possint corda uul
nerare· Loquetur pacem gentibus· de quibus dictum est· Ipse erit expectatio gen
tium· his gentibus loquetur pacem factam inter deum & homines per sanguinem suum
Et potestas eius a mari usque ad mare· i· per totum enim mundum potestas eius
ubique xpc adoratur & colitur· Hinc psalmista· Dominabitur a mari· s· indi
tio usque ad mare· s· oceanum· & a flumine iordane in quo baptizatus est
incepit predicare usque ad terminos orbis terre· Tu quoque in sanguine testamen
ti tui emisisti uinctos tuos de lacu in quo non est aqua· Non facit propheta apos
tropham immo deus ipse loquitur ad xpm filium suum & dicit· Tu quoque eduxisti
uinctos tuos· i· sanctos· qui in uinculis tenebantur· De lacu in quo non est aqua·
hoc est liberasti eos de inferno· in quo nulla est misericordia· Denique in resurrec
tione domini multi sanctorum qui in inferno uinculis originalis peccati tene
bantur· surrexerunt cum eo· uenerunt in sanctam ciuitatem & apparuerunt multis·
De hoc sanguine testamenti ipse in cena dixit apostolis· Hic est calix noui
testamenti in meo sanguine qui pro uobis fundetur· Conuertimini ad muni
tionem uincti spei· hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi· Rursum
cum filio facit sermonem ad eos qui uincti erant· & de misericordia liberandi·
Uos inquit qui uincti estis· in terribili carcere inferni· et solutionem in
aduentu xpi speratis· conuertimini ad munitionem· i· ad fiduciam diui
ne protectionis· et dicite cum psalmista· Esto mihi in deum protectorem
Siue conuertimini ad munitionem· i· recordamini paradisi quem nunc
in spe habetis· sed ex hoc tempore in re illum possidebitis· ibi erit uob

nuntio & secura tranquillitas quando iam nullius hostis impeditu formi
dabitis. Hodie q(uo)q(ue) annuntians duplicia reddam tibi. i. ex hoc tempore quo ista an
nuntio. reddam tibi duplicia. ut p(ro) breui tribulatione eterna recipiatis p(re)mia;
Quod q(uo)q(ue) ut ap(osto)l(u)s dicit. omne quod in mundo est momentaneum & breue tribulationis sup(ra)
modum in sublimitate eterne glorie pondus operatur nobis contemplantibus non que uidentur
sed que non uidentur. Que enim uidentur temporalia. que autem non uidentur eterna. Quoniam extendi
mihi iudam quasi arcum. impleui effraim. Iudas xp(istu)s est. d(omi)n(u)s quidem regali tribu
iuda natus est. hunc d(eu)s pater sibi quasi arcum extendit. quando illum carnem
ex uirgine sumere uoluit. Ipse enim arcus. ipse sagitta. ipse sagitta. ipse
& toxo koos. i. sagittarius. Arcus quidem sicut hic. Extendi inquit mihi iudam
quasi arcum. Sagitta u(ero). sicut ipse p(er) ieremiam de deo patre loquitur. Posuit me sicut
sagittam electam in pharetra sua abscondit me. Sagittarius u(ero). sicut in psal
mo ei p(er) dauid dicitur. Sagitte tue acute populi subtus cadent. hac sagitta im
pletus est effraim. i. hereticorum coetus armatus est tradnm & parat ad bellum. & ipsi
q(uo)q(ue) sagittis d(omi)ni uulnerentur. ad salutem. & dicat cum ecclesia uulnerata caritate ego sum;
Et suscitabo filios tuos sion sup(er) filios grecia. & ponam te quasi gladium fortium;
Sup(er) effraim intelleguntur heretici. iure p(er) filios grecie. magistri mundane
philosophie accipiuntur. Impleuit ergo d(omi)n(u)s effraim sagittis. & suscitabit filios
sion. u(e)l filios ecclesie. sup(er) filios grecorum. i. philosophorum. quando p(re)dicantibus ap(osto)lis.
omnis puer si dogmatis principes. omnis philosophorum assertio qui maxime apud
athenas uiguerunt. gladio uerbi dei destructa est. immo p(er) ipsum xp(istu)m. qui est gladius
fortium. de quo psalmista. Accingere gladio tuo sup(er) femur tuum potentissime.
& alius p(ro)pheta. & uos ethiopes interfecti gladio meo eritis; & ap(osto)l(u)s. Viuus est ser
mo dei & efficax. & penetrabilior omni gladio ancipiti. & ita q(uod) et d(omi)n(u)s d(eu)s
sup(er) eos uidebitur. & exibit ut fulgur iaculum eius. & d(omi)n(u)s d(eu)s in tuba canet. & ua
det in turbine austri d(omi)n(u)s d(eu)s exercituum proteget eos. Cum inquit arcu & gladio d(omi)ni
heretici & gentium sapientes a filiis sion interfecti fuerint. apparebit sup(er)
eos gladius d(omi)ni. hoc est enim quod dicit. D(omi)n(u)s d(eu)s sup(er) eos uidebitur. & egredietur ut fulgur
iaculum p(re)dicationis eius. coruscans splendore miraculorum. hinc alius p(ro)pheta;
dicit; In luce sagittarum tuarum ibunt in splendore fulgurantes astae tue;
Quis splendor & fulgur appellatur & tuba siue clangor ut quos splendor

illustrauerit · clangor tube excita · ad audiendum · & talis possit dicere cum propheta;
Dominus deus aperuit mihi aurem · Erigit mane · mane erigit mihi aurem · ut audiam quasi magistrum ·
Unde & etiam dominus in turbine austri · i · in motu cominationis qui idcirco minatur suppli
cia · ut misereatur · Unde sequitur · Dominus exercituum proteget eos · quos sua comina
tione eruerat · Et deuorabunt & subicient lapidibus fundę · filius sion protecti a domino;
Hoc est uiri ecclesiastici · deuorabunt · scilicet · aduersarios qui intelleguntur per filios grecię · & su
bicient lapidibus fundę · cominationibus scripturarum illos sibi subicientes
& rotatu fundę · i · testimoniis & exemplis diuinorum eloquiorum · & inebriabun
tur quasi uino plenissima scripturarum scientia · atque quam ebrietatem inuitat nos
sapientia; Comedite amici · bibite & inebriamini karissimi · Sicque placebit
deo eorum ebrietas · quasi libatio sacrificii · & sicut cornua altaris · i · iiii^or cornu
a anguli · quos semel in anno pontifex ingressus in sancta sanctorum cum sanguine
digito in sanguine intincto tangebat · Saluabitque eos dominus · quasi gregem po
puli sui · Quia sancti lapides · i · electi qui eleuabuntur super terram ei leues & nullum
peccati pondus habentes · nec expectabunt ut ab edificantibus subleuentur · sed ipsi
eleuabuntur & festinabunt imponi in fundamento christi · & coniungi angulari lapidi
De his lapidibus loquitur petrus · ad quem accedentes lapidum uiuum & ipsi tamquam lapi
des uiui superedificamini · Quid enim bonum est ei & pulcrum ei · nisi frumentum electorum
& uinum germinans uirgines · frumentum electorum & uinum germinans uirgi
nes · secundum secretiorem sensum · dominus & saluator est · qui de se dicit · Nisi granum fru
menti cadens in terra mortuum fuerit ipsum solum manet · De hoc frumento mola
passionis fracto & igne mortis decocto · factus est nobis panis qui de celo des
cendit · & dat uitam mundo · Ipse quoque quiem panis · est & uinum quod letificat cor homi
nis · Hoc uinum bibitur ab illis uirginibus que secundum apostolum sunt sanctę corpore & spiritu · & in
ebriatę dicunt cum sponsa · Introduxit me rex in cellam uinariam · ordinauit
in me caritatem · Hoc uinum germinat uirgines · quia quos amor christi inebriat ·
omnia mundi oblectamenta spernunt · & quasi ebrii & insensibiles mundo fiunt ·
solum christum diligunt & dicunt cum apostolo · Itaque ex hoc iam neminem nouimus super terram ·
Petite a domino pluuiam · in tempore serotino · & dominus faciet niues & pluuiam imbris · ier
usque idcirco adducti sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor · Hortatur dominus cre
dentes in christum ut petant serotinam pluuiam · hoc est plenitudinem spiritalis gratię

xpi
in soli consũmatione. Te dabit dns niues & pluuiã imbris. quia qm magis affliget
ecclã eo maiori spe & constantia roborat. & ite singulis in agro pectoris uirens
herba uirtutũ succrescat. ut possint dicere cũ psalmista; Dns regit me & c.
Quia simulacra locuta s inutile. & diuini uider mdaciũ. & somniatores frus
tra locuti s. hoc de hereticis dr. q maxime in mundi t mino habundabunt;
Qui eni sub nomine xpiano decipient homines attendentes spiritib; erroris
& demoniorũ in hipocrisi loquentiũ mdatia. qq uana consolent. qa falsa sunt
que sibi suisq. pmittunt. & qa hec faciunt abducti & captiuati sunt a diabolo
Ubi dr. extendi mihi iudã q si arcũ impleui effraim. hebrei ad te pora ma
chabeorũ ducũ refer. q uicer macedones. & te plũ ab eis h nicis sordidatũ.
post triũ & semis annorũ spatiũ mundauer. Qd u dr inebriabunt q si uino
& replebunt ut fiale. ita exponunt. hi q cũ iuda machabeo erant sic cũ despe
ratione pugnabant ueluti hebrei. obliti sue salutis nec de uita ullã curã haben
tes. s de sola uictoria. Illud qq. q d dr. qd bonũ ei. & qd pulcrũ. nisi frumtum
electorũ & uinũ germinans uirgines sic accipiunt. Idcirco machabei tanta
faciebant. & morte libentissime suscipiebant. ut superatis hostib; munda
ret te plũ legis pcepta iterũ seruarent. & eruditio scripturarũ germinar&
uirgines. i populos credentiũ in unũ dm. & haberent rursus eruditos uiros.
qui frumtũ diuine legis comedere deberent. & idcirco peterent a dno plu
uia serotinã ut q a iã defecerant pphe & mund tendebat ad fine; Tande xpc
qui missus est uenir& · & tribuer& illis niues & pluuias imbris. i impler& mani
feste que a pphis pdicta sunt; Sup pastores irat · furor ms & sup hircos uisitabo
& cr. Sepe ctingit ut p peccatis pastorũ pls affligat & tradat aduersariis;
Si dauid peccante. multa milia iudaici pti pestilentia deleta sunt. Itaq. ppha
dicit iratũ dnm sup pastores. Sed irat pastorib; uisitat sup hircos. i sup poplm
quia & ipsi magistros in culpa sequunt. & tam postea cũ in peccantes ultione
fecerit. uisitabit in bono grege suũ domũ iuda. i eos q dm uoce & morib;
cfitent. et pon& eos quasi equũ glie. q p fide b eis & rege illos & in illis mira
bilis apparebit. De his e q is ppha dicit. Quia scendis sup equos tuos. & q drigat
tuus sanitas; ex ipso. i q pon& eos q si equũ glie sue. et erit angls. i p fect ali
quis. q uel ut lapis angularis ctineb & c fortab c stitutos incer tamine. Ex ipso

etiā erit pax illius. humilis quisq. inqecta & tam̄ sua pacientia reliquos q̄ si
extentū sustinens tabernaculū. ex ipso q̄q. erit arcus plii. i. p̄dicator iacula
cōminationis peccatorib; inmittens; Ex ipso egredit̄ exactor. qui quasi cogi
tat nolentes. & exigat ut xp̄o subdant̄ p̄ritū formidine iuditio cū audiunt
quanta infidelib; sint supplicia p̄parata; Et erunt ē culcantes aduersarios q̄si
lutū. cū fuerint p xp̄o in martyrio coronati & dixerint cū psalmista;
Sic sistant aduersū me castra n̄ timebit cor meū; Sed hoc loco hebrei expo
nunt q̄d illa p̄secutio quę iudeis ē tigit sub antiocho. p culpā ē tigerit magis
rū. i. ideo uisitauerit sup̄ rr eos. i. pop̄lm. & tra diderit eos gentib; Postea
ū uisitauerit gregē suū domū iuda. suscitando illis iuda machabeū. i. ceti
ros q̄q̄ si ę quus glę fuer̄; Q̄d aū dr̄. ex ipso angulus. et ex ipso paxillus; An
gulū int̄p̄tant̄ regiā potestatē. q̄d duos parietes ē tineat; Paxillū ū sacer
dotiū. ex ipso exactor. i. om̄s alię minores dignitates ut sit sensus; Nulla
erit dignitates quę n̄ in illius. i. iudę machabei disponat̄ arbitrio. Et ē fun
dent̄ ascensores equorū. & c̄ fortabo domū iuda. & domū ioseph saluabo
hęc q̄q̄ iuxta superiorē accipienda sunt intellectū. quando in p̄secutionib;
confortabit dn̄s martyres suos & desperatis auxiliū prestabit; Et ē fun
dent̄ ascensores equorū. i. supbi p̄secutores; Et ē fortab domū iuda. i. ē fite
tentes dn̄m. & domū ioseph qui auct̄ siue beat int̄p̄r; Erū q̄ si fortes eff fa
im. q̄ int̄p̄r ubtas. ut sint suo digni nomine; Et lętabunt̄ cū biberint uini
uerę uitis. i. cū socii fuerint passionis xp̄i; Filii q̄q. eorū q̄b; loq̄t̄ ap̄ls. fili
li mei quos iterū parturio. d. f. x. & q̄b; psalmista dicit̄; Uenite filii audi
lętabunt̄ & cor eorū gaudebit in dn̄o; Dicentes cū ap̄lo. N̄ s̄ condignę pa
siones hui t̄p̄is. ad sup̄uenturā glām. quę reuelabit̄ in nobis; Nihil ominus
hoc ab hebreis ad machabeorū. referunt̄ q̄d supatis hostib; dom̄ iuda
. i. duę trib; & dom̄ ioseph. i. x̄ trib; saluabunt̄ & sic gaudebit q̄ si ebrii ui
Tunc q̄q. sociabunt̄ duę. & x trib; q̄d sub ieroboā ab inuicē separatę fu
erant. & t̄c er̄ sicut fuer̄ antequā eos dn̄s pieciss&; Filii q̄q. eoꝝ uidn̄
tes triūphos parentū. lętabunt̄ in dn̄o. Sibilabo eis & ē gregabo eos q̄ a
redemi illos & c̄; Sacratiore sensu. sibilat dn̄s. i. signū facit his q̄
peccatis fuerant dispsi. ut ad ipsū redeant. & loquit̄ in eugtio

Venite ad me om̃s q̃ laboratis & onerati estis. & ego reficiã uos; Congregant autẽ q̃ ad d̃ns
redemit eos p̃cioso sanguine suo. Multiplicant q; sicut antea fuerant multiplicati
.i. sc̃dm q̃d ad abraham dictũ ẽ in semine tuo benedicent om̃s gentes. Ĉ aplˢ Q̃
quot ex fide s̃ h̃ abrahe. hi filii s̃ habrahã; Seminant q̃q; in aplis ut omnib; gentib;
xp̃m annuntient. sicut ipse p̃cepit. Cuntes in mundũ uniuersũ p̃dicate euglĩũ
omni creature. Et de longe recordabunt mei; Quib; uerbis gentes innuunt. que
longe erant p̃ infidelitatem a dõ. De q̃b; psalmista. Reminiscent .&. uertent ad d̃nm
uniuersi fines t̃re. .& q̃ mortui erant peccatis uiuent cũ filiis suis. Illis uidelic&. q̃s
p̃dicando genuer̃ xp̃o. Talib; dic aplˢ. Tã quã paruulis in xp̃o. lac uob potũ dedi
n̄ escã. Et reducã inquit eos de t̃ra egypti .i. de tenebris ignorantie. in q̃b; diabol
regnat. & de t̃ra assur .i. de sup̃bo sensu prauĩ dogmatis h̃ereticorũ. Et ad t̃ra
galaath .&. libani adducã eos. Galaath int̃p̃tat̃ testimoniũ transmigrationis.
libañ. dealbatio. Reducunt̃ g̃o ad t̃ra galaath q̃ de car nalib; transeunt ad
sp̃alia. .i. de t̃renis ad celestia. Adducunt̃ ad t̃ra libani q̃ deposita nigredine
peccatorũ dealbant̃ baptismate. Postea q̃q; educti de corpore dealbabunt̃
accipientes candidã inmortalitatis stolã. Et transibit in maris freto. .& p̃cu
ti& in mari fluct̃. .& confundent̃ om̃ia p̃funda fluminis .&c̃. Iuxta litterã tradi
tio hebreorũ ẽ. q̃d p̃ls iudeorũ captus a bassirus .& a caldeis n̄ solũ in medos .& p̃sas
siue in babilone translat̃ ẽ. s; &ĩã in septentrionale plaga. .& in bosforũ .& poste
a ex parte inde reuocatos di̇ eos respiciente clementia. & hoc ẽ q̃d hic dr̃. Transi
bit in freto maris. in angusto mari p̃ pontidis. ubi angustissimũ fretũ calcedone
& bizantiũ diuid. .& te p̃cuti& d̃ns in mari fluct̃ uadens ante poplm̃ suum
.& confundent̃ p̃funda fluuiorũ. ut quondã factũ ẽ. cũ mare rubrũ diuisũ ẽ .& ior
danis siccat̃. Et humiliabit̃ sup̃bia assiriorũ .& sceptrũ egypti tollet̃ ab eis
liberato di̇ poplo. & confortabunt̃ in d̃no & in nomine ei ambulabit reuertentes
int̃ rãsũ. Hec cũ iuxta traditionẽ hebreorũ dicta sint. iuxta sensũ misticũ
transim̃ & nos angustũ mare hui s̃cli. q̃d s̃cis angustissimũ & periculorũ
ẽ plenũ. amatorib; autẽ s̃cli latissimũ. q̃a lata uia ẽ que ducit ad mortẽ.
arta autẽ uia ẽ que ducit ad uitã. In hoc mari hui s̃cli angusto .&. t̃bulento
p̃m̃ transiuit redep tor nr̃. Deinde secuti s̃ eũ apti de q̃b; dr̃. Qui descen
dunt mare nauib; f. o p r d i a q m t. Ipsi uider operad ni e m r. b l i a ei i p do

Tē humiliabit sup̄bia assur .i. diaboli & imperiū egypti .i. tenebrarū & aeriarū potesta
tū recedet a scis cū nouissima mors destruet̄ . & ille q̄ habebat mortis imperiū claude
t̄ in gehenne carcere . Sci ū c̄fortabunt in dn̄o .i. dicent . fortitudo mea & laus me
a d. f. m. i. s. l. te . Et ambulabt̄ in nomine ei . in nomine x̄pi . a q° x̄piani uocantur
.i. sub dignitate huī tituli . ābulabt̄ de uirtute in uirtutē donec uideat̄ dſ de
orū in sion . Aperi libane portas tuas .i. deuoret ignis cedros tuos . Liban mons ē
fenicis ubi t'min̄ iudeę c̄tra septentrionē ē . Sed hoc loco tēplū uocat libanū
q̄d de lignis libani c̄structū erat . ł redic̄ g° p̄pha q̄d tēplū q̄d nouit fuerat ędi
ficatū a zorobabel & iesu . iterū destruendū eē a uespasiano & tito principib; ro
manorū ; Aperi inquit libane portas tuas . ut suscipias ingredientes hostes ; Et
q̄a dixerat libanū . seruat metaforā subdens . Et deuoret ignis cedros tuas ; ł
cedros & abietes & querc̄ basan & saltū nemorosū . principes & sacerdotes . & po
p̄lm signif iudeorū . Comedat inquit ignis cedros tuas . ut cuncta ł incendio ł hos
tili imperio uastent . tā duces quā popli c̄sumant̄ ; Vlula abies q̄ cecidit cedrus ;
Mutua inquit lamitatione sacerdotes . & principes . ac popl's . urm̄ plangite interitū .
& q° si quereres q̄d signif cedri q̄d ue abietes & querc̄ . respondet . ostendens de ho
minib; se dicere . q̄m magnifici uastati s . Basan ē fusio dr̄ . Querc̄ ḡ basan
homines dic̄ c̄fusionis & ignominię . q̄m succisus ē saltꝰ munit̄ . Saltū muni
tū siue nemorosū . ipsū tēplū dic̄ q̄d inexpugnabili firmitate c̄structū fu
erat aduersis regionib; & ad ultimū ab herode . Q̄d dic̄ metaphorice succi
dendū .i. romanis pugnantib; deuastandū . Vox ululat̄ pastorū . quia
uastata ē magnificentia eorū . Quos supra cedros ł abietes siue querc̄
dixerat . nonq° si exponens q̄d dixerit . p aliā metaphorā uocat pastores .
.i. sacerdotes & principes eorū iā dic̄ audiri ululatū . quia magnificentia
& dec̄ illorū . tēplū uidelic& in q° maxime gl'abant̄ in censū .i. destructū sit ;
Vox rugit' leonū quia uastata ē sup̄bia iordanis & r' q̄ . Quos superius arbores
ł pastores dixerat . nc̄ uocat leones . & sicut superius altitudinē tēpli cōpara
uit celsitudini montis libani quo nihil excelsius . nihil q' c̄densius ē intrare
p̄missionis . sic nc̄ rugitū leonū & sup̄biā iordanis iungit . quia in illa regi
one omiū fluminū maxim̄ ē iordanis . iuxta quē morant̄ leones . siue ut
ardorē sitis aqua fluminis releuent . siue q̄a uicinū ē desertū & uasta solitudo

Ait zacharias ppha. Vox rugit leonis. i. optimatu & principu. s. audita ē. qa uastata ē sup
bia iordanis. hoc ē dignitas tēpli deleta ē unde auxiliu sperabant. hęc dicit dns. Pasce
peccora occisionis. q qui possederant occidebant. & n dolebant & uendebant ea & rlq;
Vox dni ad ppham; Hec inquit interim nutriatur rex & crescat qui postea ab hos
tib; capiatur. Que peccata romani qui possidebant iure uictoru. occidebant
& n dolebant. nec miserebant qu e seruabant ad uitā uendebant & letabant
dicens. Benedict dns diuites facti sum. hęc ita gesta ee qui historia legerit in
ueni &c. Tropologice potest hęc referri ad epos & pbros xpianoru. Pascunt eni
pec occisionis mali pastores. quoru neglegentia perit grex dni. du subiectos
uident ire p abrupta uitioru & n corrigunt nec emdant. du metuunt amit
tere cōmoda tēporalia quę diligunt. sicq: pascunt eos n ad uitā. sed ad occi
sionē. & n dolent uidentes eoru pditionē. neq: poss dicere cu apto; Quis scan
dalizat & ego n uror. Vendunt q q: submissos poplos. cu ex illoru interitu
sibi diuitias parant. fauentes peccantib; laudantes eos q p dasagunt de miseris.
& in quos benedicentes; Et ego n parcā ultra sup habitantes trā dic dns. qa in
qt pastores n parcebant gregi. s ipsi pmi deuorauer poplm meu. idcirco n
parcā ultra sup trā. s. iudeam. Hoc eni iuxta litterā de trā iudęoru. & n de
omi orbe dr; Non inqt parcā ultra. sed c tinuo ulciscar. & tradā illos hostib;
Qd impletu ē xl sc̄do anno post dominicā passionē. qd tēpus datu fuerat illis
ad agendā poenitentiā; Ecce ego tradā homines unu quēq: in manu proximi
sui. & in manu regis sui. & cecident trā & rlq. Dimittā inquit homines ut
mutua se cede int ficiant. Legam iosephu & inueniem qd in ipsa opsidione
ierslm. tanta int iudęos erat discordia & seditio. ut in tres partes popls
diuideret. & inuicē ctra se pugnarent. & cecident inqt trā. s. romani.
Qd u dicit regis sui. tc quidē iudęi regē n habebant. s regē p rectorē & prin
cipe posuit. Ostendit autē qd sit illa desolatio. ętna cu dic. Non eruā de ma
nib; eoru. i. romanoru. ppt hoc qa dictē sententia ut ita fiat; O pauperes
gregis iusti dei s rl q in dnm ihm credidistis. s. audite & intellegite que
dnr; Et assupsi mihi duas uirgas. unā uocaui decorē. & aliā uocaui funi
culu. & cr usq: & reliq deuorarent un quisq: carnē proximi sui; Creator
& pastor dns ds. duas sibi assupsit uirgas. i. duos poplos; Prima uirgā

habuit omne simul hominu gen sub noe quā uocauit decorē. quia nup instaurato post
diluuiu mundo. nec du homines scelerib; sordueranti. nihil iustius quā uniuersita
tis creatorē. oms equalit uocare. quos generauit ę equali cditione; Alterā uocau
funiculū. eligendo plebē israheliticā sub abraham. quando eni diuidebat altissi
mi gentes quando sepe̅rabat f. a. c. t. ter usq. pars autē dni popls ei iacob funiculu
hereditatis ei; Et paui inquit gregē. sucisi isrl sine omne gen hominu; Et succidi
tres pastores inmi se uno; Tres pastores. moysen & aaron. mariaq. sororē eorum
debem accipere. quoru maria p̄ mo mi se quia pud illos uocat nisan. apud roma
nos aprilis. mortua ē in deserto sin. in eodē m se. atq. in eodē loco. moyses. i aaron
ē dep̄ n̄ otis ne intrarent t̄ rā rep mis sionis. quia n̄ sacrificauer̄ dnm ad aquas
ctradictionis; Sicq. succisis tres pastores uno m se. maria p senti morte. moyses
i aaron sententia futurę mortis. contracta e anima mea in eis. i. indignatio
ne quādā tediata sup tres illos pastores. quos p posui gregi mei; Siquidē ani
ma illoru uariauit in me dubitando. q̄a n̄ glorificauer̄ me corā filiis isrl ad a
quas ctradictionis; Si u̇ ad popłm hoc referre uoluerim. erit sensus; Idcirco
indignat sū. quia anima eoru. i. popli uariauit in me. fluctuando int me
i idola. & diuisis ctrame pugnando modis; Quaobrē indignat dixi. n̄ pas
cā uos. & ad moysen dix. dimitte me ut deleā eos; Irat q dē erat. s; adhuc ex
pectabat; Nā cū dic dimitte me. p uocat illū ad se rogandū ostend̄ se pos
se teneri; Qd̄ morit morianť. i qd̄ succidit p morte succidat; Omiu
inqt corpora psternant in deserto. i reliqui uorent uni quisq. carnē pximi
sui; Uertant inqt in seditionē. i instar bestiarū mutuis mor sib; lace
rabunt. nullusq. eoru t̄ rā repmissionis introeat; Et tuli urgā meam
quę appellabat decō funiculus. tulit dns p mā urgā que uocabat decora
nationes scilicet. totius orbis. q̄a relicto dō secutę s idola. & ut psal
mista dic. oms declinauer simul in unu facti s. i quasi exponens que
ess& hec urga. adiunxit; Ut irritū facerē fdus. quod pcussi cu omi
b; poplis; Mox eni ut isrl assupt ę; pietas & multitudo gentiu irri
tu factu ę; sed q̄d in tera cū omib; nationib; cognouer̄ sic pauperes
gregis. i. fideles ex isrl q mea mandata custodiunt; Quia uerbu
dni; hoc e uoluntas ei ut gentes abiciant. isrl in abrahā eligať. &

dixi ad e

Si bonu e in oculis uris afferte mercede mea · & si n · quiescite · & rlq usq decoru pcium q ap 104
pciat(us) su ab eis; Dixi inqt ad eos · i · ad paupes gregis israhelitici · postq cognouer(unt) uerbu
ee dni · qd uidelic& uoluntas ess& di ut omib; gentib; abiectis · i suis pmis sis errorib;
eligeret(ur) natio isrt; Si bonu; in oculis uris · i · si uob plac& liberu hab&is arbitrium
eligendi qd uolueritis · p hac assumptione qua abiectę omis gentes · & uos in peculiare
mihi elegi poplm · reddite mihi mercede mea · i mea pcepta seruate; Si aute
n uultis meo censeri nomine · neq facere quę pcepi facite manifeste qd uultis;
At illi tquide cu eis ista diceret · responder(unt) moysi; Omnia quę pcepit nob dns
ds nr faciem(us) · In fine aute tepor(um) p omib; quę eis feci liberans eos de seruitute
egypti & mihi eos in peculiare assumens poplm · Ap . . . pender(unt) mercede mea;
Dantes iudę pditori p meo sanguine · Triginta argenteos · & dixit ad me dns;
Saluator · cuius sunt uerba superiora; Pice illud ad sanctuariu · i · fictore t figu
lu · que dni omiu fictore & plasmatore accipim(us) ut istius fictoris iuditio mer
ces reddita pendere(tur); Deinde cernens tanta uilipsio · xxx argenteoru mundi
creatore · i dn m appciatu p hyronia dixit; Decoru pciu q appciat(us) su ab eis; Ac si
eu q(ui)da indignantis irrisione dicer&; Ecce q pcio popls ms specialit a me dilect(us)
que q in filios adoptauera · me uendendu iudicauer(unt); Et tuli inqt p pha xxx ar
genteos · i in deposui si pciosos in domu dni ad statuariu · hoc e fecit illud pcium
a pditore deportari in dom(um) dni · i reddi sacerdotib; cofitente ipso · peccaui tradens
sanguine iustu · At illi noluer(unt) illud mittere in corbanan · hoc e in gazaphilatiu;
si emer(unt) ex eo agru figuli in sepultura peregrinoru; Nos eni signabam(ur) in hoc
facto q peregrini eram(us) a testam(en)to di; S redepti sanguine pcioso filii ei(us) in domo
figuli creatoris & factoris omiu; In pcio sanguinis xpi requiescam(us) Et pcidi uirga
mea secundam quę appellabat(ur) funiculus · ut dissoluere germanitate int iuda & isrt
Postqua dns xxx argenteis appciat(us) e · i pciu in sepultura peregrinoru · hoc e
gentiu quę alienę erant a do p se e · Pcidi inqt dns uirga secdam · i · plebe illa
m dilecta reppuli · ut dissoluere germanitate int iuda & isrt · i · ex illo poplo
separare credentes a n credentib; Aptos uidelic& & eos q poenitentia egerant
quos uocat iuda separare eos ab illis q clamauer(unt) · crucifige · n habem(us) rege
nisi cesare · q q in sua infidelitate pmanere eleger(unt) · i hoc e qd ipse dicit
Nolite arbitrari quia ueni pace mittere in tra · n ueni pace mittere s gladiu
& rlq

Et dixit dns ad me. Adhuc sume tibi uasa pastoris stulti q̃a ecce ego suscitabo pas
torē in tra. q̃ derelicta n̄ uisitab. id ē ipsa n̄ queret. et r̄lq. Pastor stult' et imperit'
antixpc ē; qui in consumatione sc̄li dr̄ ēē uentur'. Vasa pastoris stulti. habitū
ł gr̃a eius insignia dicit. perā. baculū. fistulā. et sibilū; Sicut isaias ut capti
uitatē futurā suo habitu ostenderet. ambulauit nud'. id ē discalciat'. sic zacharias
habitu stulti pastoris iubet' assumere. ut eū qui uenturū nuntiabat quasi uenturus esse
ostenderet; Nā superius ipse bon' pastor dixerat n̄ pascā uos. ideo p dr̄ pastor stultus
ēē uentur'. q̃ tante stultitie ut in tēplo dī sedeat ostendens se tāquā sit ds̄; Qui q n̄ uenit
ut sanet. s; ut pdat gregē isrl̄; Hunc stultū pastorē suscipient iudei. iusto iudicio. ut
q̃a noluer credere ueritati. credant mendatio; Qualis autē futur' sit aptissime
pphā describit. Ostendens eū p omia. contraria xpo agere; O pastor idolū derelin
quens gregē; Descripto stulto et pessimo pastore. fit apostropha ad ipsū dr̄q; O pas
tor idolū tā eni sceleratū eū ostendit. ut n̄ cultorē eum idolorū. s; ipsū idolū eum
uocet; Dm̄ se uult ut dm̄ ab omib; adorari; Qui derelinquit gregē deuorandū a bestiis
quē dns tanto tēpore custodierat; Gladius sup brachiū eius. i. manifesta ultio. ut
omē robur et fortitudo illius arescat. et sup oculū dextrū eius. ut omis ei scientia in
tellect'. de q iactabat se. ēt nis tenebris obscuret'; Potest q q. gladius ille accipi de q alibi
dr̄. Inebriat' ē in celo gladius meus; hic gladius uerbū scilicet dī penetrans omi a
fortitudine antixpi marcere faciat. i oculū ei. i. aciem mtis. q̃ se acutissime puta
bat uidere sacramenta di ppetua cecitate dāpnabit; On uerbi dni sup isrl̄;
Dixit dns extendens celū et fundans t̃rā. i fingens spm hominis in eo. et r̄lq; Exten
dit dns celū uelut tabnaculū. et scdm psalmistā sicut pellē; Sicut eni pellis corp'
animalis undiq circūdat. sic celū suo ābitu cūcta tenet. fundauit t̃rā quę media
ē una; omiū elemtorū. q̃a immobilis ē. et in sua molestantia cōstituit. finx spm
hominis in eo. i. animā in corpore hominis posuit. et ex duab; substantiis. ani
mę et corporis unū animal copegit; Sp̄c eni hic p anima ponit'; Iste itaq; uni
uersitatis creator id ē dns dicit uix talitter ā positurū se ierslm superliminare cra
pule omib; poplis in circuitu. ut q̃cumq; ei attigerit inebriet' et corruat. t̃ tā ia
ipsū superliminare in eū corruat q̃ eū attigerit; Sed et iuda captiu' ab hostib; in
illorū transiens sotietate obsessa ierslm ciuitate sua coget' obsidere ipsā suā
ciuitatē; Ponet q q. dns ipsā ierslm lapidē oneris cunctis poplis. quę q leuare

uoluerit · concisione lacerabitur · Mos est urbibus palestinę, ut dicit beatus ieronimus
ut in castellis & uicis ponant rotundos lapides grauissimi ponderis, ad quos iuuenes
exercere solent · & eos pro suorum uirium qualitate leuare · Alii usque ad genua · alii ad um
bilicum · quibusdam usque ad humeros & caput · nonnulli super uerticem erectis iunctisque
manibus extollere magnitudinem suarum uirium hoc modo probantes · Est ergo sensus
Ponam iherusalem quasi grauissimum lapidem cunctis gentibus, ut quasi ad ludum subleuandi lapides
sic ad capiendam eam congregentur · & suarum uirium ostendant · Sed necesse erit · ut dum le
uatur lapis · id est dum oppugnatur iherusalem · ipsos in sui eleuatione scissura uel rasura aliqua in
leuantium corporibus derelinquat · In die illa percutiam omnem equum in stupore · & ascensorem
eius in amentia · & reliqua · In illa die hoc est in tempore quo obsessa fuerit iherusalem · ita ut iudas
quoque obsidere eam cogatur · percutiet dominus omnes equos aduersariorum in stupore · id est ut stupeant
omnes qui eos uiderint esse percussos · siue percutiet in stupore ut quasi stupidi & absque sensu esse
fiant · & ascensores eorum in amentia hoc est tanta magnitudine formidinis perimentur
ut uertantur in amentiam ; Super domum autem iuda qui contra suam ciuitatem facere cogebantur
aperiet dominus oculos · id est respectum miserationis ut eos suo dignos faciat aspectu · et oculorum suorum
illustret lumine ; Spiritaliter equi quando in malam partem accipiuntur luxuriosos atque superbos
designant ; Horum ascensores sunt demones · uel falsorum dogmatum magistri · qui omnes uertuntur
in stuporem & amentiam ut conuincantur nullam habuisse scientiam · & opprimentur eos palpa
biles tenebrę · sicut quondam ęgyptum ; Super domum autem iuda · id est confitentes dominum · aperiet
dominus oculos suos · id est miserebitur illi clamanti ad se · respice in me & miserere mei ;
Et dicent duces iuda in corde suo ; Confortentur mihi habitatores iherusalem in domino ex
ercituum deo suo ; Cum inquit aperuerit dominus super iudam oculos suos · & misertus fuerit eorum
tunc duces iuda qui erant in obsidione contra iherusalem coacti ab hostibus ; facient uota
in cordibus ; quia loqui libere non audebunt ut superet iherusalem quam obsident · et ipsos iu
das uincat cum ciuibus suis ; Tropologice duces iuda sunt apostoli uel uiri apostolici ceterique doc
tores qui prepositi sunt exercitibus christi ; hi nolunt habere alios auxiliatores · nisi habita
tores iherusalem · id est orthodoxos & catholicos uiros · eosque optant confortari in domino deo
suo ; De his ducibus unus fuit petrus · qui inuenit marcum habitatorem iherusalem ; Paulus
quoque ipse dux egregius habuit timotheum · titum · lucam · ueros ierosolimitas · et cum
eis orbem terrarum subdidit christo ; In die illa ponam duces iuda sicut caminum ignis
in lignis · et sicut faciem ignis in feno · et deuorabunt ad dexteram et sinistram omnes

po p̄los in circuitu · irl̄m ; Cū inquit duces iuda qui necessitate cū hostib; erant ꝯtra ierl̄m
hec uota fecer̄ ; Te ergo dn̄s tantā eis dabo fortitudinē · ut q̄si ignis ligna · ⁊ sicut fax
fenū · sic deuorent om̄s aduersarios in circuitu · ut pacta uictoria habitet̄ rursus ierl̄m
⁊ instaurent̄ tab̄nacula iuda · i · castella uici · ⁊ oppida que uastata fuerant · ut domꝰ
dd̄ · i · familia regia · que de dd̄ descendit · ⁊ incliti ac potentes de ierl̄m n̄ glorien
t̄ ꝯtra iuda · taq suo imperio & ꝯsilius regat̄ · s; sciant q̄d dn̄s sit rex eorū atq; uic
toria ; Iuxta allegoria · cū dn̄s dederit pacē ęcłę & hostes ei in stuporē ⁊ in amen
tiā uerterit · er̄ duces ecłę sicut ignis in lignis · & sicut faces in feno · exquꝰ quentes
om̄e uitiū · ⁊ ligna infructuosa · i · omia p uersa dogmata ꝯsumt̄ ⁊ deuorabt̄
a dextris ⁊ sinistris eos qui noluer̄ mediū uirtutis it̄ tenere ; Omis eni uirtꝰ in
meditullio ē ; A dextris autē & sinistris s̄ · q̄ aut plus sapiunt · aut min̄ quā opor
tet ; Tc ęcła receptura ē pristinā glām · ⁊ tab̄nacula · i · cuent fideliu p̄ torior
bē instaurabunt̄ ; Nec sibi tribuent magistri hanc glām · ta q̄ p eos hoc ē pax
ęcłe uenerit · s; dn̄o assignabit̄ omē gaudiū ⁊ p̄speritas fideliu ; In die illa ptegꝫ
dn̄s habitatores ierl̄m · ⁊ erit · qui offenderit ex eis quasi dauid · ⁊ domꝰ dd̄
q̄si di · sicut angl̄s in ꝯspectu eorū ; In illo inquit tēpr̄ cū dn̄o auxiliante iuda uictori
ā optinuerit · ptegꝫ dn̄s habitatores ierl̄m qui ob sidebant̄ · ⁊ sic om̄ia mutabun
t̄ in melius · ut q̄ offenderit ex eis dm̄ & putat̄ uilissimꝰ · sit q̄si dd̄ · i · q̄si familia
regia · i q̄ domo ē regia · sit q̄si de domo di · i · sicut nuntius dn̄i in ꝯspectu eorū
qui eos illo tēpr̄ uidebt̄ ; Altiori sensu cū dn̄s ęcłam suā de p̄secutorū manibus
liberauerit · hii q̄ in p̄secutione ꝯstantes extiter̄ · ta gloriosi apud homines er
ut q̄ minimꝰ fuerit · ⁊ sicut homo uerbo t facto dm̄ offenderit sit in ordine ma
gistrorū · magistri u̅ sint q̄si domꝰ di · ⁊ sicut angl̄s transformat̄ in euanglicā
dignitatē ; Et erit in die illa querā ꝯterere om̄s gentes que ueniunt ꝯtra ierl̄m
& cr̄ ; Q̄d dic̄ querā ꝯterere om̄s gēs · in bona partē accipiendū ; Conterit
eni dn̄s · n̄ ad p̄ditionē sed ad emdationē · ut desistant p̄sequi ierl̄m · et ex hostib;
efficiant̄ oues ; Et effunda sup dd̄ spm̄ grę ⁊ p̄cu ; Verbo effusionis · largi
tatē dantis ostend̄ · qua ds̄ grām sp̄s sc̄i tribuit ; De q̄ paulus ait ; Caritas di di
fusa ē in cordib; uris p spm̄ scm̄ qui datꝰ ē nob ; Et p aliū p̄pham dr̄ ; Effunda
de spū meo sup omnē carnē ; Et bene cū dixisset spm̄ grę · addidit p̄cū · q̄ a quos
sp̄s scs̄ repleuerit · eos statī ad orandū accend̄ ; hęc ⁊ in xp̄i resurrectione

impleta sunt et cottidie in ecclesia implentur. Et aspicient ad me quem confixerunt et plan
gent planctum quasi super unigenitum et dolebunt super eum ut doleri solet in morte unige
niti. Introducitur propheta ipsum dei filium manifestissime de se loquentem. Aspicient ad
me quem confixerunt. Hoc autem et ad tempus dominice passionis et ad diem novissimi iudi
cii potest referri. Domino enim in cruce posito nulli dubium quod apostoli quoque et fideles eum aspiciebant
et maxime super eum dolore visceraliter movebantur. Sed et in iuditio aspicient ad eum in ma
iestatis sue gloria venientem quem confixerunt in cruce clavis. et plangent ac dolebunt maximo
planctu et dolore. sicut in morte unigeniti. cui acerbo funeri ingens a parentibus luctus
impenditur. Plangent itaque iudei quasi super unigenito. vel ut lxx transtulerunt primogenito.
Christus enim primogenitus est secundum propter etatem nature. propter divinitatem unice patri. propter humanitatem.
Est primogenitus quia ut iohannes dicit primogenitus est ex mortuis. et princeps regum terre. In die
illa magnus erit planctus in ierusalem. sicut planctus adremon in campo mageddo et plan
get terra familie et familie seorsum etc. Adadremon urbs est iuxta iezrahel. que
nunc maximianopolis dicitur. sita in campo mageddo. in quo occisus est iosias rex iustissimus
a pharaone nechao super quo ieremias propheta luctum maximum fecit. cuius etiam meminit
in libro lamentationum dicens. Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris cui diximus
in umbra tua vivemus in gentibus. licet et hoc iuxta spiritalem sensum referatur ad dominum salva
torem. Sicut igitur tunc fuit magnus planctus in urbe adadremon ita magnus planctus revo
cabitur occiso salvatore in ierusalem. Quod autem sequitur plangent familie et familie seorsum.
Hoc innuit quod in tempore tribulationis non debent qui uxores habent operi nuptiarum ser
vire. Nam in genesi legitur. quia impendente diluvio dicitur ad noe. ingredere in ar
cam tu et filii tui uxor tua et uxores filiorum tuorum. Primum ponens patrem cum filiis
deinde separatim uxorem patris et uxores filiorum. Et nunc igitur separantur ab uxoribus familia
david et familia domus nathan. et familia domus levi. et familia domus semei ut plangant
unigenitum christum. Contra que clamaverunt sanguis eius super nos et super filios nostros. In david quidem domus
regia. hoc est tribus iuda accipitur. In nathan prophetia vel ordo in levi sacerdotalis. quia
de levi stirpe orti sunt sacerdotum illorum. In semei doctores designantur. quia tribus
de qua fuit semei doctrine et magisterii privilegium tenuit. Quod autem sequitur. Omnes fami
lie reliquae familie et familie et mulieres eorum seorsum. Omnes reliquas famili
as sine nomine comprehendit. que nullum habent privilegium dignitatis. Hec dictas
secundum quod ab hebreis exponuntur. Dicendum nunc quomodo a doctoribus ecclesie ad diem iudicii

referant; In die in qua illa uoce intempestiua iudicatur cum xpc in maiestate uenerit . & stigmata passionis
in corpore suo omnibus ostenderit ipsamque quoque crucem manibus angelicis deportatam ab omni mundo uideri
fecerit . erit planctus incomparabilis . plangentibus omnibus quod dominus & creator suus tanta ita indig
na pro indignis id est peccatoribus sustinuerit ; Erunt itaque ibi quatuor ordines plangentium ; Per fa
miliam domus dauid . designatur ordo regalis . & omnium secularium dignitatum . in hoc ordine quidam erunt iusti
& electi qui populum sibi commissum . secundum dei uoluntatem bene regere studuerunt . qui designantur
per uiros ; Erunt ibi & reprobi qui signantur per mulieres ; Per familiam domus nathan . indicatur ordo doctorum
ecclesie ; Nathan quippe propheta fuit temporibus dauid . & idcirco per eum doctores intelleguntur . quos
apostolus paulus prophetas uocat ; In hoc quoque ordine alius quasi uiri . uerbum dei sincere predicantes .
hii accipiuntur per uiros . alii ex sua predicatione . laudem uel muneris mercedem ab hominibus
non a deo querentes . qui signantur per mulieres ; Per familiam domus leui . innuitur ordo sacerdotalis
& omnis ecclesiasticorum graduum dignitas ; Inter hos quoque similiter alius deo placentes uiriliter
in lucrandis animabus inuigilantes . alii quasi femine eneruiter uiuentes . & perditionem
animarum minime curantes ; Per familiam domus semei . designatur ordo laicalis ; Semei
quoque in medio populi habitabat . & domus sue tantum curam gerebat ; Ideo per hunc illi sig
nantur qui seculari degunt conuersatione . sed in ordines boni qui appellantur uiri . sunt & reprobi
qui mulieres dicuntur ; Sicut in iudicio singuli per meritorum qualitatem distinctis statio
nibus alii ad dexteram collocabuntur coronandi . alii statuentur ad sinistram dampnandi
Omnis itaque plangentium . sed iustorum planctus uertetur in eternam exultationem . reproborum
autem in numquam finiendam plorationem ; In die illa erit fons patens domui dauid . & habi
tantibus ierusalem . in ablutionem peccatoris & menstruate ; Fons iste patens domui
dauid . secundum beatum ieronimum scientia est scripturarum . qui fons patet domui dauid . omni
ecclesie . ipsa est enim domus dauid . quia in ea habitat manu fortis . & in uisu desiderabilis
xpc ; hic est fons quem ezechiel propheta dicit se uidisse egredientem de templo . qui creuit
in magnum fluuium & perrexit ad solitudinem gentium . ut illam irrigaret diuine scientie
fluentis ; hic fons patet in oblatione peccatoris & menstruate . ut percepta fide re
nascamur in xpo . & in aqua baptismi nostra abluantur peccata ; Secundum beatum grego
rium . fons iste ille largissima est dei misericordia patens domui dauid . id est uniuerse ecclesie
In ablutionem peccatoris & menstruate . id est eius qui iam concubitu scelus opere perpetrauit
quem uocat peccatorem & eius qui malum opus in animo ex deliberatione concepit .
sed necdum ad effectum perduxit quem uocat menstruatam . Menstruata enim tal

terius carne n tangit. & sua carne inquinat. Talis e anima passionib; uitioru & uolun
tatis male sordib. fedata. Omib; q pater misecta di. Et erit indie illa dicit dns exer
cituu. disp da nomina idoloru de terra. & non memorabunt ultra. id e. Indie illa cu
xpc ecclam sua saluauerit. disp d& nomina idoloru de terra. siue q manu artificis
sculpta sunt. siue idola puaru dogmatu q ab hereticis conficta sunt. Sicut eni idola
fiunt manu artificis. ita hereticoz puersa dogtrina in idolu uertit. q p xpo adorant
anti xpm. Auferet qq pph&as falsos. i. idoloru sacerdotes. q s ethnici pph&as t uates
appellant. Auferat & spm inmundu. q in inmundoz cordib; requiescit uti a nemine
pphanaticos & diuinos ualeant decipe. Et erit cu pph&auerit quispia ultra. dicent
ei pater & mater q genuer eu; Non uiues quia m datiu locut es in nomine dni. & confi
gent eu pat & mat ei q genuer eu. cu ppha uerit; Cu hoc que supra dicta s impleta fue
rint. & nomina eoru disp sa. falsiq; pphe & inmundi sps q p eos loquebant fuerint
sublati. si quis ultra ex p sana dni teptauerit pphare. e tinuo pat 7 mat obliti patru
t matru affect. ut di impleant uoluntate pferent e tra filiu mortis sententia. nec
expectabit publicu iudiciu. s ipsoru ppinqru iudicio dapnabit qui ausus fuerit
pphare; Et erit in die illa cfundent pphe unusq; ex uisione sua. 7cr; Cu inqt
conuict fuerit ille talis ppha qd falsu locut e in nomine dni. reru ctrario exitus.
confundet ex falsa sua uisione; Nec operiet pallio saccino. hic eni erat habit ppharu;
Vestiebant cilicio. cu poplo penitentia annuntiabant. sicut legim isaia fecisse ppham;
Ergo pseudo pphas. hunc habitu n audeb assumere. & simylare se ee ppham. s; dic&
qd seqt; Non su ppha s homo agricola ego su. qm adam exemplu meu ab adolescen
tia mea. Homo inqt su agricola t ra scinda uomere & illi subiaceo sententie. que
emissa e in ada peccante quando ei dixit ds; In sudore uult tui uesceris pane tuo 7cr;
Cu se p fessus fuerit n ee ppham s agricola. interrogabis eu aliquis 7 dic&; Qd s plage
iste in medio manuu ar u tuaru. Cur inqt confixus es clauis. Na supra dr qd geni
tores sui eu confixerant cu pphar&; Si ergo ait nisi ppha quid peccasti tu. ut huic
pene subiaceres. ppt hoc fortassis xpm dnm iudei cruci adiudicauer. t ut speudo
ppham 7 hoc e qd dixer; Nos lege habem. 7 scdm lege deb& mori; Lex eni n tantu
illi .v. libri moysi. s; & pphe. 7 psalmi lex dnr; Vnde dns in eugelio; Nne inqt
scriptu e in lege ura. ego dixi dii estis. 7 filii excelsi omis. cu hoc in psalmis scriptu sit.
respondebit ille 7 dic&; Placat su in domo eoru q diligebant me. Qua responsione

tantū illo tēpr ostendit ueritatis futurā custodiā ut nec ille q̄ suo uitio dāpnat̄ fu
erit audeat mētiri. si recte se ppessū omia fateat̄; Hec inq̄t uulnera & cicatrices in do
mo parentū accepi qui me diligebant; Condepnat̄ nō credentiū. si amantiū me iudicio

Framea suscitare sup pastorē meū & sup uirū coherentē mihi; Dicit dn̄s exercituū;
Framea romphea. i. gladius bis acut̄. quis quidā lanceā uelint accipere; Imperat ergo dn̄s
frameę ut suscitet̄ sup pastorē. quē nullus dubitat ēē xp̄m; Ds̄ enī pat̄ pp̄ nimiā carit
q̄ gen̄ humanū dilexit p̄ordinauit ante s̄cla p filii mortē mundū redimere. & iā in
tēporū plenitudine opus suę misericordię accelerat adimplere; Precipit itaq. frameę
siue gladio. quę uel passionis dolorē. & mortē. & certe ipsā iudeorū malitiā possum
accipere. de q̄ ipse ad patrē loq̄t̄; Erue a framea animā meā; Suscitat̄ h̄ framea
sup pastore xp̄m p̄cepto patris. ad quē dr̄; Quē tu pcus sisti psecuti s; Suscitatur
& sup uirū coherentē illi. i. d̄o patri. filius eni coheret sēp patri. sicut ipse dic. Ego
in patre. & pat̄ in me; Coheret aut̄ illi nō p ēiunctionē. s; p eidē substantię unitatē

Et notandū q̄d hic pat̄ introducit̄ p̄cipiens; In eug̃lio u° dn̄s ipse loquens inducitur
p cutiā pastorē & disp gent̄ oues; Postq̄ ḡo bon pastor pcussus est uir coherens d̄o
in cruce suspensus ē. dispse oues apl̄i & siq̄ erant credentiū; Et cuertit manū ad par
uulos q̄b; dixerat; Noli timere pusillus grex. q̄a cōplacuit patri u̅r̅o dare uob reg
nū; Paruuli erant apl̄i ceteriq. dn̄i sectatores. quia simplices & innocentes & malitia
paruuli. & quia adhuc ad cōparationē in fideliū q̄ innumerabiles erant. paucissimi
uidebant̄; Ad hos manū. i. operationē cuertit. ut illos saluaret. & in illis passio
nis suę. utilitatē fructūq. pficeret; Unde sequit̄; Erit̄ in omi t̄ra partes duę.
& disp dent̄. & deficient. Duę partes factę s iudeorū & gentiliū que parit perier
& defecer. & impletū ē q̄d in psalmo dictū ē; Saluū me fac q̄m defecit s̄cs; Tertia
autē pars hoc ē credentiū tā ex iudęis quā ex gentib; populis relict̄; uitę & saluti

Et educā t̄ciā partē p igne. & urā eos sicut urit̄ argentū. & pbabo eos sicut pbatur
aurū; Ipsa inq̄t t̄tia pars que relinquet̄ intra. ducet̄ p igne tribulationis
& tēptabit̄ atq. affliget̄. nō ut ēsumant̄ ut paleę. s; ut pbent̄ ut aurū & argentū
& possint dicere cū psalmista; Pbasti nos d̄s igne nos examinasti &c̄; Siue ducen
t̄ p igne illū quē dn̄s misit in t̄ra de q̄ dr̄; Ille uos baptizauit in sp̄u s̄cō & igne; Du
cent̄ itaq. p igne sp̄s s̄ci ut quicq̄d in eis fragile ē. & fluidū arescat & solidetur
ut nullus possit aduersitatib; superari; Ipse uocab nomē meū & ego exaudiā eū

Cumq; sic p(ro)bati fuerint paruuli ad quos c(on)uertit d(omi)n(u)s manu(m) suam. & p(ost) eos om(n)is nationum
turba crediderit. & ipse credentiu(m) pop(u)lo uocab(itur) hoc e(st) inuocabi(t) x(ristu)m nomine suo q(uo)d e(st) ih(esu)s. ih(esu)s e(st)
i(d est) saluator q(uo)d e(st) sc(ilicet) nom(en) q(uo)d uocat(ur) ih(esu)s. e(st) saluator sit om(n)iu(m) populoru(m); Ipse (et)ia(m) d(omi)n(u)s ostendens
placita(m) sibi eoru(m) fide(m) & deuotione(m) dic(et). tu es pop(u)l(u)s m(eu)s q(ui) nom(en) ex nomine; Pop(u)l(u)sq(ue) respondeb(it)
d(omi)n(u)s d(eu)s m(eu)s; Ecce dies ueniunt dicit d(omi)n(u)s. & diuident(ur) spolia tua in medio tui. & c(etera); Post q(uae) p(ro)ph(et)a
de passione d(omi)ni introdux(it) loquente(m) d(eu)m patre(m). e(st) sequent(ia) & de excidio ier(usa)l(e)m ex uoce
ei de d(omi)ni loqui incipit. ut ostendat subuersione(m) illa(m) p(ro)p(ter) dominica(m) nece(m) euenisse; Dies
aute(m) quos uenturos co(m)minat(ur). te(m)p(u)s illud e(st) de q(uo) dic(it) isaias; Dies d(omi)ni indignationis plen(us)
& ire furorisq(ue). ad ponendas gentes in solitudine(m); Aptissime te(m)p(u)s dies ultime captiui
tatis; Q(uo)d aute(m) dic(it) diuident(ur) spolia in medio urbis capte spolia diuidant(ur). N(on) solu(m) capi
et(ur) ier(usa)l(e)m. s(ed) cuncta nefaria in ea p(er)petrabunt(ur); Uastabunt(ur) dom(us) habitatoru(m). & mulieres
uiolabunt(ur). ad maiore(m) dolore(m) maritoru(m). q(ui) suis uxorib(us) subuenire n(on) poter(unt) q(uo) nihil crude
lius ostilis inmanitas agere potest; Et egredie(tu)r media pars ciuitatis in captiuitate(m). & re
liquu(m) pop(u)li n(on) auferet(ur) ex ea; Refert iosephus q(ui) iudaica(m) scripsit historia(m) septentriona
le(m) & inferiore(m) urb(is) parte(m). p(ri)mo capta(m) a romanis; Monte(m) u(er)o te(m)pli & sion in quo altissima
arx erat. multo post te(m)p(o)r(e) remansisse. nec statim potuisse capi; Ibiq(ue) romanoru(m) diu
remorata(m) uictoria(m). & hoc e(st) q(uo)d dic(it). & q(uo)d reliquu(m) e(st) pop(u)li n(on) auferet(ur) ex ea; Et egredie(tu)r d(omi)n(u)s
& p(ro)eliabit(ur) c(on)tra gentes illas. sicut p(ro)eliat(us) e(st) in die certaminis & r(e)l(i)q(ua); Cu(m) audim(us) egredi & stare
d(omi)n(u)m. siue aliq(ui)d tale. n(on) debem(us) in eo corp(us) aut aliq(ue)m motu(m) corporale(m) cogitare; D(eu)s eni(m)
incorporalis e(st). de q(uo) ap(ostolu)s; Regi aute(m) s(ae)c(u)loru(m) inmortali inuisibili soli d(e)o honor & gl(ori)a;
Et in euangelio d(omi)n(u)s; D(eu)s inquit sp(iritu)s e(st); Cu(m) ergo d(omi)n(u)s in scripturis stare & ambulare
& cu(m) m(em)bra humana habere describunt(ur). p(ro) causaru(m) uarietate accipi debe(n)t; Egredi enim d(omi)n(u)s
& exurgere & cu(m) eos in tribulatione positos liberat. & cu(m) p(er)secutores illoru(m) iusta ultio
ne e(st) depnat; Airg(o) p(ro)ph(et)a; Egredie(tu)r d(omi)n(u)s hoc e(st) clementia(m) & mansuetudine(m) sua(m) q(ua)m p(ro) na
tura habe(t). coge(tu)r dimittere; Cu(m) eni(m) naturalit(er) dulcis sit. n(ost)ro uitio fit amarus
q(ui)a nob(is) mala p(ro) peccatis pacientib(us) amar(us) uidet(ur); D(omi)n(u)s q(uo)q(ue) sic ip(s)e id e(st) q(uo)d loquit(ur) p(er) p(ro)ph(et)am
ego sum d(omi)n(u)s. & non mutor. nec dic(it) egredi & p(ro)eliari sicut in die certaminis quando p(ro) pop(u)lo
is(rahe)l dimicauit & pharaone(m) submersit; Et stabit pedes ei(us); Stare pugnantis & ad
iuuantis e(st); Stab(un)t itaq(ue) pedes d(omi)ni. illis & p(ro) illis p(ro) q(ui)b(us) pugnabat; Ambulat q(uo)q(ue) & mo
uet(ur) q(ui)b(us) irat(ur); sicut legim(us) de adam. p(ost)q(uam) cui peccatu(m) deambulabat d(omi)n(u)s ad aura(m) p(ost) me
ridiem; Stab(unt) aute(m) n(on) in ualle. s(ed) sup(er) monte(m) oliuaru(m). q(ui) luminis. pacis. misericordie

locus est unde et amicitia nomen accepit; Ipse quoque mons est contra ierusalem ad orientem. unde nobis oritur
sol iustitie; hinc propheta: Ubi timentibus nomen eius orietur sol iustitie et sanitas in pennis eius; Iste mons oliva
rum xpc est: est illis olivis de quibus in psalmo dicitur; Filii tui sicut novella olivarum; Ipse oriens
splendor patris. Sicut enim ipse est ianua. ipse ianitor. ipse via per quem imus ad ipsum. sic ipse
qui stat. ipse mons super quem stat; Et scindetur mons olivarum ex medio parte sui ad orientem
et ad occidentem prerupto grandi valde; Mons oliveti quem diximus xpm significare cum viri
idemque se ipsum. scindetur hoc est divisionem faciet duorum populorum. per media pars que scindetur
ad orientem. ecclesiam designat. in qua plantate sunt olive degentibus; Quarum una loquitur
Ego autem sicut oliva fructifera in domo domini; Alia pars media que scinditur ad occidentem
prerupta grandi valde. circumcisionis est populus occidentem sequens litteram; Et nichil simpl
iciter scindetur. sed addatur prerupto grandi valde. hoc est perditionis voragine. de qua et micheas
propheta; Detraham in valle lapides eius. id est ierusalem et fundamenta eius revelabo. et separabitur
medium montis ad aquilonem et medium eius ad meridiem; Cum mons oliveti grandi vora
gine preruptus fuerit. ita ut una pars voraginis ad aquilonem. altera ad austrum respici
at. repente in ipsa voragine et prerupto alia vorago rumpetur. unam partem separabit ad
aquilonem. aliam ad austrum. et sic prerupta quadrangulum ut quadrifaria in quattuor mundi
plagas vorago illa tendatur; Et fugietis ad vallem montium meorum. quoniam coniungetur vallis
montium usque ad proximum; Duo erant montes videlicet mons templi. et mons sion. qui di
montes vocabantur; hoc est quod dicit. fugietis ad vallem montium meorum; Quod autem sequitur:
quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. ostendit quia vallis que preruptis hinc inde
montibus scinditur usque ad montem templi. quasi se sua voragine trahat; Et fugietis sicut
fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda; Tangit historiam illius temporis quan
do ozias rex iuda qui alio nomine dicitur azarias illicitum sacerdotium sibi vendicare
conatus est et ob hoc lepra percussus id est templo a sacerdotibus eiectus est; Ob quam impietatem terre
motus factus est; Meminit huius terremotus amos propheta in principio sui dicens; Verba amos
qui fuit in pastoralibus tecue que vidit super israel. in diebus ozie regis iuda ante duos annos
terremotus; hec iuxta hebreorum traditionem ad litteram. que omnia illi putant in adven
tu xpi implenda; Videndum nunc quid spiritalis doctrina tota intellegentia contineat;
Montem oliveti diximus significare dominum xpm; Cum ergo mons iste divisus fuerit
in orientem et occidentem hoc est cum gentes que per orientem designantur electe. et iudei
qui per occidentem intelleguntur fuerint reprobati. rursus alia scissura fiet aquilonalis

partis & australis; Aquilo iungetur occidenti auster orientali plage sotiabitur; Et ad sinistrā
stabis circū cisio. a dextera poplīs xpianorū; Nā p sinistrā aquilone. frigidissimū 7 glatiale
uentū. diabolū intellegitur caput omniū reproborū. qui ad sinistrā collocandis in iudicio; Au
strū uo dextrū. solis se pluce 7 calore illustratū. sci figurantur caritate feruentes. 7 ueri
sol grā refulgentes. qui ad dexterā iudicis statuendi sunt; hinc sponsa in canticis canticorū dicit.
surge aquilo 7 ueni auster. desiderans aquilonē frigidū. 7 diabolū recedere. 7 austrū. 7 fer
uorē dilectionis uenire; Et p abbacuc dr; Ds ab austro ueniet &c; Cū ergo tanta fuerit di
uisio duorū poplorū. 7 alii ad orientē. 7 austrū. alii ad aquilonē 7 occidentē fuerint
separati. iubemur fugere ad uallē montiū di. hoc est ad duo testamta. qm uallis. 7 uarago
que prima facta est utriusq. montis iungetur ad pximū. siue ut lxx transtulerunt ad domū
di. paradisū in deliciis &c. & celestē ierlm. quod sup positū est usq ad pximū in signif cunc
ta quidē sibi esse duo testamenta. sed ita ut unū sint. pomia sed magis uicina. Multa enī ex ue
ri lege amisimus nec obseruamus in nouo. sicut terrę motus sub ozia rege mortaliū corda pter
ruit. ita separatio duorū orientis & occidentis gentiū & iudeorū. & rursū credentiū in
una fide societas. q designauit orientis & occidentis & australis diuisionis coniunctio
stupore metuq. conuertit animos. inscrutabile abissi iudiciorum di admirantiū
Cū autē hoc factū fuerit & iudei gentesq. in una fecerint sotiati. tc ueniet dns ds ms ad iudiciū
7 omis sci cū eo. & erit in die illa n erit lux. s; frigus 7 gelu 7 dies erit una que nota est dno n
dies neq. nox & rlq; Cū dns uenerit ad iudiciū ut iohs in apocalipsi dic; Ecce uenit cū
nubib; 7 cū anglis ministris suis. 7 aptis ac pphis. in illa die aduentus eius n erit lux sed
frig 7 gelu. refrigescente in omib; caritate & calore fidei intepescente; Postquā omis re
pbi dāpnati frig suū in infernū. geluq. portauerint erit una dies 7 ppetua scōrū n dies
neq. nox. nequaquā sibi uicissim nocte 7 die succedentib; que dies nota est dno. q a dns
dies omiū electorū. de q isaias dicit; N erit sol ad lucendū p diem. nec splendor lunę
illuminabit te. sed deus tuus erit tibi in lucē sēpitnā; Et psalmista. Melior est dies
una in atriis tuis sup milia; Et in tepr uesperi erit lux. 7 cū omis reprobos uesp 7
tenebrę obscurauerint. erit lux scis electis di; Illa ergo dies nota est dno; N enī potest
ignorare qd ipse creauit; Cū autē dic nota est dno ostendit ignotā ee hominib; ipsis
q. anglis dno dicente; De die illa nemo nouit neq. angli 7 cr; Et erit in die illa exi
bunt aquę uiuę de ierslm mediū earū ad mare orientale 7 mediū earū ad mare
nouissimū & rlq; Mare orientale iuxta litterā mare mortuū dic. qd gr limnos

asphaltites . i . lacus bituminis dr̄ a nobis mare mortuū uocat̄ . qđ nihil in eo possit uiuere ;
Mare autē nouissimū . mare dic̄ tirrenū qđ duc̄ ad egyptū & facit littora palestine hoc
ē ḡ qđ dic̄ ; Aque que egredient̄ uiue de ierl̄m . media pars earū ibit ē in oriente . i . ca
d& in mare mortuū . in qđ iordanis influit ; Media alia pars decurr& in mare
occidentale qđ uocat nouissimū . q̄ a ibi sinis ē uidet̄ ; In estate . i . in hieme er̄ . ut nec
gelu hiemis ēstringant̄ . nec estatis nimio feruore siccent̄ . s; sēp pleno alueo fluant
Cū q. hoc factū fuerit . erit dn̄s rex sup omnē trā ; Iuxta sensū misticū ; Aque que e
grediunt̄ de ierl̄m hoc ē de ecc̄la doctrina ē saluatoris ; Dicente ppha ; De sion exibit
lex . i . uerbū dn̄i de ierl̄m ; harū media pars ibit ad mare orientale . i . ad ppl̄m iudeo
q̄ p̄m diuine cognitionis q̄ sortū accepit in aplis . i . p eos adducet̄ ; ad fidē . Medium
autē eorū ibit ad mare nouissimū . i . occidentale hoc ē ad gentium nationes ; p̄ has aut
plagas . orientis & occidentis omis mundi partes debem̄ accipere . in qb̄ aque diuine
scientie diriuatę ; Unde dn̄s ; Multi inquit ab oriente . i . occidente uenient . i . recu
bent cū abrāha isaac . i . iacob ; Possum̄ q q ; p mare orientale . i . mare nouissimū
utrūq. legis testamtū . i . eugl̄ii accipere ; Que necesse ē ut saluatoris flumine . i . spali
sensū dulcescant . i . amaritudinē deponant occidentis littere ; he aque in estate . i . in
hieme er̄ . q̄ a nec in psperitate que p estatē . neq. in aduersitate psecutionis . que p
hiemē designat̄ . doctrina celestis manare desistit ; Notandū qđ in lxx n̄ habet̄ in hieme
s; in uere & in estate er̄ . & idcirco aquas uiuas qđa ad baptismū refer̄ . qđ in uere . i . in
estate . i . in pascha . i . in pentecosten generalit̄ ab omi ecc̄la celebrat̄ ; In die illa erit dn̄s
un̄ . i . nomē ei unū . & erit usq. . i . anathema n̄ erit amplius . s; sedebit ierl̄m secura ; hec omi
a de extructione ierl̄m trenę . i . de aq̄rū egressione que ad utrūq. defluant mare .
iudei . i . heretici iudaizantes q̄s chiliastes uocant . a numero mille annorū . qb̄ sepu
tant cū xp̄o suo feliciť regnaturos in fine sc̄li sibi repmittunt ; Dicunt eni qđ cū xp̄o
in ierl̄m aurea . i . gēmata regnauerit ; Iā n̄ sint idola nec diuisa cultura s; erit
dn̄s un̄ . i . ipse solus nominabit̄ . i . omis t̄ra reuertet̄ ad antiquū statū q̄ando omis
tra inculta . i . deserta erit . Ponunt q. uocabula locorū a q̄ loco usq. ad locū ierl̄m
edificanda sit . uidelic& de colle remon . usq. ad austrū ierl̄m . i . exaltabit in
pristino . a porta beniamin . usq. ad portā angulorū . & a t̄re ananehel usq. ad tor
cularia regis . i . anathema n̄ erit . i . nullus met̄ . nulli hostiū impet̄ . s; sedebit se
cura . i . otiosa ierl̄m in pace ; Anathema autē grecū ubū . latine alienatio dicit̄ po
test

Tractus autem sermo a rebus quas homines uota facientes templis affigebant · & ascalicna faciebant ·
uidelicet a potu · anatione · uel a sursum ponendo uel suspendendo; Haec illa ad litteram futura sus
picantur; Nos sensum misticum prosequemur · in quo illi de terrena ierusalem confingunt interpretationem de
superna et caelesti; Cum enim fuerit dominus in aeternum rex super omnem terram · et nomen eius unum et ipse solus in
uoce eius colatur deus omnium falsa religione sublata impletumque fuerit quod psalmista ad dominum
dicit: Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in uniuersa terra; Te reuertetur omnis terra ad de
sertum · uel gentium iudaeorum incredula erit · sicut quondam fuerant gentes; Quae uocantur
desertum et notitiam dei non habent; Gentes uero credentes in christum locum illum habebunt
apud deum quem quondam habuerunt iudaei; hinc per esaiam dicitur; Conuertetur libanus in chermel.
et chermel in saltum reputabitur; Reuertetur autem de colle remmon ad austrum ierusalem;
Remmon interpretatur excelsum · uel malogranatum · per quod significatur · quia ecclesia quae est ierusalem de
deserto consurgit ad colles id est de collibus ad excelsa · proficiendo de uirtute in uirtutem;
Nec hoc fine contenta peruenit ad australem plagam · ubi feruor dilectionis aeternae diuinae scili
cet et uisionis societas · De qua psalmista · satiabor cum manifestabitur gloria tua; Remmon quoque
interpretatur malogranatum · quae est arbor cuius pomum pulcherrimum plenum granis continentur
diuersis cellulis quibusdam membranulis cortice puniceo; fertur autem feruores stomachi sa
nare et corruptum uentrem purgare omnibus quae uescentibus prodesse; Haec speciositas pomi conue
nit ecclesiae · in rubore uerecundia pudicitiae in granorum ordine · gradus et membra totius
ecclesiastici corporis per singula officia distributa; De colle autem remmon inci
piunt fines ecclesiae · quia ab humilitate et a minoribus inchoat · ut ordo ecclesiasticus quibus
dam profectibus construatur; Exaltabitur ergo incipiens a collibus · et habitabit in loco suo · in sta
tione perfectionis; De hoc loco psalmista; In loco inquit pascuae · ibi me collocauit; Sequitur;
A porta beniamin usque ad locum portae prioris; Beniamin interpretatur filius dexterae · quia sancta ec
clesia a uirtute incipit quae significatur dextera · et peruenit ad portam priorem · uel fidem ut per eam ingre
diamur ad reliquas uirtutes; Statim occurrit porta angulorum · id est christus; Lapis
angularis continens et coniungens sibi duos parietes; Super hunc lapidem aedificantur
alii angulares lapides apostoli uidelicet et apostolici uiri continentes reliquos angulos ecclesiae
quibus loquitur paulus; Estis ciues sanctorum et domestici dei superaedificati super fundamentum
apostolorum; Aedificantur quoque ecclesia a turre ananehel · quae interpretatur gratis simdi · firmamentum
uidelicet fidei · spei in caritatis; Ad quod se peruenisse gratulabatur psalmista dicens:
Deduxisti me quia factus es spes mea turris fortitudinis a facie inimici;

Quatur re nihil deo gratius; hinc peruenit aedificatio ad torcularia regis; In quibus exprimitur uin-
demia Christi quae ipse primus calcauit; Unde per Isaiam dicitur; Torcular calcaui solus et de gentibus
non est uir mecum; In his torcularibus calcantur botri martyrum qui uestigia passionis Christi secuntur
et sicut ille pro eis animam posuit sic ipsi pro eius dilectione mortem subire non metuunt; Cuius ciui-
tas Christi aedificata peruenerit ad regis Christi torcularia, iam non erit anathema id est maledictio uel alie-
natio sed sedebit Hierusalem secura atque confidens; Benedictus enim uir qui confidit in domino; Et haec e-
rit plaga qua percutiet dominus omnes gentes quae pugnauerunt aduersum Hierusalem; Tabescet caro
uniuscuiusque stantis super pedes suos et oculi eorum uel defluent in foraminibus suis et lingua
eorum contabescet in ore suo; Hic perspicue ostenditur uana esse omnia quae Iudaei de terrena
Hierusalem opinantur; Nam Romani nouissime pugnauerunt aduersum Hierusalem eamque funditus
deleuerunt nec quicquam tale passi sunt; Ceterum de persecutoribus ecclesiae qui omni instantia aduersus
eam pugnauerunt dicere possumus quia in eis etiam corporaliter haec saepissime impleta sunt;
Nam ut taceam de cruciatibus quos in inferno post mortem sustinuerunt etiam in hac uita multorum
carnes putruerunt oculi contabuerunt in suis foraminibus lingua in pudorem et in saniem dissolutae;
Spiritaliter qui stat super pedes suos et dicit cum psalmista statuit dominus supra petram pedes meos deflu-
unt in eo carnalia uitia et oriantur spiritales uirtutes; Oculi qui in male per concupiscentias uer-
sabantur cadunt ut meliores ponantur et dicant; Ad te leuaui oculos meos qui habitas in caelis;
Lingua blasphemans deum deficiet ut renascatur quae glorificet deum; Ita probantur flagella dei
non esse crudelitas sed misericordiae ut exstirpatis malis succrescant bona; In die illa erit tu-
multus in Hierusalem magnus et apprehendet uir manum proximi sui etc.; Haec quoque Iudaei
et iudaizantes heretici ad litteram accipiunt transeuntes; Referamus spiritaliter ad felici-
tatem ecclesiae; Quod cum illi fuerint hostes subiecti suscepta fide Christi fiat tumultus et miratio
omnium uel inita subita rerum mutatione et tunc apprehendat uir manum proximi id est se secretur manus
cum manu illius ut dextras mutuae societatis sibi dent in fide Christi et quasi tirones iurent
permansuros se in eius cultu et religione; Quod autem sequitur Iudas pugnabit etiam Hierusalem significat
quia multi ex his qui antea confitebantur nomen Christi necessitate persecutionis coacti faci-
ent contra ecclesiam quamuis in LXX interpretibus non sit pugnabit etiam Hierusalem sed praeparabit in
Hierusalem ut sit sensus Quia confitentes dominum praeparabunt in ecclesia ut contra aduersarios
eius dimicent; Et congregabuntur diuitiae omnium gentium scilicet in ecclesia; Aurum scilicet sensus
argentum id est sermonis uestes diuersitas uirtutum quibus decoratur ecclesia; Et sic erit ruina
equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum quae fuerint in castris illis iuxta

ruinam hanc; Omnia mala que prius contra ierusalem dimicabant. predicuntur corruere. ut bona
repente consurgant; Qui prius fuerat equus inpatiens ad libidinem. corruit in eo luxuria.
et surgit in eo castitas. et incipit habere sessorem dominum; Qui prius erant muli steriles. et filios
bonorum operum non habentes. euertuntur et generant spiritalem sobolem. et dicitur eis. filii tui sicut nouel
la oliuarum; Cameli qui graui gibbo premuntur. ruminant quidem. sed ungula non findunt. significant eos
quos grauia peccata deprimunt. legunt scripturas. sed que ibi scripta sunt neglegunt; Desig
nant et iudeos qui legem dei ruminant. hoc est meditantur. sed ungulam non diuidunt. quia in patrem
et filium et spiritum sanctum non credunt; Asini inmundi. non resistentes passionibus carnis suę; His
omnibus utile est ut corruat in eis quod male stabat. quatinus surgentes mansuetum in se sus
cipiant dominum. a quo inducantur in celestem ierusalem; Et omnes qui reliqui fuerint de uniuersis gentibus
quę uenerunt contra ierusalem. ascendent ab anno in annum. ut adorent regem dominum exercituum.
et celebrent festiuitatem tabernaculorum; Festiuitas tabernaculorum. quę grece scenophegia
dicitur. agebatur mense septimo. quinta decima die mensis. in memoria illius temporis. quando
in deserto ubi non erant domus. in tabernaculis ospitabantur per xl annos; Et nos mistice quam
diu sumus in certamine. et nouimus nos esse peregrinos et hospites super terram. habitamus in ta
bernaculis confitentes quia non habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. et ad
illam toto desiderio suspiramus. dicentes cum psalmista; heu mihi quia incolatus meus prolongatus est;
Cum uero peruenerimus ad patriam et poterimus dicere. beati qui habitant in domo tua. in secula seculorum
laudabunt te; Et unam petii a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitę meę;
Te celebrare conuenit festiuitatem tabernaculorum. hoc est in memoria se prohabere tempus
liberationis nostrę. et in nostrae illius quietis. quę post sex ętates nobis septima tamquam in uno sabbato
repromittitur. sumentes nobis ramos ligni pulcherrimi. id est sapientię inmarcescibilem uirorem.
in cuius laude dicitur; lignum uitę est his qui apprehenderint eam. ramos quoque palmarum in quibus
signum uictorię et premium continetur; Ramos etiam arboris densarum frondium. quem mirtum
iudei putant. ut mortificemus in nobis incentiua uitiorum. quod etiam signatur per salices de
torrente. quas similiter precipimur sumere. Nam fertur a medicis. quod siquis florem salicis cum aqua
mixtum biberit. omnis in eo genuinus refrigescat calor. et uena libidinis siccetur ut ultra
non generet; Qui ergo festiuitatem tabernaculorum uult celebrare. de huiusmodi arboribus
sibi umbracula faciat; Et erit qui non ascenderit de familiis terrę ad ierusalem ut ad
oret regem dominum exercituum. non erit super eos imber; Ierusalem celestis ciuitas. regis domini
nostri ihesu christi; De qua apostolus. Illa inquit que sursum est ierusalem libera est. que est Mater nostra;

Ad hanc quicumque uult uenire · necesse est ascendere; Non enim in humili loco · sed in excelso monte
sita est; De qua dominus; Non potest ciuitas abscondi · supra montem posita; Ciues itaque ierusalem
ascendunt ut adorent regem dominum exercituum; Qui uero non sunt ciues · sed de familiis tribubus;
quales sunt iudei · et heretici · isti non ascenderunt · et idcirco non uenit super eos imber predicationis apostolice;
De quibus dictum est · nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem; Quod si et familia egypti non ascen
derit · et non uenerit · nec super eos erit imber; Aegyptus tenebre uel meror interpretatur; Qui ergo
egyptus est hoc est in tenebris ignorantie dei uel scelerum constitutus · non potest ascendere ad ierusalem
non habens lumen perpetuum · quod dicit; Ambulate dum lucem habetis · nec potest habere gaudium de spe
futurorum; Ideo non uenit et super eum imber celestis benedictionis · hoc erit peccatum egypti · et hoc
peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festiuitatem tabernaculorum;
Ammanitarum scilicet et moabitarum · assyriorum · caldeorum · ceterarumque gentium · per quas desig
nantur qui eligunt permanere in erroribus; et nolunt egredi de terra sua · ut ueniant ad sollemni
tatem ecclesie et festiuitantur israhelite et ciues celestis ierusalem; In die illa erit · quod super frenum
equi est sanctum domino id est; Hebrei more suo iuxta litteram dicunt · quod cum equitatu rex eorum
uenerit et regnauerit in aurea ierusalem · pace cuncta obtinente · non erit opus equis
aut equitatu · sed frena et ornatum falerarum ad cultum domini transferent · ut in eo quod dicitur
super frenum equi · omnem bellicum ornatum intellegamus; Secundum sensum misticum frenum est
disciplina celestis et magisterium · qua insaniens libido et petulans lasciuia re
frenatur; De quo psalmista; In camo et freno maxillas eorum constringe; Hoc fre
num in ore equi ponitur · ut relictis erroris anfractibus; recta gradiatur uia · et mollia
ad sedendum terga prebeat saluatori; Talia ornamenta et tale frenum auro argentoque
id est sensu et eloquio decorata · sancta sunt domino · quia eius cultui proprie consecrata; Sane quod in bello exal
tationis sancte crucis legitur · hoc eo tempore impletum fuisse · quando elena augusta mater
constantini imperatoris clauos dominice crucis fieri salutares in freno equi regis
beatus ieronimus pro quo de sensu · sed ridiculo dicere esse fictum; Erunt lebetes in domo
domini quasi fiale coram altari · et erit omnis lebes in ierusalem · et in iuda sanctificatus domino exercituum;
Lebetes id est olle erunt in quibus coquebantur carnes uictimarum · erant ita sancte et ueneratio
ne dignissime sicut fiale auree in quibus libationes et aromata domino offerebantur;
Quo ostenditur · quod omnis carnalis traditio et obseruatio iudeorum conuertenda sit in
spiritalem · et turulentie carnium · succedunt aromata spiritalis intellegentie; De his fialis
dicit iohannes uidisse se xxiiii seniores · habentes citharas et fialas plenas odoramentorum.

que sunt inquit orationes sanctorum; Et in canticis canticorum secundum lxx. Dilectus meus descendit in ortum suum ad fialas aromatum ut pascat in ortis et lilia colligat; Phiale namque aromatum receptacula sunt sanctarum animarum plena uirtutum et mundarum orationum aromatibus de quibus cottidie domino bonus odor diffunditur; Cumque lebetes conuersi fuerint in phialas et carnalia spiritalibus permutata. tunc omnis lebes sanctificatus erit domino in ierusalem et in iuda. hoc est in ecclesia que est uisio pacis. et in his confitentes. hoc est laudantes dominum. et uenient omnes immolantes. et sument ex eis. et coquent in eis. et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa; Cum inquit lebetes uersi fuerint in phialas. et carnalis sensus in spiritalis intellegentie subtilitatem transierit; Tunc uenient omnes immolantes domino. hoc est se ipsos olocaustum acceptabile facientes; Et sument et coquent in eis carnes uictimarum. ut quicquid in eis carneum et fluxe fuit. excoquantur igne sancti spiritus; Nam in lege prohibemur carnes agni pascalis crudas comedere. hoc est pascha cum iudeis carnaliter celebrare; Tunc tanta ex phialis exibunt boni odoris fraglantia. ut nullus sit qui mercimonia in domo domini audeat exercere. et uendere ibi oues et boues et columbas; Timebunt enim ne sicut te fecit flagellum de restibus et omnes eiecit de templo. sic nunc spiritaliter ueniens. nefarios mercatores excludat a templo superne ierusalem; EXPLICIT ZACHARIAS PROPHETA

INCIPIT MALACHIAS PROPHETA

Malachiam ultimum xii prophetarum hebrei putant esse ezram prophetam et sacerdotem; Qui prophetauit eodem tempore quo et aggeus et zacharias. unde nec tempus ponitur in titulo; Interpretatur angelus domini. siue angelus meus. quia tante fuit auctoritatis ut quicquid dixisset. ita crederetur uelut ab angelo domini dictum fuisset; Unde nonnulli putauerunt eum natura angelum de caelo descendisse carne indutum ad comune faciendum populum qui nuper de captiuitate reuersus fuerat; Onus uerbi domini ad israel in manu malachie prophete;

Sicut iam in precedentibus dictum est ubicumque onus ponitur in prophetis. pondus comminationis siue aduersitatis alicuius peccantibus indicat; Ergo et hic onus uerbi domini dicitur. quod graue quidem sit eis ad quos dicitur; Habent tamen aliquid consolationis. quia non dicitur contra israel. sed ad israel ut ad ea que sequantur non contra populum israel uentura dicantur. sed ad illum. ut ea prescire posset que nuntiabantur uentura; Hic autem israel duas tribus iuda et beniamin debemus accipere;

Ex quo enim decem tribus in captiuitatem ducte sunt. que israel uocabantur relique due tribus indifferenter israel appellari ceperunt; Quod uero dicitur in manu malachie. manu posuit. quia bonis

operib; donu p phetię pmerebat; Quieni lauat int innocentes. & excutit man ab omi mu
nere. meret spm accipere pphetię; At illi quib; d'r: ma manus urę sanguine plene sunt
in his t ad hos n fit sermo dni; Dilexi uos dix dns; & dixistis; In quo dilexisti nos. Nonne
frat erat esau iacob. & dilexi iacob esau aute odio habui. ict; Quia p miserat honus sup
pliciorum qd portare cogebant. sub iug quare ista mererent; Dilexi inquit uos. i. s. ne
quaqua uice mihi dilectionis mutuę rependistis; Ut eni se habe. p uerbiu. amante nre
damare amoris e impendia pdere; Quia diligente se dnm n dilexerant. minat illis
poena. ut sentiant per tormta que noluer sentire p beneficia; Sane cu dicit p terito tem
pore dilexi. negat se diligere in psenti. du p terita e fitet dilectione; Cu g dns dixiss&
dilexi uos. illi e a temeritate qua peccabant responder; In q dilexisti nos. tanq oblita
beneficioru. que innumerabilis prestiterat; Quib; dns resp; Nonne fr erat esau iacob ict;
Ut inquit terra cetera q m do uos nuprime de babilonis captiuitate liberaui. ut hęc & alia
p t mitta. Altius repeta. & ab ipsa ceptione ura ostenda quom do uos dilexera; Ante
q rebecca iacob & esau parer&. in iacob uos dilexi. in esau aute idu eos odio habui. & posui
inquit montes eius. i. regione seir in solitudine. & urbes eius desertas ab hominib; ferra
draconib; & bestiis possideri; Si aute dixerit edom q e esau. destructi sum siteru reuer
tentes edificabim urbes nras. illi quide edificabt. si ego destrua; Odium & dilectio di n e
humano more cogitanda carnalit; Sicut eni ds oms creauit. diligit; Miseret eni omi
um. & nihil odit eox que fec; Ergo odiu di aut ex p sentia nascit futuroru aut ex ope
rib; ; Eos eni diligit ds quos uid& repugnaturos uitiis. & obedituros diuinis p ceptis;
Illos u d r odisse. quos uid& seruire peccatis & destructa ia uitia iteru uelle restru
ere; Hec scdm istoria ab hebreis dnr; Quida p iudeos romanos uolunt intellegi
crudeles & sanguinarios. q a edom rubeus t sanguineus int p tat; Quoru imperiu
in mundi e minos sit destruendu. & ab ipsis totius orb potestas transitura; Allego
rico sensu esau & iacob frs de una stirpe generati. uitioru atq uirtutu figuram
p tendunt. Quę duo lic& sint e triaria. ex uno cord fonte p cedunt; Na quia liberi su
m arbitrii. p nra uoluntate aut ad uitia deflectim. aut ad uirtutes; Primoge
nit e esau. q a p ora s uitia p infantia. adolescentia. iuuentute; Post nascit iacob
q supplantator int p tat. quia errores fragilitatis e tatis. etas firmior succedens
corrigit & supplantat; Unde bene maior fr. hispid & agrestis. uenationi & siluis
assuet fuis se dr; Minor lenis & simplex. habitasse domi p ibet; Itaq. sub no

nomine esau · d͞s uitia odisse asserit · n̄ naturā q̄ bonā fecit · ꝓpterea fines eius ponit
in solitudinē · ut omne malū extirpet · uitia n̄ succrescant ; Q͞d si impudens malitia
ea que s̄ destructa rursus ędificare conet̃ · dn̄s iterū se ea destructurū ꝓfitetur ;
Q͞d fit duob; modis · siue cū corriguntur peccatores · siue cū ptinacit̃ peccantes ius
ta ultione dāpnant̃ ; Filius honorat patrē · & seruus dnm̄ suū · & r̄lq; ; Ac si diceret ;
Licet ꝓus quā nasceremini q͞a si filio suo in iacob dilexeri tam eligite q͞ nomine
me uelitis appellare · i · aut patrē aut dnm̄ ; Si ergo pat̃ sū · cur n̄ detis debitū
patri honorē · ł si dn̄s quare me contēpnitis · cur me n̄ sicut dnm̄ timetis · ł
Hoc ad illos dicit qui de captiuitate nup reuersi · necdū ędificato tēplo ł ciuitate ;
In peccatis tam pristinis ꝑmanebant · dm̄ nec timēre nec amāre uenerantes ;
Spālit̃ uult d͞s p̄mo ut simꝰ filii ei · uoluntarię illi obsecundantes · n̄ timore · s; amore
illi seruientes ; Q͞d si hoc ēē nolum̄ · uult ut salt̄ sim̄ serui · timore suppliciorū
recedentes a malo & bona facientes ; Ergo a filius querit dn̄s honorē · a seruo aut̃
expetit timorē ; Principiū eni sapientię timor dn̄i · ut timore incipientes ad
filiorū transeamꝰ amorē ; Ad uos o sacerdotes qui despicitis nom̄ meū ; Et dix
istis ; In q͞o despicimꝰ te · ł in eo q͞d offertis panē pollutū ; Et dicitis ; In q͞o polluimꝰ te · ł
In eo q͞d dicitis m̄sa dn̄i despecta ē ; Ad uos inquit o sac̄dotes specialit̃ m̄s sermo
dirigit̃ · q͞ nom̄ meū despicitis · dū meis sacrificiis derogatis · & cū reuersi de babi
lone debuissetis tota mte ēuerti a preteritis criminib; iungitis c tēptū sacram̄
torū meorū ; Sed illi q͞si nescientes h̄ sciscitant̃ ad huc habeo q͞ cuncta nouit ;
In q͞o despicimꝰ te · ł Respondit dn̄s ; Offertis sup altare panē pollutū · panes
scilicet ꝓpositionis quos iuxta traditiones hebreorū ipsi sac̄dotes serere · ipsi
metere · ipsi molere & coquere debent ; Q͞d spernentes agere · sumebant qua
lescūq; panes · & sup m̄sas dn̄i sabbato ponebant ; Ibiq; usq; ad aliū sabbatum
seruabant̃ · & dicebat̃ panis scs̄ de q͞ n̄ licebat edere nisi sacerdotib; ; Ait ergo ;
Offertis sup altare meū panē pollutū · & dū ea sacram̄ta male tractatis · me
cuiꝰ sacram̄ta uiolatis ; Q͞d u͞ sequit̃ in eo q͞d dicitis m̄sa dn̄i despecta ē · potest
sic exponi q͞d illud altare q͞d fecerant reuersi de captiuitate · n̄ erat ei glię cuius
fuerat antiquū ; Ideoq; dicebant despecta ē mensa dn̄i tāq; religioni de
ex scitas · cui de erat ambitio ; Cū e contra d͞s n̄ altaris ornatū · s; offeren
tis deuotionē requirat ; Sed & altiore sensu · increpat diuinꝰ sermo

sacerdotes & ministros ecclesiae qui neglegenter tractent diuina misteria. et offerunt super al
tare domini panem pollutum. cum uidelicet indigni ad altare accedunt. et polluta conscien
tia mundum sanguinem bibunt. & sacro sancti panem inquinato ore percipiunt;
Sicque fit ut despiciatur mensa domini quae per sese est pro ministrorum uilitate; Sed alio
intellectu quando praedicator quis spiritalem panem id est doctrinam populis diuidere debet
blanditur potentibus & diuitibus huius saeculi ea quae loquitur quae illis placeant. nec pec
cantes iusta asperitate corripit. panem utique doctrinae polluit. ipsi domino contume
lia facit. dum mensam scripturarum diuinarum saecularis doctrinae quae est mensa idolorum
putat esse similem; Si offeratis caecum ad immolandum nonne malum est. Et si offera
tis claudum & languidum nonne malum est. Reuersi de babilone sacerdotes ce
terique ministri templi domini offerebant in domini sacrificio inlicitas uictimas. caeca
queque et clauda et uaria debilitate confecta. conquerentes se de penuria & ne
cessitate offerre hoc; Dicit ergo; Suscipiet modo munera offerres duci tuo.
Numquid respuerat illa. utique diceret factam sibi iniuriam; Qua igitur ratione
offertis domino. quod dare hominibus non audetis; Allegorice uictima dicitur bonum
aliquod opus. oratio. elemosina. ceteraque quae deo sunt grata sacrificia; Uerum caeca
est uictima si animum offerentis non illustrat lux ueritatis uel si non simplex est eius
intentio qui offert claudae orationis uictima quae dupliciter accedit ad pla
candum deum; Debilis quoque si spiritum non habet quae uirtus est et sapientia; Istius modi uicti
mae si offerantur. minime deo placere possunt. quin potius reum faciunt offerentem
& nunc deprecamini uultum domini ut misereatur uestri. de manu enim uestra factum hoc. si quo
modo suscipiat facies uestras dicit dominus exercituum; Quis est in uobis qui claudat
hostia. & incendat altare meum gratuito. Sensus talis est; Nullus est in uobis
qui gratuito uel sine mercede mihi seruiat; Non pontifex. non sacerdos. sed ne ia
nitor. & is qui ignem supponit altari ad cremanda holocausta; Recipi
tis a populo decimas omnium frugum. tertio quoque sacrificia hostiarum uobis lege
decretas; Et inde quia in domino in sacrificiis offenditis debilia quaeque offerenda
agite paenitentiam et deprecamini uultum domini. si quomodo deus misereatur uestri; Ex hoc
loco colligimus gratiorem seruitutem esse deo quae in praesentiarum mercedem non recepit;
Unde apostolus gratis praedicabat euangelium nocte & die laborans. operando uictum ma
nibus ut nulli esset honeri; Non est mihi uoluntas in uobis dicit dominus exercituum.
& munus non suscipiam de manu uestra et reliqua; Manifestissima est prophetia. nece
gat

profundiori expositione; Loquitur autem propheta ad sacerdotes qui illi etiam victimas offerebant atque ideo voluntas dei quem exacerbabant non erat in eis. simul et iam docet carnalibus illis victimas successuras, neq in una tantum provincia iudeorum. sed in omni loco offerri deo mundam oblationem. hoc est sacrificium quod nunc frequentat ecclesia; Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus; Vos o sacerdotes polluistis illud in eo quod dicitis mensa domini contaminata est. et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. sicut iam supra dictum est breviter populus qui de captivitate reversus reversus fuerat tantum altare fortuitis et impolitis lapidibus aedificaverat. sed quia templi ornamenta deerant. putabant minorem esse in eo cultum religionis; Loquitur ergo ad eos dominus per prophetam; Pollutum putatis esse altare et holocausta ac victimas quae superponuntur. nec cognoscitis dominum non auri et argenti ornatum quaerere neque multitudinem victimarum. sed mundam offerentium voluntatem; Sane mensam hic non debemus putare super quam panes propositionis ponebantur. sed altare in quo sacrificia incendebantur;

Quod innuitur manifeste dicitur; Cum igne qui illud devorat; Neque enim panes illos ignis absumebat. sed sacerdotibus comedebant; Vel certe ita potest accipi quod dicitur mensa domini contaminata est et quod superponitur contemptibile. cum igne qui illud devorat; Quid inquiunt prodest si optima offeramus. Qualiacumque enim fuerint igne consumenda; Et dixistis ecce de labore et exsufflastis illud; Populus de babilone reversus. cum hostias domino offerent coacti et tristes dicebant; Ecce de labore nostro istud offerimus et de sumptibus hostiam. et quicquid habere potuimus in longo itinere consumpsimus. qualiacumque habemus offerimus; Haec dicentes exsufflabant sua sacrificia. et exsufflatione digna faciebant; Quidam codices habent exsufflastis me. ut sit sensus. Non sacrificio. sed mihi cui sacrificabatis fecistis iniuriam; Quam ob rem non suscipiam illud; Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat domino et cetera;

Suggillat eos apte qui dixerant. ecce de labore. et ostendit eos dolose obtendere paupertatem. cum haberent optima. et vota facientes offerre vilia; Haec ipsa quoque non de suo grege. sed de rapinis et fletibus miserorum; Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. si nolueritis audire et ponere super cor ut detis gloriam nomini meo mittam egestatem, et reliqua; Fecistis inquit quod impium est. sed quia malo poenitentiam quam mortem peccatoris; Si nolueritis me audire. ut detis gloriam nomini meo quod est et horribile et tremendum in gentibus; videlicet ut poeniteat vos talia egisse mittam in vos veram egestatem. ut iam non mittendo. sed coacti penuria dicatis;

Ecce de labore & maledica inquit benedictionib; uris i. rt q; His uidelic& bonis que nec
p mea benedictione possidetis; Qm n posuistis sup cor hoc e noluistis audire i. a
gere que uob dictas; Possum tropologice maledictu dolosu int ptari poplm
iudeoru q cu haberent egregiu masculu. i. inmaculatu agnu dnm saluatore.
& omiu pphtaru uocib; essent pmoniti ut illu susciperent. & immolarent creden
do uenisse eu di filiu p salute omiu. hoc e facere noluer. sed reprobato xpo. elegerunt
debile & morbidu pec. barraban. qui typu pfigurabat antixpi; Lic& .s. illi hoc
fecerint. nomi tam xpi horribile & uenerandu e gentib; Ecce ego piciã uob bra
chiu. siue armu. & dispda sup uult uros stere sollepnitatu urarũ. i. rt q; Ad sa
cerdotes oominatio ista dirigit. qui male utebant cerimoniis legalib; ; Sterc
aute sollepnitatu despectiue sanctiora dic. que p munere scdm lege accipie
bant. armu scilic& dextru. & pectusculu. linguã. uentriculu. cetera q. que
in leuitico iubent accipere sacerdotes ex hostiis popli. que nec se abicere in uult
eoru se mittere contestat ut ostendat eos tales ee qualia & illa que offer; Et as
sum& uos secu .s. sterc urarũ sollepnitatu. ut facies urt putida stercoris comixti
one turpent; Et scietis quia misi ad uos mandatu istud. ut ee& mandatu meum
cu leui dic dns; Ideo inqt ista uob facia. ut sciatis me ee qui quonda elegi leui
patre urm. ut in leui aaron ute& pactu meu cu leui i. posteris ei. ut in e t nomi
sacerdotio ministrarent; Tropologice omis quide homines si pcipue sacerdotes
ds scos esse uoluit i. nulla habere macula; Precepit eos habere brachiu. siue ar
mu dextru. i. ornatu bonoru operu; Pectusculu. bone & innocentis e scientie
lingua scę cfessionis. uentriculu qq. iubent accipere ut nihil intra se mortiferu
nihil uenenatu ctineant. na stomacho coquunt cibi. & eoru suco corpus irrigat;
Idcirco p uentriculu signat coagulu caritatis q se inuice menbra omia fouent. non
querendo que sua; si que aliorũ; Si g ctra fecerint sacdotes minat ds. q d hec
omia uertant in sterc. & assumat eos sterc illud. & deturp& uultu anime
ut n possit se uult attollere & dicere. uultu tuu dne reqra ne auertas .f. ce t a
ame; Pactu meu fuit cu eo uite & pacis; Et dedi ei timore & timuit me; ter;
Ex psona leui ore diuino laudati describit officiu sacdotis i. qualis ee debeat;
Pactu eni di fuit cu leui patriarcha i. ex leui enit ad aaron & posteros eius;
Pactu aute uite n istius que uob & cunctis animantib; comunis e s illiu q dic;

Ego sū uia ueritas & uita; Et de qua apłs; Uita nr̄a abscondita ē cū xp̄o in dō; Ipse & iā
ē pax nr̄a scdm apłm qui facit utraq; unū; De die i inquit timore qui ē initiū sapientię
& a facie nominis mei pauebat · mitis habitu tremore exagitati corporis ostendens ·
iuxta illud qđ scriptū ē; Sup quē requiescā nisi sup humilē & quietē · & trementē sermones
meos · Lex ueritatis fuit in ore ei᷒ hoc ē doctrina simplex & nulla mendacii macula
fuscata · & iniquitas non ē inuenta in eo · quia in illū unicū pontificē imitabatur
de quo ueraciť dictū ē; Peccatū non fecit nec inuent᷒ ē dolus in ore ei᷒; In pace
& in equitate ambulauit mecū · quo & ipse pacē haberet · & ceteros pacificaret ·
ac nullus in iudicio psonā acciperet; Et multos auertit ab iniquitate; Qui
eni sacdos ē & non corripit delinquentes · pdit officiū sacerdotis; Labia eni
sacerdotis custodiunt scientiā; Non dixit pferunt aut loquunť · sed custodiunt
ut impleant opere & sic ceteris que agere debeant · uerbo & exemplo pponant · & le
gē requirent ex ore ei᷒ · ł sacerdotis · hoc & in aggeo legim᷒ · interroga sacerdotis legē;
Ad sacerdotes disciplina ptinet · ut interrogat᷒ respondeat de lege; hinc paul᷒ ad titū
formā describens sacerdotis; Ut potens sit inquit exortari · in doctrina sana ·
& contra dicentes redarguere · quia angł̄s dn̄i exercituū ē; Int ptat᷒ malachias
nomī suū · ł angł̄s dn̄i · & omis sacerdos angł̄s dn̄i ē sequestr inť dm̄ & homines ·
diq; uoluntatē pop̄lis annuntiat; Uos autē recessistis de uia & scandali
zastis plurimos in lege · irritū fecistis pactū meū cū leui dicit dn̄s & rlq;
Ac si aptē diceret; Ego uolui ut tales essetis qualē descripsi fuisse patrē gene
ris uri leui; Uos autē & contra recessistis · siue declinastis de uia quā ostendi
uob · de qua alibi dr; Hec ē uia ambulate in ea · neq; ad dexterā neq; ad sinis
trā; Scandalizant autē plurimos in lege · qui eos quos uerbo instruunt · exem
plo male conuersationis errare faciunt; Irritū fecistis pactū meū cū leui · ne
glegent agendo officium ptinent sacerdotis; Quā obrē & ego dedi uos contēp
tibiles & humiles omib; pop̄lis ut p honore & reuerentia · quā uob debebant · tāq;
despectos uos abiectosq; calcarent; Ut eni beat᷒ gregorius dic · cui᷒ uita despici
ť · restat ut & pdicatio contēpnat᷒; Sicut n̄ seruastis uias meas · & accepistis in fa
ciem in lege; Illud tāq; grauissimū ultimū ponit qđ psonas accipiant; Iustos
pauperes despiciendo sup bos diuites suscipiendo; Nūqđ n̄ pater unus omi ū
nr̄m · Nū qđ n̄ ds̄ un᷒ creauit nos · & rlq; Sicut in ezrę libro legit᷒; [illegible] facit in mea
Reuersi de babilonica captiuitate · tā princeps quā etiam

multi ex sacerdotibus ac leuitis abiecer uxores suas & helitici generis que senio uel pau
ptate seu labore longioris uite. & sexus fragilitate confecte erant. debilitateq; &
deformitate contraxerant & copulauer sibi iuuenculas florentes formositate
corporu t nobilitate & diuitiis excellentes; Hos corripit ppha. puocat ubi co
ti illis. quas sibi in licito matrimonio iuxerant; Illas quas male abiecerant
recipiant; Dic g°. Nuqid n pat unus omiu nrm. Transgressus e iudas. ab
ominatio facta e in isrl. t in ierslm; Iuda t isrl. siue ierusale. duas hic tantu tri
b; iude & beniamin debem accipere. cu sacerdotali i. leuitica tribu. he enī tantu
reuerse fuerant de captiuitate; Na dece trib; adhuc ab assirus captiue tene
bant; Iudas g° contaminauit scificacione. semē electu a dō miscendo alienige
nis & inquoru filias sumdo in coniugiu; Hoc e qd sequit & habuit filia diali
eni; Accipiendo scilic& uxore. que idola colebat contra pceptu di q° dr. Non ac
cipies filiam de stirpe canaan uxore filio tuo; Dispdat dns uiru qui fec hoc ma
gistru & discipulu de tab naculis iacob. & offerente mun° dnō exercituu N
ota qd ñ dic qui fecit. s; futuri te pris qui fecerit; N eni tollit uenia pacti sce
leris. s; in futuru minat maledictione; Illos aute qui lapsi fuerant puocate
ad penitentia nec ulla fac exceptione. s; siue doctor siue discipul siue popu
laris. siue offerens mun i. sacerdos una maledictionis sententia feriunt
ut nulla sit in eis diuersitas. in quib; par e culpa; Et hoc rursu fecistis.
O perire batis lacrimis altare dni fletu t gemitu. ita ut ultra n respicia ad sa
crificiu t rtq; Derelicte uxores a uiris isrlitace. t in uirorum suorum toris a
lienas coniuges conteplantes. confugiebant ad di solius auxiliu pstrate cu
lacrimis t gemitu ante ei altare. taq causantes qd talia ds fieri pmitteret. cu ei omia
regnant puidentia; Dic g° qd sacrificiu sacerdotu iniusta comiser non possit respi
cere. nec aliqd de manu eoru accipere. impedit t uelud obrut fletib; miserorū;
S ed illi supbe & tamqua nihil mali se fecisse. int rogant qob causa sacrificiu
de eoru manib; ñ poss& accipere; Quib; respondet; Quia dns testificat e
int te t uxore pubtatis tue; Dicens qua obre dimittet homo patre t ma
tre sua & adherebit uxori sue; Talimodo e st particeps tu uxor federis
tui. que de costa uiri formata e. t residuu sps ei. i. uiri qd tanc unu sit
I actu aute int uiru t uxore e iunctio. ut u° anima uideat ee in duob; cor
poribus. & qd un. s. ds querit nisi sem di; D sinquit qui

tanta illos affectione et necessitudine coniunxerit. semen dei querit ut filii israheliticae stirpis ex illis
generentur; Cum ergo propter procreationem filiorum nuptiae sunt institutae. et habeatis fecundas
coniuges. et possitis ex eis suscipere gaudium filiorum cum uxores pulchras queritis
et legitimas uxores abicitis. Hortatur itaque uos ad poenitentiam dicens. Custo
dite spiritum uestrum. et uxorem adolescentiae uestrae nolite despicere. quae primum tibi uirginali matri
monio iuncta est. si perseuerat tecum usque ad senectutem. Si odio habueris dimitte dicit dominus
exercituum. hoc ex persona sacerdotum et leuitarum ceterorumque qui nolebant rumpere illicita con
iugia accipiendum est. Qui cum a prophetis reprehenderentur. cur haec fecissent respondebant. dominus prae
cepit in lege. si odio habueris uxorem tuam dimitte eam. Cur autem hoc dominus permiserit. saluator
exponit in euangelio interrogantibus apostolis. si licet homini dimittere uxorem suam. Cumque hoc
doctor bonus manifeste ostendisset non debere dimitti. interrogauerunt denuo. Quid in
quiunt moyses praecepit ut daretur libellus repudii. Respondit dominus. ad duritiam cordis uestri
hoc praecepit uel permisit minimum malum. ne maius peccatum id est homicidium eueniret. Operiet autem
iniquitas uestimentum eius. Si inquit legitimam dimiserit uxorem. et aliam duxerit
excepta causa fornicationis moechatur. et operiet iniquitas uestimentum eius id est carnem quam ani
ma induit. sicut uestimento corpus. et iniquitas peccati in ipso puniatur. Custodite spiritum uestrum. et cetera.
Quia inquit uxores non potestis sine peccato magno dimittere. Custodite animas uestras
et nolite despicere uxores si pauperes. uel si aliquae sunt feditate deformes. Laborare fecistis
dominum in sermonibus uestris; Et dixistis; In quo eum fecimus laborare. et cetera; Reuersus populus
de captiuitate cum uideret cunctas per circuitum nationes que idolis seruiebant; Ipsosque hos
tes et praedatores suos chaldeos diuitiis prosperis gaudere successibus; omniaque que bona putantur
in seculo possidere. se uero qui ueri dei cultores erant egestate et seruitute opprimi. scandali
zabatur et dicebat. non esse dei prouidentiam. sed casu omnia fieri. quodque peius est malos dicebant
placere deo. bonos displicere; hoc et dauid propheta plenius exequitur dicens se pene dubitasse
et prope lapsum fuisse. cum uideret pacem peccatorum; Intantumque adiecit; Ergo sine causa ius
tificaui cor meum et laui inter innocentes manus meas; Quo morbo cotidie genus huma
num laborat. et huiusmodi deplorat querimoniam; Ecce mitto angelum meum qui praepa
rabit uiam ante faciem meam. et reliqua; hanc prophetiam de iohanne baptista praemissam esse; Ipse
dominus in euangelio exponit dicens; Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante
faciem tuam. qui praeparabit uiam tuam ante te; Sed in euangelio dei patris uox est ad filium loquen
tis; hic uero loquitur christus de iohanne. Ecce ego inquit mitto angelum meum ante faciem meam

& p̄parab uiā antefaciem meā; P̄remisit enī saluator ante se iohem indeserto p̄dicare
baptismū pęnitentię; Q̄d u° sequit̄; Et statī ueniæ adtēplū suū dominator quē uos
queritis. & angls testamti quē uos uultis; Ita de se xp̄s dn̄s. q̄ si de alio loq incipit
consueto more scripturarū; Ipse ē enī dominator. qui dominat̄ omī creaturę;
ipse angls testamti noui. Ipse quęrent & desiderant abomīb; quia ab antiquis patrib;
sēp exspectabat̄; P̄reparante g̊ iohe in cordib; hominū uiā dn̄o. statim uenit
adtēplū suū. ł adeccłam suā dominator dn̄s. siue ad singulorū corda fideliū. q̄bus lo
quit̄ apls. tēplū dī scm̄ ē qd̄ estis uos; hebrei hoc qd̄ dr̄. mitto anglm meū. ad helia
refer̄; Q̄d u° seq̄t̄. statī ueniæ adtēplū dominator. an ti cristo coaptant. quē p xp̄o
in fine mundi se suscepturi; Ecce uenit dic̄ dn̄s exercituū. & quis poterit cogitare
diem aduent̄ eius. & cr̄; Ille de quo sup̄ dixit. statī ueniæ adtēplū suū dominator
& angls testamti. ecce uenit. nulla q. faciæ morā. & quis poterit cogitare diem
aduent̄ eius. cū quanta gła & maiestate futura sit. ł si nemo potest cogitare. quis
poterit ferr̄e. Ipse enī quasi ignis conflans exurens peccatores; Ignis enim in con
spectu ei ardebit. & in circuitu ei tēpestas ualida; hoc igne consumit̄ ligna. fenū.
stipula. Nec solū erit quasi ignis. s; & ta quasi erba fullonū que hebraice dr̄ borith
qua uestes nimiū sordib; infecte lauant̄; Illis enī qui grauit̄ peccauer̄. erit ig
nis conflans & exurens; Illos u° q leuia peccata cōmiser̄. erit erba fullonū; hinc p isa
iā dr̄; Si abluerit dn̄s sordes filiarū sion. & sanguinē ierslm lauerit de medio
ei. spū iudicii & spū ardoris; Qui enī habent sordes leuiū peccatorū. spū iudicii
purgabunt; Qui u° sanguine. hoc ē grauib; criminib; infectī sunt. spū ardoris
exurent̄ ut purgent̄; Et sedeb conflans & emundans argentū. & colab eos
quasi aurū & argentū; hoc ē intellectū & eloquiū. ut quicqd̄ mixtū ē stagno
ł plūbo. camino dn̄i exurat̄. & purū aurū argentū q. remaneat; Et purgab filī
os leui; In filiis leui omnē sacerdotalē intellegamͣ ordinē. a quib; iuditiū inci
pīæ. quia scriptū ē. tēpus ē ut incipiat iuditiū de domo dn̄i; Et alibi. A scuario
meo incipite; Si autē sacerdo flāmis purgandē & coland. qd̄ de ceteris quos
nullius cōmdat p̄uilegiū scitatis. Et placeb dn̄o sacrifitiū iuda & ierslm.
sicut dies scł̄i. & sicut anni antiqui; Cū inq̄t filii leui purgati fuerint tēplace
bit dn̄o sacrifitiū qd̄ offer̄ p iuda & ierslm. i. p his q dn̄m ēfitentur factis uerb
quiq. ł pacē ei mitt ētēplant̄; Q̄d autē seq̄t̄ sicut dies scł̄i & sicut anni an
tiqui

hoc significat qd sicut in principio placuer dno. sic post peccatū p poenitentiā purgati
placere incipiant; Et accedā ad uos in iudicio & ero testis uelox: Terribile ualde ē
accedā in iudicio. & ero testis uelox; Ipse qui iudex ē erit & testis; Qui eni iudicabit
facta operū exterius. ipse testis erit latentis conscientię; Maleficis. adulteris. & pe
iuris; Hęc crimina occulte patrata pferent in mediū; Secunt̄ illa que manu
festa sunt. q calumniant̄. mercedē mercenarii apud te omino non maneat. Viduas
& pupillos. s. calupniant̄. cū dicat ppha; N despiciat dns clamorē pupilli. & uidu
ā cū effuderit loquelā gemitꝰ; Nonne lacrimę uiduę ad maxillā descendunt. et ex
clamatio earū sup deducentē eas. A maxilla eni ascendunt usq. ad celū. & dns omps
non delectabit in illis. & opprimunt peregrinū & aduenā n̄ resistabis; Altiori qq.
sensu peregrinū dic catecuminū. qui nec dū ciuis effect ē sup ne ierlm p baptismū;
Nemo ergo putat leuia peccata periuriū t fraudē. aut calūpniari uiduā & pupillū
& opprimere peregrinū. cū h̄ maleficiis & adulterio coniungat & similes se iudi
caturū dicat; Ego dns & non mutor; Ne putaremꝰ eius mutari naturā dū iudicat
& aliq irę t furoris in se suscipere passionē. cū dixiss& accedā in iudicio. consequen
t addidit. & n̄ mutor; Ipsi eni uerissime dictū ē. Tu autē dne sabaoth cū tranquil
litate iudicas; Et uos filii iacob non estis consūpti; A dieb; eni patrū nrorū re
cessistis a legitimis meis & non custodistis. & rlq.; Vos inqt dns o filii leui p ma
leficia & adulteria ceteraq. mala sepe mutamini; Ego uero qui iudex iustus sū
iudicē fatear. uos tamen o filii leui non estis consūpti; lic& sitis conflati igne
tribulationū. nec p flagella a malis uris emdati; Tale ē illud qd p ieremiā dr;
Frustra pcussi filios uros. disciplinā non receper; Nec hoc nouū ē aut semel a uerbis
cōmissū. ut aliq. mereamini ueniā. hereditariā habetis impietatē a dieb; patrū
urorū recedendo a legitimis meis. & non custodiendo que pcepi; Hoc & de his
qui in ecla cstituti dici potest. & filii iacob supplantantis uitia. & doctorum
& magistrorū ecle discipli. qui nomine tenus in ecla. sed non recedunt a uitiis
nec custodiunt pcepta di. falso sibi nom xpianę religionis assumunt; Reuer
timini ad me. & reuertar ad uos dicit dns exercituū; Magna di clementia or
tat contēptores ut ad se redeant & se ad illos p mittit reuersurū; Sed illi n
intellegentes peccando se a dno recessisse. impudent int rogant; In qd reuerte
mur. qui nuq recessimꝰ a te: Quib; dns respond&; Si affigit homo dm

quia uos configitis me et reliq. Temporib; malachie quae inter eos esse credit acneemie fames facta e grauissima; Ob q pauperes querant in populo conpulsi sunt uendere filios suos & filias. s & possiones suas omneq substantia; Denique dicebant sicut in libro e. iter legit; Filii et filie nobis multi sunt nimis accipiam pcio eoru frumentu et comedam & uiuam; Alii dicebant agros nros & uineas et domos opponam & accipiam frumtu in fame; Illi u qui habebant in horreis frumta nolebant leuitis reddere decimas; Qui nullas habebant hereditates. s primitie & decime erant hereditas eoru; Si unquit potest homo affigere u fraudare dm. uos me fraudatis. quia ministris meis decimas et primitias n redditis; Ego fraudem sustineo cuius ministri leuite coacti penuria teplu deseruer; Sicaute dicit se fraudari in his qui sibi seruiunt. sicut se dicit uisitari in his qui sunt in carcere accipere cibu & potu in esurientib; ceteraq que memorant in sex operib; misericordie; Qd aute dr. si affigit homo dm suu quamuis simplicit p defraudat t supplantat accipi possit. tam occultiore intellectu. ad dni passione referri potest; Ut sit sensus. n miru si me modo in ministris meis affligitis. & quantu in uobis e suspenditis. quia aliquando me in metipso clauis affigetis in cruce; Quia ergo non redditis decimas quas p moysen sacerdotib; & leuitis iussi dari. idcirco uos maledicti estis in fame & penuria & pp hoc fames ista uobis sup inducta e; Uos eni me & n ministros meos configitis gens tota ut sciatis me irato uob hoc euenisse. hortor & moneo ut inferatis decimas in horreate pli mei unde ministri cibos habeant. & pbate me sup hoc si non aperuero cataractas celi. hoc e si non tanta copia pluuiaru uobis effundo ut credant fenestre celi apte & effunda uob benedictione usq ad abundantia; Uerbo effusionis nimia largitate ostend & increpabo p uobis deuorante. i. locusta. eruca t rubigine ceteraq que noxia sunt laborib; hominu increpabo. i. nutu maiestatis mee. p hibebo a uob & n corrupe fruct t're ure; Tantaq erit ura felicitas. ut cuncte p circuitu nationes mirent t're ure fertilitate. et eritis t'ra desiderabilis. quia omnis desiderabunt in ea habitare; Qd aute de illoru decimis hoc de ecclie poplis dicere possum. qb; p cipit. n solu ut decimas dent. s ut & ia sua omia pauperib; & ecle ministris largiant; Si si hoc facere noluerint salte sicut iudei aliqua parte sacdotib; & pauperib; tribuant. ne iratu dm sentiant

si potius experiantur eius benignissima largitate; Inualuerunt super me uerba uestra
& dixistis: Quid locuti sumus contra te. Dixistis uanus est qui seruit deo &c;
Iste iam supra prelibatus est populus qui reuersus fuerat de captiuitate & habebat
dei in lege noticiam & uidebatur obseruare legem & reddere decimas. & cetera que
lege iubent implere. uidens cunctas per circuitum nationes rebus omnibus abundare
se uero penuria & egestate contabescere. Dicebat; Quid mihi prodest quod uerum
deum colo. eiusque mandata custodio. Unde dominus per prophetam dicit; Inualuerunt
id est ingrauata sunt uerba uestra super me; Sed illi non intellegentes grauissime se
peccare in uerbis blasphemie que contra deum proferebant; Interrogant; Quid lo
cuti sumus contra te. quibus respondet dominus; Dixistis uanus est qui seruit deo. & quod
emolumentum id est que utilitas. quis fructus. que remuneratio. quia custodiuimus
precepta eius. Hec loquebantur quia in presenti tantum mercedem pro dei uolebant
seruitute. & idcirco nec in futuro eam merebantur inuenire; Nec dicebant
quod ait sanctus tobias: Filii sanctorum sumus. & aliam uitam expectamus; Addunt adhuc;
& quia ambulauimus tristes coram te. si quid prodest. Est enim tristitia religionis cum
quis supplex & humilis incedit. sicut est confusio laudabilis de qua dicitur; Est confu
sio adducens gloriam; De hac utili tristicia. dicit psalmista; Tota die contristatus
ingrediebar; Beatos ergo dicimus arrogantes. id est superbos. qui contra deum huiuscemodi
blasphemias iaculari non timent; Cur autem eos beatos uocauerit. ostendit subdens.
Siquidem edificati sunt facientes impietatem id est proficiunt in seculi gloria. & post sceleris prospe
ris omnibus perfruuntur; Temptauerunt deum. siue restiterunt deo. preceptis eius contraria facien
tes. & salui facti sunt; Dum suam tantum salutem putant esse felicitatem presentis seculi;
Hec iuxta litteram de iudeis dicuntur. possunt & de hereticis. & de omnibus qui de presentis uite
prosperitate superbiunt. non incongrue accipi qui in sua impietate proficiunt &
multos sui sceleris participes asciscunt; Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum
proximo suo. Sensus est illi blasphemantibus & iudicia dei que nonnumquam occulta
semper autem iusta reprehendentibus. tunc timentes deum ad inuicem locuti sunt. subaudis
dicentes quod retributio bonorum & malorum non semper in presenti fiat seculo. sed reseruetur in futuro.
quod homo non possit scire inscrutabilia iudicia dei. nec debeat de illius equitate
& iustitia disputare; Hec enim & huiusmodi sanctis conuenit ut loquantur. non dixit quid
sint locuti timentes deum. ut subintellegeremus ea locutos que scripturarum uocibus conti
nentur;

Si uero secundum interpretes lxx legerimus. hec locuti sunt qui timent; Hyronicos accipien
dum. id est pressa uoce annuntiandum; Hec que diximus locuti sunt timentes. id est non timen
tes dominum; Qui nec cogitare quidem talia. nedum loqui debuissent. & attendit dominus
& audiuit. Et scriptum est liber monimenti coram eo timentibus dominum; Hoc iustis & ti
mentibus dominum inter se conferentibus attendit dominus & audiuit. cui auditus eterna cogni
tio est. cui non est aliud. cui non est aliud audire quam uidere; Totus enim est auris. totus est oculus
& de toto se uidet. de toto audit; Audiuit ergo. id est presciuit & ante omnia secula preordinauit;
Et scriptum est liber monimenti. id est memorie coram eo; Liber iste eterna est memoria. in qua apud
deum sci omnes attitulati atque predestinatis; De hoc libro in apocalipsi dicitur; libri ap
ti sunt. & alius liber apertus est qui est uite; libri aperti duo sunt testamenta per que singuli
iudicandi sunt; Liber uero apertus est memoria eorum qua singuli gesserunt; Unde & bene
in quibusdam codicibus habetur. qui est uite uniuscuiusque. hic ergo liber monimenti scriptus
timentibus dominum quia cum dies iuditii aduenerit. reddentur blasphemis & impiis pene. ti
mentibus dominum premia; De hoc libro & dominus in euangelio ait; Gaudete quia nomina uestra
scripta sunt in celo. Quod quasi exponens psalmista dicit; In memoria eterna erit
iustus; Et erunt mihi ait dominus exercituum; In die qua ego facio in peculium.
& parcam eis sicut parcit uir filio suo seruienti sibi & cetera; Et inquit mihi in pe
culium. quia eligam eos non solum generali uocatione qua omnes xpiani uocantur
sed etiam peculiari & propria qua soli electi uocantur; De qua apostolus; Quos autem uocauit
hos iustificauit. Qua & sciam se uocatum asserit dicens; Paulus seruus ihu xpi uoca
tus apostolus; Et parcam eis sicut pater homo filio suo seruienti sibi; In quo duplex est affectus
pietatis in filium. seruitutis in famulum; Tunc uos qui nunc blasphematis & dicitis quid
emolumenti. quia custodiuimus precepta eius. & illorum electione. & uram repulsione
cognoscetis. quid sit inter iustum & impium. & inter seruientem deo. & non seruientem; Ecce enim
dies ueniet succensa quasi caminus. & erunt omnes superbi. & omnes facientes impietatem stipula
& inflammabit eos dies ueniens dicit dominus exercituum. & reliqua; usque & egrediemini & sa
lietis sicut uituli de armento & calcabitis impios cum fuerint cinis supplanta pedum
uestrorum; In die qua ego facio dicit dominus exercituum; Dies hec dies iuditii uniuer
salis est que sanctis erit lux. peccatoribus autem tenebre. que dies erit succensa quasi
caminus. ut omnes impii uertantur in stipula. & eternis diei huius crementur
ardoribus; Cumque eos inflamauerit. atque combusserit. non relinquet eis germen malicie

124

nec radice; Hoc de impiis dr̄. q̄d passuri sint in die iudicii; Sequit̄ & dic̄ q̄d e con
trario timentib; nom̄ dn̄i uenturū sit; Et orietur uobis timētib; nom̄ meū sol ius
titię. & sanitas in pennis eius; Sol iusticię xp̄c. cui d̄s pat̄ dedit iudiciū. qui q̄
iuste om̄ia iudicabit; Et nec uitia nec uirtutes latere patiet̄; Orietur tim̄
tib; d̄m. occid& autē & obscurabit̄ contēpnentib; & blasphemantib; eum; Unde
& dāpnati dicent. q̄d scriptū ē in libro sapientię; Lumen iusticię n̄ luxit nobis.
& sol non ortus ē nobis; In huius solis alis ē sanitas. ut sanatos p penitentiā ꝓtegat
& ad caulas gregis sui report&; Iuxta q̄d in deutero nomio scriptū ē; Expandit
alas suas & as sūpsit eos atq; portauit in humeris suis; Tc̄ egredient̄ qui in sc̄li huius
carcere clausi tenebant̄. & salient quasi uituli de armento placentes d̄o uictimę renoua
ti & nitidi squalore mortalitatis abiecto. t sicut alia editio dic̄. uituli soluti a uinculis.
a quib; liberari cupiebat ap̄ts dicens; Cupio dissolui & eē cū xp̄o; Nec tali iucundi
tate contenti. calcabunt impios cū fuerint cinis sub planta pedū eorū; Iuxta q̄d
ap̄ts p̄cat̄; D̄s conter& satanan sub pedib; n̄ris uelocit̄; Calcabunt autē eos non
insultando perditioni eorū. s; iuditio iusto concordando. & nulla ad eos cō passione
animū inflectendo; Nā & scī in cōparatione diuinę maiestatis se cinerē recognos
cunt; Unde abraham; Loquar inquit ad dn̄m meū cū sim cinis & puluis; Aut
sup̄bi quorū caput dicebat. ascendā sup altitudinē nubiū. ero similis altissimo.
detrahent̄ in lacū inferni & erunt cinis sub scōrū pedib; ; Mementote legis
moysi serui mei. mandaui ei in choreb ad omnē isrl̄ p̄cepta & iuditia; Choreb
mons ē in sina. ubi moyses legē accepit digito d̄i scriptā in tabulis lapide
is; Cū inquit sciatis p certo uenturū diem iudicii. quando sup̄borū radicē igne m̄
flāma cōbur&. timentib; autē orietur sol iustię. oport& ut recordemini legis quā
p moysen uobis dedi. & ea que ibi p̄cipiunt̄ opere impleatis; Sed & nobis p̄cipitur
ut recordemur spiritalis & diuinę legis. eamq; carnalit̄ s; spālit̄ impleamus;
ap̄ts enī dicit. quia lex spālis ē; Q̄d q̄q; spalē ostendit eē legē dicens; Reuela ocu
los meos & considerabo mirabilia de lege tua; Hanc spālē legē dedit dn̄s in choreb.
qui mons int̄p̄tat̄ siccitas. quia lex spālit̄ intellecta. omnē uitiorū excoquit
humorē; locutus ē autē p̄cepta & iuditia. quia illis cō mittenda sunt misteria
scripturarū. qui mundi cordis oculis d̄m uidere merent̄; Ecce mittā uobis
heliam pphām antequā ueniat dies dn̄i Magnus & horribilis;

Premonito ut meminerint legis moysi· dicit semis suru heliam· quia in moyse lex· in
helia signatur pphetia; Unde & transfigurato in monte dno· apparuer moyses
& helias cu eo loquentes· quia ta lex qua omis pphetaru chorus· xpi pnuntia
uerunt passione; Igitur antequa dies iudicii ueniat· mittet dns helia
qui int ptat ds ms dns· & e thesbites de oppido scilic& thesbi· q d in
t ptat conuersio horu uidelic& pphetaru· qui nos cotidie ad conuer
sione i poenitentiam cohortant· ut conuertat cor patru ad filios
i· fide qua habuit habraham· isaac· & iacob· & ceteri patriarche
inspirent & insinuent filiis pphetiis lectionib; quatinus q d illi
crediderunt de xpo implendu· hi credant impletu; Siue cor pa
tru· i· mite di dicit que fuit in patribus; transfundat in filios
adoptionis· i cor filioru conuertat ad patres· ut ex gentib;
& iudeis credentes· pari in xpo fide & religione consentiant;
Nisi enim spalis pphetie intellegentia cor patru
ad filios· & cor filioru ad patres eoru tali modo conuerterit·
ueniens dns percutiat terra anathemate· hoc e eterne
maledictionis alienatione· quia dicturus e his qui ad
sinistris erunt· discedite a me maledicti in ignem eternu;
Non autem celum· sed dicit anathemate percussurum·
i· eos qui celeste habent conuersatione
sed terram· i· terrena sapientes & terrenis operib;
inhiantes; Haec de helia diximus· secuti doctores
quanquam multi sunt ex nrorum qui cre
dunt eu ad litteram uenturum· & restituturu
omnia· ac mortis debitum persoluturum
Ceteru dns interrogat de aduentu helie ab aplis
respondit; helias iam uenit· incog
nouer eum· si fecer in eum quecumq
uoluer; iohannem in helia
uoleris intellegi;
Unde i subsecutus

